ERI
EURASIAN RESEARCH INSTITUTE
AKHMET YASSAWI UNIVERSITY

EURASIA OUTLOOK 2016

ECONOMIC, SOCIAL AND POLITICAL PERSPECTIVES IN EURASIA

Editors : Nevzat SIMSEK | Lidiya PARKHOMCHIK | Hayal Ayca SIMSEK

AKHMET YASSAWI UNIVERSITY

EURASIA OUTLOOK 2016

ECONOMIC, SOCIAL AND POLITICAL PERSPECTIVES IN EURASIA

Editors
Nevzat Simsek
Lidiya Parkhomchik
Hayal Ayca Simsek

EURASIA OUTLOOK 2016: ECONOMIC, SOCIAL AND POLITICAL PERSPECTIVES IN EURASIA

Editors
Nevzat Simsek
Lidiya Parkhomchik
Hayal Ayca Simsek

ERI Books No: 6
ISBN 978-601-7805-07-4

This edition is published by Eurasian Research Institute
Almali Avdani, Mametova 48, 050004, Almaty, Kazakhstan

Phone: +7 (727) 279 97 94 Fax: +7 (727) 279 24 26
www.eurasian-research.org • e-mail: info@eurasian-research.org

© Khoca Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
Eurasian Research Institute (ERI), 2017 (print and electronic)

All rights reserved. Except for brief quotations in a review, this book, or any part thereof, may not be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Distributed by Eurasian Research Institute
Almali Avdani, Mametova 48, 050004, Almaty, Kazakhstan

Typeset in Turkey by Merkez Repro, Ankara
Printed and bound in Kazakhstan by Leader Offset Printing, Almaty

1st Edition: May 2017, Almaty

The views expressed in the chapters of this book are the authors' own and do not necessarily reflect the Institute's editorial policy.

To our Beloved Fathers
Yaşar Şimşek and Aytaç Eker and Andrey Timofeyenko
Words are never enough to thank you
for all that you do...

CONTENT
İÇİNDEKİLER

FOREWORD/SUNUŞ 9
PREFACE/ÖNSÖZ 11

CHAPTER 1. ECONOMIES OF THE EURASIAN COUNTRIES
BÖLÜM 1. AVRASYA ÜLKELERİ EKONOMİLERİ 15
FISCAL BALANCE AND FINANCIAL MARKETS
MALİ DENGE VE FİNANSAL PİYASALAR 17
A Brief Look at the Fiscal Management of the Economy of Turkmenistan/
Türkmenistan Ekonomisinde Mali Yönetime Kısa Bir Bakış 19
The Public Sector Balance in the Economy of Kazakhstan: Adjusting Low Oil Prices/
Kazakistan Ekonomisinde Kamu Sektörü Dengesi: Düşük Petrol
Fiyatlarının Ayarlanması 23
Economic Development in Uzbekistan: Results of 2015 and Future Priorities/
Özbekistan'ın Ekonomik Kalkınması: 2015 Yılına İlişkin Sonuçlar ve Gelecek
Dönemle İlgili Öncelikler 27
The Implementation of Fiscal Policies in the Economy of Kyrgyzstan/
Kırgızistan Ekonomisinde Maliye Politikası Uygulamaları 31
Azerbaijan's Banking Sector after the Switch to Floating Exchange Rate Regime/
Dalgalı Kur Rejimine Geçiş Sonrası Azerbaycan Bankacılık Sektörü 35
The Current Situation of the Deposit Market of Kazakhstan/
Kazakistan Mevduat Piyasasının Mevcut Durumu 39
The Developments in the Economy of Belarus in 2016/
2016 Yılında Beyaz Rusya'nın Ekonomisinde Yaşanan Gelişmeler 43
Consumer Lending in Kazakhstan/Kazakistan'da Tüketici Kredileri 49
Remittance Inflows to Uzbekistan, Kyrgyzstan and Tajikistan in 2016: Current
Trends and Prospects/2016 Yılında Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'a
Göçmen İşçi Gelirleri Girişi: Güncel Eğilimler ve Beklentiler 53
Foreign Direct Investments in the Economy of Kyrgyzstan/
Kırgızistan Ekonomisinde Dolaysız Yabancı Yatırımlar 57

ENERGY MARKETS AND INDUSTRIAL STRUCTURES
ENERJİ PİYASALARI VE ENDÜSTRİYEL YAPILAR 61
Turkmenistan's Offshore Oil and Gas Exploration in the Caspian Sea/
Türkmenistan'ın Hazar Denizi'nde Kıyı Ötesi Petrol ve Doğal Gaz
Arama Faaliyetleri 63
Launch of Oil and Gas Production at the Kashagan Field/
Kaşagan Alanında Petrol ve Doğalgaz Üretimine Başlanması 67
The Central Asian Countries' Electric Power Sector and the Problem
of Energy Inefficiency/Orta Asya Ülkelerinde Elektrik Enerjisi Sektörü ve
Enerji Etkinsizliği Problemi 71
Rogun Dam Project: Challenges and Prospects/Rogun Barajı Projesi: Karşılaşılan
Zorluklar ve Geleceğe Yönelik Beklentiler 75
Current Economic Structure of the Xinjiang Uyghur Autonomous Region/
Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Günümüzdeki Ekonomik Yapısı 79
New Prospects of Grain Exports of Kazakhstan/Kazakistan'ın Tahıl İhracatı
ile İlgili Son Gelişmeler 85
The Developments in the Tourism Sector in Uzbekistan/Özbekistan Turizm
Sektöründe Gelişmeler 89

Liberalizing the Labor Market in Kazakhstan/Kazakistan'da İşgücü Piyasasının Serbestleştirilmesi 93
Evaluation of China's "Made in China 2025" Strategy/ Çin'in "Çin Malı 2025" Stratejisinin Değerlendirilmesi 97

CHAPTER 2. POLITICAL AND ECONOMIC COOPERATION OF THE EURASIAN COUNTRIES: INTERNATIONAL AND REGIONAL ASPECTS
BÖLÜM 2. AVRASYA ÜLKELERİNDE SİYASİ VE EKONOMİK İŞBİRLİKLERİ: ULUSLARARASI VE BÖLGESEL YÖNLER 103
COOPERATION WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND REGIONAL POWERS
ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR VE BÖLGESEL GÜÇLERLE İŞBİRLİĞİ 105
The New Model of the Chinese International Diplomacy: the Shanghai Cooperation Organization Case/Çin'in Yeni Uluslararasi Diplomasi Modeli: Şangay İşbirliği Örgütü Örneği 107
New European Neighborhood Policy: Key Points for Azerbaijan/ Yeni Avrupa Komşuluk Politikası: Azerbaycan İçin Temel Noktalar 111
The Central Asian Policy of Japan/Japonya'nın Orta Asya'ya Yönelik Stratejileri 115
Current Developments in Turkey – EU Refugee Agreement and Schengen Dispute/Türkiye – AB Mülteci Anlaşmasıyla İlgili Son Gelişmeler ve Schengen Uyuşmazlığı 119
Current Developments of China's One belt, One Road Initiative/Çin'in Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi ile İlgili Son Gelişmeler 123
15th Anniversary Summit of Shanghai Cooperation Organization on June 23-24, 2016/ 23-24 Haziran 2016 Şangay İşbirliği Örgütü 15. Dönem Zirvesi 127
On the Eve of the V Caspian Summit in Astana/Astana'da Yapılacak Olan 5. Hazar Zirvesi Öncesinde Yaşanan Gelişmeler 133
Cooperation of the Central Asian Countries on the Issue of Revival of the Aral Sea/ Orta Asya Ülkelerinin Aral Gölünü Canlandırma Konusunda İşbirliği 137

COOPERATION IN INTERNATIONAL TRADE
ULUSLARARASI TİCARETTE İŞBİRLİĞİ 141
Prospects for China – Kyrgyzstan Economic Relations in the Framework of the Silk Road Economic Belt Project/İpek Yolu Ekonomik Kuşağı Projesi Çerçevesinde Çin-Kırgızistan Ticari-Ekonomik İlişkileri İçin Beklentiler 143
Bilateral Economic Cooperation between Japan and Uzbekistan/ Japonya ve Özbekistan Arasında İkili Ekonomik İşbirliği 147
Perspectives of Free Trade Regime between EEU and China/Avrasya Ekonomik Birliği ve Çin Arasında Serbest Ticaret Rejimi ile İlgili Geleceğe Yönelik Beklentiler 151

COOPERATION IN ENERGY SECTOR
ENERJİ SEKTÖRÜNDE İŞBİRLİĞİ 155
Energy Relations between China and the Caspian Littoral States/ Çin ile Hazar Kıyı Devletleri Arasındaki Enerji İlişkileri 157
Contemporary Energy Relations Between Georgia and Azerbaijan/Günümüzde Enerji Alanında Gürcistan ve Azerbaycan Arasındaki İlişkiler 161

SECURITY ISSUES AND COOPERATION IN MILITARY SECTOR
GÜVENLİK VE ASKERİ ALANDA İŞBİRLİĞİ 165
15 July Attempted Coup in Turkey and Fethullah Terror Organization/Türkiye'de 15 Temmuz Darbe Teşebbüsü ve Fethullahçı Terör Örgütü 167

Military Cooperation between the United States and Kyrgyzstan: The Case of the Manas Airbase/Kırgızistan ve Amerika Birleşik Devletleri Arasında Askeri İşbirliği: Manas Hava Üssünün Durumu 171
Military Conflicts in Afghanistan and Ongoing Importance of Termez as a Springboard/Afganistan'da Yaşanan Askeri Çatışmalar ve Tirmiz Şehrinin Devam Eden Önemi 175
Threat from Afghanistan in the Central Asian Security Agenda/Orta Asya Güvenlik Gündeminde Afganistan Tehdidi 179
Armenia – Russia Relations in the Framework of the Collective Security Treaty Organization/Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü Açısından Ermenistan – Rusya İlişkileri 183
Territorial Disputes in the South China Sea: the View from China/Güney Çin Denizindeki Sınır Anlaşmazlıklarına Çin'in Bakış Açısı 187
New Opportunities for International Assistance in Afghanistan/Afganistana'a Yönelik Uluslararası Yardımlarda Yeni Fırsatlar 191

CHAPTER 3. ENERGY TRANSPORTATION AND LOGISTICS IN THE EURASIAN REGION
BÖLÜM 3. AVRASYA BÖLGESİNDE ENERJİ TAŞIMACILIĞI VE LOJİSTİK 195
DEVELOPMENTS IN ENERGY AND CARGO TRANSPORTATION
ENERJİ ALANINDA VE KARGO TAŞIMACILIĞINDA GELİŞMELER 197
Natural Gas Pipeline Infrastructure in Central Asia/Orta Asya'da Doğal Gaz Boru Hattı Altyapısı 199
Kazakhstan's Project on Extending the Aktau International Sea Trade Port to the North/Kazakistan'ın Aktau Uluslararası Deniz Ticareti Limanını Kuzeye Doğru Genişletme Projesi 203

DEVELOPMENTS IN RAILWAY INFRASTRUCTURE
DEMİRYOLU ALTYAPISINDA GELİŞMELER 207
Recent Developments in the Railway Network of Kazakhstan/Kazakistan Demiryolu Ağındaki Son Gelişmeler 209
The Angren-Pap Railway as an Important Link of the China Central Asia-Europe International Transit Corridor/Çin-Orta Asya-Avrupa Uluslararası Transit Koridorunun Önemli Bir Bağlantı Noktası Olarak Angren-Pap Demiryolu 213

CHAPTER 4. SOCIO-POLITICAL DIMENSIONS OF THE EURASIAN COUNTRIES
BÖLÜM 4. AVRASYA ÜLKELERİNİN SOSYO-POLİTİK ÖZELLİKLERİ 217
POLITICAL SYSTEMS AND ELECTIONS
SİYASİ SİSTEMLER VE SEÇİMLER 219
Evaluation of the Parliamentary Elections in Kazakhstan on March 20, 2016/Kazakistan'da 20 Mart 2016 Milletvekilliği Seçimlerinin Değerlendirilmesi 221
Evaluation of the Parliamentary Elections to the State Duma in Russia/Rusya Devlet Dumasına Milletvekilliği Seçimlerinin Değerlendirilmesi 225
4 December 2016 Presidential Election and New Foreign Policy of Uzbekistan/Özbekistan'da 4 Aralık 2016 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin Değerlendirilmesi 229

SOCIO-CULTURAL DEVELOPMENTS
SOSYO-KÜLTÜREL GELİŞMELER 235
Regional Identity Formation in Central Asia from Historical Perspective/Tarihsel Açıdan Orta Asya'da Bölgesel Kimliğin Oluşumu 237
Cultural Dimension of China's New Silk Road Initiative/Çin'in Yeni İpek Yolu Girişiminin Kültürel Boyutu 241

FOREWORD
SUNUŞ

Recent political and economic shifts following the global financial crisis of the last few years triggered further rise of Eurasia, which has become a geopolitical symbol that indicates full transition towards a multipolar world. The rise of the Eurasian countries has gained greater global political and economic importance causing significant changes in the geopolitical environment in Asia. Strategically located at the crossroads of Europe and Asia, the Eurasian states are increasingly searching for closer relations with each other thereby contributing to the promotion of international peace and security. For instance, current growing rapprochement between Russia, Turkey and Iran over the Syrian conflict holds some promise for reducing the level of violence both in Syria and in the Middle East region. Moreover, positive dynamics in relations between Uzbekistan, Tajikistan and Kyrgyzstan allowed to restore efficient dialogue and to de-escalate tensions over the border issues.

New geopolitical reality clearly shows that Eurasia could be determined as an area to provide international balance, which helps the redistribution of political and economic powers between the West and the East. The new global changes that indicate the ongoing process of transformation in the world economy reinforced the process of interdependence among the Eurasian countries in economic, social and political perspectives. The fastest-growing economies of the region put on the agenda of the multilateral and regional economic and trade cooperation aspects that could further improve the existing models of economic interaction. Being seriously interested in strengthening their trade potential, the Eurasian countries are making significant efforts to identify opportunities for further increase of the trade turnover and diversification of their economic cooperation. For instance, looking forward to becoming more integrated into the world economy, the member-countries of the emerging Eurasian Economic Union

Son yıllarda yaşanan küresel finans krizinin ardından gerçekleşen siyasi ve ekonomik kaymalar, Avrasya'nın artan önemini tetiklemiş ve Avrasya, tamamen çok kutuplu bir dünyaya geçişi ifade eden jeopolitik bir sembol olmuştur. Avrasya ülkelerinin yükselişi, Asya'daki jeopolitik ortamda önemli değişikliklere yol açarak küresel anlamda bu ülkelerin siyasi ve ekonomik önemini artırmıştır. Asya ve Avrupa'nın kesişme noktasında stratejik bir konumda olan Avrasya ülkeleri, uluslararası barışın ve güvenliğin artmasına katkıda bulunacak şekilde, birbirleriyle daha yakın ilişkiler kurma konusunda daha fazla gayret göstermektedirler. Örneğin, Rusya, Türkiye ve İran arasında Suriye sorunu ile ilgili olarak artan yakınlaşma süreci, hem Suriye'de hem de Orta Doğu bölgesinde yaşanan şiddetin azaltılmasını sağlayacak gibi görünmektedir. Bunun ötesinde, Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan arasındaki ilişkilerde yaşanan olumlu gelişmeler, bu ülkeler arasındaki etkin diyaloğun yeniden tesis edilmesini ve yaşanan sınır problemleriyle ilgili gerilimin azaltılmasını sağlamıştır.

Yeni jeopolitik realite açıkça göstermektedir ki Avrasya, Batı ve Doğu arasında siyasi ve ekonomik güçlerin yeniden dağılımına yardımcı olacak olan uluslararası dengeyi sağlayacak bir alan olarak değerlendirilmektedir. Dünya ekonomisinde süregelen dönüşüm sürecinin bir göstergesi olan yeni küresel değişiklikler, ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan Avrasya ülkeleri arasındaki karşılıklı bağlılık sürecini güçlendirmiştir. Bölgenin en hızlı büyüyen ekonomileri, veri ekonomik etkileşim modellerini daha da geliştirecek olan çok yönlü ve bölgesel ekonomik ve ticari işbirliğinin çeşitli yönlerini gündemlerine almışlardır. Ticaret potansiyellerini güçlendirme konusunda son derece istekli olan Avrasya ülkeleri, ticaret hacimlerini ve ekonomik işbirliğinde çeşitlendirmeyi daha da artırmak amacıyla fırsatlar oluşturmak için büyük çaba göstermektedirler. Örneğin, dünya ekonomisine daha fazla entegre olma konusunda oldukça istekli olan Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkeler, dünya

initiated a series of free-trade talk with partners worldwide. Moreover, the countries of the region are deeply involved into the implementation of China's proposed Silk Road Economic Belt project that focuses on bringing together China and Europe via Eurasia.

Under these circumstances, it should be emphasized that Eurasia plays a significant role in the distribution of power in the international system. Therefore, there is an essential need to explore current developments in Eurasia in light of the recent changes taking place in the global political and economic balances. In this sense, the book published by the Eurasian Research Institute (ERI), namely, "Eurasia Outlook 2016: Economic, Social and Political Perspectives in Eurasia" provide a wide range of readers, including both political scientists and academicians, as well as policy and decision makers with an in-depth analysis of the main factors contributing to the formation of economic, political, security and transport strategies of the Eurasian countries.

I would like to express my gratitude to the Director of the Institute, Assoc. Professor Nevzat Simsek, for continuing initiative to publish weekly e-bulletins prepared by ERI as a book and all editors for their efforts to carry out preparatory works. During its second year, the Eurasian Research Institute team could manage to reach high professional standards preparing reports, which provide a wide range of readers with timely information and detailed research on the most relevant issues. I wish this book would be useful and informative for both the readers and specialists in the area of the Eurasian Studies.

Professor Musa Yildiz, PhD
President of the Board of Trustees
Khoca Akhmet Yassawi
International Kazakh Turkish University

genelinde çeşitli partnerlerle serbest ticaret görüşmeleri yürütmektedirler. Ayrıca, bölge ülkeleri Çin'i Avrasya üzerinden Avrupa'ya bağlamayı temel alan Çin'in İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesiyle çok yakından ilgilenmektedirler.

Bu şartlar altında, Avrasya'nın uluslararası sistemdeki güç dağılımında önemli bir rol oynadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla, küresel siyasi ve ekonomik dengelerde son dönemde ortaya çıkan değişiklikler ışığında Avrasya'da yaşanan gelişmelerin incelenmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, Avrasya Araştırma Enstitüsü (AAE) tarafından basılan "Eurasia 2016: Economic, Social and Economic Perspectives in Eurasia" adlı bu kitap, siyaset bilimcilerin ve akademisyenlerin yanı sıra politika yapıcılardan ve karar alıcılardan oluşan oldukça geniş bir okuyucu kitlesine, Avrasya ülkelerinin ekonomik, siyasi, güvenlik ve ulaştırma stratejilerinin oluşumuna katkıda bulunan temel faktörlerle ilgili derin ve ayrıntılı analizler sunmaktadır.

AAE tarafından hazırlanan haftalık e bültenlerin basımının başlatılmasında ve bu sürecin devamında gösterdiği kararlılık ve çabalarından dolayı AAE Müdürü Doç. Dr Nevzat Şimşek'e ve kitabın yayına hazırlanmasındaki gayretlerinden dolayı diğer editörlere teşekkürlerimi sunuyorum. Avrasya Araştırma Enstitüsü ekibi, ikinci yılında geniş bir okuyucu kitlesine, pek çok önemli konu ile ilgili güncel ve ayrıntılı araştırmalar sunan raporlar hazırlama yoluyla yüksek bir standart yakalamayı başarabilmiştir. Bu kitabın, hem okuyucular için hem de Avrasya Çalışmaları üzerinde faaliyet gösteren uzmanlar için faydalı olmasını diliyorum.

Profesör Doktor Musa Yıldız
Mütevelli Heyet Başkanı
Hoca Ahmet Yesevi
Uluslararası Kazak Türk Üniversitesi

PREFACE
ÖNSÖZ

The Eurasian Research Institute has been preparing weekly e-bulletins that evaluate the important developments in the Eurasian region and has been sharing these e-bulletins with the readers since 2015. There are analysis in our e-bulletins, which are prepared by our experts and by different academicians, experts, bureaucrats and politicians from Turkey, Kazakhstan and other Eurasian countries. This book is one of the rarest ones that have been prepared on the recent developments in Eurasia in perspectives of economics, politics and social issues.

Especially after the global crisis and the downtrend of oil prices in international markets, the economic and political cooperation among the Eurasian countries has gained great importance. In this respect, making various researches on developments in energy sector in Eurasia and analyzing the developing bilateral and multilateral relations among the Eurasian countries are getting substantially critical. That is why, making publications which contain analytical outlook of Eurasia including economic, political and social issues has become significantly important. In these conditions, the decision of the Eurasian Research Institute team to publish this book that include weekly e-bulletins depends on the idea to provide a comprehensive framework for readers about the Eurasian economies and politics.

"Eurasia Outlook 2016: Economic, Social and Political Perspectives in Eurasia" has the aim to give a general overview on the current events and ongoing changes in the Eurasian countries. The book includes various analysis, which provide reliable and sufficient information about economics, finance, energy, transportation, international relations, politics and other related fields.

"Eurasia Outlook 2016: Current Developments in Eurasia" consists of four chapters. Chapter I focuses on the economies of the Eurasian countries. In this chapter, the fis-cal balance of the Eurasian countries and the de-

2015 yılından bu yana Avrasya Araştırma Enstitüsü, Avrasya bölgesindeki önemli gelişmeleri değerlendiren haftalık e-bültenler hazırlamakta ve bu e-bültenleri okuyucularla paylaşmaktadır. E-bültenlerimizde, enstitümüzün uzmanlarının yan sıra Türkiye, Kazakistan ve diğer Avrasya ülkelerinden çeşitli akademisyenler tarafından hazırlanan analizler de yer almaktadır. E-bülten analizlerini içeren bu kitap, ekonomik, siyasi ve sosyal konular üzerinde Avrasya bölgesinde yaşanan son gelişmeler ile ilgili hazırlanan az sayıda çalışmadan biridir.

Özellikle küresel ekonomik krizin ve uluslararası piyasalarda petrol fiyatlarının düşmesinin ardından, Avrasya ülkeleri arasında ekonomik ve siyasi işbirliği büyük bir önem kazanmıştır. Bu açıdan, Avrasya'da enerji sektöründe yaşanan gelişmelerle ilgili çeşitli çalışmalar yapmak ve Avrasya ülkeleri arasındaki iki taraflı ya da çok taraflı ilişkileri incelemek her geçen gün daha da fazla önem kazanmaktadır. Bu nedenle, Avrasya ile ilgili ekonomik, siyasi ve sosyal konularda analitik değerlendirmeler içeren yayınlar yapmak oldukça önemli hale gelmiştir. Bu şartlar altında, Avrasya Araştırma Enstitüsü ekibinin e-bültenlerdeki haftalık analizleri içeren bu kitabı basmaya karar vermesinin başlıca nedeni, Avrasya ekonomileri ve politiği ile ilgili olarak okuyuculara kapsamlı bir bakış açısı sunmaktır.

"Eurasia Outlook 2016: Economic, Social and Political Perspectives in Eurasia" adlı bu kitap, Avrasya ülkelerinde yaşanan son gelişmeler ve değişiklikler ile ilgili genel bir değerlendirme ortaya konması amaçlanmıştır. Kitap ekonomi, finans, enerji, ulaştırma, uluslararası ilişkiler, siyaset ve diğer ilgili alanlarda güvenilir ve yeterli bilgiler içeren çeşitli analizlerden oluşmaktadır.

"Eurasia Outlook 2016: Current Developments in Eurasia" kitabı dört bölümden meydana gelmektedir. I. Bölüm, Avrasya ülkelerinin ekonomilerini incelemektedir. Bu bölümde, Avrasya ülkelerinde mali denge ve finansal piyasalardaki gelişmelerin yanı sıra bu ülkelerin enerji piyaslarındaki gelişmeler

velopments in the financial markets and energy markets of these countries are examined in detail. Besides, the industrial structures of the Eurasian countries are broadly revealed. Chapter II includes analysis on political and economic cooperation of the Eurasian countries focusing on the international and regional aspects. In this sense, cooperation with international organizations and regional powers in international trade and in energy sector is examined in detail. Also, security issues in the region and cooperation opportunities in military sector among the Eurasian countries are thoroughly analyzed. Chapter III is related to the energy transportation and logistics in the Eurasian region. Not only the developments in energy and cargo transportation but also the developments in particularly railway infrastructure in Eurasia are broadly analyzed in this chapter. Chapter IV investigates the socio-political dimensions of the Eurasian countries. This chapter embraces both the political aspects, dealing mostly with the political systems and the election process, and the socio-cultural aspects, dealing socio-cultural developments, in the Eurasian countries.

We should extend our thanks to Prof. Musa Yıldız, the President of the Board of Trus-tees of Akhmet Yassawi University, and the other Members of the Board of Trustees for their complete trust and unlimited support. We also thank Daniyar Nurbayev, Saule Akhmetkaliyeva, Zhengizkhan Zhanaltay and Aigerim Manatkyzy for their efforts in redactions and designs. In fact, we are most grateful to the entire Eurasian Research Institute team for their support in encouraging us throughout the whole process. We sincerely hope that this book will provide necessary information for a wide range of readers and make an academic contribution for further research in the fields of the Eurasian studies.

ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca, Avrasya ülkelerinin endüstriyel yapıları geniş olarak incelenmektedir. II. Bölüm, Avrasya ülkeleri arasındaki siyasi ve ekonomik işbirliği ile ilgili analizleri içermektedir. Bu analizlerde konular özellikle uluslararası ve bölgesel perspektiflerden ele alınmaktadır. Bu çerçevede, uluslararası organizasyonlarla ve bölgesel güçlerle uluslararası ticaret ve enerji sektöründe gerçekleştirilen işbirlikleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca, bölgede güvenlik alanındaki gelişmeler ve Avrasya ülkeleri arasında askeri alandaki işbirliği imkanları derinlemesine incelenmektedir. III. Bölüm ise Avrasya bölgesinde enerji taşımacılığı ve lojistik ile ilgilidir. Bu bölümde enerji ve kargo taşımacılığındaki gelişmelerin yanı sıra Avrasya bölgesinde özellikle demiryolu altyapısındaki gelişmeler de incelenmektedir. IV. Bölüm, Avrasya ülkelerini sosyo-politik açıdan değerlendiren konuları içermektedir. Bu bölümde, büyük ölçüde siyasi sistemleri ve seçim sürecini değerlendiren siyasi konuların yanı sıra Avrasya ülkelerinde sosyo-kültürel gelişmeleri değerlendiren analizler yer almaktadır.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Prof. Dr. Musa Yıldız'a ve diğer Mütevelli Heyet Üyesi hocalarımıza bize duydukları güven ve verdikleri sınırsız destek için teşekkür ederiz. Ayrıca, kitabın redaksyon ve tasarım sürecinde verdikleri destekten dolayı çalışma arkadaşlarımız Daniyar Nurbayev'e, Saule Akhmetkaliyeva'ya, Cengizhan Canaltay'a ve Aigerim Manatkyzy'na teşekkür ederiz. En büyük teşekkürümüz ise bu süreçte bizi cesaretlendiren ve destek veren Avrasya Araştırma Enstitüsü'ndeki bütün arkadaşlarımızadır. Bu kitabın, geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmesini ve Avrasya araştırmaları alanında daha fazla çalışma yapılması yönünde akademik bir katkı sağlamasını diliyoruz.

Nevzat Şimşek
Lidiya Parhomchik
Hayal Ayca Şimşek
Almatı, 2017

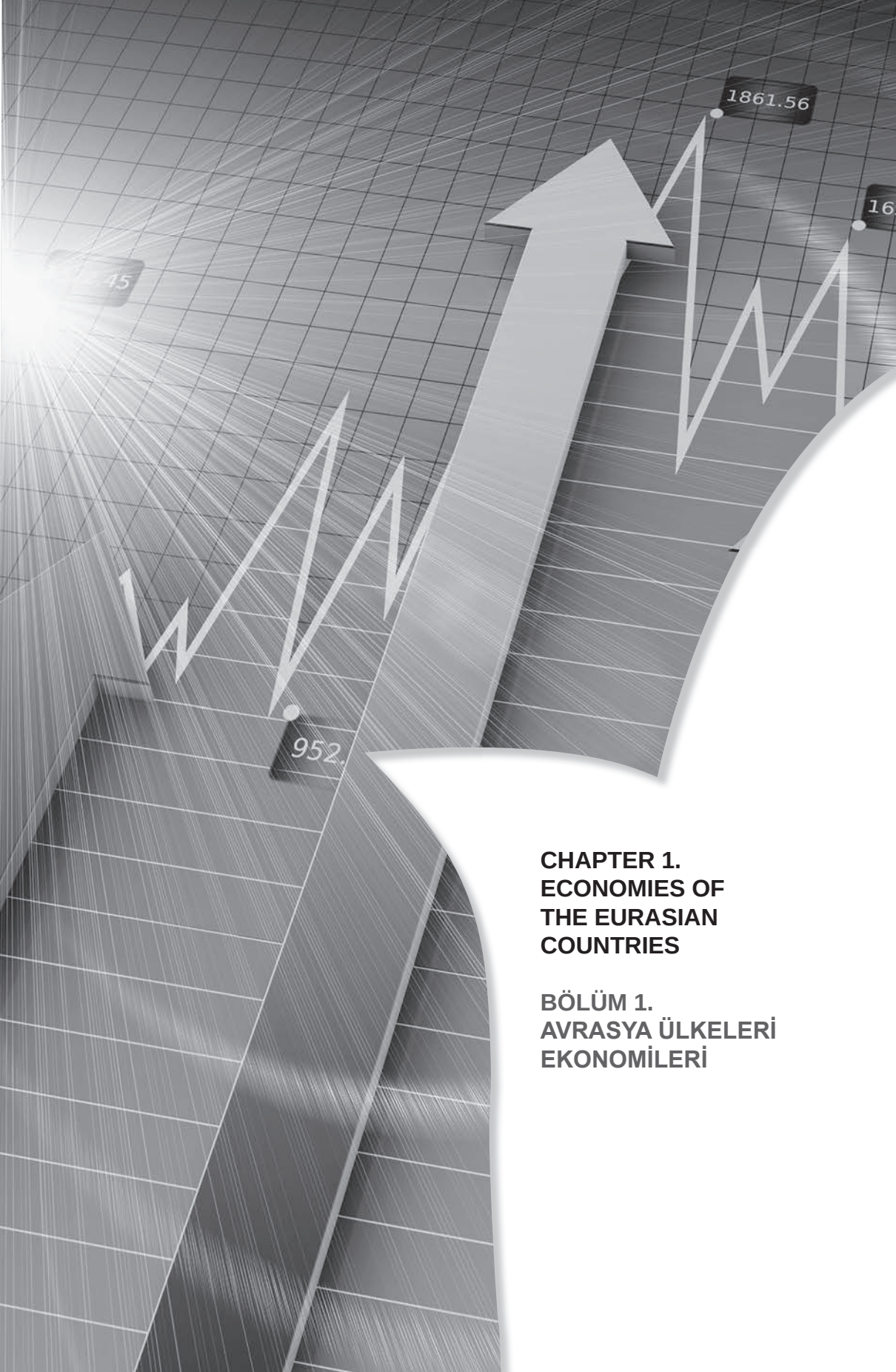

CHAPTER 1. ECONOMIES OF THE EURASIAN COUNTRIES

BÖLÜM 1. AVRASYA ÜLKELERİ EKONOMİLERİ

FISCAL BALANCE AND FINANCIAL MARKETS

MALİ DENGE VE FİNANSAL PİYASALAR

A BRIEF LOOK AT THE FISCAL MANAGEMENT OF THE ECONOMY OF TURKMENISTAN
TÜRKMENİSTAN EKONOMİSİNDE MALİ YÖNETİME KISA BİR BAKIŞ

*Hayal Ayca Simsek**

Among the Central Asian countries, Turkmenistan has grown significantly due to the high amount of natural resources, mainly hydrocarbons. After the breakup of the Soviet Union, having great natural gas deposits, Turkmenistan improved its economy by implementing structural reforms. However, since 2014, like the other Central Asian countries, Turkmenistan has faced three shocks which led to a worsened economic performance: (i) oil and natural gas prices have decreased and they are expected to remain at low levels despite the slight cyclical upward changes, (ii) economic activity with major trading partners such as Russia and China has been slowing down and (iii) pressures on the national currency have been increasing. In these circumstances, Turkmenistan faced a slowdown in GDP growth rate, weaker current account position, deterioration in financial sector and a serious devaluation over the past years.

Actually, facing the negative effects of the global crisis on its economy, the Turkmen Government has been taking fiscal measures since 2008 such as creating the Stabilization Fund (SF), giving functions of fiscal and monetary institutions to the State Development Bank of Turkmenistan (SDBT) and the SF, introducing a simple fiscal rule, giving shared responsibility to both the Ministry of Finance and the SDBT for the implementation of State Programs and setting transparent rules for defining limits of resource utilization from the SF.

The Turkmen Government created the SF in 2008 to implement a fiscal stimulus package in order to support the domestic economy during the post global crisis period. In 2011, the SDBT was established in order to provide credit to public sector entities through domestic banks, to implement projects approved by the President of Turkmenistan and to acquire domestic and external financial assets. Also, the Turkmen Government has given functions of fiscal and monetary institutions to the SDBT and the SF. In this regard, the SDBT has been providing loans to the economy of

Türkmenistan, hidrokarbon kaynakları başta olmak üzere sahip olduğu yüksek miktarda doğal kaynak nedeniyle Orta Asya ülkeleri arasında önemli ölçüde büyüyen bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından büyük doğal gaz kaynaklarına sahip Türkmenistan, uyguladığı yapısal reformlarla ekonomisini iyileştirmeyi başarmıştır. Ancak 2014 yılından sonra diğer Orta Asya ülkeleri gibi Türkmenistan da ekonomik performansını zora sokan üç şok ile karşı karşıya kalmıştır; (i) petrol ve doğal gaz fiyatları hızla düşmüştür ve fiyatların, dönemsel artışlar göstermelerine rağmen düşük seviyelerini koruyacakları beklentisi hakimdir, (ii) Rusya ve Çin gibi başlıca ticaret partnerleriyle olan ekonomik ilişkileri azalmaktadır ve (iii) milli paraları üzerindeki baskılar artmaktadır. Bu şartlar altında, Türkmenistan son yıllarda GSYİH artış hızının azalması, zayıf cari denge, finansal sektörde bozulma ve ciddi bir devalüasyon problemi gibi sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır.

Esasında Türkmenistan hükümeti, 2008 küresel krizinin ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini görmüş ve bu etkileri azaltmak için de söz konusu yıldan bu yana çeşitli mali tedbirler almıştır. İstikrar Fonu (Stabilisation Fund-SF) oluşturulması, Türkmenistan Devlet Kalkınma Bankası'na (State Development Bank of Turkmenistan-SDBT) ve SF'ye mali ve parasal kurumların fonksiyonlarının yüklenmesi, mali kural uygulamasına gidilmesi, Devlet Programlarının uygulanması konusunda Maliye Bakanlığı'na ve SDBT'ye ortak sorumluluk verilmesi ve SF'den yapılacak kaynak kullanımının sınırlarının belirlenmesi için şeffaf kurallar oluşturulması bu tedbirlerin başında gelmektedir.

Küresel kriz sonrasında Türkmenistan Hükümeti 2008 yılında yurt içi ekonominin desteklenmesi amacıyla bir mali destek paketinin uygulanması için SF'yi kurmuştur. 2011 yılında ise yurt içi bankalar aracılığıyla kamu kurumlarına kredi sağlanması, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan projelerin uygulanması ile yurt içi ve dışından finansal

* Associate Professor, PhD, Dokuz Eylul University, Turkey and Eurasian Research Institute, Kazakhstan.
hayalaycasimsek@gmail.com

the country directly and through local commercial banks. The SF and the SDBT along with the Government are responsible for the implementation of both fiscal (public budget policies) and monetary (interest rate policy, and lending facilities) policies.

The annual limit of utilization of the SF resources by the SDBT is approved by the Presidential decree. As mentioned before, both the Ministry of Finance and the SDBT are given shared responsibility for the implementation of State Programs. For instance, while the Ministry of Finance is responsible for the implementation of the Rural Development Plan through the state budget (including the investigation of social projects), the SDBT is responsible for the implementation of other public programs regarding infrastructure, construction and economic development. It should also be mentioned that the State Budget is subject to the approval of the Parliament, while the allocations from the SF do not require to be approved. The Turkmen Government introduced a simple fiscal rule in 2008 in order to stipulate accumulation of the surplus of the state budget in the SF at the end of each fiscal year and set transparent rules to define limits of resource utilization from the SF. In this regard, the Government can approve a long term strategy for utilization of resource revenues for programs with higher public benefits. Besides, in order to ensure consistency and harmonization of objectives and practices of the public expenditure policy, the Government implements policies to form an improved coordination between the SDBT and the SF.

Due to the recent economic shocks mentioned above, GDP growth in Turkmenistan reduced from 10.3% in 2014 to 7% in 2015 and is expected to reduce to 6% in 2016. This decline in GDP mostly results from the flattening of the natural gas and oil production and reduction of the budget investments. However, in the period of 2014-2015, the public sector balance was strong. The Government continued to implement expansionary fiscal policies under the Program of Socio-Economic Development 2012-2016. In 2014 public expenditures were increased by about 12% and revenues – by 8%. Nearly all public revenues consisted of tax revenues which were dominated by revenues from hydrocarbon exports. The hydrocarbon sector accounts for about 35% of GDP and the hydrocarbon revenues constitute nearly 80% of fiscal revenues.

As a response to the shocks mentioned above, the Turkmen Government implemented policies to improve the efficiency of budget

varlık elde edilmesi amacıyla SDBT oluşturulmuştur. Türkmenistan Hükümeti ayrıca, yukarıda da ifade edildiği gibi SDBT'ye ve SF'ye mali ve parasal kurumların fonksiyonlarını yüklemiştir. Bu çerçevede, SDBT ekonomiye doğrudan ya da ticari bankalar aracılığıyla borç verebilmektedir. Mali politikaların (kamu bütçe politikaları) ve para politikalarının (faiz politikası, kredi kolaylığı sağlanması, etc.) uygulanmasından Hükümet ile birlikte SF ve SDBT de sorumludur.

SF kaynaklarının SDBT tarafından kullanımasına ilişkin yıllık sınır, Cumhurbaşkanı'nın onayıyla belirlenmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi, Devlet Programları'nın uygulanması konusunda Maliye Bakanlığı ve SDBT ortak sorumluluğa sahiptir. Örneğin, Maliye Bakanlığı kamu bütçesi aracılığıyla Kırsal Kalkınma Planı'nın (sosyal projelerle ilgili çalışmalar dahil) uygulanmasından sorumlu iken; SDBT altyapı, inşaat ve ekonomik kalkınma gibi diğer kamu programlarının uygulanmasından sorumludur. Ayrıca, kamu bütçesinin Parlamento'nun onayına tabi olmasına karşılık SF'den yapılan tahsislerin bu onayı gerektirmediği belirtilmelidir. Türkmenistan Hükümeti kamu bütçesinin her mali yıl sonunda fazla vermesini sağlayabilmek amacıyla 2008 yılında SF için basit bir mali kural uygulaması getirmiş, SF'den yapılacak kaynak kullanımının sınırlarının belirlenmesi için şeffaf kurallar oluşturmuştur. Bu çerçevede Hükümet, kaynakların kamu faydası yüksek programlar için kullanılmasına yönelik uzun vadeli bir stratejiyi kabul etmiştir. Diğer yandan, kamu harcama politikasının amaçları ve uygulamaları arasında tutarlılığın ve uyumun gerçekleştirilebilmesi için Hükümet, SDBT ve SF arasındaki koordinasyonu iyileştirmeye yönelik politikalar uygulamaktadır.

Yukarıda bahsedilen ekonomik şoklara bağlı olarak Türkmenistan'da GSYİH artışı 2014 yılında %10.3 iken 2015 yılında %7'ye düşmüştür ve 2016 yılında %6'ya düşmesi beklenmektedir. GSYİH'daki bu düşüş, büyük ölçüde azalan doğal gaz ve petrol üretiminden ve azalan bütçe yatırımlarından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte 2014-2015 döneminde, kamu mali dengesinin nispeten güçlü olduğu söylenebilir. Hükümet, 2012-2016 Sosyo-Ekonomik Kalkınma Programı çerçevesinde genişletici maliye politikaları uygulamaya devam etmiştir. 2014 yılında kamu harcamaları yaklaşık %12 ve kamu gelirleri %8 civarında arttırılmıştır. Kamu gelirlerinin hemen hemen tamamını oluşturan vergi gelirlerinin büyük bir kısmı hidrokarbon gelirlerinden oluşmaktadır. Hidrokarbon sektörü GSYİH'nın yaklaşık %35'ine denk

execution. The SF, in coordination with the SDBT, has been improving budget coverage by consolidating extra-budgetary funds under the state budget and by streamlining the budget process. In the period between 2013 and 2014 the budget surplus reduced from 6.2% in 2013 to 1.5% in 2014 due to the high expenditures on social programs. Due to lower hydrocarbon revenues and reduced investment expenditures, the budget surplus shrunk to about 1% of GDP in 2015. However, the budget balance is expected to recover with the projected increase in natural gas export volumes. Although the Turkmen Government continued to implement an expansionary fiscal policy on the 2015 budget, public expenditures were tightened, which despite causing a slowdown in the growth of public investments, helped to maintain inflation at a stable level (4.2% in 2014 and 3% in 2015). In this regard, the SDBT has been implementing a fiscal management program to improve public investments with better selection and with an opportunity to monitor public investment projects, giving priority to more productive projects. The SDBT has also been implementing a recovery program to streamline energy subsidies to specific energy projects in order to reduce costs in the energy sector.

In conclusion, the Turkmen Government has been trying to implement robust fiscal policies in an institutional perspective. In this framework, the implementation of a new budget code is regarded as an important governance and a fiscal transparency milestone. With this system, the Government can focus on the integration of budget operations, improve the coordination between the SF and the SDBT and strengthen transparency in the implementation of fiscal policies. Besides, further consolidation of public expenditures and improving their quality can also help to enhance the implementation of fiscal poli-cies. Above all, maintaining a relatively high GDP growth requires stability in the public sector balance, mainly implementation of robust fiscal policies with continuous and accelerated strong efforts to achieve a better macroeconomic performance in the economy of Turkmenistan. ■

gelmektedir ve bu sektörden elde edilen gelirler kamu gelirlerinin yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsedilen şoklar karşısında Türkmenistan Hükümeti bütçe uygulamasında etkinliğin iyileştirilmesi için çeşitli politikalar uygulamaktadır. Nitekim SF, SDBT ile koordineli bir şekilde bütçe dışı fonları kamu bütçesi içinde toplama yoluyla bütçenin kapsama alanını iyileştirmekte ve bütçe sürecini düzenlemektedir. 2013-2014 yılları arasında yüksek sosyal harcamalar nedeniyle bütçe fazlasının GSYİH içindeki payı 2013 yılında %6.2'den 2014 yılında %1.5'e düşmüştür. 2015 yılında ise düşük hidrokarbon gelirlerine ve azalan yatırım harcamalarına bağlı olarak yaklaşık %1 civarında gerçekleşmiştir. Ancak, doğal gaz ihracatındaki artış beklentisine bağlı olarak bütçe dengesinin iyileşmesi öngörülmektedir. Her ne kadar Türkmenistan Hükümeti 2012-2016 döneminde genişletici maliye politikası uygulasa da 2015 bütçesinde kamu harcamaları nispeten kısılmıştır. Bu durum kamu yatırımları artış hızında bir yavaşlamaya yol açmakla birlikte enflasyon oranını istikrarlı bir seviyede tutmaya yardımcı olmuştur (2014 yılında %4.2 ve 2015 yılında %3). Bu çerçevede SDBT, kamu yatırım projeleri arasında daha iyi seçimi yapma ve bu projeleri denetleme yoluyla kamu yatırımlarını iyileştirmekte ve daha verimli projelere öncelik vermektedir. SDBT ayrıca, enerji sektöründeki maliyetleri azaltmak için belirli enerji projelerine verilen teşvikleri düzenleme amacıyla bir iyileştirme programı uygulamaktadır.

Sonuç olarak, Türkmenistan Hükümeti kurumsal bir çerçeveye dayandırma yoluyla sağlam maliye politikaları uygulamaya gayret göstermektedir. Bu çerçevede yeni bütçe kodu uygulaması, mali yönetim ve mali şeffaflık uygulamaları açısından önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Hükümet bu sistem yoluyla, bütçe faaliyetlerinin birleştirilmesi konusuna odaklanabilir, SF ve SDBT arasındaki koordinasyonu arttırabilir ve maliye politikalarının uygulanmasında şeffaflığın arttırılmasını sağlayabilir. Diğer bir ifadeyle, kamu harcamalarının konsolidasyonu ve kalitesinin arttırılması maliye politikası uygulamalarının güçlendirilmesine yardımcı olabilir. Bunun ötesinde, Türkmenistan ekonomisinde nispeten yüksek bir GSYİH seviyesine ulaşılması için kamu mali dengesinde istikrarın sağlanması bir gereklilik olarak görülmektedir. Bunun sağlanabilmesi için ise daha iyi bir makroekonomik performansa ulaşmayı sağlayacak güçlü maliye politikalarının uygulanması büyük önem arz etmektedir. ■

THE PUBLIC SECTOR BALANCE IN THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN: ADJUSTING LOW OIL PRICES
KAZAKISTAN EKONOMISINDE KAMU SEKTÖRÜ DENGESI: DÜŞÜK PETROL FIYATLARININ AYARLANMASI

*Daniyar Nurbayev**

Kazakhstan is resource rich country, and its economy highly depends on the oil export. Oil prices that have been low since the middle of 2014 had a significant effect on the country's balance of payments and exchange rate. In the pre low oil prices period, the share of the oil export in the country's total export was in average 70%, therefore, decreased oil prices reduced country's export negatively affecting country's balance of payments. The reduced balance of payments in its turn decreased supply of foreign currencies in the country, which led to significant national currency devaluation. Moreover, tax revenues from oil sector were also affected by the low oil prices due to the reduced revenues of oil producing companies. The government had to free-float its currency and had to adopt countercyclical economic policies that aimed to offset the negative effect of low oil prices.

The new adopted countercyclical policies, which are mostly concentrated to support real non-oil sectors, required significant expenses, while the Government's ability collect budget revenues were deteriorated due to low oil prices. Along with this, the Ministry of Finance expected that the oil production in the country would decrease from 79.4 million tons in 2015 to 77 million tons in 2016. Thus, in September 2015, while drawing its new plan for 2016-2018 budget the Ministry increased the budget expenses by 7.78% in comparison with 2015's budget expenses to 7.318 trillion tenge ($21.5 billion, hereinafter at current USD/KZT rate 340), while it was expected that budget revenues (excluding transfers from the National Oil Fund) would grow only by 0.28% in comparison with 2015 to 3.513 trillion tenge ($10.3 billion). During the budgeting process, it was expected that the oil prices would be $40 per barrel in 2016-2017 and $60 per barrel in 2018. In addition, due to the fact that the expected average currency rate is a very

Kazakistan, yer altı kaynakları bakımından zengin ve ekonomisi büyük ölçüde petrol ihracatına bağımlı bir ülkedir. 2014 yılının ortalarından itibaren düşük petrol fiyatları, ülkenin ödemeler dengesini ve döviz kurunu önemli ölçüde etkilemiştir. Petrol fiyatlarının düşmesinden önceki dönemde petrol ihracatının ülkenin toplam ihracatı içindeki payı ortalama %70 olmuştur. Dolayısıyla, petrol fiyatlarının düşmesi ülkenin ülkenin ihracat hacmini olumsuz etkileyerek ödemeler dengesini azaltmıştır. Ödemeler dengesindeki bu durum, ekonomideki döviz arzını azaltarak ulusal para biriminde yüksek oranlı bir devalüasyona yol açmıştır. Ayrıca, petrolden elde edilen vergi gelirleri de, petrol üreten şirketlerin gelirlerinin azalması yoluyla düşük petrol fiyatlarından etkilenmiştir. Bu şartlar altında hükümet, bir yandan döviz kurunu serbest bırakmak zorunda kalmış, bir yandan da düşük petrol fiyatlarının olumsuz etkilerini gidermek amacıyla konjonktür karşıtı ekonomi politikaları uygulamıştır.

Çoğunlukla petrol dışı reel sektörü desteklemek amacıyla uygulanan bu yeni konjonktür karşıtı politikalar, önemli miktarda harcama yapılmasını gerektirirken, hükümetin bütçeye gelir sağlama yeteneği düşük petrol fiyatları nedeniyle kötüleşmiştir. Bununla birlikte Maliye Bakanlığı, ülkedeki petrol üretiminin 2015 yılında 79.4 milyon tondan 2016 yılında 77 milyon tona düşeceği tahminde bulunmuştur. Böylece, Eylül 2015'te 2016-2018 bütçesi için yeni plan oluşturulurken Maliye Bakanlığı, bütçe harcamalarını 2015 bütçe harcamaları ile karşılaştırıldığında %7.78 oranında artırarak 7.318 trilyon tengeye (21.5 milyar dolar, USD/KZT oranı 340 iken) çıkarmıştır. Buna karşılık, bütçe gelirlerinin (Ulusal Petrol Fonundan transferler hariç), 2015 yılına kıyasla yalnızca %0.28 oranında artarak 2016 yılında 3.513 trilyon tengeye (10.3 milyar dolar) çıkacağı tahmin edilmiştir. Bütçeleme sürecinde petrol fiyatlarının 2016-2017 döneminde varil başına

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. d.a.nurbayev@gmail.com

important instrument in budgeting, because it affects the tenge revenues of oil producing companies, the Ministry had to consider the free-floating currency rate during their budgeting process. It was expected that the average currency rate in 2016 would be 300 tenge per dollar.

In November 2015, the Government adopted a slightly changed budget plan, by increasing the budget expenses to 7.666 trillion tenge ($22.5 billion). The adopted budget included 2.977 trillion tenge transfers from the National Oil Fund. The former Minister of National Economy, Erbolat Dosaev, noted that the budget deficit in 2016 would be 723.4 billion tenge ($2.1 billion), which is 1.6% of the country's GDP, while in 2017 and 2018 the Ministry expects 600.8 billion tenge (1.2% of GDP, $1.8 billion) and 558.4 billion tenge (1.0% of GDP, $1.6 billion) deficits. It was also noted that in accordance with 2016-2018 budget plan the Government plans to provide 306 billion tenge for EXPO-2017. The budget revenues were expected at 3.665 trillion tenge ($10.8 billion) excluding guaranteed transfers from the National Oil Fund.

A significant amount of money should be allocated to governmental programs, such as the Industrial-Innovative Development program, the Nurly Zhol program, Business Road map 2020, Employment Road map 2020 and Agribusiness 2020. Overall in 2016, the Government allocates 2.530 tril-lion tenge ($7.44 billion) for these countercyclical governmental programs, while in 2015 the sum was 1.914 trillion tenge ($5.6 billion).

The Government could not finance the budget deficit by issuing new government bonds, due to the fact that interest rate at the financial markets was too high. In December 2015 the tenge overnight index average reached 320%, which is a very high rate considering its usual level at 3-5%. Moreover, the Government might not have been able to sell its bonds due to the liquidity shortage in the market. The Government also could not finance its deficit through transfers from the National Oil Fund since over 3 trillion tenge had already been allocated from the Fund to the revenue side of the public budget. It should be noted that this amount significantly exceeded the maximum amount of the guaranteed transfers, which

40 dolar ve 2018 yılında varil başına 60 dolar olması beklenmiştir. Ayrıca, beklenen ortalama döviz kuru, petrol üreten şirketlerin tenge cinsinden gelirlerini etkilemesinden bütçeleme sürecinde çok önemli bir araç olduğundan Maliye Bakanlığı, bütçeleme sürecinde serbest döviz kurunu dikkate almak zorunda kalmıştır. 2016 yılında ortalama döviz kurunun 1 dolar=300 tenge olacağı tahmin edilmiştir.

Kasım 2015'te Hükümet, bütçe planı üzerinde bir miktar değişiklik yaparak bütçe harcamalarını 7.666 trilyon tengeye (22.5 milyar dolar) çıkarmıştır. Kabul edilen bütçe planı, Ulusal Petrol Fonundan 2.977 trilyon tenge tutarında transfer yapılmasını içermektedir. Daha önceki Ulusal Ekonomi Bakanı Erbolat Dosaev, 2016 yılında bütçe açığının 723.4 milyar tenge (2.1 milyar dolar) olacağını belirtmişti. Bu miktar, ülkenin GSYİH'sinin %1.6'sını oluşturmaktadır. Ulusal Ekonomi Bakanlığı, 2017 ve 2018 yıllarında bütçe açığının sırasıyla 600.8 milyar tenge (GSYİH'nın %1.2'si, 1.8 milyar dolar) ve 558.4 milyar tenge (GSYİH'nin %1.0'ı, 1.6 milyar dolar) olacağını beklemektedir. Ayrıca 2016-2018 bütçe planına uygun olarak Hükümetin, EXPO-2017 için 306 milyar tenge ayırmayı planladığı da belirtilmiştir. Bütçe gelirlerinin ise Ulusal Petrol Fonundan sağlanan garantili transferler hariç 3.665 trilyon tenge (10.8 milyar dolar) olması beklenmektedir.

Endüstriyel-yenilikçi kalkınma programı, Nurlu Yol programı, İş Yolu haritası 2020, İstihdam Yol haritası 2020 ve Endüstriyel Tarım 2020 gibi hükümet programlarına önemli miktarda finansman sağlanması gerekmektedir. Genel olarak 2016 yılında hükümet, konjonktür karşıtı hükümet programları için 2.530 trilyon tenge (7.44 milyar dolar) ayırmıştır. Bu rakam, 2015 yılında 1.914 trilyon tenge (5.6 milyar dolar) olmuştur.

Finansal piyasalarda faiz oranının çok yüksek olması nedeniyle Hükümet, yeni devlet tahvilleri satarak bütçe açığını finanse etme yoluna gidememiştir. Aralık 2015'te tengenin gecelik endeks ortalaması, %320'ye ulaşmıştır ki, faiz oranın genelde %3-5 düzeyinde seyrettiği göz önüne alındığında bu oran çok yüksektir. Ayrıca, piyasadaki likidite sıkıntısı nedeniyle Hükümet tahvillerini satamamış da olabilir. Hükümet ayrıca bütçe açığını Ulusal Petrol Fonundan elde edilen transferler yoluyla da finanse edememiştir. Çünkü Fondan kamu bütçesinin gelir tarafına

were about 2.4 trillion tenge or $8 billion (300 tenge per dollar).

Therefore, the Government decided to finance the deficit through borrowings from the international development institutions. At the end of 2015, the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, ratified a countercyclical support loan agreement between Kazakhstan and the Asian Development Bank (ADB) in the amount of $1 billion, which is 300 billion tenge (300 tenge per dollar). According to the Ministry of Finance, the loan was granted for 5 years with a 3-year grace period. The interest rate of the ADB's loan is the LIBOR + 2% spread. Furthermore, the Kazakh authorities agreed with the International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) to allocate $1 billion or 300 billion tenge loan to Kazakhstan. It is important to note that the Government initially planned to receive $2 billion, but only could agree on $1 billion. The loan will be granted for 20 years, including a grace period 2.5 years, with the LIBOR + floating spread interest rate. In addition, the IBRD will charge a fee that will amount 0.25% per year of the undrawn loan balance. Thus, due to these two loans, the foreign debt of Kazakhstan grew from $11.756 billion in October 2015 to $13.850 billion in October 2016, which is a bit more than $2 billion. While the level of domestic debt decreased by 0.01% to 4.320 trillion tenge or $12.705 billion.

Due to further external macroeconomic fluctuations, the Government had to make amendments in the 2016 public budget in March 2016. Expected oil prices in the public budget were decreased from $40 per barrel to 30$ per barrel in 2016-2017, and expected oil production was decreased to 74 million tons. In addition, the average currency rate used for budgeting increased from 300 tenge per dollar to 360 tenge. These factors significantly changed the revenues and expenses of the public budget. The budget expenses increased by 600 billion tenge ($1.8 billion) to 8.227 trillion tenge ($24.1 billion), and the revenues (excluding transfers) decreased to 3.189 tril-lion tenge ($9.4 billion), while the budget deficit increased by 179.2 billion tenge ($0.5 billion) to 902.7 billion tenge ($2.7 billion) or 2.0% of GDP. The transfers from the Fund also

3 trilyon tengeden fazla finansman ayrılmıştır. Bu miktarın, en yüksek garantili transferler tutarını (yaklaşık 2.4 trilyon tenge ya da 8 milyar dolar (dolar başına 300 tenge)) önemli ölçüde aştığına dikkat edilmelidir.

Dolayısıyla Hükümet, bütçe açığını uluslararası kalkınma kurumlarından sağlanan borçlarla finanse etmeye karar vermiştir. 2015 yılının sonunda Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in başkanlığında, Kazakistan ile Asya Kalkınma Bankası (ADB) arasında 1 milyar dolar (300 milyar tenge (dolar başına 300 tenge)) tutarında bir konjonktür karşıtı destek kredi anlaşmasını imzalamıştır. Maliye Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, bu kredi 3 yılı geri ödemesiz olmak üzere 5 yıl vadeli olarak verilmiştir. ADB kredisinin faiz oranı, LIBOR + %2'dir. Ayrıca, Kazak yetkililer, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankasından (IBRD) Kazakistan'a 1 milyar dolar (300 milyar tenge) kredi tahsis edilmesi konusunda anlaşmışlardır. Burada Hükümetin IBRD'den başlangıçta 2 milyar dolar almayı planladığını, ancak sadece 1 milyar dolar üzerinde anlaşabildiği belirtilmelidir. Bu kredi, LIBOR + dalgalı faiz oranı ile 2.5 yıllık geri ödemesiz olmak üzere 20 yıl vadeli olarak verilecektir. Buna ek olarak, IBRD çekilmemiş kredinin yıllık %0.25'i tutarında bir ödeme yapılmasını talep edecektir. Dolayısıyla, bu iki kredi nedeniyle, Kazakistan'ın dış borcu Ekim 2015'te 11.756 milyar dolardan Ekim 2016'da 13.850 milyar dolara yükselmiştir. Bu miktar 2 milyar dolardan biraz fazladır. Buna karşılık iç borç seviyesi %0.01 oranında azalarak 4.320 trilyon tengeye (12.705 milyar dolara) düşmüştür.

Dış makroekonomik dalgalanmaların artmasına bağlı olarak Hükümet, Mart 2016'da 2016 bütçesinde değişiklik yapmak zorunda kalmıştır. Kamu bütçesinde petrol fiyatlarının, 2016-2017 dönemi için varil başına 40 dolardan varil başına 30 dolara düşeceği tahmin edilmiş ve petrol üretiminin 74 milyon tona düşeceği beklentisi yer almıştır. Buna ek olarak, bütçeleme için kullanılan ortalama döviz kuru, dolar başına 300 tengeden 360 tengeye yükseltilmiştir. Bu faktörler, kamu bütçesinde yer alan gelir ve harcama miktarlarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Bütçe harcamaları 600 milyar tenge (1.8 milyar dolar) artarak 8.227 trilyon tengeye (24.1 milyar dolar) yükselirken, bütçe gelirleri (transferler hariç) 3.189 trilyon tengeye (9.4 milyar dolar) düşmüştür. Bütçe açığı 179.2 milyar

were increased to 3.903 trillion tenge ($11.5 billion).

However, in the second half of 2016 due to the slightly improved oil prices and the recommissioning of the Kashagan oil field, the expected budget revenues increased, which was the reason to review the budget. Therefore, in September 2016 the Government made an amendment in the 2016 budget. In the new amendment, the Kazakh authorities increased the expected revenues (excluding transfers) to 4.2 trillion tenge ($12.3 billion). According to the Minister of National Economy, Kuandyk Bishimbaev, the Government was able to increase expected revenues due to the fact that in the budgeting process it increased average prices of oil from $30 per barrel to $35 per barrel, and increased the expected oil production from 74 million tons to 75.5 million tons. The increased budget revenues allowed decreasing transfers from the Fund by roughly 400 billion tenge ($1.2 billion) or to 3.448 billion tenge ($10.1 billion) in 2016, and increasing budget expenses to 8.646 trillion tenge ($25.4 billion).

In conclusion, it can be stated that in 2016 Kazakhstan's Government along with the Ministry of Finance worked hard to finance their countercyclical policies, while struggled to balance the budget. Next year, the public sector balance can face an easier budgeting process with three reasons. First reason is that the economic situation in the country is improving. According to the Head of the National Bank of Kazakhstan, Daniyar Akishev, the economy will grow by 2% in 2017, while this year the growth rate is expected at 0.5%. The second reason is that Kashagan oil field is recommissioned. The third and last reason is that a possible growth can be seen in oil prices, due to the oil freeze agreement among oil exporting countries. Under these circumstances, the public sector balance can be positively affected by the increase in oil production, in economic growth rate and in oil prices. With a strengthened public sector balance, Kazakhstan can develop stronger economic policies to improve its economy. ■

tenge (0.5 milyar dolar) artarak 902.7 milyar tengeye (2.7 milyar dolar) yükselmiş ve GSYİH'nın %2.0'ını oluşturmuştur. Fondan sağlanan transferler ise 3.903 trilyon tengeye (11.5 milyar dolara) yükselmiştir.

Bununla birlikte, 2016 yılının ikinci yarısında petrol fiyatlarının biraz iyileşme göstermesine ve Kaşagan petrol sahasının yeniden işletilmesine bağlı olarak bütçe gelirlerinin artacağı yönünde beklenti ortaya çıkmış ve bu durum bütçenin yeniden gözden geçirilmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak, Eylül 2016'da Hükümet 2016 bütçesinde bir değişiklik yapmıştır. Yeni değişiklikle Kazak yetkililer, bütçede beklenen gelir miktarını (transferler hariç) 4.2 trilyon tengeye (12.3 milyar dolar) yükseltmişlerdir. Ulusal Ekonomi Bakanı Kuandyk Bishimbaev tarafından yapılan açıklamaya göre, Hükümetin bütçeleme sürecinde ortalama petrol fiyatlarını varil başına 30 dolardan varil başına 35 dolara yükseltmesi ve beklenen petrol üretimini 74 milyon tondan 75.5 milyon tona çıkarması, bütçede beklenen gelirlerin artmasını sağlamıştır. Artan bütçe gelirleri, Fondan yapılan transfelerin 2016'da kabaca 400 milyar tenge (1.2 milyar dolar) azalarak 3.448 milyar tengeye (10.1 milyar dolar) düşmesine ve bütçe harcamalarının 8.646 trilyon tengeye (25.4 milyar dolar) yükseltilmesine imkan sağlamıştır.

Sonuç olarak, 2016 yılında Kazakistan Hükümetinin Maliye Bakanlığı ile birlikte bütçeyi dengelemek için uğraşırken bir yandan da konjonktür karşıtı politikaları finanse etmek için çok çalıştıkları ifade edilebilir. Gelecek yıl, kamu kesimi dengesi üç nedenden dolayı daha kolay bir bütçeleme süreciyle karşı karşıya kalabilir. Birincisi, ülkenin ekonomik durumu iyileşme göstermektedir. Kazakistan Ulusal Bankası Başkanı Daniyar Akishev tarafından yapılan açıklamaya göre, 2016 yılında %0.5 oranında büyümesi beklenen ülke ekonomisi 2017 yılında %2 oranında büyüyecektir. İkincisi, Kaşagan petrol sahası yeniden faaliyete geçirilmiştir. Üçüncü ve son olarak, petrol ihraç eden ülkeler arasındaki petrol üretimini dondurma anlaşması nedeniyle petrol fiyatlarında muhtemelen bir artış görülebilir. Bu koşullar altında, kamu kesimi dengesi petrol üretimindeki, ekonomik büyüme hızındaki ve petrol fiyatlarındaki artıştan olumlu etkilenebilir. Kazakistan, kamu sektörü dengesini güçlendirme yoluyla ekonomisinin iyileştirilmesi için daha güçlü ekonomi politikaları uygulayabilme fırsatı yakalayacaktır.■

ECONOMIC DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN: RESULTS OF 2015 AND FUTURE PRIORITIES

ÖZBEKİSTAN'IN EKONOMİK KALKINMASI: 2015 YILINA İLİŞKIN SONUÇLAR VE GELECEK DÖNEMLE İLGİLİ ÖNCELİKLER

*Erkin Baydarov**

Despite the negative effects of the global financial crisis on the economy of Uzbekistan, the developments in 2015 demon-strated that Uzbekistan achieved a consid-erably high economic growth rate and macro economic stability due to the consistent implementation of the economic program, the priorities of which include the provision of fundamental structural reforms, protection of private property and small business interests, etc.

According to the ranking of the World Economic Forum, Uzbekistan managed to enter the list of the top five countries with the fastest growing economies in the world based on the development outcomes for 2014-2015 and forecasts for 2016-2017. For instance, at the end of 2015, the country's gross domestic product (GDP) grew by 8% and the industrial output increased by 8%, while agricultural production and construction works increased by almost 7% and 18% respectively. The annual state budget was executed with a surplus of 0.1% of GDP. The inflation rate stood at 5.6%, which is within the forecasted parameters. Uzbekistan managed to achieve a surplus in foreign trade balance. The public debt level did not exceed 18.5% of GDP in 2015.

According to the World Bank's (WB) report, Uzbekistan is currently among the top ten countries in the world, which achieved the best results in improving the business environment in 2015. Actually, according to the rating of «Doing Business» prepared by the WB, Uzbekistan managed to improve its ranking from 103rd to 87th position. Moreover, according to the indicator, namely, «Getting Credit», in the last three years, Uzbekistan's ranking rose from 154th to 42nd position improving its ranking by 63 positions last year.

Küresel finansal krizin Özbekistan ekonomisine olumsuz etkilerine rağmen, 2015 yılında yaşanan gelişmeler göstermektedir ki temel yapısal reformların sağlanması, özel mülkiyetin ve küçük işletmelerin çıkarlarının korunması gibi öncelikler içeren tutarlı bir ekonomik programın uygulanmasına bağlı olarak, Özbekistan oldukça yüksek bir ekonomik büyüme oranına ve makro ekonomik istikrar seviyesine ulaşmayı başarmıştır.

Dünya Ekonomik Forumu sıralamasına göre, 2014-2015 dönemine ilişkin kalkınma sonuçları ve 2016-2017 dönemine ilişkin tahminler dikkate alındığında, Özbekistan dünya ekonomileri arasında en hızlı büyüyen ilk beş ülke listesine girebilmiştir. Örneğin, 2015 yılı sonunda ülkenin gayri safi yurt içi hasılası (GSYİH) ve sanayi üretimi %8 oranında artarken tarımsal üretim ve inşaat işleri sırasıyla yaklaşık %7 ve %18 oranında artmıştır. Devlet bütçesi ise GSYİH'nın %0.1'i oranında fazla vermiştir. Enflasyon oranı tahmini değerler içinde kalarak %5.6 olarak gerçekleşmiştir. Özbekistan, dış ticaret dengesinde fazla vermeyi başarmıştır. Ayrıca kamu borçlarının GSYİH içindeki payı 2015 yılında %18.5'i geçmemiştir.

Dünya Bankası'nın (DB) raporuna göre, Özbekistan 2015 yılında iş ortamının iyileştirilmesinde en iyi sonuçlara ulaşmış olan dünyanın ilk on ülkesi arasında yer almaktadır. Aslında, DB tarafından hazırlanan "Doing Business" raporuna göre, Özbekistan sıralamada 103. sıradan 87. sıraya çıkmayı başarmıştır. Ayrıca "Kredi Alma" göstergesine göre, son üç yıl içinde Özbekistan'ın yeri 154. sıradan 42. sıraya yükselmiştir. Sadece geçen yıl ülkenin yeri 63 sıra yükselmiştir.

Ekonomide devletin rolünü azaltmak için alınan tedbirlere bağlı olarak, küçük işlet-

* PhD, R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Kazakhstan. erkin_u.68@mail.ru

Due to the measures, which were undertaken to lessen the role of Government in economy, the share of small businesses in GDP rose from 31% in 2000 to 56.7% in 2015. In 2015, over 33% of industrial and 98% of agricultural products were produced by the small and medium-sized enterprises. 77% of the total employment account for small and medium-sized enterprises.

There is also a dynamic development in the service sector. In 2015 the volume of paid services and retail trade turnover increased by 10.8% and 15% respectively. The share of service sector in GDP reached 54.5% in 2015 compared to 49% in 2010. The banking system has also been further strengthened. In 2015, total assets of the banking system increased by 23,3% compared to 2014 and reached 7.8 trillion soums.

In 2015, implementation of measures and investment projects on structural transformations, modernization as well as formation of modern infrastructure ensured the investments to increase with an amount of $15.8 billion, which is 9.5% more than in 2014. Over $3.3 billion or 21% of the total investments were foreign investments, 73% of which were foreign direct investments. Over 67.1% of investments were made in the fields that are necessary for the development of the industrial sector. As a result, 158 large production facilities, which were worth $7.4 billion, have been commissioned. Besides, in 2015, fundamental structural changes took place in the agricultural sector. More than 7.5 million tons of grain and more than 3.35 million tons of cotton were harvested.

According to the statistical data, the real per capita income increased by 9.6% and increased from $5,536 in 2014 to $6,068 in 2015. It should be noted that the share of revenues from business activities increased to 52% in 2015 compared to 47.1% in 2010.

Uzbekistan is planning to boost the real GDP of the country by at least twofold by 2030. In order to achieve this goal, the average annual growth rate should not be less than 4.8%. Moreover, the country intends to increase the share of industry in GDP to 40% by 2030, which was 33.5% in 2015, and decrease the share of agriculture from 16.6% in 2015 to 10.8% by 2030. It should be noted that

melerin GSYİH içindeki payı 2000 yılında %31'den 2015 yılında %56.7'e çıkmıştır. 2015 yılında, sanayi ürünlerin %33'ünden ve tarım ürünlerinin %98'inden fazlası küçük ve orta boy işletmeler tarafından üretilmiştir. Toplam istihdamın %77'sinden fazlası küçük ve orta boy işletmelerde çalışmaktadır.

Hizmet sektöründe de dinamik bir gelişme yaşanmıştır. 2015 yılında ücretli hizmetler ve perakende satış hacmi sırasıyla %10.8 ve %15 oranında artmıştır. Hizmet sektörünün GSYİH içindeki payı, 2010 yılında %49 iken 2015 yılında %54.5'e ulaşmıştır. Bankacılık sistemi daha da güçlenmiştir. 2015 yılında bankacılık sisteminde toplam varlıkların payı 2014 ile karşılaştırıldığında %23.3 artarak 7.8 trilyon soma ulaşmıştır.

2015 yılında yapısal dönüşümler, modern-leşme ve modern bir altyapının oluşturulmasıyla ilgili tedbirlerin ve yatırım projelerinin aktif olarak uygulanması, yatırımların 15.8 milyar dolar tutarında artırılmasını sağlamıştır. Bu rakam, 2014 yılına kıyasla %9.5 daha fazladır. Yabancı yatırımların toplam yatırımlar içindeki payı %21 (3.3 milyar doların üzerinde) olmuş ve bu yabancı yatırımların %73'ünü doğrudan yabancı yatırımlar oluşturmuştur. Yatırımların %67.1'inden fazlası sanayi sektörünün kalkınması için gerekli olan alanlarda yapılmıştır. Sonuç olarak, 7.4 milyar dolar değerinde 158 büyük üretim tesisi uygulamaya konmuştur. Ayrıca, 2015 yılında tarım sektöründe köklü yapısal değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 7.5 milyon tondan fazla tahıl ve 3.35 milyon tondan fazla pamuk hasadı yapılmıştır.

İstatistiki verilere göre, kişi başına reel gelir %9.6 oranında artmış ve 2014 yılında 5536 dolardan 2015 yılında 6068 dolara çıkmıştır. İş faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin payının 2010 yılında %47.1 iken 2015 yılında %52'ye çıktığı ifade edilmelidir.

Özbekistan, 2030 yılına kadar ülkenin reel GSYİH'sini en az iki kat artırmayı planlamaktadır. Bu hedefe ulaşmak için yıllık ortalama büyüme oranı %4.8'den az olmamalıdır. Ayrıca, 2015 yılında 33.5% olan sanayi sektörünün GSYİH içindeki payının, 2030 yılına kadar %40'a çıkarılması ve tarım sektörünün payının, 2015 yılında %16.6'den 2030 yılına kadar %10.8'e düşürülmesi amaçlanmakta-

Uzbekistan is going to focus on reducing the production of cotton from 3.35 million tons to 3 million tons by 2020, which will help to optimize the irrigation strategy of the country. Furthermore, Uzbek officials announced that by 2030 they are planning to reduce the energy intensity of GDP by 2 times by introducing energy saving technologies nationwide, as well as to increase the production of textile and light industry products, fruits and vegetables by 5.6 and 5.7 times respectively.

Uzbekistan also scheduled that by 2020 the country would widely introduce the information and communication technologies (ICT) to the economic sector. It must be mentioned that in 2015 the ICT share accounted for only about 2% of Uzbekistan's GDP. Therefore, the Uzbek Government pays particular attention to the acceleration of the creation of the «Electronic Government» system.

Therefore, the most important tasks for Uzbekistan in the near future perspective are to increase the competitiveness of the economy and to strengthen the support for the export enterprises. It is obvious that Uzbekistan will use all its available reserves in order to reach the forecasted economic indicators to provide deep structural transformations and modernization of the country. ■

dır. Ayrıca Özbekistan'ın, pamuk üretimini 3.35 milyon tondan 2020 yılına kadar 3 milyon tona düşürme konusu üzerinde odaklanacağı belirtilmelidir. Bu uygulama, ülkenin sulama stratejisinin optimize edilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca, Özbek yetkililer, 2030 yılına kadar ülke çapında enerji tasarrufu teknolojileri uygulayarak enerji yoğunluğunun GSYİH içindeki payını 2 kat azaltmayı ve tekstil ve hafif sanayi ürünleri ile sebze ve meyve üretimini sırasıyla 5.6 ve 5.7 kat artırmayı planladıklarını duyurmuşlardır.

Bununla birlikte Özbekistan, 2020 yılına kadar bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) ekonomide yaygın bir şekilde uygulanmasını planlamaktadır. 2015 yılında ICT'nin Özbekistan'ın GSYİH'si içindeki payının sadece %2 olduğu belirtilmelidir. Bu nedenle, Özbek Hükümeti "Elektronik Devlet" sisteminin oluşturulmasına yönelik uygulamaların hızlandırmasına özel bir önem vermektedir.

Dolayısıyla, yakın gelecekte Özbekistan, ekonominin rekabet gücünü arttıracak ve ihracatçı işletmelere verilen desteği yükseltecek önlemler almalıdır. Ülkede derin yapısal dönüşümlerin ve modernizasyonun sağlanması için öngörülen ekonomik göstergelere ulaşılması amacıyla Özbekistan'ın tüm mevcut rezervlerini kullanacağı açıktır. ■

THE IMPLEMENTATION OF FISCAL POLICIES IN THE ECONOMY OF KYRGYZSTAN
KIRGIZİSTAN EKONOMİSİNDE MALİYE POLİTİKASI UYGULAMALARI

*Hayal Ayca Simsek**

As Kyrgyzstan is an oil importer country, low oil prices in the world market have contributed to high consumption and growth in the country. As a result of a significant increase in gold exports, economic growth was also driven by net trade. Despite the recession in Russian economy, which caused a decline in the demand for Kyrgyz goods resulting a reduction in non-gold exports of the country in 2015, economic growth rate increased to 7.3% in 2015 from 3.6% in 2014, mainly due to the high performance in gold production.

Recently, Kyrgyzstan has started to implement an enormous public investment program (heavily on infrastructure and energy sector), most of which was financed by external debt, mainly from China, Russia and the International Monetary Fund. While net external debt to GDP ratio was 76.3% in 2014, it increased to 81.2% in 2015. It should be emphasized that Kyrgyzstan will face a high net external debt, which constitutes approximately 80% of current account receipts (CARs) between 2016-2019, while this ratio was 30% between 2012-2015. Due to high external debt together with depreciation of Kyrgyz som, gross government debt to GDP ratio is expected to reach 70% of GDP between 2016-2019 compared to 55% between 2012-2015.

Besides, net foreign direct investments (FDI) increased from $292.6 million in 2013 to $757.6 million in 2014 and to $818 million in 2015. As a result of a number of confirmed foreign projects and Russia's commitment to support Kyrgyzstan's accession to the Eurasian Economic Union (EEU) by establishing $1 billion Russian-Kyrgyz Fund, net FDI are expected to reach 5% of GDP between 2016-2019.

On the other hand, the fiscal deficit to GDP ratio reached 5.8% in 2015, compared

Dünya piyasalarında petrol fiyatlarında yaşanan azalışlar, petrol ithalatçısı bir ülke olan Kırgızistan'da tüketimi arttırmış, büyümeye de katkıda bulunmuştur. Özellikle altın ihracatındaki ciddi artışlara bağlı olarak ekonomik büyüme hız kazanmıştır. Kırgız mallarına olan talebin azalmasına yol açan ve dolayısıyla 2015 yılında ülkenin altın ihracatı dışındaki ihracatında bir azalış yaşanmasına neden olan Rusya'daki ekonomik durgunluğa rağmen, Kırgızistan ekonomisinde 2014 yılında %3.6 olan ekonomik büyüme oranı, büyük ölçüde altın üretimindeki yüksek performansa bağlı olarak, 2015 yılında %7.3'e yükselmiştir.

Kırgızistan yakın zamanda büyük bir kısmı Çin, Rusya ve Uluslararası Para Fonu tarafından karşılanan ve yoğun olarak altyapı ve enerji sektörünü temel alan geniş çaplı bir kamu yatırım programı uygulamaya başlamıştır. Buna bağlı olarak, 2014 yılında %76.3 olan net dış borç/GSYİH oranı 2015 yılında %81.2'ye yükselmiştir. Ayrıca net dış borçların cari dengedeki gelirler içindeki payının 2012-2015 döneminde %30 iken, 2016-2019 döneminde yaklaşık %80'e yükseleceği ve bu dönemde Kırgızistan'ın yüksek bir net dış borç yükü ile karşı karşıya kalacağı belirtilmelidir. Yüksek dış borcun yanı sıra Kırgız Somu'nun değer kaybetmesiyle birlikte 2012-2015 döneminde %55 olan toplam kamu borcunun GSYİH'ya oranının 2016-2019 döneminde %70'e çıkması beklenmektedir.

Diğer yandan, net dolaysız yabancı yatırımlar (DYY) 2013 yılında 292.6 milyon dolar iken 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla 757.6 ve 818 milyon dolara yükselmiştir. Rusya'nın 1 milyar dolar değerinde Rusya-Kırgızistan Fonu oluşturma yoluyla Kırgızistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği'ne (AEB) girişini destekleme taahhüdünde bulunduğu ve onaylanmış bir dizi yabancı anlaşmanın gündemde olduğu dikkate alındığında net DYY'nin 2016-2019 döneminde GSYİH'nın %5'ine ulaşması beklenmektedir.

* Associate Professor, PhD, Dokuz Eylul University, Turkey and Eurasian Research Institute, Kazakhstan.
hayalaycasimsek@gmail.com

to 4.1% in 2014 due to increases in capital expenditures and recurrent expenditures (such as wage increases for some civil services ahead of parliamentary elections and an important increase in purchases of goods and services). The fiscal deficit is expected to increase to 6% between 2016-2017 due to high infrastructure spending plans. In order to reduce the government debt to sustainable levels, the Government is working on a medium-term debt management strategy, which would restrict borrowing projects that will help to enhance economic growth and promote social development. That's why, for 2018-2019 period, the fiscal deficit to GDP ratio is expected to reduce to the average of 3.5% with the recovery in public revenues triggered by economic growth and higher customs receipts.

The public expenditures to GDP ratio increased from 38.8% in 2014 to 39.1% in 2015. The factors that cause total expenditures to increase are as follows: (i) the pressure on the public budget in connection with the parliamentary elections, (ii) the uncertainty over the share of pooled EEU customs revenues which Kyrgyzstan accepted according to the new arrangement, (iii) the increases in wages without increas-ing productivity and goods and services, (iv) the wage bill without increasing productivity also contributes to this increase. For example, the wage bill in Kyrgyzstan amounts over 9% of GDP in 2015 compared to the other regional countries where the wage bill is about 6%. In order to reduce the bill, the government has been implementing the Program for Enhancing Civil Service Pay for 2013-2020 aimed at improving fairness, transparency and pre-dictability of civil service salaries and the wage bill.

On the public revenues side, the public revenues to GDP ratio increased slightly from 33% in 2014 to 34% in 2015. Over the past 10 years, tax revenues to GDP ratio increase from 12% to 21% in 2015. The factors that affect the performance of the public revenues are as follows: (i) the tax collection on goods and services has a good performance. For instance, valueadded tax (VAT) collec-tion has performed about 1% of GDP, the VAT tax rate in Kyrgyzstan is 12%, which is low compared to the average rate (18%) in the region countries, (ii) there is an increase in excise

Diğer yandan, 2014 yılında %4.1 olan mali açık/GSYİH oranı, yatırım harcamalarında ve cari harcamalarda yaşanan artışa (milletvekilliği seçimleri öncesinde bazı kamu hizmetlerindeki ücret artışları ve bazı mal ve hizmet alımlarındaki önemli artışlar gibi) bağlı olarak 2015 yılında %5.8'e çıkmıştır. Yüksek altyapı harcama planlarına bağlı olarak 2016-2017 döneminde mali açığın %6'ya çıkması beklenmektedir. Diğer yandan, kamu borcunun sürdürülebilir seviyelere düşürülmesi için hükümet, ekonomik büyümenin hızlanmasına ve sosyal kalkınmanın geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla bazı borçlanma projelerini sınırlandıracak orta vadeli bir borç yönetimi stratejisi üzerinde çalışmaktadır. Bu nedenle, 2018-2019 döneminde artan ekonomik büyüme ve yüksek gümrük gelirlerine bağlı olarak kamu gelirlerinin artırılması yoluyla mali açık/GSYİH oranının ortalama %3.5 oranına düşmesi beklenmektedir.

2014 yılında %38.8 olan kamu harcamaları/GSYİH oranı 2015 yılında %39.1'e yükselmiştir. Kamu harcamalarının artmasına yol açan faktörler şöyle sıralanabilir: (i) milletvekilliği seçimleri nedeniyle kamu bütçesi üzerinde oluşan baskı, (ii) Kırgızistan'ın yeni bir anlaşmayla kabul ettiği birleştirilmiş AEB gümrük gelirlerinden elde edeceği pay ile ilgili belirsizlik, (iii) ücretlerde artışlar ve mal ve hizmet artışları, (iv) ücret ödemelerinin verimlilik artırılmadan artırılması. Örneğin, 2015 yılında ücret ödemeleri toplamının GSYİH içindeki payı diğer bölge ülkelerinde yaklaşık %6 iken Kırgızistan'da %9'unun üzerindedir. Hükümet, bu miktarın azaltılması amacıyla 2013-2020 Dönemi Kamu Hizmeti Ödemelerinin İyileştirilmesi Programını uygulamaya koymuştur. Bu Programın amacı kamu ücretlerinde ve ücret ödemelerinde adaletin, şeffaflığın ve öngörülebilirliğin iyileştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Kamu gelirleri açısından ise, kamu gelirleri/GSYİH oranı 2014 yılında %33 iken 2015 yılında biraz artarak %34'e çıkmıştır. Son on yıllık dönemde, vergi gelirleri/GSYİH oranı ise %12'den 2015'de %21'e yükselmiştir. Kamu gelirlerinin performansını etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir: (i) mal ve hizmetler üzerinden elde edilen vergilerin toplanmasında iyi bir performans sergilenmiştir. Örneğin, toplanan Katma Değer Vergisi (KDV)'nin GSYİH içindeki payı %1'dir. Bununla birlikte, Kırgızistan'da KDV oranı %12'dir ve bu oran, diğer bölge ülkelerinde uygulanan ortalama orandan (%18) daha düşüktür, (ii) tütün ve alkol

tax rates for tobacco and alcohol, (iii) the tax revenues increased from 31% in 2014 to 32% in 2015 and (iv) due to the grant support, the share of grants in public budget increased from 2.4% in 2014 to 2.5% in 2015, (v) the accession to the EEU is expected to increase the customs revenues by about 1.5% of GDP. But VAT collection can decline due to the shift in VAT collection from the customs service where the VAT was paid at the border, to the state tax services where VAT is now paid based on the declaration after the good enters the territory, (iv) the performance of personal and corporate income tax is poor due to the narrow tax base which causes a high unfairness in the tax system, especially the tax exemptions which are applied mostly in agriculture and processing sectors and which represent about 3.5% of GDP have been destabilizing the tax system rather than improving the revenue performance.

In conclusion, due to the robust measures that should be taken to reduce public expenditures and increase public revenues, the fiscal balance in the economy can recover slightly in the medium-term in Kyrgyzstan. Although the slow growth in the domestic economy and in regional economies can hinder this process, implementing robust fiscal policies can help to stabilize both the fiscal balance and the real economy. In this respect, fiscal policies need to be carefully redesigned. On the public expenditures side, the Government should streamline the public expenditures by rationalizing the expenditures on goods and services and keeping an eye on the country's share in the EEU customs revenues. On the public revenues side, the government should strength-en the public revenues by expanding its tax base and improving the performance of corporate and personal income taxes. The government also should stabilize the public debt policy. Regarding the process of establishing a medium-term debt management strategy, firstly, the Government should evaluate the importance of an infrastructure project, secondly, decide to borrow from external or domestic markets and thirdly, decide on an affordable interest rate. Besides, while deciding on public investment projects, the government should establish priorities and growth-enhancing projects should be given priority. ■

üzerindeki tüketim vergileri artırılmıştır, (iii) 2014 yılında %31 olan vergi gelirleri 2015 yılında %32'ye çıkmıştır ve (iv) sübvansiyonların desteklenmesi nedeniyle sübvansiyonların kamu bütçesindeki payı 2014 yılında %2.4'den 2015 yılında %2.5'e yükselmiştir, (v) ülkenin AEB'ye girmesinin, gümrük gelirleri/GSYİH oranını yaklaşık %1.5 artırması beklenmektedir. Ancak KDV toplama işleminin KDV'nin sınırda ödendiği gümrük idareleri yerine, artık malın ülke topraklarına girmesinin ardından beyana dayalı olarak ödendiği kamu vergi idarelerinde gerçekleştirilmesi nedeniyle, toplanan KDV miktarında bir azalış yaşanabilir, (iv) vergi tabanının dar olmasına bağlı olarak gelir ve kurumlar vergilerinin performansı düşüktür ve bu durum vergi sisteminde önemli ölçüde adaletsizliğe yol açmaktadır. Özellikle tarım ve işleme faaliyetleri sektörlerinde uygulanan ve GSYİH'nın yaklaşık %3.5'ini oluşturan vergi muafiyetleri, kamu gelirlerinin performansını iyileştirmek yerine, vergi sisteminin istikrarını bozduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, Kırgızistan ekonomisinde kamu harcamalarını azaltmaya ve kamu gelirlerini artırmaya yönelik alınması gereken güçlü önlemlerle, mali dengenin orta vadede iyileşmesi beklenmektedir. Her ne kadar yurt içi ve bölge ülkelerde yaşanan yavaş ekonomik büyüme bu süreci sınırlandırsa da, güçlü maliye politikalarının uygulanması hem mali dengenin hem de reel ekonomide istikrarın sağlanmasına yardımcı olabilir. Bu açıdan, maliye politikaları dikkatli bir şekilde yeniden ele alınmalıdır. Kamu harcamaları açısından, hükümet, mal ve hizmet harcamalarını rasyonel hale getirerek kamu harcamalarını düzenlemeli ve ülkenin AEB gümrük gelirleri içindeki payını dikkatle takip etmelidir. Kamu gelirleri açısından, hükümet, vergi tabanını genişleterek ve kişisel gelir ve kurumlar vergilerinin performansını iyileştirerek kamu gelirlerini artırmalıdır. Hükümet ayrıca kamu borçlanma politikasında da istikrar sağlayıcı düzenlemeler yapmalıdır. Bu noktada orta vadeli borç yönetimi stratejisi dikkate alındığında, hükümet ilk olarak, önerilen altyapı projesini dikkatle değerlendirmeli, ikinci olarak, yurt içi piyasalardan mı yoksa yurt dışı piyasalardan mı borçlanacağına karar vermeli ve üçüncü olarak, makul bir faiz oranı belirlemelidir. Ayrıca, uygulanacak kamu yatırım projelerine karar verilirken, öncelikler belirlenmeli ve bu çerçevede büyümeyi teşvik eden projelere öncelik verilmelidir. ■

AZERBAIJAN'S BANKING SECTOR AFTER THE SWITCH TO FLOATING EXCHANGE RATE REGIME
DALGALI KUR REJİMİNE GEÇİŞ SONRASI AZERBAYCAN BANKACILIK SEKTÖRÜ

Sarkhan Piriyev and Sidika Basci**

In 2014, the Central Bank of Azerbaijan stated that the banking sector in Azerbaijan started to develop as a result of ongoing positive dynamics of macro indicators and regulations, which were characterized by the role of banks in the economy. According to Financial Sector Assessment Paper (2012) prepared by the Asian Development Bank, there are 44 banks in Azerbaijan's banking sector, 5 of which are majorly owned by foreigners and remaining 18 are established with some foreign shareholders mainly from Russia, Turkey and Middle Eastern countries.

In 2014, Manat was controlled by the Central Bank and it was very important for the Central Bank to hold the currency at a stable rate since the oil prices were continously dropping, which was the main cause of the decline in the Central Bank reserves. The foreign currency reserves started to decrease slowly in July 2014. At the time, the reserves were over $15 billion. After December 2014, its volume started to decrease sharply due to the increase in demand for dollar supply in the market. Until the February 2015, it experienced around 30% decline. At the end of 2015, the reserves were only $5 billion which meant around 65 % decrease since 2014 July.

This decline was one of the causes of a deteriortion of the fiscal balance. Therefore, on February 21, 2015, the Central Bank of Azerbaijan made a decision to set the exchange rate against Dollar as 1.05 which was 0.78 before. This corresponded to a 34% devaluation. However, after this devaluation, banking sector faced enermous problems. Banks could not get back dollar credits, depositors started to get back their currencies from their savings accounts and converted these currencies dollars. Foreign-currency loans comprised 27% of total lending at the end of 2014. According to the

2014 yılında Azerbaycan Merkez Bankası, makro göstergelerde ve düzenlemelerde pozitif dinamiklerin yaşanması sonucunda Azerbaycan bankacılık sektörünün gelişmeye başladığını belirtmiştir. Asya Kalkınma Bankası tarafından hazırlanan Finansal Sektör Değerlendirme Raporuna (2012) göre, Azerbaycan'ın bankacılık sektöründe 44 banka vardır. Bu bankaların 5'i yabancılara ait olup, kalan 18'i Rusya, Türkiye ve Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere bazı yabancı hissedarlar ile kurulmuştur.

2014 yılında Manat, Merkez Bankası tarafından kontrol edilmekteydi. Bu dönemde petrol fiyatları sürekli düştüğünden dolayı döviz kurunu istikrarlı bir kurda tutmak Merkez Bankası için çok önemli olmuştu. Bu durum, Merkez Bankası rezervlerinde düşüşün ana nedeni olmuştur. Döviz rezervleri Temmuz 2014 yılında yavaş yavaş düşmeye başlamıştır. O dönemde, rezervler 15 milyar doların üzerindeydi. Aralık 2014 sonrasında, piyasada artan dolar talebi nedeniyle rezerv miktarı sert bir şekilde düşmeye başlamıştır. Şubat 2015 tarihine kadar %30 civarında düşüş yaşanmıştır. 2015 yılı sonunda rezervler sadece 5 milyar dolar olmuştur ki bu durum, Temmuz 2014 yılından bu yana %65 civarında bir azalış yaşandığı anlamına gelmektedir.

Bu düşüş, mali dengenin bozulma nedenlerinden biri olmuştur. Bu nedenle, 21 Şubat 2015 tarihinde Azerbaycan Merkez Bankası, daha önce 0.78 olan dolar karşısında döviz kurunu 1.05 olarak ayarlamaya karar vermiştir. Bu durum, %34 oranında devalüasyon demekti. Ancak, devalüasyon sonrasında bankacılık sektörü çok büyük sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bankalar, dolar kredilerini geri alamamış ve mudiler tasarruf hesaplarından nakitlerini çekmeye başlayarak bu nakiti dolara dönüştürmüşlerdir. 2014 yılı sonunda döviz kredilerin toplam krediler içindeki payı %27 olmuştur. Fitch Rating Agency verilerine göre,

* PhD, Yıldırım Beyazıt University, Turkey. sarkhan.piriyev@hotmail.com
* Assistant Professor, PhD, Yıldırım Beyazıt University, Turkey. sbasci@ybu.edu.tr

Fitch Rating Agency this was about 33% after this devaluation.

As known, on December 16, 2015, FED raised interest rates by 25 basis points. This was the first rise since 2006. Following this decision, on December 21, 2015, the Central Bank of Azerbaijan switched to a floating rate regime causing Manat to loose half of its value against Dollar (1 Dollar=1.55 Manat). The Azerbaijani Central Bank officials explained the reason of this switch to floating exchange rate by "intensifying external economic shocks". In fact, this devaluation, which was the result of shifting to floating exchange rate, can be considered as the second major devaluation within the same year. This currency fall helped the government, which had drawn up its 2016 budget on the basis of a $50 oil price, to balance its books. But, this decision had negative effects on the banking sector and Azerbaijani citizens whose salaries and pensions and depositors whose savings were in terms of Manat.

According to 2014 report of the Fitch Rating Agency, at the end of June 2014, 70% of Azerbaijani bank deposits were denominated in foreign currencies. Whereas for 31 December 2015, according to the Central Bank, 85% of the deposits were denominated in foreign currencies. In general, after devaluation, deposits in all banks decreased by 320 million Manat. Dmitry Vasilyev, the director for financial institutions at Fitch, told that Azerbaijan's banking sector is facing two risks. Firstly, the assets in terms of Manat will rise in price, and respectively the capital adequacy ratio, which is the ratio of bank's capital to its risks, of all the banks will fall. Secondly, some banks, which have straight open foreign currency position, will have to accept large non-recurring losses due to Manat's devaluation, which will also affect the capital adequacy ratio. Fitch officials also said that the dollarization of deposits will continue in the country.

These events caused the loss of trust to the Central Bank. The exchange offices in Baku were closed for several days. The majority of banks did not exchange any Dollars into Manat. Moreover, as a result of an order declared by the Central Bank on January 6, 2016, the currency exchange offices which were located in places like buildings, shopping areas, entertainment centers, fairs, hotels, railway

devalüasyondan sonra bu rakam yaklaşık %33 olmuştur.

Bilindiği gibi, 16 Aralık 2015 tarihinde FED, faiz oranlarını 25 baz puan oranında yükseltmiştir. Bu, 2006 yılından bu yana yaşanan ilk artış olmuştu. Bu kararın ardından 21 Aralık 2015 tarihinde Azerbaycan Merkez Bankası, dalgalı kur rejimine geçmiştir ve bu durum, Manatın Dolar karşısında değerinin yarı yarıya azalmasına neden olmuştur (1 Dolar = 1.55 Manat). Azerbaycan Merkez Bankası yetkilileri, dalgalı döviz kuruna geçiş nedenini "dış ekonomik şokların yoğunlaşması" ile açıklamışlardır. Aslında, dalgalı döviz kuruna geçişle sonuçlanan bu devalüasyon, aynı yıl içinde ikinci büyük devalüasyon olarak kabul edilmektedir. Kurdaki bu değişme 2016 yılının bütçesini petrol fiyatlarının 50 dolara ulaşmasına göre ayarlayan hükümete mali dengeyi sağlama konusunda yardımcı olmuştur. Ama bu kararın bankacılık sektörü ile ücretleri, emekli maaşları ve mevduatları manat cinsinden olan Azerbaycanlı vatandaşlar üzerinde olumsuz etkileri olmuştur.

Fitch Rating Agency'nin 2014 yılı raporuna göre, Haziran 2014 sonunda Azerbaycan banka mevduatlarının %70'i yabancı para cinsinden olmuştur. 31 Aralık 2015 tarihinde ise Merkez Bankası'na göre, mevduatların %85'i yabancı para cinsinden olmuştur. Genel olarak, devalüasyon sonrasında, tüm bankaların mevduatları 320 milyon manat azalmıştır. Fitch'de finansal kurumlar direktörü olarak görev yapan Dimitri Vasilyev, Azerbaycan bankacılık sektörünün iki riskle karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. İlk olarak, manat cinsinden varlıkların fiyatı artacak ve buna göre bankanın sermayesinin risklerine oranı ile ifade edilen sermaye yeterlilik oranı tüm bankalar için düşecektir. İkinci olarak, açık döviz pozisyonu olan bazı bankalar, manatın devalüasyonu nedeniyle tek seferde yaşanan büyük kayıpları kabul etmek zorunda kalacaktır. Bu durum sermaye yeterlilik oranını etkileyecektir. Ayrıca, Fitch yetkilileri, ülkede mevduat dolarizasyonunun devam edeceğini belirtmişlerdir.

Bu olaylar, Merkez Bankası'na yönelik bir güven kaybına neden olmuştur. Bakü'de döviz büroları günlerce kapatılmış ve bankaların büyük çoğunluğu ellerindeki doları manata dönüştürememiştir. Ayrıca, 6 Ocak 2016 tarihinde Merkez Bankası tarafından yapılan bir açıklamayla, binalar, alışveriş alanları, eğlence merkezleri, fuarlar, oteller, tren istasyonları, limanlar ve postaneler gibi yerlerde bulunan döviz bürolarının Mart 2016'ya kadar kapatı-

stations, ports and post offices were to be closed until March 2016. The Central Bank also limited the currency exchange rate corridor within 4% of the official rate by purchasing -4% of the official rate and selling +4% of the official rate with an instruction, which was sent to the banks. Due to these changes a black market emerged in the country.

Critics declare that shifting to flexible exchange rate had to happen sooner or later because Azerbaijan's economy depends on oil. However, the main criticism is about the timing. The step should be taken long before, before the decline of reserves to $14 billion. Before 21 December decision, only four banks were having problems about meeting capital requirements, but today many banks have been suffering from this problem. Three banks were closed and the situation of four banks are under question. Economists comment that, the number of these banks will increase to 23-24 in near future. Consolidation is the most effective way of meeting the capital requirement. That's why, the majority of banks have been discussing the possibility of consolidation. In fact, the Central Bank of Azerbaijan is suggesting the development options of capitalization, consolidation, or ultimately going out of business for the banks.

The current situation of the banking sector makes it once again clear that, dependence on oil prices does not predict future stable development for the country especially for the banking sector. Dependence on oil must be reduced to the lowest level. Foreign investments should be attracted to non-oil sector and the business climate for these investments should be improved. Trade barriers should be reduced. Anti-corruption programs should be applied more effectively. In addition, capital and financial markets need to be expanded. Azerbaijan ranks 80th in the World Bank's ease of doing business survey. With the suggestions above and other measures that can be taken to improve the financial markets and business environment, the Azerbaijan economy can not only stabilize its financial markets and attract more investors to the domestic markets but also increase its ranking in international markets. ■

lacağı duyurulmuştur. Ayrıca, Merkez Bankası, bankalara gönderdiği bir talimatla, resmi oranın %-4'ünü satın alarak ve resmi oranın %+4'ünü satarak döviz kuru koridorunu %4 oranı içinde sınırlamıştır. Bu değişiklikler nedeniyle ülkede karaborsa ortaya çıkmıştır.

Azerbaycan'ın ekonomisi petrole bağlı olduğundan dalgalı döviz kuru sistemine er ya da geç geçilmesi gerektiği yönünde görüşler söz konusu idi. Ancak, burada başlıca eleştiri zamanlama ile ilgilidir. Bu adım, rezervlerin 14 milyar dolara düşmesinden çok daha önce atılmalıydı. 21 Aralık kararından önce sadece dört banka sermaye gereksinimlerini karşılama konusunda sorun yaşıyordu, fakat bugün birçok banka bu sorunu yaşamaktadır. Nitekim, üç banka kapanmıştır ve dört bankanın da durumu belirsizdir. Ekonomistler, bu bankaların sayısının yakın gelecekte 23-24'e çıkacağı konusunda yorumlarda bulunmaktadırlar. Sermaye ihtiyacının karşılanmasının en etkili yolu konsolidasyondur. Bu nedenle, bankaların büyük çoğunluğunun konsolidasyon olasılığı tartışılmaktadır. Aslında, Azerbaycan Merkez Bankası, bankalara sermayelendirme, konsolidasyona gitme ya da iflas gibi geliştirme seçenekleri sunmaktadır.

Bankacılık sektörünün mevcut durumu bir kez daha açıkça göstermektedir ki, petrol fiyatlarına bağımlılık ülkenin, özellikle bankacılık sektörünün, gelecekte istikrarlı kalkınmasını engellemektedir. Bu nedenle petrole olan bağımlılık, en düşük seviyeye indirilmelidir. Yabancı yatırımlar, petrol dışı sektöre çekilerek bu yatırımlar için iş ortamı iyileştirilmelidir. Ayrıca ticari engellerin azaltılması gerekmektedir. Yolsuzlukla mücadele programları daha etkin uygulanmalıdır. Buna ek olarak, sermaye ve finans piyasalarının genişletilmesi gerekmektedir. Azerbaycan, Dünya Bankası'nın İş Yapma Kolaylığı Raporu'nda 80. sırada yer almaktadır. Yukarıdaki öneriler ve finansal piyasaların ve iş ortamının iyileştirilmesi için alınabilecek diğer önlemler ile Azerbaycan ekonomisi, sadece finansal piyasalarını istikrara kavuşturarak iç pazarlara daha fazla yatırımcı çekmekle kalmayacak, aynı zamanda uluslararası pazarlardaki sıralamasını da artırabilecektir ■

THE CURRENT SITUATION OF THE DEPOSIT MARKET OF KAZAKHSTAN
KAZAKİSTAN MEVDUAT PİYASASININ MEVCUT DURUMU

*Daniyar Nurbayev**

Theoretically, deposits are the best source of funding for the banks in terms of availability and cost. Due to the significant developments in financial markets in 1990's and 2000's, the share of deposits in banks' funding slightly decreased. However, after 2008 global financial crisis, this type of funding regained its position in banks' liabilities over the world. Kazakhstan's banking sector faced the same situation. For instance, between 2005-2007, in average, the share of deposits in banks liabilities was 61%, while between 2013-2015, this ratio was 73.6%. This data shows that deposits are the main funding source in the banking sector, gaining more importance in recent years. However, the high dependence on only one funding source may increase banks' liquidity risks. These risks, which actually occurred between 2014-2015, caused banking system to suffer from the liquidity shortage.

In the second half of 2014, the oil prices started to decrease and slumped to $50 per barrel in the beginning of 2015, while in the middle of 2014, the oil prices were $110 per barrel. This factor affected the country's current account balance, which also negatively affected the national currency. However, at that time, the National Bank of the Republic of Kazakhstan's (NBRK) was implementing the currency peg policy, which did not allow the currency to depreciate. Despite the decline in the oil prices, the NBRK kept the currency rate stable, and committed to continue to implement this monetary policy in order to prevent households' speculative sentiment to gain a profits from the currency devaluation, by converting their investments (deposits, securities, and cash), which were in terms of national currency into the investments, which were in terms of foreign currency. In spite of

Kuramsal olarak, mevduatlar, ulaşılabilirlik ve maliyet açısından bankalar açısından en iyi fon yaratma kaynağı olarak görülmektedirler. 1990'lı ve 2000'li yıllarda finansal piyasalarda yaşanan önemli gelişmeler nedeniyle, banka fonları içinde mevduatın payı gerilemiştir. Ancak, 2008 yılındaki küresel mali krizin ardından bu fon türü, tüm dünyada banka yükümlülükleri içinde yeniden yer edinmiştir. Kazakistan bankacılık sektöründe de benzer gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin, 2005-2007 yılları arasında mevduatların banka yükümlülükleri içindeki payı ortalama olarak %61 iken 2013-2015 yılları arasında %73.6 olmuştur. Bu veriler mevduatların, son yıllarda daha da önem kazanarak bankacılık sektöründe ana fon kaynağı olduğunu göstermektedir. Ancak, sadece tek bir fon kaynağına bağımlılığın yüksek olması, bankaların likidite riskini de artırabilmektedir. Aslında 2014-2015 yılları arasında ortaya çıkan bu riskler, bankacılık sisteminin likidite yetersizliği problemi ile karşı karşıya kalmasına yol açmıştır.

2014 yılının ikinci yarısında petrol fiyatları azalmaya başlamış, yıl ortasında petrol fiyatları varil başına 110 dolar iken, 2015 yılı başında varil başına 50 dolara düşmüştür. Bu durum, ülkenin cari işlemler dengesinin yanı sıra ulusal para birimini de olumsuz etkilemiştir. Ancak o dönemde Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Bankası (NBRK), sabit döviz kuru politikası uygulayarak ulusal paranın değer kaybetmesini engellemiştir. Petrol fiyatlarındaki düşüşe rağmen NBRK, döviz kurunu sabit tutarak bu para politikasını uygulamaya devam edeceğini taahhüt etmiştir. Bu yolla NBRK, hanehalkının ulusal para cinsinden plasmanını (mevduat, menkul kıymet ve nakit) döviz plasmanına dönüştürme yoluyla devalüasyondan spekülatif kar elde etmesini önlemek istemiştir. NBRK'nın bu taahhüdüne rağmen, halkın spekülatif amaçlı para tutma güdüsü artmış ve

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. d.a.nurbayev@gmail.com

the NBRK's commitment, the public's speculative sentiment was increasing and most of the households' savings were converted into the foreign currency investments.

In the beginning of 2014, the deposits in foreign currency were accounted for 37.4% (3.77 trillion tenge out of 10.09 trillion tenge) in total banking sector's deposits, while at the end of 2015, the share of these deposits in total banking sector reached 68.99% (10.45 trillion tenge out of 16.48 trillion tenge). These data show high dollarization of the deposits, and the reason of this dollarization was not only low oil prices but also the unwillingness of the NBRK to increase the threshold for the interest rates of personal deposits. The personal deposits are accounted for 42.6%, in the total banking sector's deposits at the end of 2015.

The NBRK controls the interest rates on personal deposits by the Kazakhstan Deposit Insurance Fund (KDIF), which is its subsidiary company. The fund guarantee all of the personal deposits, which do not exceed 10 million tenge. However, in order to be a member of this Fund, banks need to carry certain criteria, and one of which is not to accept deposits with an interest rate higher than the rate suggested by the Fund. In 2015 and partly in 2014, the KDIF did not increase its suggested rate, which was 10.5% (annual effective interest rate). However, at that period, other investment instruments significantly increased their interest rates (REPO, currency non-deliverable forward, currency swaps). For example, 1-week KZT/USD NDFs (non-deliverable forward) rate was higher than 30% during the second half of 2014 and 2015, which means that households expected that tenge devaluation would be higher than 30%. The NDF's rate clarifies why people prefer to convert their national currency into foreign currency instead of holding it in national currency deposit with interest rate of 10.5%, because even without no return of interest, investments in foreign currency will gain value just due to the tenge devaluation. Therefore, most of the individuals converted their national currency deposits into foreign currency deposits. For example, as for the end of 2015, 78.9% (44.0% in the beginning of 2014) of individuals' deposits was in foreign

hanehalkı tasarrufunun çoğu döviz plasmanına dönüştürülmüştür.

2014 yılının başında bankacılık sektöründe döviz cinsinden mevduatların, toplam mevduatlar içindeki payı %37.4 (10.09 trilyon tengenin 3.77 trilyon tengesi) iken, 2015 yılı sonunda bu mevduatların toplam bankacılık sektöründeki payı %68.99'a (16.48 trilyon tengenin 10.45 trilyon tengesi) ulaşmıştır. Bu veriler mevduatlarda yüksek dolarizasyonun yaşandığını göstermektedir. Bu dolarizasyonun nedeni sadece düşük petrol fiyatları değil, aynı zamanda NBRK'nın kişisel mevduatlar üzerindeki faiz oranı eşiğini artırma konusunda gösterdiği isteksizliktir. Nitekim 2015 yılı sonunda bankacılık sektöründe kişisel mevduatların toplam mevduatlar içindeki payı %42.6 olmuştur.

NBRK, kendisine bağlı olan Kazakistan Mevduat Sigorta Fonu (KDIF) aracılığıyla kişisel mevduatlar üzerindeki faiz oranlarını kontrol etmektedir. KDIF, 10 milyon tengeyi aşmayan tüm kişisel mevduatları garanti altına almaktadır. Ancak, bu Fon'un üyesi olmak için bankaların belirli kriterleri taşımaları gerekmektedir. Bu kriterlerden biri de Fon'un önerdiği faiz oranından daha yüksek faiz oranına sahip mevduatların kabul edilmemesidir. KDIF, %10.5 olarak belirlenen bu oranı (yıllık efektif faiz oranını) 2015 yılında ve kısmen de 2014 yılında artırmamıştır. Ancak ilgili dönemde diğer yatırım araçları (REPO, döviz üzerinde teslimsiz forward (NDF), para birimi swapları) üzerindeki faiz oranları önemli ölçüde artmıştır. Örneğin, 1 haftalık Tenge/ABD Doları NDF oranı 2014 yılının ikinci yarısında ve 2015 yılında %30'un üzerine çıkmıştır. Bunun anlamı, hanehalkının tenge devalüasyonunun %30'dan daha yüksek olacağı beklentisi içinde olmasıdır. Söz konusu NDF oranı, bireylerin, birikimlerini %10.5 faiz getirisi karşılığında ulusal para cinsinden mevduatta tutmak yerine neden dövize dönüştürmeyi tercih ettiklerini açıklamaktadır. Çünkü faiz getirisinin söz konusu olmadığı durumda bile döviz plasmanları sadece tenge devalüasyonu nedeniyle bile değer kazanacaktır. Bu nedenle, bireylerin çoğu ulusal para cinsinden mevduatlarını döviz cinsinden mevduatlara dönüştürmüşlerdir. Örneğin, 2015 yılı sonunda bireylerin mevduatlarının %78.9'u (2014 yılı başında % 44.0) döviz cinsinden iken, bankacılık-dışı sektörlerdeki tüzel kişilerin döviz mevduatlarının

currency, while nonbanking legal entities' foreign currency deposits were accounted for 60.7% (33.2% in the beginning of 2014) in the total banking sector deposits.

As shown above, nonbanking legal entities' foreign deposits share in the total banking sector deposits was lower than individuals' foreign currency deposits, and the reason for this is the fact that banks were able to change their interest rates on non-banking legal entities deposits. For example, from January 2014 to December 2015, non-banking legal entities' average interest rates on deposits in terms of tenge increased from 4.8% to 19.9%, while the rate of the individuals' deposits in terms of tenge for the same period increased from 6.4% to 8.0%. Because of high demand for personal deposits in foreign currency, their average interest rate decreased from 4.2% in the beginning of 2014 to 2.9% at the end of 2015, while the average rate for non-banking legal entities' foreign currency deposits decreased from 2.6% to 2.1% for the same period.

In January 2016, the KDIF increased suggested interest rate from 10.5% to 15%, which along with decreased speculative sentiment that would help the banks to decrease the share of the foreign currency deposits. As for March 2016, the share of deposits in foreign currency was accounted for 63.4% in the total banking sector's deposits, while the share of personal deposits in foreign currency decreased from 78.9% to 74.9%. The average interest rates on deposits in terms of tenge for individuals increased from 8.0% to 11.8% since January.

The appreciating tenge and the KDIF's relief measures may have a positive effect on the deposits de-dollarization. The de-dollarization will increase banks' lending to the economy, by improving banks liquidity, which is an important step to overcome the economic crisis.■

bankacılık sektöründeki toplam mevduatlar içindeki payı %60.7 (2014 yılı başında %33.2) olmuştur.

Yukarıda belirtildiği gibi, bankacılık-dışı sektörlerdeki tüzel kişilerin döviz mevduatlarının bankacılık sektöründeki toplam mevduatlar içindeki payı, bireylerin döviz mevduatlarının payından daha düşük olmuştur. Bunun nedeni bankaların, bankacılık-dışı sektörlerdeki tüzel kişilerin mevduatlarına uygulanan faiz oranlarını değiştirebilmeleridir. Örneğin, Ocak 2014 ile Aralık 2015 tarihleri arasında bankacılık-dışı sektörlerdeki tüzel kişilerin tenge cinsinden mevduatlarına uygulanan ortalama faiz oranı %4.8'den %19.9'a yükselirken aynı dönemde bireylerin tenge cinsinden mevduatlarına uygulanan faiz oranı %6.4'ten %8.0'a yükselmiştir. Döviz cinsinden bireysel mevduatlara olan yüksek talep nedeniyle, bu mevduatlar üzerindeki ortalama faiz oranı 2014 yılı başında %4.2'den 2015 yılı sonunda %2.9'a düşerken aynı dönemde bankacılık-dışı sektörlerdeki tüzel kişilerin döviz cinsinden mevduatları üzerindeki ortalama faiz oranı %2.6'dan %2.1'e düşmüştür.

Ocak 2016 yılında KDIF, önerilen faiz oranını %10.5'ten %15'e çıkarmıştır. Bu uygulama, spekülatif amaçlı para tutma güdüsünü kısmen azaltarak, bankaların döviz cinsinden mevduatlarının sistemdeki payının düşmesine yardımcı olmuştur. Mart 2016'da ise, döviz cinsinden mevduatların bankacılık sektöründeki toplam mevduatlar içindeki payı %63.4 olmuş, döviz cinsinden bireysel mevduatların payı ise %78.9'dan %74.9'a düşmüştür. Bireylerin tenge cinsinden mevduatları üzerindeki ortalama faiz oranı ise Ocak 2016'dan bu yana %8.0'dan %11.8'e yükselmiştir.

Tengenin değer kazanması ve KDIF'in uyguladığı rahatlatıcı önlemler, mevduatlar üzerindeki ters dolarizasyon sürecini olumlu yönde etkileyebilir. Nitekim, ters dolarizasyon bankaların likidite imkanlarını iyileştirerek, bankaların piyasalara kredi sağlama imkanını arttıracaktır ki bu durum ekonomik krizin aşılmasında önemli bir adım olarak görülmektedir.■

THE DEVELOPMENTS IN THE ECONOMY OF BELARUS IN 2016

2016 YILINDA BEYAZ RUSYA'NIN EKONOMİSİNDE YAŞANAN GELİŞMELER

*Hayal Ayca Simsek**

Belarus has a strategic location between Russia and the European Union (EU) and a well-developed transport system with a sufficient investment climate and highly skilled workforce. However, being highly dependent on Russia in energy, economy and finance and high state control on economic activities prevent to stabilize the economy. After a low growth path for years and increased macroeconomic volatility, the economy of Belarus entered a recession in 2015 and the economy contracted by 3.9%. GDP is expected to decline by 2.2% in 2016, but is expected to increase by only 1.5% and 1.3% in 2017 and 2018 respectively. Besides, low foreign demand for Belarusian goods caused a significant drop in Belarusian exports. In 2015, the value of exports amounted to $26.6 billion, which is $9.3 billion (26%) less than the previous year. This was accompanied by a decrease in imports of $10.1 billion (25%). The largest drop in exports (30%) was to the Common wealth of Independent States (CIS) countries and Russia. Here, the main reason is the Russian crisis. Besides, the goods trade of Belarus with the EU fell by 19%, slightly more than $2 billion in 2015.

Low exports also caused a serious deterioration in Belarusian industry. In 2015, 60% of Belarusian enterprises reported losses, or at most minimal profits. These enterprises include entities of considerable importance for the economy, such as MTZ (tractors), MAZ (trucks) and BMZ (engine production for heavy vehicles), all based in the capital, and the agricultural machinery production plant Gomselmash, located in Gomel.

Rusya ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri arasında stratejik bir konumda olan Beyaz Rusya, gelişmiş bir ulaştırma sistemine, yeterli bir yatırım iklimine ve nitelikli işgücüne sahiptir. Bununla birlikte, ülkenin özellikle enerji, ekonomi ve finans alanlarında Rusya'ya büyük ölçüde bağımlı olması ve ekonomik faaliyetler üzerinde devlet kontrolünün yüksek olması, ekonominin istikrara kavuşması önünde engel teşkil etmektedir. Yıllar süren düşük ekonomik büyümenin ve artan makroekonomik dalgalanmaların ardından Beyaz Rusya ekonomisi 2015 yılında durgunluğa girmiş ve %3.9 oranında daralma yaşamıştır. Ülkenin GSYİH'sinin 2016 yılında %2.2 oranında azalması, buna karşılık 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla sadece %1.5 ve %1.3 oranlarında büyümesi beklenmektedir. Diğer yandan, Beyaz Rusya mallarına yönelik düşük yurt dışı talep, ülkenin ihracatının önemli ölçüde azalmasına neden olmuştur. 2015 yılında, ihracat miktarı 26.6 milyar dolar olmuştur. Bu rakam bir önceki yıla kıyasla 9.3 milyar dolar (%26) daha düşüktür. Aynı zamanda ithalat da 10.1 milyar dolar (%25) azalmıştır. İhracatta en büyük azalış (%30), Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerine ve Rusya'ya yönelik ihracatta yaşanmıştır. Bunun başlıca nedeni Rusya'da yaşanan ekonomik krizdir. Diğer yandan, Beyaz Rusya'nın AB ile ticareti de 2015 yılında %19 oranında yani 2 milyar dolardan biraz fazla düşmüştür.

Düşük ihracat ayrıca Beyaz Rusya'nın endüstrisinde de ciddi sorunların yaşanmasına yol açmıştır. 2015 yılında ülkedeki girişimlerin %60'ı zarar ettiklerini ya da minimum kar seviyesinde faaliyet gösterdiklerini be-

* Associate Professor, PhD, Dokuz Eylul University, Turkey and Eurasian Research Institute, Kazakhstan.
hayalaycasimsek@gmail.com

On the other hand, the exchange rate depreciated sharply during 2015 and part of 2016. The Belarusian ruble depreciated by 23% in 2015 but the exchange rate is now more stabilized. In the second quarter of 2015 the National Bank of Belarus (NBB) recorded a current account deficit of 4.3% of GDP, which increased slightly to 4.9% in the first quarter of 2016. However, the depreciation of ruble has led to a decline in the real wages. In the fourth quarter of 2015 real wages fell by 3% and in January 2016, the average wages reduced by almost $90 (to $315). Besides, unemployment rate has risen, though it still remains at relatively low levels (0.9% in 2015 and 1% in 2016). The main reason for this low unemployment rate is that the Government has been implementing a subprogram on assisting employment, which is a part of the government program on social security and employment promotion between 2016-2020. The main target here is to focus on the efficient use of labor potential in the framework of national employment policy.

On the other hand, the NBB is successful to reduce inflation by tightening monetary policy and introducing monetary targeting. The inflation has been slowing down by reducing from 19% in 2015 to 17% in 2016. However, public debt has increased from 41.3% in 2015 to 46.4% in 2016. Weakening of banks' asset quality and profitability and increased number of troubled loans have resulted in rising non-performing loans in the banking sector. According to the NBB, since January 2016 the volume of problematic assets has increased by two times and reached 13.4%. The main reason for this increase is high losses of state-owned enterprises (SOEs). Another factor that causes public debt to increase is directed and subsidized loans, which are used to support government programs. According to the International Monetary Fund (IMF) Financial Report 2015, their size increased from about 6% of GDP in 2010 to 9.3% in 2011 and then gradually decreased to about 4% of GDP in 2014. Directed lending also leads to high levels of non-performing loans in the banking sector. However, the gross external debt

lirtmişlerdir. Bu girişimler, ülke ekonomisi için büyük öneme sahip olan MTZ Traktör Üretim Şirketi, MAZ Kamyon Üretim Şirketi ve BMZ Ağır Araçlar için Motor Üretim Şirketi gibi kuruluşları kapsamaktadır. Bu kuruluşlar sermaye yönlü çalışmakta ve Gomel'de bulunan tarım makinaları üretim fabrikası Gomselmash'ın üretimine dayalı olarak faaliyet göstermektedir.

Diğer yandan, 2015 yılında ve 2016 yılının bir kısmında döviz kuru sert bir şekilde değer kaybetmiştir. Bu bağlamda 2015 yılında Beyaz Rusya rublesi %23 oranında devalue edilmiştir. Ancak döviz kuru mevcut durumda daha istikrarlı durumdadır. 2015 yılının ikinci çeyreğinde Beyaz Rusya Merkez Bankası cari açığın GSYİH'ye oranının %4.3 olduğunu açıklamıştır. Bu oran, 2016 yılının ilk çeyreğinde biraz yükselerek %4.9'a çıkmıştır. Bununla birlikte, rublenin devalüasyonu reel ücretleri azaltmıştır. 2015 yılının dördüncü çeyreğinde reel ücretler %3 oranında düşmüş ve Ocak 2016'da ortalama ücret yaklaşık 90 dolar azalarak 315 dolar olmuştur. Ayrıca, işsizlik oranı artmasına rağmen Beyaz Rusya'nın işsizlik oranının nispeten düşük seviyelerde seyrettiği ifade edilebilir (2015 yılında %0.9 ve 2016 yılında %1). Bunun en önemli nedeni, hükümetin, sosyal güvenliğin ve istihdamın arttırılması ile ilgili 2016-2020 hükümet programının bir parçası olarak 'istihdamın teşvik edilmesiyle ilgili altprogramı' uygulamasıdır. Burada temel hedef, ulusal istihdam politikası çerçevesinde istihdam potansiyelinin etkin kullanımının sağlanmasıdır.

Diğer yandan, Merkez Bankası daraltıcı para politikası ve parasal hedefleme stratejisi uygulayarak enflasyonu düşürmüştür. 2015 yılında %19 olan enflasyon oranı 2016 yılında %17'ye düşmüştür. Ancak kamu borçları 2015 yılında %41.3 iken 2016 yılında %46.4'e yükselmiştir. Bankacılık sektöründe bankaların varlık kalitesinin ve karlılığının düşmesi ve problemli kredilerin sayısının artması batık kredilerin sistemdeki payını da arttırmıştır. Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamaya göre Ocak 2016'dan bu yana problemli varlıkların sistemdeki payı

to GDP ratio fell from 58% in 2011 to 55% in 2015. It is 26.4% in July 2016.

In the public finance side, the Government implements a conservative fiscal policy. The budget revenues mostly consist of oil revenues. Belarus is the world's third most dependent country on oil revenue and the share of oil products (which are produced with the oil supplied from Russia) in Belarusian exports is almost 30%. Another important source of revenue is the revenue from export duties on Belarusian petroleum. It is scheduled $1.1 billion for 2016 but in the first half of the year because of lower oil prices and supply cuts from Russia, Belarus received only about $390 million. In the expenditures side, in May 2016 the Ministry of Finance announced to cut budget expenditures by 7% concerning subsidies to local budgets and reduction of financial support to SOEs, excluding social expenditures (social benefits and medicines). The budget balance was 0.8% in 2015, due to reduction in revenues, it was 1.3% in 2016.

The Government also conducts structural reforms, including restructuring SOEs. According to the latest data, 3662 SOEs take place in commercial organizations. They contribute almost 80% of industrial production and use approximately 60% of all investment in fixed capital in Belarus. However, despite their huge position in the economy, their financial performance has started to deteriorate considerably. For example, in 2012 the share of loss-making SOEs in the economy was only 4.8%, but in the first quarter of 2016 it increased to 26.3%. The main reason for this situation is the ineffective utilization of financial and capital assets by SOEs. To solve this problem, the Government can close the inefficient enterprises, privatize them or increase their effectiveness. Closing these enterprises can be costly. In order to increase their effectiveness, the Government implements specific measures. For example, SOEs are obliged to reduce production costs by 25% and attract foreign capital; and the central government, together with the local administrations are to work on increasing the job opportunities in SOEs. Privatizing them

iki kat artarak %13.4'e çıkmıştır. Bu artışın en önemli nedeni Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) yüksek zararlarıdır. Kamu borçlarının artışının bir diğer nedeni ise hükümet programlarını desteklemek için kullanılan doğrudan ve sübvansiyonlu kredilerin artmasıdır. Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2015 Yılı Finansal Raporu'nda yer alan veriler, bu kredilerin GSYİH'ye oranının 2010 yılında %6 iken 2011 yılında %9.3'e çıktığını ancak sonrasında azalma eğilimine girdiğini ve 2014 yılında %4'e düştüğünü göstermektedir. Doğrudan borç verme ayrıca bankacılık sektöründe batık kredilerin payının artmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, 2011 yılında %58 olan brüt dış borç/GSYİH oranı 2015 yılında %55'e düşmüş ve Haziran 2016'da %26.4 olarak gerçekleşmiştir.

Kamu maliyesi açısından ise hükümetin ihtiyatlı bir maliye politikası uyguladığı görülmektedir. Bütçe gelirleri büyük ölçüde petrol gelirlerinden oluşmaktadır. Beyaz Rusya, dünyanın petrol gelirlerine en çok bağımlı üçüncü ülkesidir ve petrol ürünlerinin (Rusya'dan sağlanan petrol ile üretilen) ülkenin ihracatı içindeki payı yaklaşık %30'dur. Bütçenin bir diğer gelir kaynağı ise Beyaz Rusya petrolü üzerinden elde edilen ihracat vergisidir. Bu vergi gelirinin 2016 yılında 1.1 milyar dolar olması planlanmış ancak yılın ilk yarısında düşük petrol fiyatları ve Rusya'dan sağlanan petrol arzındaki kesintiler nedeniyle sadece 390 milyon dolar civarında gelir elde edilmiştir. Bütçe harcamaları açısından ise Mayıs 2016'da Maliye Bakanlığı bütçe harcamalarında %7 oranında kesinti yapılacağını duyurmuştur. Bu kesintiler, yerel bütçelere verilen sübvansiyonlara ve KİT'lere verilen finansal desteğe yöneliktir, sosyal harcamalar (sosyal faydaya yönelik harcamalar ve ilaç harcamaları) bu kesintilerin dışında tutulmuştur. Ayrıca 2015 yılında %0.8 olan bütçe dengesi, gelirlerdeki azalışa bağlı olarak %1.3 olmuştur.

Diğer yandan, hükümet özellikle KİT'lerin yeniden yapılandırılmasına yönelik faaliyetleri içeren bazı yapısal reformlar yürütmektedir. Son verilere göre, ülkede ticari faaliyette bulunan kuruluşlar içinde 3662

is another choice. However, only 56 companies are included in 2016 privatization plan. The companies of strategic importance are excluded and planned privatization revenues are only expected to reach around $20 million. Because the role of the private sector is limited in the economy (30% of GDP) and private firms' activities are administratively restricted in various ways.

The government has also been working with the World Bank to produce a Roadmap for Structural Reforms in Belarus since March 2015, which provided the basis for applications to loan programs with the Eurasian Fund for Stabilization and Development ($2 billion) and the IMF ($3 billion). The Government also approved 2016–2020 Action Plan aiming to regain competitiveness, reduce vulnerability to external shocks, and restore economic growth. These measures include reduction in government directed lending, implementing contemporary corporate governance practices for SOEs and negotiations for World Trade Organization (WTO) accession. Other reforms include accelerated development of high-tech industries in the next five years, including microelectronics, laser, bio - and nanotechnologies, creation of more than 250,000 new jobs mostly at small and mediumsized enterprises and competitive allocation of financial resources to take into account primarily the recoupment of capital investment.

To conclude, in order to enhance the effects of the economic policies and reforms, the following policies can be recommended: implementing a comprehensive reform strategy for SOEs to improve productivity and efficiency and reduce fiscal risks, improving the business environment, strengthening the fiscal framework to reduce public debt, implementing a cautious monetary policy to preserve macroeconomic and financial stability and maintaining exchange rate flexibility. However, in order to achieve a robust and sustainable growth path in the long run, these policies should also be supported by structural and institutional reforms which involve a broad set of measures which aim at attracting

KİT yer almaktadır. KİT'ler, sanayi üretiminin yaklaşık %80'ine katkıda bulunmakta ve tüm sabit sermaye yatırımlarının yaklaşık %60'ını kullanmaktadır. Ancak, ekonomideki paylarının büyük olmasına rağmen, bu kurumların finansal performansı zaman içinde önemli ölçüde bozulmuştur. Örneğin, 2012 yılında zarar eden KİT'lerin ekonomideki payı sadece %4.8 iken 2016 yılının ilk çeyreğinde bu oran %26.3'e yükselmiştir. Bunun en önemli nedeni, finansal varlıkların ve sermaye varlıklarının KİT'ler tarafından verimsiz şekilde kullanılmasıdır. Hükümet bu problemi çözmek için verimsiz KİT'leri kapatabilir, özelleştirebilir ya da verimliliklerini arttırabilir. KİT'lerin kapatılması tercihi oldukça maliyetli olabilir. Verimliliklerinin arttırılması tercihi konusunda ise hükümet bazı önlemler uygulamaktadır. Örneğin, KİT'lere üretim maliyetlerini %25 oranında azaltma ve yabancı sermaye çekme zorunluluğu getirilmiştir. Bunun yanında merkezi hükümetin ve yerel idarelerin KİT'lerdeki iş imkanlarının arttırılması için birlikte çalışmaları söz konusudur. Bir diğer tercih ise bu kurumların özelleştirilmesidir. Ancak, 2016 Yılı Özelleştirme Planı'na sadece 56 şirketin dahil edildiği görülmektedir. Stratejik öneme sahip şirketler planın dışında tutulmuştur. Planlanan özelleştirme gelirlerinin ise sadece 20 milyon dolar civarında olması beklenmektedir. Bunun nedeni, özel sektörün ekonomideki payının sınırlı olması (GSYİH'nin %30'u) ve özel şirket faaliyetlerinin çeşitli açılardan idari kısıtlamalara tabi olmasıdır.

Hükümet ayrıca Mart 2015'ten bu yana Dünya Bankası ile birlikte Beyaz Rusya'da Yapısal Reformlar için Yol Haritası oluşturulması üzerinde çalışmaktadır. Bu Yol Haritası, Avrasya İstikrar ve Kalkınma Fonundan (2 milyar dolar) ve IMF'ten (3 milyar dolar) kredi sağlamaya yönelik uygulamalara temel teşkil etmektedir. Diğer yandan hükümet, ekonomide rekabeti yeniden canlandırma, dış şoklara karşı kırılganlığı azaltma ve ekonomik büyümeyi yeniden sağlama amacıyla oluşturulan 2016–2020 Faaliyet Planı'nı onaylamıştır. Tüm bu önlemler, devletin

foreign investments, ensuring an efficient labor market and social protection systems and completing WTO accession. ■

tirmek için KİT'lere yönelik kapsamlı bir reform stratejisinin uygulanması, iş ortamının iyileştirilmesi, kamu borçlarının azaltılması için mali çerçevenin güçlendirilmesi, makroekonomik ve finansal istikrarın korunması için ihtiyatlı bir para politikasının izlenmesi ve esnek döviz kuru politikasının sürdürülmesi. Bununla birlikte, uzun dönemde güçlü ve sürdürülebilir bir büyüme sürecinin yaşanabilmesi için bu politikalar, yapısal ve kurumsal reformlarla desteklenmelidir. Bu reformlar ise daha fazla yabancı yatırım çekmeyi, etkin bir işgücü piyasası ve sosyal güvenlik sistemi oluşturmayı ve Dünya Ticaret Örgütü'ne katılım sürecini tamamlamayı hedefleyen geniş bir önlemler setini içermektedir. ■

doğrudan borç verme faaliyetlerinin azaltılmasını, KİT'ler için günün şartlarına uygun kurumsal yönetim uygulama ilkelerinin getirilmesini ve Dünya Ticaret Örgütü'ne katılım için müzakerelerin yapılmasını içermektedir. Diğer reformlar ise önümüzdeki beş yıl içinde yüksek teknolojiye yönelik endüstrilerin (mikro elektronik, lazer, biyo ve nano teknolojiler) gelişiminin hızlandırılmasını, çoğunlukla küçük ve orta boy işletmelerde 250,000'den fazla yeni iş imkanı oluşturulmasını ve özellikle sermaye yatırımlarında zararın karşılanmasını dikkate alacak şekilde finansal kaynakların rekabetçi bir şekilde dağıtılmasını kapsamaktadır.

Sonuç olarak, ülkede uygulanan ekonomi politikalarının ve reformların etkinliğinin arttırılması için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir: KİT'lerde finansal riskleri azaltmak ve üretkenliği ve verimliliği iyileş-

CONSUMER LENDING IN KAZAKHSTAN
KAZAKİSTAN'DA TÜKETİCİ KREDİLERİ

*Daniyar Nurbayev**

Due to the globalization, thriving consumer society, and rapid development of the financial intermediation, consumer lending, which includes unsecured loans lent to individuals, has become a fast-growing area of the banking services over the past ten years in developing countries, such as Kazakhstan. Moreover, as a result of the world financial crisis, some commercial banks decided to focus on consumer lending sector rather than previously highly growing sectors, such as mortgage, trade, and construction, which were seriously affected by the crisis. Consequently, in the last few years consumer lending sector has become one of the growth drivers in the banking system of the country.

Regarding that consumer lending sector provides higher interest yield with lower risks, the share of consumer loans in total loans in the banking sector has increased from 12.2% to 21% since the beginning of 2012 until the mids-2014, for example. In 2012, the average interest rate for consumer loans was 24%, for mortgage loans and construction loans 11%, and for loans to non-banking legal entities 10% in Kazakhstan. Therefore, it is not surprising that the second-tier banks such as Kaspi Bank, Eurasian Bank, ATF Bank, Forte Bank, Home Credit Bank, and Nurbank started to focus on consumer lending. This step was a means of ensuring a stable pace of growth for these banks, especially for Kaspi Bank. The growth rate of Kaspi Bank held steady at 40% in 2012 and 2013, decreased to 17% in 2014 and then reached 24.4% in 2015, which allowed the bank to have 6.2% share of total assets in the banking sector. According to the financial statement of the bank, more than

Bireylere yönelik teminatsız kredileri içeren tüketici kredileri; küreselleşmeye, tüketim toplumunun genişlemesine ve finansal aracılığın hızla artmasına bağlı olarak son on yılda Kazakistan gibi gelişmekte olan ülkelerde hızla büyüyen bir bankacılık hizmet alanı olmuştur. Ayrıca, küresel finansal krizin sonucunda bazı ticari bankalar, krizden ciddi bir şekilde etkilenen mortgage, ticaret ve inşaat sektörleri gibi daha önce hızla büyüyen sektörlerden ziyade, tüketici kredileri sektörüne odaklanmaya karar vermişlerdir. Dolayısıyla, son bir kaç yıl içinde tüketici kredileri sektörü, ülkenin bankacılık sisteminin büyümesini teşvik eden faktörlerden biri haline gelmiştir.

Tüketici kredileri sektörünün düşük risklerle daha yüksek faiz getirisi sağladığı dikkate alındığında, tüketici kredilerinin bankacılık sektöründeki toplam krediler içindeki payı, 2012 yılı başından örneğin 2014 yılı ortasına kadar %12.2'den %21'e çıkmıştır. 2012 yılında Kazakistan'da ortalama faiz oranı tüketici kredileri için %24, mortgage kredileri ve inşaat kredileri için %11 ve bankacılık dışı tüzel kişilere yönelik krediler için %10 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle Kaspi Bank, Eurasian Bank, ATF Bank, Forte Bank, Home Credit Bank ve Nurbank gibi ikinci kademe bankaların tüketici kredilerine odaklanmaya başlaması şaşırtıcı değildir. Bu adım, bu bankaları, özellikle Kaspi Bank'ı, istikrarlı bir büyüme hızına ulaştırmıştır. Kaspi Bank'ın büyüme hızı, 2012 ve 2013 yıllarında %40 olmuş, 2014 yılında %17'ye düşmüş ve 2015 yılında %24.4'e ulaşmıştır. Bu durum, Kaspi Bank'ın bankacılık sektöründe toplam aktifler içinde %6.2'lık bir paya sahip olmasına

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. d.a.nurbayev@gmail.com

79% of the bank's portfolio consisted of consumer loans in 2015.

It should also be admitted that since the high growth in consumer lending might have created a lending bubble in Kazakhstani banking system, the National Bank of Kazakhstan (NBK) decided to bind these loans to prevent the system from a financial bubble. Thus, in the beginning of 2014, the NBK introduced prudential norms, which would limit the growth of the consumer loans. The first prudential norm prohibited to lend a loan to an individual if the monthly loan payments are greater than 50% of the individual's monthly salary. The second norm directly limited the growth rate of consumer lending. According to this second norm, the growth rate of the consumer loan portfolio should not exceed 30% in one year. These norms definitely have had a negative effect on the growth rate of consumer loans. The growth of consumer loans decreased from 47.87% in 2013 to 17.27% in 2014.

However, the rapid decline in consumer lending took place in 2015. During that time the consumer lending sector came under considerable strain growing only by 1.37%. Moreover, according to the monthly statistical bulletin of the NBK, consumer loans in Kazakhstan decreased by 6.23% in the first half of 2016. It is widely believed that the current decrease is a result of low economic growth, currency devaluation, high inflation and high interest rates in the financial markets, which were followed by a sharp decline in oil prices in the middle of 2014. The current macroeconomic fluctuations significantly decreased the purchasing power in the economy of Kazakhstan, affecting dramatically the consumer lending sector. For instance, low economic growth negatively affected the unemployment rate and income level in the country. The second factor that decreased the purchasing power is high inflation, which is usually treated as the main detrimental factor for purchasing power.

olanak sağlamıştır. Bankanın mali bilançosuna göre, 2015 yılında banka portföyünün %79'undan fazlasını tüketici kredileri oluşturmuştur.

Ayrıca tüketici kredilerindeki hızlı büyümenin Kazakistan bankacılık sisteminde bir kredi balonu oluşturmuş olma ihtimaline karşı Kazakistan Merkez Bankası'nın (NBK), sistemi bir finansal balondan korumak için bu kredileri birleştirmeye karar verdiği ifade edilmelidir. Dolayısıyla, 2014 yılı başında NBK, tüketici kredilerinin artışını sınırlandıran ihtiyati normları uygulamaya koymuştur. İlk ihtiyati norm, eğer bireyin aylık kredi ödemeleri maaşının %50'sinden fazla ise bireye kredi vermeyi yasaklamaktadır. İkinci norm ise tüketici kredilerinin artış hızını doğrudan sınırlandırmaktadır. Bu ikinci norma göre, tüketici kredi portföyünün artış hızı bir yıl içinde %30'u aşmamalıdır. Bu normların tüketici kredilerinin artış hızı üzerinde kesinlikle olumsuz bir etkisi olmuştur. Tüketici kredilerindeki artış, 2013 yılında %47.87'den 2014 yılında %17.27'ye düşmüştür.

Bununla birlikte, 2015 yılında tüketici kredilerinde hızlı bir azalış gerçekleşmiştir. Bu süre içinde tüketici kredileri sektörü sadece %1.37 oranında büyüyerek ciddi bir yük altına girmiştir. Ayrıca, NBK aylık istatistik bültenine göre, Kazakistan'da tüketici kredileri 2016 yılının ilk yarısında %6.23 oranında azalmıştır. Bu azalışın yaygın olarak, 2014 yılı ortasında petrol fiyatlarında yaşanan sert azalışın takip ettiği düşük ekonomik büyümeden, devalüasyondan, yüksek enflasyondan ve finansal piyasalardaki yüksek faiz oranlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kazakistan ekonomisinde yaşanan makroekonomik dalgalanmalar, tüketici kredileri sektörünü önemli ölçüde etkileyerek satın alma gücünü ciddi şekilde azaltmıştır. Örneğin, düşük ekonomik büyüme, ülkede işsizlik oranını ve gelir düzeyini olumsuz etkilemiştir. Satın alma gücünü azaltan ikinci faktör ise genellikle satın alma gücüne zarar veren ana faktör olarak

The other factor is August 2015 currency devaluation. Due to the fact that most of the non-food consumer products are imported, tenge devaluation made the consumer products too expensive to be consumed in the domestic economy. It should be highlighted that despite a sustained decline in interest rates on loans (22.9% in 2014, 21.7% in 2015 and 19.8% in 2016), the consumer loans decreased.

Thus, decreased consumer lending seriously affected the banks, which focused on consumer lending sector. According to the NBK, the profits of 5 out of 6 second-tier banks which focused on consumer lending decreased in the first half of 2016 compared with the same period of 2015. Only the profits of Kaspi Bank increased, demonstrating a considerable growth rate by more than 20%. However, this increase in profits were mainly a result of the currency exchange and dealing operations rather than lending operations, which means that Kaspi Bank also has problems in consumer loans.

The decreased level of purchasing power affected not only the profitability of consumer loans but also significantly increased the level of Non-Performing Loans (NPLs). For instance, the share of NPLs in consumer loans increased rapidly from 14.5% in the beginning of 2015 to 23.0% at the end of June 2016.

In conclusion, it is obvious that due to current macroeconomic fluctuations, the consumer loans sector in the economy of Kazakhstan faces some difficulties. However, the situation could be improved in case oil prices rise enough to increase oil production in the country and recommission the Kashagan oil field. A significant increase in oil revenues in national budget would positively affect the employment rate, households' income level, the value of tenge and the interest rates in the financial market of the country. ■

kabul edilen yüksek enflasyondur. Diğer faktör ise Ağustos 2015 devalüasyonudur. Gıda dışı tüketim ürünlerinin çoğunun ithal edilmesinden dolayı, tenge devalüasyonu, tüketim ürünlerinin yurt içinde tüketilmesini pahalılaştırmıştır. Kredi faiz oranlarındaki sürekli düşüşe rağmen (2014 yılında %22.9, 2015 yılında %21.7 ve 2016 yılında %19.8), tüketici kredilerinin azaldığı belirtilmelidir.

Dolayısıyla, azalan tüketici kredileri, tüketici kredileri sektörüne odaklanan bankaları ciddi şekilde etkilemiştir. NBK'ye göre, tüketici kredilerine odaklanan 6 ikinci kademe bankadan 5'inin kârı, 2016 yılının ilk yarısında 2015 yılının aynı dönemine kıyasla azalmıştır. Sadece Kaspi Bank'ın kârı %20 'nin üzerinde önemli bir artış hızı göstererek artmıştır. Ancak, bankanın kârındaki bu artış, kredi işlemlerinden ziyade döviz ve ticaret işlemlerinden kaynaklanmıştır ki bu durum, Kaspi Bank'ın da tüketici kredilerinde sorunları olduğu anlamına gelmektedir.

Satın alma gücünün azalan seviyesi, tüketici kredilerinin kârlılığını etkilemekle kalmamış, aynı zamanda sorunlu kredilerin seviyesini de önemli ölçüde artırmıştır. Örneğin, sorunlu kredilerin tüketici kredileri içindeki payı 2015 yılı başında %14.5 iken hızla artarak Haziran 2016 sonunda %23.0'a ulaşmıştır.

Sonuç olarak, Kazakistan ekonomisinde yaşanan makroekonomik dalgalanmalar nedeniyle, tüketici kredileri sektörünün bazı zorluklar ile karşı karşıya kaldığı açıktır. Ancak, petrol fiyatlarının ülkedeki petrol üretiminin artmasını sağlayacak yeterlilikte yükselmesi ve Kaşagan petrol sahasının tekrar hizmete sokulması halinde bu durum iyileştirilebilir. Devlet bütçesi içinde petrol gelirlerinde yaşanacak önemli bir artış, istihdam oranını, hane halkı gelir düzeyini, tengenin değerini ve ülkenin finansal piyasasındaki faiz oranlarını olumlu yönde etkileyebilecektir. ■

REMITTANCE INFLOWS TO UZBEKISTAN, KYRGYZSTAN AND TAJIKISTAN IN 2016: CURRENT TRENDS AND PROSPECTS

2016 YILINDA ÖZBEKİSTAN, KIRGIZISTAN VE TACİKİSTAN'A GÖÇMEN İŞÇİ GELİRLERİ GİRİŞİ: GÜNCEL EĞİLİMLER VE BEKLENTİLER

*Zhengizkhan Zhanaltay**

Russia is an essentially important country for Central Asian migrant workers. Considering the fact that 60% of the remittance to the Central Asian countries is coming from Russia, there is a heavy reliance on the Russian economy by the region countries. In addition, remittance coming from Russia is an essentially important source of income for Tajik and Kyrgyz economies. In 2015, remittance transfers were equal to 28.8% of Tajikistan's GDP, which was $7.8 billion. Kyrgyzstan is in similar condition with Tajikistan. For instance, remittance transfers to the country reached 25% of Kyrgyzstan's GDP, which was $6.5 billion in 2015. It could be noted that in comparison with Tajikistan and Kyrgyzstan, Uzbekistan is in a better situation where remittance transfers were only equal to 5% of country's GDP, which was $66.7 billion in 2015.

Therefore, it is not surprising that after the economic slowdown in Russia and significant depreciation of ruble against US dollar in 2014 caused by sharp fall in oil prices, remittance inflows to Central Asia have started to decrease. In addition, the decline in remittance payments was triggered by recent developments in the migration legislation in Russia. For instance, starting from January 1, 2015, new changes in the migration law have complicated the bureaucratic process and increased the price of work permit called patent, which migrants need to buy in order to work officially in Russia. Due to new changes in the law, the annual cost of getting a work permit reached

Rusya, Orta Asyalı göçmen işçiler için önemli bir hedef ülkedir. Orta Asya ülkelerine giren göçmen işçi gelirlerinin %60'ının Rusya'dan geldiği göz önüne alındığında, bölge devletlerinin Rus ekonomisine büyük ölçüde bağımlı olduğu söylenebilir. Ayrıca, Rusya'dan gelen göçmen işçi gelirleri, Tacik ve Kırgız ekonomileri için önemli bir gelir kaynağıdır. 2015 yılında Tacikistan'a giren göçmen işçi gelirleri, Tacikistan'ın 7.8 milyar dolar olan GSYİH'sının %28.8'ine eşit olmuştur. Kırgızistan da Tacikistan'a benzer özellikler taşımaktadır. Örneğin, ülkeye giren göçmen işçi gelirleri, 2015 yılında Kırgızistan'ın 6.5 milyar dolar olan GSYİH'sının %25'ine ulaşmıştır. Tacikistan ve Kırgızistan ile karşılaştırıldığında Özbekistan'ın daha iyi bir durumda olduğu söylenebilir. Özbekistan'a giren göçmen işçi gelirleri, 2015 yılında ülkenin 66.7 milyar dolar olan GSYİH'sının sadece %5'ini oluşturmuştur.

Bu nedenle, Rusya ekonomisindeki yavaşlamanın ve petrol fiyatlarındaki keskin düşüş nedeniyle 2014 yılında ABD doları karşısında rublenin önemli ölçüde değer kaybetmesinin ardından, Orta Asya'ya giren göçmen işçi gelirlerinin azalmaya başlaması şaşırtıcı değildir. Ayrıca, Rusya'daki göç yasasında yapılan son düzenlemeler, göçmen işçi geliri ödemelerindeki azalışı tetiklemiştir. Örneğin, 1 Ocak 2015'ten itibaren göç yasasındaki yeni değişiklikler, bürokratik süreci karmaşık hale getirmiş ve göçmenlerin Rusya'da resmi olarak çalışabilmeleri için satın alınması gereken 'patent' adı verilen çalışma izni için ödenmesi zorunlu olan bedeli artmıştır. Yasada yapılan yeni değişiklikler nedeniyle, çalışma izni almanın yıllık maliyeti 58,000 rubleye ulaşmış-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. ccanaltay@hotmail.com

58,000 ruble that is equal to two-month average salary of a migrant worker in Russia.

Under these circumstances, in 2015 remittance flows to Uzbekistan, Kyrgyzstan and Tajikistan fell by 57%, 46% and 66% or to $2.3 billion, $1 billion and $1.2 billion respectively compared to 2014. This fall in the trend continued in the first quarter of 2016. For instance, in the first quarter of 2016 the growth rate of remittance flows to Uzbekistan, Kyrgyzstan and Tajikistan decreased by 48%, 32% and 54% or to $256 million, $150 million and $103 million compared to the fourth quarter of 2015. Therefore, there is a drastic shrinkage in remittance amount in dollar value while remittance payments in ruble terms declined only by 3% in 2015.

It was expected that after joining the Eurasian Economic Union (EEU), remittance flows to Kyrgyzstan would increase. Following the completion of the accession process, the Kyrgyz labor migrants were allowed to work in Russia without paying work permit price that allows them to save more and send more to their home country. However, the EEU membership could not prevent the reduction in remittance inflow to Kyrgyzstan. Even after becoming a member of the EEU, the remittance transfers in terms of US dollar have decreased. For instance, in the third quarter of 2015 the remittance payments in terms of US dollar reduced by 18% compared to the second quarter of the same year. Moreover, the fall deepened in the first quarter of 2016 decreasing by 32% in comparison with the fourth quarter of 2015.

It is worth mentioning that the majority of migrant workers are paid in rubles. However, before sending their earnings to their families, the migrants (especially from Uzbekistan) prefer to convert it into US dollars. Currency transfers to Uzbekistan indicates that almost all of the remittance payments are sent in US dollars. For instance, in the first quarter of 2016 the share of remittance amount transferred in US dollars increased by 2.2% and reached 97.1% while transfers in rubles reduced to

tır. Bu miktar, Rusya'da çalışan bir göçmen işçinin ortalama iki aylık maaşına eşittir.

Bu koşullar altında, 2015 yılında Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'a göçmen işçi geliri girişleri geçen yıla kıyasla sırasıyla %57, %46 ve %66 oranında azalarak 2.3 milyar dolara, 1 milyar dolara ve 1.2 milyar dolara düşmüştür. Bu düşüş eğilimi 2016 yılının ilk çeyreğinde devam etmiştir. Örneğin, 2016 yılının ilk çeyreğinde Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'a göçmen işçi geliri girişlerindeki artış oranı, 2015 yılının dördüncü çeyreğiyle kıyaslandığında sırasıyla %48, %32 ve %54 oranında veya 256 milyon, 150 milyon ve 103 milyon tutarında azalmıştır. Bu nedenle, 2015 yılında Ruble cinsinden göçmen işçi geliri ödemeleri sadece %3 oranında azalırken dolar cinsinden göçmen işçi gelirlerinde ciddi bir daralma söz konusu olmuştur.

Avrasya Ekonomik Birliği'ne (AEB) katıldıktan sonra Kırgızistan'a giren göçmen işçi gelirlerinde bir artış beklenmiştir. Katılım sürecinin tamamlanmasının ardından, Kırgız göçmen işçilerinin daha fazla tasarruf yapabilmelerini ve ülkelerine daha fazla para gönderebilmelerini sağlayacak şekilde bu işçilerin, çalışma izni bedeli ödemeden Rusya'da çalışmalarına izin verilmiştir. Ancak, AEB üyeliği, Kırgızistan'a göçmen işçi gelirleri girişinde yaşanan azalmayı önleyememiştir. AEB'ye üye olduktan sonra bile Kırgızistan'a dolar cinsinden göçmen işçi geliri girişleri azalmıştır. Örneğin, dolar cinsinden göçmen işçi geliri ödemeleri, 2015 yılının üçüncü çeyreğinde aynı yılın ikinci çeyreğine kıyasla %18 oranında azalmıştır. Bu azalış ayrıca 2016 yılının ilk çeyreğinde, 2015 yılının dördüncü çeyreğine kıyasla %32 oranında azalarak daha da derinleşmiştir.

Göçmen işçilerin çoğunluğuna yapılan ödemelerin ruble cinsinden olduğunu belirtmek gerekmektedir. Ancak göçmenler (özellikle Özbekistan'dan gelenler), kazançlarını ailelerine göndermeden önce dolara dönüştürmeyi tercih etmektedirler. Özbekistan'a yapılan para transferleri, hemen hemen tüm göçmen işçi geliri ödemelerinin dolar cinsinden gönderildiğini göstermektedir. Örneğin, 2016 yılının ilk çeyreğinde ruble cinsinden transferler %2.9'a düşerken, dolar cinsinden transfer edilen göçmen işçi gelirleri, %2.2

2.9%. As for Tajikistan, ruble is the major currency used in transfers. In the first quarter of 2016, the share of transfers in rubles reduced to 82.5% while the share of transfers in US dollars increased by 4.5% to 14.6% compared to the same period in 2015. However, the rate of depreciation of ruble against US dollar was more than currencies of Uzbekistan, Kyrgyzstan and Tajikistan. Therefore, the families of migrant workers receive less money when they convert dollars into local currencies.

According to the World Bank's report, the Russian economy had a negative 3.8% growth in 2015. However, according to the forecast of the World Bank, the economic growth in Russia is expected to improve with -0.6% by the end of 2016 and to turn positive reaching 1.5% in 2017, which could contribute to recovery of remittance outflows from the country. Moreover, there are numbers of factors that could raise money transfers to migrants' home countries. Firstly, the amount of remittance transfers will definitely increase in the second quarter of 2016 compared to first quarter of the year because traditionally, the annual need for seasonal migrant workers reaches its peak in the period from May to September. Secondly, since there is a strong correlation between oil prices and remittance outflows from Russia, the positive contribution to the increase of remittance inflows to Central Asia could be caused by the rise in oil prices.

To conclude, recession in the Russian economy, sharp fall in oil prices and significant depreciation of ruble against US dollar have sharply reduced the remittance inflows to Central Asia in 2015. However, losses in remittance in terms of ruble could be recovered in the mid-term under the condition that there would be a positive economic growth in the Russian economy and oil prices would rise back up. The fall in the remittances hit its bottom in 2015. Nevertheless, it is expected that after a period of stagnation in 2016 the remittance inflows to Central Asia will gradually recover starting from 2017. ■

oranında artarak %97.1'e ulaşmıştır. Tacikistan'da ruble, transferlerde kullanılan başlıca para birimidir. 2016 yılının ilk çeyreğinde dolar cinsinden transferler, 2015 yılının aynı dönemine kıyasla %4.5 oranında artararak %14.6'ya çıkarken, ruble cinsinden transferler %82.5'e düşmüştür. Ancak, dolar karşısında rublenin değer kaybı, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan para birimlerinde yaşanan değer kaybından daha yüksek olmuştur. Bu nedenle, göçmen işçilerin aileleri, doları yerel para birimlerine dönüştürdüklerinde daha az para almaktadırlar.

Dünya Bankası raporuna göre, 2015 yılında Rus ekonomisinde %3.8 oranında negatif bir büyüme yaşanmıştır. Ancak, Dünya Bankası tahminlerine göre, Rusya'da ekonomik büyümenin 2016 yılı sonuna kadar artarak %-0.6 olması ve 2017 yılında %1.5'e çıkarak pozitife dönmesi beklenmektedir. Bu durum, Rusya'dan göçmen işçi geliri çıkışlarında yaşanan iyileşmeye katkıda bulunabilir. Ayrıca, göçmenlerin kendi ülkelerine yaptıkları para transferinin artışına yardımcı olabilecek çok sayıda faktor bulunmaktadır. Öncelikle, bir yılda mevsimlik göçmen işçilere olan ihtiyacın mayıs-eylül döneminde tavan yapması nedeniyle, 2016 yılının ikinci çeyreğinde göçmen işçi geliri transferlerinin tutarı yılın ilk çeyreğine kıyasla kesinlikle artacaktır. İkincisi, petrol fiyatları ile Rusya'dan göçmen işçi geliri çıkışları arasında güçlü bir ilişki olduğundan, Orta Asya'ya göçmen işçi geliri girişlerinde yaşanacak olumlu bir katkı, petrol fiyatlarındaki artıştan kaynaklanabilir.

Sonuç olarak, Rusya ekonomisindeki durgunluk, petrol fiyatlarındaki sert düşüş ve dolar karşısında rublenin önemli ölçüde değer kaybetmesi, 2015 yılında Orta Asya'ya giren göçmen işçi gelirlerinde sert bir azalışa yol açmıştır. Ancak, ruble cinsinden göçmen işçi gelirlerinde yaşanan kayıplar, Rus ekonomisinde pozitif büyümenin yaşanması ve petrol fiyatlarının tekrar artması halinde orta vadede telafi edilebilir. Göçmen işçi gelirlerindeki azalış 2015 yılında dibe vurmuştur. Bununla birlikte, Orta Asya'ya göçmen işçi geliri girişinin, 2016 yılında yaşanan bir durgunluk döneminin ardından, 2017 yılından itibaren kademeli olarak artması beklenmektedir. ■

FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF KYRGYZSTAN

KIRGIZİSTAN EKONOMİSİNDE DOLAYSIZ YABANCI YATIRIMLAR

*Hayal Ayca Simsek**

During the last few years, the economy of Kyrgyzstan has grown due to the significant increase in gold exports and trade with the neighbouring countries. Although the economic recession in Russia led to a decline in the demand for Kyrgyz goods, which caused a reduction in non-gold exports of the country in 2015, economic growth rate increased from 3.6% in 2014 to 7.3% in 2015. Especially the structural reforms and the public investment program implemented by the Kyrgyz Government have significantly contributed to the high performance of economic growth.

The structural reforms include the following: (i) the implementation of public sector reform road map, which was adopted in May 2014. This road map identifies the policy actions to increase the coordination in anticorruption activities between the government agencies, to revise the system of public services and to establish a more professional management in energy and mining sectors. (ii) The implementation of a new procurement law that meets international standards. This law has been enacted to remove loopholes in public procurement and decrease opportunities for corruption. (iii) The important steps, which have been taken to improve business regulation. This is especially for foreign investors. As the new law on licensing and permits was passed, regulations have been drafted to make clear the requirements for specific business, to establish procedures for overseeing license holders and to introduce a licensing roster. (iv) The adoption of the Private Sector Development Strategy, which was approved in February 2015. This strategy aims to remove

Kırgızistan ekonomisi, son bir kaç yıl içinde altın ihracatında ve komşu ülkelerle ticaretinde yaşanan belirgin artışa bağlı olarak büyümüştür. Rusya ekonomisinde yaşanan daralmanın, Kırgız mallarına olan talebi azaltmasına ve bu durumun 2015 yılında ülkenin altın-dışı ihracatında bir azalışa yol açmasına rağmen, ekonomik büyüme hızı 2014 yılında %3.6'dan 2015 yılında %7.3'e yüselmiştir. Özellikle Kırgız Hükümeti tarafından uygulanan yapısal reformlar ve kamu yatırım program çerçevesinde gerçekleştirilen düzenlemeler, ekonomik büyümenin gösterdiği yüksek performansa ciddi bir katkıda bulunmuştur.

Kırgız Hükümeti tarafından uygulanan yapısal reformların içerdiği düzenlemeler şöyle sıralanabilir: (i) Mayıs 2014'de kabul edilen kamu kesimi reformu yol haritasının uygulanması. Bu yol haritası, yolsuzlukla mücadele politikalarında kamu birimleri arasındaki koordinasyonun arttırılması, kamu hizmetlerinin yeniden düzenlenmesi ve özellikle enerji ve madencilik sektörlerinde daha profesyonel bir yönetimin tesis edilmesi için uygulanması gereken politikaları belirlemektedir. (ii) Uluslararası standartlara uygun yeni bir ihale kanununun uygulanması. Bu kanun kamu ihalelerinde yer alan yasal boşlukların ortadan kaldırılması ve yolsuzluğa yol açan durumların azaltılması amacıyla uygulanmaktadır. (iii) İş hayatına ilişkin regülasyonların iyileştirilmesi amacıyla önemli adımların atılması. Bu madde özellikle yabancı yatırımcıları ilgilendirmektedir. Lisans ve izinler ile igili yeni yasanın kabul edilmesiyle birlikte, belirli iş alanlarındaki ihtiyaçların açıkça ortaya konması, lisans sahiplerinin denetlenmesi için yeni prosedür-

* Associate Professor, PhD, Dokuz Eylul University, Turkey and Eurasian Research Institute, Kazakhstan. hayalaycasimsek@gmail.com

impediments to business activities and improve the investment climate. It should also reinforce current reforms in public-private partnership and inspections as a part of regulatory reform. It is clear that all these structural reforms have been enacted to improve domestic conditions to attract foreign direct investments (FDI) to the economy.

On the other hand, the Kyrgyz Government has strongly been supporting the policies to attract FDI in order to increase the competitiveness and to improve the investment climate in the country. In this sense, it is important to note that Kyrgyzstan has been presenting an open FDI regime since the adoption of the Foreign Investment Law of 2003. This Law has been providing the ability to freely undertake transactions to repatriate profits and national treatment for foreign investors. It should be emphasized that investment incentives for foreign investors include tax incentives for private partner under a Public Private Partnership (PPP) Agreement. In this regard, corporate income tax (at a rate of 10%) and Value-Added Tax (VAT) (at a rate of 12%) are implemented in the framework of tax incentives. As a result of the improved FDI climate, FDI inflows to the economy of Kyrgyzstan have grown at a rapid pace in the past decade. Between 2001-2013 period, FDI inflows have grown at a Compound Annual Growth Rate of around 52%. Tax incentives have made a significant contribution to this growth. In this sense, with the help of these incentives, FDI increased from 292.6 million dollars in 2013 to 757.6 million dollars in 2014 and to 818 million dollars in 2015. Besides, with a number of confirmed foreign projects and Russia's commitment to support Kyrgyzstan's accession to the Eurasian Economic Union (EEU) by establishing 1 billion dollar Russian-Kyrgyz Fund, FDI are expected to reach 5% of GDP between 2016-2019.

In Kyrgyzstan, foreign investors have been mostly interested in tourism and mining sectors. According to the data from the World

lerin belirlenmesi ve lisans verilenlere ilişkin bir listenin oluşturulması amacıyla yeni regülasyonlar oluşturulmuştur. (iv) Şubat 2015'te onaylanan Özel Kesim Kalkınma Stratejsi'nin kabul edilmesi. Bu strateji iş ortamındaki faaliyetlere ilişkin engellerin kaldırılmasını ve yatırım ikliminin iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Stratejinin ayrıca regülasyonlara ilişkin reformun bir parçası olarak, kamu kesimi-özel kesim ortaklığı ile ilgili yürütülen reformları ve denetimleri güçlendirmesi gerekmektedir. Tüm bu yapısal reformların, Kırgız ekonomisine daha fazla dolaysız yabancı yatırım çekmek amacıyla yurtiçi şartların iyileştirilmesi için uygulandığı açıkça belirtilmelidir.

Diğer yandan, Kırgız Hükümeti rekabetin arttırılması ve ülkedeki yatırım ikliminin iyileştirilmesi için dolaysız yabancı yatırımların arttırılmasına yönelik politikaları büyük ölçüde teşvik etmektedir. Bu açıdan belirtilmelidir ki; Kırgızistan 2003 yılında Yabancı Yatırım Kanunu'nun kabulünden bu yana dışa açık bir dolaysız yabancı yatırım rejimi uygulamaktadır. Yabancı Yatırım Kanunu, yabancı yatırımcıların yurt içinde serbestçe faaliyet göstermeleri, işlem yapabilmeleri ve elde ettikleri karı ülkelerine götürebilmeleri için gerekli ulusal muamelenin yapılmasına ilişkin şartları belirlemektedir. Yabancı yatırımcılar için geçerli olan yatırım teşviklerinin, Kamu-Özel Ortaklık Anlaşması çerçevesinde özel kesime uygulanan vergi teşviklerini içerdiği belirtilmelidir. Bu çerçevede, vergi teşvikleri kapsamında %10 oranında Kurumlar Vergisi ve %12 oranında Katma Değer Vergisi (KDV) uygulanmaktadır. Dolaysız yabancı yatırım ikliminin iyileşmesiyle birlikte geçtiğimiz on yıl içinde Kırgızistan ekonomisine dolaysız yabancı sermaye girişi hızla artmıştır. Nitekim, 2001-2013 döneminde ülkeye dolaysız yabancı sermaye girişi, yıllık yaklaşık %52 oranında bir büyüme göstermiştir. Vergi teşviklerinin bu büyüme üzerinde önemli bir katkısı olmuştur. Uygulanan vergi teşvikleri sayesinde ülkeye giren dolaysız yabancı sermaye 2013 yılında 292.6 milyon dolar iken 2014 yılında 757.6

Travel and Tourism Council (WTTC), direct contribution of tourism sector to GDP was 92.8 million dollars in 2015 and it is expected to increase to 147.4 million dollars by 2025. The tourism sector in the country is expected to grow at an annual rate of 5% between 2015-2025. While in 2015, the capital investments and business spending in the sector amounted to 72.3 million dollars and 235.2 million dollars respectively, these figures are expected to increase to 107.5 million dollars and 366.2 million dollars by 2025. On the other hand, foreign investment opportunities in the mining sector is of great importance for the investment climate. As known, Kyrgyzstan has one of the largest mineral deposits in Central Asia. Exploration and production of gold is essential for the economy, especially as a major export. Besides, 60 mineral deposits are explored. In non-ferrous metals, 7 large deposits of antimony and 3 large deposits of tin and tungsten have been found. Regarding these activities, FDI inflows of about 218 million dollar have been attracted into the mining sector between 2010-2015. The public investment program implemented by the Kyrgyz Government also supports the activities in both tourism and mining sectors.

However, this program was financed by external debt. As a result, net external debt to GDP ratio increased from 76.3% in 2014 to 81.2% in 2015. It should be mentioned that a high net external debt, which constitutes approximately 80% of current account receipts (CARs) will take place in 2016-2019 period although this ratio was only 30% in 2012-2015 period. In this regard, the Government should find new ways to keep external debt at sustainable levels without discouraging FDI. In this sense, the Kyrgyz Government has been implementing a public debt policy in order to stabilize public debt. This policy includes three steps: (i) evaluating the importance of the project, (ii) deciding to borrow from external or domestic markets and (iii) deciding on an affordable interest rate. Moreover, the Government

milyon dolara ve 2015 yılında ise 818 milyon dolara yükselmiştir. Ayrıca, onaylanan çok sayıda yabancı proje ile birlikte Rusya'nın Kırgızistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği'ne girmesini desteklemek amacıyla Rus-Kırgız Fonu'undan 1 milyar dolar sağlamayı taahhüt etmesi sonucunda ülkedeki dolaysız yabancı sermaye yatırımlarının GSYİH'ya oranının 2016-2019 döneminde %5'e ulaşması beklenmektedir.

Kırgızistan'da yabancı yatırımcıların ilgilendikleri yatırım alanlarının başında turizm sektörü ve madencilik sektörü gelmektedir. Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'nin (WTTC) verilerine göre, 2015 yılında ülkede turizm sektörünün GSYİH'ya doğrudan katkısı 92.8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın 2025 itibariyle 147.4 milyon dolara yükselmesi beklenmektedir. 2015-2025 dönemi için Kırgızistan'nın turizm sektöründe yıllık %5 oranında bir büyüme beklentisi söz konusudur. 2015 yılında sektörde gerçekleşen sermaye yatırımları ve şirket harcamaları sırasıyla 72.3 milyon dolar ve 235.2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarların 2025 itibariyle sırasıyla 107.5 milyon dolara ve 366.2 milyon dolara çıkması beklenmektedir.

Diğer yandan, madencilik sektöründeki yabancı yatırım imkanları, ülkenin yatırım iklimi açısından büyük öneme sahiptir. Bilindiği gibi Kırgızistan, Orta Asya'da en geniş maden yataklarına sahip olan ülkelerden biridir. Nitekim, altın madeninin çıkarılması ve üretimi ekonomi açısından, özellikle başlıca ihracat maddesi olarak, asli öneme sahiptir. Bunun yanısıra, 60 maden yatağında arama çalışmaları yapılmaktadır. Demir olmayan metallerden 7 geniş antimon yatağı ve 3 geniş kalay ve volfram yatağı keşfedilmiştir. Bu faaliyetler dikkate alındığında, 2010-2015 döneminde ülkenin madencilik sektörüne yaklaşık 218 milyon dolar yabancı sermaye girişi gerçekleştiği görülmektedir. Kırgız Hükümeti'nin uyguladığı kamu yatırım programının da hem turizm hem de madencilik sektöründeki faaliyetleri desteklediği ayrıca belirtilmelidir.

ment should give priority to growth-enhancing projects.

In time, Kyrgyzstan's business environment has become more business friendly with the government signing more trade and investment agreements with other countries and providing incentives to foreign investors. Therefore, we can expect that with the policies mentioned above, the Government can keep public debt at sustainable levels without discouraging FDI and the overall long-term trend of increased FDI inflows could continue. ■

---

lamaya yönelik politikalar uygulamasıyla birlikte Kırgızistan'daki iş ortamı zaman içinde daha fazla gelişmiştir. Bu nedenle, yukarıda adı geçen politikaların etkin şekilde uygulanmasıyla hükümetin, dolaysız yabancı yatırımları ürkütmeden dış borçları sürdürülebilir düzeyde tutabileceği ve ülkeye dolaysız yabancı sermaye girişinde yaşanan artışının izlediği uzun vadeli trendin devam edeceği söylenebilir. ■

Bununla birlikte, bu program dış borçla finanse edilmiştir. Sonuçta, net dış borcun GSYİH'ya oranı 2014 yılında %76.3 iken 2015 yılında %81.2'ye yükselmiştir. Cari hesap gelirleri içinde net dış borçların payı 2012-2015 döneminde sadece %30 olmasına rağmen bu oranın 2016-2019 döneminde yaklaşık %80 olması beklenmektedir. Dolayısıyla, hükümetin dolaysız yabancı yatırımları ürkütmeden dış borçları sürdürülebilir düzeyde tutabilmek için yeni yollar bulması gerekmektedir. Bu noktada Kırgız Hükümeti'nin kamu borçlarını istikrara kavuşturmak için üç aşamalı bir borçlanma politikası izlediği belirtilmelidir. Bu politikanın aşamaları şöyle sıralanabilir: (i) Projenin önem derecesinin belirlenmesi, (ii) hangi piyasadan (yurtiçi ya da yurt dışı) borçlanılacağına karar verilmesi ve (iii) uygun bir faiz oranına karar verilmesi. Ayrıca, hükümetin büyümeyi teşvik eden projelere öncelik vermesi gerekmektedir.

Kırgız Hükümeti'nin diğer ülkelerle yaptığı ticaret ve yatırım anlaşmalarının artmasıyla ve yabancı yatırımcılara daha fazla teşvik sağ-

ENERGY MARKETS AND INDUSTRIAL STRUCTURES

ENERJİ PİYASALARI VE ENDÜSTRİYEL YAPILAR

TURKMENISTAN'S OFFSHORE OIL AND GAS EXPLORATION IN THE CASPIAN SEA
TÜRKMENİSTAN'IN HAZAR DENİZİ'NDE KIYI ÖTESİ PETROL VE DOĞAL GAZ ARAMA FAALİYETLERİ

*Lidiya Parkhomchik**

Since Turkmenistan is an energy-rich Central Asian country with significant hydrocarbon reserves, the oil and gas industry is a key contributor to the country's economic growth. Nowadays, natural gas, crude oil and oil products make up about 80% of the country's exports. Therefore, the sustainable capacity development of the oil and gas industry and ensuring sufficient investment flows in energy infrastructure are vital for Turkmenistan's economic welfare.

According to the estimations, the energy potential of Turkmenistan is evaluated at 265 trillion cubic feet of proven gas and 600 million barrels of proven oil reserves. However, the energy potential of the country could be significantly increased in case Turkmenistan deals with developing the Turkmen shelf in the Caspian Sea. According to the experts, more than half of total oil reserves and nearly a quarter of total natural gas reserves of the country are concentrated in the Turkmen sector of the Caspian Sea (TSCS). For instance, Caspian basins offshore and onshore proved and probable reserves of Turkmenistan could reach 1.9 billion barrels of crude oil and lease condensate and 19 trillion cubic feet of natural gas. Considering the Turkmen sector of the Caspian Sea as a set of promising oil and gas fields, Ashgabat has strong intention to implement an energy strategy aimed at developing huge hydrocarbon resources in its own sector of the Caspian Sea.

In order to create favorable conditions for active exploration of the Caspian Sea basin reserves, Turkmenistan set up a legislative framework for implementing a strategy on developing offshore oil and gas fields. For in-

Türkmenistan önemli hidrokarbon rezervlerine sahip enerji açısından zengin bir Orta Asya ülkesi olduğu için, petrol ve doğal gaz endüstrisi ülkenin ekonomik büyümesine büyük katkı sağlamaktadır. Günümüzde, doğal gaz, ham petrol ve petrol ürünleri, ülkenin ihracatının yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır. Bu nedenle, petrol ve doğal gaz endüstrisinin sürdürülebilir gelişiminin sağlanması ve enerji altyapısına yönelik yeterli yatırım akışının gerçekleştirilmesi, Türkmenistan'ın ekonomik refahı için hayati önem taşımaktadır.

Türkmenistan'ın enerji potansiyeli, 265 trilyon kübik feet kanıtlanmış doğal gaz ve 600 milyon varil kanıtlanmış petrol olarak tahminlenmektedir. Ancak, Türkmenistan'ın Hazar Denizi'nde Türkmen sahanlığını geliştirmesiyle, ülkenin enerji potansiyeli önemli ölçüde artırılabilir. Uzmanlara göre, ülkenin toplam petrol rezervlerinin yarısından fazlası ve toplam doğal gaz rezervlerinin yaklaşık dörtte biri Hazar Denizi'nin Türkmen bölümünde (HDTS) yoğunlaşmıştır. Örneğin, Türkmenistan'ın Hazar Denizi açıklarında ve kıyısında kanıtlanmış ve muhtemel rezervleri 1.9 milyar varil ham petrol ve kondensata ve 19 trilyon kübik feet doğal gaza ulaşabilmektedir. Hazar Denizi'nin Türkmen bölümünün umut verici petrol ve doğal gaz alanları oldukları dikkate alındığında, Aşkabat'ın, Hazar Denizi'nin kendine ait bölümündeki büyük hidrokarbon kaynaklarını geliştirmeyi amaçlayan bir enerji stratejisi uygulamaya yönelik güçlü bir niyetinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hazar Denizi havzası rezervlerinin etkin arama çalışmaları için elverişli koşulları belirlemek amacıyla Türkmenistan, kıyı ötesi petrol ve doğal gaz sahalarının geliştirilme-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. timofko@gmail.com

stance, in 1993 Turkmen authorities adopted the Law on State Border that declared the establishment of the 12-mile zone of territorial waters and exclusive economic zone. It actually caused a dispute between Ashgabat and Baku mainly over the Kapaz field, referred to as Serdar by the Turkmen side. Discovered by Azerbaijani oil workers during the Soviet period, the field was considered as intermediate due to its location on the median line between Turkmenistan and Azerbaijan. Ashgabat has repeatedly demanded to halt operations in the territories whose legal status has not yet been defined. As a result, the parties could manage to sign an agreement in order to refrain from exploratory or extraction activities in the disputed field until the dispute is resolved.

It should be noted that the Azerbaijani geologists and oilfield experts so as specialists from other former Soviet republics played a significant role in the exploration of the part of the Caspian Sea shelf, which is currently under Turkmenistan's jurisdiction. Actually, most of the new Turkmen offshore oil and gas fields were discovered during the Soviet era. For example, in 1985 the USSR authorities approved the Resolution on Measures to Establish a Caspian Oil and Gas Complex. Therefore, by possessing information on the geological work, which were made in the 1960s and 1980s, after independence Turkmenistan was able to attract foreign investment and sign Production Sharing Agreements (PSA) with the foreign oil and gas companies aimed at the development of the offshore projects in the Caspian Sea.

Turkmenistan has divided its sector of the Caspian Sea shelf with the total area of over 78,000 square kilometers into 32 licensed blocks, an average of 2,600 square kilometers per block. The Turkmen Government gave the first license for exploration and production of oil and gas in the TSCS to the Malaysian company, Petronas, in July 1996. According to the agreement, Petronas Carigali (Turkmenistan) received the Contract area called Block 1 as a part of the Magtymguly, Diyarbekir and Garagol Deniz fields. Therefore, the company be-

siyle ilgili bir stratejinin uygulanması için yasal bir çerçeve oluşturmuştur. Örneğin, 1993 yılında Türkmen yetkililer, 12 mil uzunluğunda karasuların ve münhasır ekonomik bölgenin kurulmasıyla ilgili Devlet Sınır Kanunu'nu kabul etmişlerdir. Aslında, bu durum Aşkabat ve Bakü arasında ağırlıklı olarak Türkmenler tarafından Serdar olarak adlandırılan Kapaz alanı ile ilgili bir anlaşmazlığın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sovyet döneminde Azerbaycan petrol işçileri tarafından keşfedilen saha, Türkmenistan ve Azerbaycan arasında ortada yer alan konumundan dolayı aradaki bir saha olarak kabul edilmiştir. Aşkabat, defalarca hukuki statüsü henüz tanımlanmamış bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin durdurulmasını talep etmiştir. Bunun sonucunda taraflar, anlaşmazlığın çözümüne kadar tartışmalı sahada arama ve çıkarma faaliyetlerinden uzak durulması için bir anlaşma imzalamışlardır.

Diğer eski Sovyet cumhuriyetlerinin yanı sıra Azerbaycan'dan gelen jeologların ve petrol sahası uzmanlarının, şu anda Türkmenistan'ın yetkisi altında olan Hazar Denizi sahanlığının bir kısmında yürütülen arama çalışmalarında önemli bir rol oynadığını belirtmek gerekmektedir. Aslında, yeni Türkmen kıyı ötesi petrol ve doğal gaz alanlarının çoğu Sovyet döneminde keşfedilmiştir. Örneğin, 1985 yılında SSCB yetkilileri, Hazar Denizi Petrol ve Doğal Gaz Kompleksinin Kurulmasına Yönelik Önlemler ile ilgili Kararı onaylamışlardır. Böylece Türkmenistan, bağımsızlıktan sonra 1960'lı ve 1980'li yıllarda yapılmış olan jeolojik çalışmalarla ilgili bilgiye sahip olarak, yabancı yatırımları çekmeyi ve yabancı petrol ve doğal gaz şirketleri ile Hazar Denizi'nde kıyı ötesi projelerin geliştirilmesine yönelik Üretim-Paylaşım Anlaşmaları (PSA) imzalamayı başarmıştır.

Türkmenistan, 78.000 kilometrekarelik toplam alana sahip olan Hazar Denizi sahanlığındaki kendine ait bölümü, blok başına ortalama 2.600 kilometrekare olarak 32 lisanslı bloka bölmüştür. Türkmen hükümeti, HDTS'de petrol ve doğal gaz arama ve üretimi için ilk lisansı Temmuz 1996'da Petronas adlı Malezyalı şirkete vermiştir. Anlaşmaya göre, Petronas Carigali (Türkmenistan), Magtym-

came one of the first partners of Turkmenistan for the development of offshore fields in the Caspian Sea. Currently, the operator carries out various types of work on the development and production of hydrocarbons in the aforementioned fields with a number of offshore production platforms.

The first extraction of oil in the framework of the project began in 2006 in the field of Diyarbekir. In 2015, Petronas Carigali started mining operations at the fields of the Western and Central Diyarbekir, which provided an increase in oil production to 10,000 barrel of oil per day. The company intends to increase the amount of produced oil to 17,000 barrel per day after launching the Garagol Deniz West project. In the beginning of 2016, the company has already announced its intention to start drilling the first well at the Garagol Deniz West field.

Petronas Carigali started the commercial production of natural gas along with the Turkmen shelf of the Caspian Sea in the Magtymguly field in 2011. In the same year, a large gas processing plant and ground gas terminal were commissioned near the Kiyanly settlement in order to receive natural gas produced from offshore fields.

Second PSA for the exploration of the Turkmen offshore resources was signed with the UAE-UK company, Dragon Oil, in 1999. A production license was granted to the company for development of the Cheleken Contract Area, which includes offshore oil and gas fields, namely Dzheitune, Dzhygalybeg and Chelekenyangummez. It should be noted that the first oil production at the Chekelen block was made in the 1970s. Investing over $5 billion in the project development, which makes it possible to drill more than 100 new wells and install three new platforms, Dragon Oil could manage to reach the average daily production at the level of 78,790 barrels of oil in 2014 with further increase to 96,000 barrels of oil a day by the end of 2015. The company is ready to maintain this high level of production for at least five years. In order to meet the desired objective the Chekelen's operator is

guly, Diyarbakır ve Karagöl Deniz alanlarının bir parçası olarak Blok 1 adlı Sözleşme alanını almıştır. Bu nedenle, şirket Hazar Denizi'nde kıyı ötesi alanlarının geliştirilmesinde Türkmenistan'ın ilk ortaklarından biri olmuştur. Şu anda operator, bir dizi kıyı ötesi üretim platformu ile yukarıda belirtilen alanlarda hidrokarbonların geliştirilmesi ve üretimi üzerinde çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Proje çerçevesinde ilk petrol çıkarma faaliyeti, 2006 yılında Diyarbekir alanında başlamıştır. Petronas Carigali, 2015 yılında petrol üretiminde günlük 10.000 varil artış sağlayan Batı ve Orta Diyarbekir alanlarında çıkarma faaliyetlerine başlamıştır. Şirket, Karagöl Deniz Batı projesinin başlatılmasının ardından üretilen petrolün miktarını günde 17.000 varile çıkarmayı hedeflemektedir. 2016 yılının başında şirket, Karagöl Deniz Batı sahasında ilk kuyunun sondajına başlamayı planladığını duyurmuştur.

Petronas Carigali, Hazar Denizi'nin Türkmen sahanlığı ile birlikte Magtymguly alanında doğal gazın ticari üretimine 2011 yılında başlamıştır. Aynı yıl içinde, kıyı ötesi alanlarda üretilen doğal gazı almak için Kiyanlı yerleşimi yakınında büyük bir doğal gaz işleme tesisi ve toprak gaz terminali devreye sokulmuştur.

Türkmen kıyı ötesi kaynaklarını aramaya yönelik ikinci PSA, Dragon Oil BAE-BK şirketi ile 1999 yılında imzalanmıştır. Şirkete Jeytun, Jıgalıbek ve Çelekenyangummez gibi kıyı ötesi petrol ve doğal gaz sahalarını içeren Çeleken Sözleşme Alanının geliştirilmesi için bir üretim lisansı verilmiştir. Çekelen blokunda ilk petrol üretiminin 1970'lerde yapıldığını belirtmek gerekmektedir. 100'den fazla yeni kuyuya sondaj yapmayı ve üç yeni platform oluşturmayı mümkün kılan projenin geliştirmesine 5 milyar dolardan fazla yatırım yapan Dragon Oil şirketi, 2014 yılında günlük ortalama 78,790 varil petrol üretimine ulaşmayı başarmıştır. 2015 yılı sonuna kadar günlük 96,000 varil petrole ulaşılmıştır. Şirket, üretimi bu yüksek düzeyde en az beş yıl boyunca tutmaya hazırdır. İstenilen amaca ulaşmak için Çekelen operatörü, ek kuyu başı platformları ve saha içi boru hatları gibi yeni

planning to set up a new infrastructure such as additional wellhead platforms and infield pipelines. It should also be noted that Dragon Oil will continue to export oil totally through the Terminal Sangachal of Baku.

Three more companies were granted licenses for the development of the TSCS oil and gas deposits, namely, the Canadian Buried Hill, the German RWE Dea AG and the Russian Itera. According to the Production Sharing Agreement signed in 2007, Buried Hill was given the right to explore the licensed block titled Block 3. In 2009, the Turkmen side granted licenses to RWE Dea AG and Itera giving them permission to develop the Block 23 and Block 21 respectively. It is worth mentioning that aforementioned companies are still carrying geological forecasting, testing and research works at their Contract areas.

To sum up, the exploration of oil and gas fields of the Turkmen sector of the Caspian Sea, which are prospective in terms of hydrocarbon reserves, is currently one of the priority directions of energy strategy of Ashgabat. In 2015, the total investments of contractors working in the Caspian Sea shelf of Turkmenistan are estimated at more than $3.5 billion, which is $1 billion increase in comparison with 2014. Moreover, last year Turkmenistan's state-owned company Turkmenneft made its first steps in the development of offshore hydrocarbon reserves of the TSCS for the first time in the country's oil and gas industry. Currently, the Turkmen oil workers are conducting deep drilling operations at the North Goturdepe and Altyguyi fields. However, the Turkmen authorities could manage to sign PSA on the development of only 5 out of 32 licensed blocks of the TSCS. Therefore, it could be concluded that there is still a lack of interest in the Turkmen offshore field's exploration from the foreign oil and gas companies. Low degree of the Turkmen shelf's exploration and poor oil infrastructure in the country cause economic risks arising from necessity to spend additional expenditure while developing the offshore Caspian fields in Turkmenistan. ■

bir altyapı kurmayı planlamaktadır. Ayrıca, Dragon Oil şirketinin, petrolü tamamen Bakü'nün Sangaçal Terminali aracılığıyla ihraç etmeye devam edeceği belirtilmelidir.

Diğer yandan üç ayrı şirkete daha, Kanada'nın Buried Hill, Almanya'nın RWE Dea AG ve Rusya'nın Itera şirketlerine, HDTS petrol ve doğal gaz yataklarının geliştirilmesi için lisans verilmiştir. 2007 yılında imzalanan Üretim-Paylaşım Anlaşması'na göre, Buried Hill şirketine Blok 3 adlı lisanslı blokta arama yapma hakkı verilmiştir. 2009 yılında Türkmen tarafı, RWE Dea AG ve Itera şirketlerine sırasıyla Blok 23 ve Blok 21'i geliştirmelerine izin verecek şekilde lisans vermiştir. Yukarıda adı geçen şirketlerin, Sözleşme alanlarında hala jeolojik tahmin, test ve araştırma faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini belirtmekte yarar vardır.

Kısaca, hidrokarbon rezervleri açısından ileriye dönük ümit vaad eden Hazar Denizi Türkmen bölümünün petrol ve doğal gaz alanlarında arama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, şu anda Aşkabat'ın enerji stratejisinin önceliklerinden biridir. 2015 yılında Türkmenistan'ın Hazar Denizi sahanlığında faaliyet gösteren müteahhitlerin toplam yatırımlarının 3.5 milyar dolardan fazla olduğu tahmin edilmektedir ki 2014 yılı ile karşılaştırıldığında 1 milyar dolarlık bir artış yaşanmıştır. Ayrıca, geçen yıl Türkmenistan'ın devlet şirketi Turkmenneft, ülkenin petrol ve doğal gaz sektöründe ilk kez HDTS kıyı ötesi hidrokarbon rezervlerinin geliştirilmesine yönelik ilk adımları atmıştır. Şu anda Türkmen petrol işçileri, Kuzey Goturtepe ve Altıguyi sahalarında derin sondaj faaliyetlerini yürütmektedirler. Ancak, Türkmen yetkililer HDTS'nin 32 lisanslı bloku üzerinden sadece 5'inin geliştirilmesiyle ilgili PSA imzalamışlardır. Bu nedenle, yabancı petrol ve doğal gaz şirketlerinin Türkmen kıyı ötesi alanında arama faaliyetine olan ilgisinin hala düşük olduğu söylenebilir. Türkmen sahanlığında arama faaliyetinin derecesinin düşük olması ve ülkedeki petrol altyapısının kötü olması, ekonomik risklere yol açmaktadır. Bu riskler, büyük ölçüde Türkmenistan'da Hazar Denizi'nin kıyı ötesi alanlarının geliştirilmesi için ek harcama yapma zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. ■

LAUNCH OF OIL AND GAS PRODUCTION AT THE KASHAGAN FIELD
KAŞAGAN ALANINDA PETROL VE DOĞAL GAZ ÜRETİMİNE BAŞLANMASI

*Saule Akhmetkaliyeva**

The economy of Kazakhstan is highly dependent on energy. Being the largest oilfield of the country, the Kashagan field bears strategic importance for the petroleum sector of Kazakhstan. The last three years are described by reduction of oil production from 81.8 million tons in 2013 to 80.8 million tons in 2014, to 79.4, 8 million tons in 2015 and expectedly to 75 million tons in 2016. Therefore, there was a decrease of oil output by 1.2% in 2014, 1.7% in 2015 and expectedly, 5.5% in 2016 on a year on year basis. In this light, the launch of the Kashagan project is anticipated to increase production levels avoiding further deterioration of the energy sector.

Oil and gas production at the Kashagan oil field was finally started 16 years later after the beginning of the project with a cost of over $50 billion for Phase I of the project. The field was officially opened in Atyrau on December 7, 2016. Initially, production was originally scheduled to start in 2005. However, due to a number of issues including cost overrun, policy mismanagement, reshuffle of shareholders and technical issues, the project was stalled. An unsuccessful launch of the project took place in 2013. The launch was postponed due to the leaks caused by corrosion of pipes because of the high sulfur content. After the delay in the project due to the recovery of pipelines production was resumed on September 28, 2016 and the first batch of hydrocarbons in the amount of 194 thousand barrels, 56 thousand barrels of which was transferred via the Caspian Pipeline Consortium, was sent abroad on October 14, 2016.

The Kashagan field is the largest discovery of hydrocarbons since the Priobskoe North in

Ekonomisi büyük ölçüde enerjiye bağımlı olan Kazakistan'ın en büyük petrol alanı olan Kaşagan, ülkenin petrol sektörü için stratejik öneme sahiptir. Son üç yıldır Kazakistan'da petrol üretiminin azaldığı görülmektedir. Nitekim, 2013 yılında 81.8 milyon ton olan petrol üretimi, 2014 yılında 80.8 milyon tona, 2015 yılında ise 79.48 milyon tona düşmüştür. 2016 yılında 75 milyon tona düşmesi beklenmektedir. Diğer bir ifadeyle, petrol üretiminde 2014 yılında %1.2, 2015 yılında %1.7 ve 2016 yılında %5.5 oranında yıldan yıla azalma kaydedilmiştir. Bu çerçevede Kaşagan projesi ile enerji sektöründe yaşanan gerilemenin önlenmesi ve petrol üretim seviyesinin yükseltilmesi beklenmektedir.

Projenin başlatılmasından 16 yıl sonra, 50 milyar doların üzerinde maliyete sahip olan projenin 1. aşamasıyla Kaşagan petrol alanında petrol ve doğalgaz üretimi başlamıştır. Bu petrol alanı 7 Aralık 2016'da Atyrau'da resmen açılmıştır. Üretimin 2005 yılında başlaması planlanmasına rağmen aşırı yüksek maliyet ve teknik nedenlere bağlı olarak proje durdurulmuştur. 2013 yılında projenin başlatılması başarısızlığa uğramıştır. Yüksek kükürt içeriğinden dolayı boruların korozyona uğramasından kaynaklanan sızıntılar nedeniyle projenin başlatılması ertelenmiştir. Boru hatlarının iyileştirilmesi çalışmaları nedeniyle projede yaşanan gecikmenin ardından 28 Eylül 2016'da üretim yeniden başlatılmış ve 14 Ekim 2016'da hidrokarbonun 194 bin varillik ilk kısmı yurtdışına gönderilmiştir. Bu miktarın 56 bin varili, Hazar Denizi Boru Hattı Konsorsiyumu yoluyla aktarılmıştır.

1982 yılında Rusya'daki Kuzey Priobskoye'nin keşfinden bu yana en büyük hidrokarbon alanı keşfi olarak bilinen Kaşagan alanı, Hazar Denizi kuzeyi açıklarında Kazakistan'a

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhsatan. fm11v@mail.ru

Russia in 1982. The field is located offshore in the northern part of the Caspian Sea on the territory of Kazakhstan. The surface area of the field is about 45 kilometers by 75 kilometers. The reservoir itself is 4200 meters deep and the reservoir pressure is 770 bar. It is estimated that the recoverable oil reserves of the field amount to 9 to13 billion barrels. The amount of the natural-gas reserves is over 1 trillion cubic meters.

Kashagan was discovered in 2000 as a result of exploration works conducted at the Caspian shelf by the Offshore Kazakhstan International Operating Company (OKIOC). In 2001, Eni became an exclusive operator of the project under the name of Agip Kazakhstan North Caspnian Operating Company NV (Agip KCO). In 2009, operatorship was transferred to the North Caspian Operating Company BV (NCOC). Besides, due to the delays, Kazakhstan increased its share in the project from 8.33% to 16.81% in 2008. Later, in 2013, ConocoPhillips withdrew from the project selling its 8.4% share to Kazakhstan's KazMunayGas (KMG), 8.33% of which KMG using its preemption rights resold to the Chinese CNPC, increasing its own share by 0.07% to 16.88%. Currently, the shareholders of the field consist of the following companies: KMG Kashagan BV with 16.88%, Eni, Total, Shell and Exxon Mobil with 16.81% each, CNPC with 8.33% and Japan's Inpex Corporation with 7.56%.

The field is to be developed further in the framework of the Full Field Development Plan, which consists of several phases. It is planned to reinject half of the produced gas back into the reservoir during Phase I, also known as the Experimental Program, which has already been started. During Phase I maximum production of 370 thousand barrels a day is expected to be reached by the end of 2017. Phase II is the phase of initial design, which has a potential to bring the production up to 1 million barrels per day. However, some issues were faced in the course of development of this stage of the project. The Government of Kazakhstan delayed Phase II of the project till 2018-2019 due to the high cost of the stage in 2010. Initially, the proposed cost of the

ait bölgede bulunmaktadır. Arazinin yüzölçümü yaklaşık 45 kilometre genişliğinde ve 75 kilometre uzunluğundadır. Rezervuar derinliği 4200 metre ve rezervuar basıncı 770 bar'dır. Alandan elde edilebilir petrol rezervinin, 9 ila 13 milyar varile ulaştığı tahmin edilmektedir. Doğalgaz rezervlerinin miktarı ise 1 trilyon metreküpten fazladır.

Kaşagan, 2000 yılında Offshore Kazakistan Uluslararası İşletme Şirketi (OKIOC) tarafından Hazar petrol alanında yapılan keşif çalışmaları sonucunda keşfedilmiştir. 2001 yılında Eni Şirketi, Agip Kazakistan Kuzey Hazar İşletme Şirketi NV (Agip KCO) adı altında projenin özel operatörü olmuştur. 2009 yılında operatörlük, Kuzey Hazar İşletme Şirketi BV'ye (NCOC) devredilmiştir. Bununla birlikte, projede yaşanan gecikmeler nedeniyle Kazakistan hissesini 2008 yılında %8.33'ten %16.81'e çıkarmıştır. Daha sonra 2013 yılında ConocoPhillips, kendi hissesini Kazakistan'ın KazMunayGas (KMG) şirketine satarak projeden çekilmiştir; KMG, rüçhan haklarını kullanarak kendi hisselerinin %8.33'ünü Çin'in CNPC şirketine yeniden satmış ve kendi hissesini %0.07 oranında artırarak %16.88'e çıkarmıştır. Günümüzde alandaki hisse sahibi şirketler arasında; %16.88'lik hisse ile KMG Kaşagan BV, her biri %16.81'er hisseye sahip Eni, Total, Shell ve Exxon Mobil, %8.33 ile CNPC ve %7.56 ile Japon şirketi Inpex Corporation yer almaktadır.

Proje alanının, çeşitli aşamalardan oluşan Tüm Alanı Kapsayan Kalkınma Planı çerçevesinde daha da geliştirileceği belirtilmektedir. Üretilen doğal gazın yarısının, daha önce başlatılmış olan ve Deneysel Program olarak bilinen 1. aşama sırasında rezervuara geri gönderilmesi planlanmaktadır. 1. aşamada üretimin, 2017 yılının sonuna kadar günlük maksimum 370 bin varile ulaşması beklenmektedir. 2. aşama ise üretim miktarını günlük 1 milyon varile yükseltme potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, projenin bu aşamasının geliştirilmesi konusunda bazı sorunlar yaşanmıştır. Kazakistan Hükümeti, 2010 yılında projenin 2. aşamasında yüksek maliyetin söz konusu olması nedeniyle 2018-2019 dönemine kadar bu aşamayı ertelemiştir. Başlangıçta, bu aşama için teklif edilen maliyet 68 milyon dolar olmuş, maliyet daha

phase was $68 million, later, the number was reduced down to $50 billion, yet, it was also rejected. As a result, the Shell Development Kashagan responsible for development of Phase II was closed. As for plans of the next phases, they have not been developed yet.

The Kashagan field project is the most expensive energy project in the history of the petroleum industry. Shallow water and harsh climate with cold winters bring some technical challenges to the implementation of the project. The waters of the North Caspian Sea are shallow and tend to freeze in winter months, which led to construction of complicated and costly infrastructure. For instance, the project was prolonged due to the need to build artificial islands that would support drilling equipment. Moreover, oil and gas production conditions at the field are complicated due to several factors such as low surface temperature, depth of deposits and as a result a high rock pressure, high sulfur content. Besides, the shores of the Caspian Sea have diverse ecosystem which will ubdoubtfully suffer from negative impacts of operations on the field. Therefore, strict environmental regulations are being implemented. A number of programs aimed at protecting environment such as Environmental Impact Assessments (EIA), biodiversity research projects, soil surveys and bird and seal population studies were conducted. The EIA has come to the conclusion that all documents comply with international regulations and are in accordance with the Environmental Code of of Kazakhstan. However, despite the efforts, after the leakage accident in 2013, Agip KCO and NCOC were fined at $737 million due to excessive flaring of sour gas in the amount of 2.8 million cubic meters.

As a result of all the difficulties faced in the process of development of the field, by the start of production the cost of Phase I of the project increased from initial $38 billion to $53 billion. The total cost of the project is expected to reach $136 billion. Taking into account the current situation regarding the oil price in the market and funds invested into the development of the field, it is difficult to

sonra 50 milyar dolara düşmesine rağmen bu aşama reddedilmiştir. Sonuçta, 2. aşamanın geliştirilmesinden sorumlu olan Shell Kalkınma Kaşagan şirketi kapatılmıştır. Sonraki aşamaların planları ise henüz geliştirilmemiştir.

Kaşagan projesi, petrol endüstrisinin en pahalı enerji projesi olarak tarihe geçmiştir. Sığ su, sert iklim ve soğuk kış mevsimi, projenin uygulanmasında bazı teknik zorlukların yaşanmasına yol açmaktadır. Kuzey Hazar Denizi'nin sığ suları ve bu suların kış aylarında donma eğilimi göstermesi, altyapının daha karmaşık ve maliyetli bir şekilde inşa edilmesine neden olmuştur. Örneğin, sondaj ekipmanlarına destek sağlayacak olan yapay adaların inşa edilmesine duyulan ihtiyaç nedeniyle projenin tamamlanması uzun sürmüştür. Buna ek olarak, düşük yüzey sıcaklığı, yatakların derinliği ve bunun sonucu olarak yüksek kaya basıncı ve yüksek sülfür içeriği gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak bu alanda petrol ve doğal gaz üretim koşulları zordur. Ayrıca, Hazar Denizi kıyıları, bu alandaki operasyonların olumsuz etkilerinden zarar gören birbirinden farklı ekosistemlere sahiptir. Bu nedenle sıkı çevresel düzenlemeler uygulanmaktadır. Bu çerçevede Çevresel Etki Değerlendirmeleri (ÇED), biyoçeşitlilik araştırma projeleri, toprak araştırmaları ve kuş ve fok balığı popülasyonu ile ilgili çalışmalar gibi çevreyi koruma amaçlı bir dizi program yürütülmüştür. Yaptığı çalışmalar sonucunda ÇED, tüm belgelerin uluslararası düzenlemelere uyduğu ve Kazakistan Cumhuriyeti Çevre Kanunu'na uygun olduğu sonucuna varmıştır. Ancak tüm bu çabalara rağmen, 2013 yılında yaşanan sızıntı kazasının ardından Agip KCO ve NCOC, 2.8 milyon metreküp asitli gazın alev alması nedeniyle 737 milyon dolar para cezasına çarptırılmıştır.

Alanın geliştirilmesi sürecinde karşılaşılan tüm bu güçlükler nedeniyle, üretimin başlangıcından bu yana projenin 1. aşamasının maliyeti 38 milyar dolardan 53 milyar dolara yükselmiştir. Projenin toplam maliyetinin 136 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Piyasadaki petrol fiyatı ve alanın geliştirilmesine yönelik yatırımlar ile ilgili mevcut durum dikkate alındığında, yatırımların ne zaman karşılığını bulacağını ve pro-

predict when investments will be paid off and the project will start bringing profit. According to the Chairman of the Board of KMG, Sauat Mynbayev, the Kashagan project would be economically viable with oil prices at $100 per barrel. Therefore, Kazakhstan is anticipating further increase of oil price.

Before the meeting between the OPEC and non-OPEC members, which was held in Vienna on December 10, 2016 it was already announced that production at the Kashagan field is strategically important for Kazakhstan; therefore, despite the current situation on the oil market, oil production at the field was not planned to be cut back. According to the results of the meeting in Vienna, starting from January 1, 2017, Kazakhstan agreed to reduce oil production by 20 thousand barrels per day from the November 2016 level, when the oil production was at 1.7 million barrels per day. However, production at the Kashagan is to remain as it was initially planned, while the decision to reduce oil production will be related to the other oilfields in the country.

According to the Energy Minister of Kazakhstan, Kanat Bozumbayev, since the relaunch of the project oil production at the field has reached 3.5 million barrels, while the gas production has totaled to about 97 million cubic meters. NCOC expects a production of 8 million barrels of oil by the end of 2016. It is planned to increase production at the field up to 58 million barrels in 2017. Overall, the country hopes to get revenue from the costly Kashagan project and is looking forward to a significant increase of the oil price that would bring positive impacts on the economy of the country. ■

jenin ne zaman kâr getirmeye başlayacağını tahmin etmek zor görünmektedir. KMG Yönetim Kurulu Başkanı Sauat Mynbayev, Kaşagan projesinin varil başına 100 dolarlık petrol fiyatı ile ekonomik açıdan uygun olabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle, Kazakistan petrol fiyatının daha da artmasını beklemektedir.

OPEC üyesi olan ve olmayan ülkeler arasında 10 Aralık 2016 tarihinde Viyana'da düzenlenen toplantı öncesinde, Kaşagan alanındaki üretimin Kazakistan açısından stratejik önem taşıdığı açıklanmıştır. Bu nedenle, petrol piyasasındaki mevcut duruma rağmen, bu alandaki petrol üretiminin azaltılmasına yönelik bir planlama yapılmamıştır. Viyana'daki toplantının sonuçlarına göre, Kazakistan, Kasım ayında günlük 1.7 milyon varil seviyesinde olan petrol üretimini 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren günlük 20 bin varil azaltmayı kabul etmiştir. Bununla birlikte, Kaşagan'daki üretimin, başlangıçta planlandığı gibi kalacağı (azaltılmayacağı) dolayısıyla, petrol üretimini azaltma kararının ülkedeki diğer petrol alanları ile ilgili olacağı ifade edilmiştir.

Kazakistan Enerji Bakanı Kanat Bozumbayev, projenin yeniden başlatılmasından bu yana alandaki petrol üretiminin 3.5 milyon varile, doğalgaz üretiminin ise yaklaşık 97 milyon metreküpe ulaştığını açıklamıştır. NCOC, 2016 yılının sonuna kadar petrol üretiminin 8 milyon varil olmasını beklemektedir. 2017 yılında ise alandaki üretimin 58 milyon varile çıkarılması planlanmaktadır. Genel olarak ülke, maliyetli bir proje olan Kaşagan projesinden gelir elde etmeyi ummakta ve petrol fiyatında ülke ekonomisini olumlu yönde etkileyecek şekilde önemli bir artış beklenmektedir. ■

THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES' ELECTRIC POWER SECTOR AND THE PROBLEM OF ENERGY INEFFICIENCY
ORTA ASYA ÜLKELERINDE ELEKTRİK ENERJİSİ SEKTÖRÜ VE ENERJİ ETKİNSİZLİĞİ PROBLEMİ

*Farkhod Aminjonov**

Central Asian countries' electric power sectors were initially designed during the Soviet Union to operate within a unified Central Asian Power System (CAPS). After gaining independence Central Asian governments started pursuing independent energy policies, which strained the coordinated operation of the system. Turkmenistan left the CAPS in 2003. Withdrawal of Uzbekistan, a key country that pulled regional power sectors together, in 2009 resulted in complete breakdown of the system. Within largely isolated national power sectors, authorities have been prioritizing the introduction of new power generation capacities and the establishment of a country-wide electric power transmission lines.

Kazakhstan

Kazakhstan's electric power system was designed to function within three separate zones: northern zone (Akmola, Aktobe, Kostanay, Pavlodar, North-Kazakhstan, East-Kazakhstan, Karaganda); southern zone (Almaty, Zhambyl, Kyzylorda, South-Kazakhstan); and western zone (Atyrau, Mangystau, and West-Kazakhstan regions). In fact, Kazakhstan possesses the largest installed power production capacity in the region, which accounts for 20,844 MW generated in 102 power plants, including large TPPs such as Ekibastuz GRES-1 (4,000 MW), Aksu GRES (2,400 WM), Ekibastuz GRES-2 (1,000 MW), as well as Bukhtarma Hydro Power Complex (750 MW) and Shulbinsk hydropower plant (HPP) (702 MW). However, while the northern zone produces over 70% of the total electricity in mostly coal-fired thermal power plants (TPP), a number of large consump-

Orta Asya ülkelerinin elektrik enerjisi sektörü Sovyetler Birliği döneminde birleşik bir Orta Asya Enerji Sistemi (CAPS) içinde faaliyet gösterecek şekilde tasarlanmıştı. Orta Asya ülkelerinin hükümetleri, bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından bağımsız enerji politikaları izlemeye başlamışlardır. Fakat bu durum sistemin koordineli bir şekilde işleyişini zora sokmuştur. Nitekim, Türkmenistan 2003 yılında CAPS'den ayrılmış, bölgesel enerji sektörlerini bir arada tutan anahtar ülke Özbekistan'ın 2009 yılında sistemden çıkmasıyla sistem tamamen çökmüştür. Büyük ölçüde birbirinden soyutlanmış ulusal enerji sektörlerinin faaliyet gösterdiği bir ortamda yetkililer, yeni elektrik üretimi kapasitelerinin oluşturulmasına ve ülke genelinde elektrik nakil hatlarının inşa edilmesine öncelik vermişlerdir.

Kazakistan

Kazakistan'ın elektrik enerji sistemi üç ayrı bölgede faaliyet göstermek üzere tasarlanmıştır: Kuzey bölgesi (Akmola, Aktöbe, Kostanai, Pavlodar, Kuzey-Kazakistan, Doğu-Kazakistan, Karaganda); Güney böl-gesi (Almatı, Jambıl, Kızılorda, Güney–Kazakistan); ve Batı bölgesi (Atırav, Mangıstav ve Batı–Kazakistan bölgeleri). Aslında, Kazakistan bölgedeki en geniş kurulu elektrik üretim kapasitesine sahip ülkedir. Nitekim, Ekibastuz GRES-1 (4,000 MW), Aksu GRES (2,400 WM), Ekibastuz GRES-2 (1,000 MW)'nin yanısıra Buktarma Hidroelektrik Kompleksi (750 MW) ve Şulbinsk hidroelektrik santrali (HPP) (702 MW)'ni içeren toplam 20,844 MW kapasiteli 102 adet elektrik santraline sahiptir. Bununla birlikte, ülkenin kuzey bölgesi büyük ölçüde kömür yakıtlı termik santrallerde

* PhD, Central Asian Institute for Strategic Studie, Kazakhstan. a_farkhod@yahoo.com

tion centers are located in the South and the Southeast of the country. To cover the peak electricity needs of the southern regions the North-South 500 kV transmission line was built in 1998 and new power plants are to be introduced, including Balkhash TPP (1320 MW).

Kyrgyzstan

Kyrgyzstan has the potential to produce up to 142.5 billion kWh of hydroelectricity annually, which places it third after Russia and Tajikistan among the post-Soviet countries. However, the total installed capacity of the Kyrgyz power sector do not exceed 4,000 MW with an average electricity production rate ranging from 15 to 20 billion kWh. HPPs generate over 90% of electricity in Kyrgyzstan. The largest HPP in the country is Toktogul with 1,200 MW power generation capacity. To utilize its hydropower potential the government is struggling to introduce new generation capacities by building large and medium HPPs, including the largest Kambarata-1 HPP (1600 MW).

Tajikistan

Hydropower potential of Tajikistan is enormous, which accounts for more than 527 billion kWh annually - 4% of the worldwide hydropower potential. Yet, Tajikistan currently generates only 16.5 billion kWh per year. Out of 5,190 MW designed capacity of the power plants in the country, currently the available capacity accounts for around 4,000 MW and only 2,661 MW is being operated. More than 98% of electricity is generated by HPPs. Tajikistan is counting on the largest Rogun HPP in the region, with total capacity of up to 3600 MW, to double the power production capacity of the country. While Rogun is in the prolonged construction stage, Nurek HPP (3,000 MW), Baipaza HPP (600 MW) and Sangtuda-1 HPP (670 MW) are the largest contributors to electricity production in the country.

Turkmenistan

The history of the Turkmen energy sector dates back to 1913, when the first HPP started supplying electricity to very small population areas. Gindikush HPP, with the capacity of 1.2 MW, has celebrated its 100

(TPP) toplam elektrik üretiminin %70'inden fazlasını sağlarken, büyük tüketim merkezlerinin bir kısmı da ülkenin Güney ve Güneydoğu bölgelerinde yer almaktadır. Güney bölgelerinin pik elektrik ihtiyaçlarını karşılamak için 1998 yılında Kuzey–Güney 500 kV nakil hattı inşa edilmiştir ve Balkaş TPP (1,320 MW) dahil bazı yeni elektrik santralleri kurulmuştur.

Kırgızistan

Kırgızistan yıllık 142.5 milyar kWh'a kadar hidroelektrik üretme kapasitesine sahip bir ülke olarak Sovyet sonrası cumhuriyetler arasında Rusya ve Tacikistan'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Bununla birlikte, Kırgızistan'ın elektrik sektörünün toplam kurulu kapasitesi 4,000 MW'ı geçmemekte ve ortalama elektrik üretimi oranı 15 ila 20 milyar kWh arasında değişmektedir. Kırgızistan'da elektrik üretiminin %90'ından fazlası HPP'ler tarafından sağlanmaktadır. Ülkedeki en büyük HPP, 1,200 MW enerji üretme kapasitesiyle Toktogül HPP'dir. Hükümet, hidroelektrik potansiyelini kullanmak için büyük ve orta boy HPP'ler (en büyük HPP olan Kambarata-1 HPP (1,600 MW) dahil) inşa etme yoluyla yeni kapasiteler oluşturmak için uğraşmaktadır.

Tacikistan

Tacikistan çok yüksek bir hidroelektrik potansiyeline sahiptir (yıllık 527 milyar kWh'nin üzerinde) ve bu potansiyel dünya hidroelektrik potansiyelinin %4'üne denk gelmektedir. Ancak Tacikistan şu anda sadece yıllık 16.5 milyar kWh elektrik üretmektedir. Ülkenin 5,190 MW tutarında tasarlanan elektrik santrali kapasitesinin şu anda yaklaşık 4,000 MW'ı kullanılmakta ve sadece 2,661 MW'ı işletilmektedir. Elektriğin %98'inden fazlası HPP'ler yoluyla üretilmektedir. Tacikistan, ülkenin elektrik üretim kapasitesini ikiye katlamak için bölgenin 3,600 MW'ye kadar toplam kapasiteli en büyük hidroelektrik santrali Rogun HPP'ye güvenmektedir. Rogun HPP uzun bir inşa sürecinde olsa da Nurek HPP (3,000 MW), Baipaza HPP (600 MW) ve Sangtuda-1 HPP (670 MW) ülkenin elektrik üretimine en büyük katkıyı yapan HPP'lerdir.

Türkmenistan

years anniversary in 2013. Preserving the symbolic meaning, the hydropower sector of Turkmenistan generates only 0.02% of the total electricity production balance, while the rest is supplied by TPPs. Differently from other Central Asian countries, the extension of the electric power sector of Turkmenistan has taken place relatively recently. While the first gas-fired (combined heat and power) TPP in the country, namely, Turkmenbashi TPP, was put into operation in 1961 with an initial capacity of 170 MW, it has now reached the capacity of 420 MW. Electricity generation on Mary TPP, with a capacity of 1,685 MW, started in 1987. In 2011 it produced 9,022 million kWh, accounting for 49.4% of total electricity production in the country. In 2010 Turkmenistan introduced four new electric power stations, which significantly increased power production capacity in the country: (a) Balkanabad TPP with a capacity of 380 MW; (b) Dashoguz TPP and Axal TPP, both with a capacity of 254.2 MW; (c) Avaz TPP with a capacity of 254.2 MW.

Uzbekistan

Uzbekistan did not only enjoy strategically important place to pull all other power sectors together within the CAPS, but also possessed the largest power production capacity. Installed capacity of all electric power plants in Uzbekistan exceeds 12,300 MW, with TPPs contributing to more than 11,000 MW and HPPs to around 1,300 MW, which was equal to 50% of all generating capacities of the interconnected CAPS. The largest share of electricity in the country is produced in gas-fired TPPs, including Syrdarya TPP (3,000 MW), Talimardjan-2 TPP (2,400 MW), Novo-Angren TPP (2,100 MW), Tashkent TPP (1,860) and Novoi TPP (1,250 MW). The largest contributions to hydroelectricity production in the country comes from Charvak HPP (620 MW), Khodzhikent HPP (165 MW) and Farkhad HPP (120 MW).

Despite possessing considerable potential and production capacity, the problem of efficiency in Central Asia, with aging power generation and transmission facilities, is now raising even higher concerns. 64% of power

Türkmenistan enerji sektörünün tarihi, 1913 yılında kurulan ilk HPP'nin çok düşük nüfusa sahip alanlara elektrik sağlamaya başlamasına dayanmaktadır. 1.2 MW kapasiteye sahip Gindikuş HPP, 2013 yılında 100. Kuruluş yıldönümünü kutlamıştır. Türkmenistan'ın hidroelektrik sektörü sembolik anlamını koruyarak toplam elektrik üretiminin sadece %0.02'sini sağlamakta, üretimin geri kalan kısmı ise TPP'ler tarafından sağlanmaktadır. Diğer Orta Asya ülkelerinden farklı olarak Türkmenistan'ın elektrik enerjisi sektörü daha yakın bir zamanda gelişmiştir. Ülkenin ilk doğal gaz yakıtlı TPP'si (birleşik ısı ve güç santrali) olan Türkmenbaşı TPP 1961 yılında 170 MW başlangıç kapasitesiyle faaliyete geçmiş olup kapasitesi şu anda 420 MW'ye ulaşmıştır. 1,685 MW kapasiteye sahip Mary TPP'nin elektrik üretimi ise 1987 yılında başlamıştır. 2011 yılında bu santral, 9,022 milyon kWh elektrik üretmiştir. Bu miktar, ülkedeki toplam elektrik üretiminin %49.4'üne denk gelmektedir. 2010 yılında Türkmenistan, elektrik üretim kapasitesini önemli ölçüde arttıran dört yeni elektrik enerjisi santralini faaliyete geçirmiştir: (a) 380 MW kapasiteye sahip Balkanabad TPP; (b) Her ikisi de 254.2 MW kapasiteye sahip Daşoğuz TPP ve Ahal TPP; (c) 254.2 MW kapasiteye sahip Avaz TPP.

Özbekistan

Özbekistan, diğer tüm enerji sektörlerini CAPS içinde tutma konusunda stratejik olarak önemli bir yerde bulunmanın avantajını kullanmanın yanısıra en büyük elektrik üretim kapasitesine de sahip ülke konumundadır. Özbekistan'daki tüm elektrik enerjisi santrallerinin kurulu kapasitesi 12,300 MW'yi aşmaktadır. Bunun içinde TPP'ler 11,000 MW'nin üzerinde katkı yapmakta, HPP'ler ise yaklaşık 1,300 MW enerji üretmektedir ki bu tutar, birbirine bağlı CAPS sistemi içinde üretilen tüm kapasitenin %50'sine eşittir. Ülkede elektrik üretiminde en büyük pay Siriderya TPP (3,000 MW), Talimardjan-2 TPP (2,400 MW), Novo-Angren TPP (2,100 MW), Taşkent TPP (1,860) ve Novoi TPP (1,250 MW) gibi doğal gaz yakıtlı TPP'lere aittir. Ülkede hidroelektrik üretiminde en büyük pay

generation assets in Kyrgyzstan and 74% in Tajikistan are over 30 years old. Current total loss in the electric power system of Kyrgyzstan is almost 40%, out of which 15% is technical losses. Energy efficiency initiatives in Tajikistan can potentially reduce electricity production and transportation losses by 30%. Efficiency of coal-fired TPPs, which generate 80% of total electricity in Kazakhstan, can be increased from 32% up to 42-53%. While 75% of power generation facilities are over 30 years old, aging infrastructure results in 13.7% transmission and distribution system losses in Uzbekistan. Even in Turkmenistan, with relatively recently constructed power generation and transmission facilities, around 12% of electricity get lost along the way toward the end consumers. In this regard, by implementing large-scale energy efficiency initiatives Central Asian governments can contribute to sufficiency and stability of electricity supplies for both population and economic needs. ■

kayba uğramaktadır. Dolayısıyla, Orta Asya ülkeleri, enerji etkinliğini sağlamaya yönelik geniş çaplı girişimlerde bulunarak nüfus ve ekonomik ihtiyaçlar için gerekli elektriğin tedarikinde etkinlik ve istikrar sağlayabilirler. ■

ise Çarvak HPP (620 MW), Hodjikent HPP (165 MW) ve Farkhad HPP (120 MW)'ye aittir.

Orta Asya ülkeleri önemli bir elektrik üretim kapasitesi ve potansiyeline sahip olmalarına rağmen, bölgede elektrik üretimi ve nakil tesislerinin eskimesine bağlı olarak ortaya çıkan etkinsizlik günümüzde kaygı verici bir nitelik kazanmıştır. Nitekim, Kırgızistan'daki elektrik üretim tesislerinin %64'ü ve Tacikistan'dakilerin %74'ünün kuruluş tarihi 30 yıldan daha eskidir. Kırgızistan'ın elektrik enerjisi sisteminde şu anda toplam kayıp yaklaşık %40 civarında olup bunun %15'i teknik kayıptır. Tacikistan'da ise enerji etkinliğinin sağlanmasıyla ilgili girişimlerin, ülkede enerji üretimi ve ulaştırma kayıplarını potansiyel olarak %30 oranında düşürebileceği söylenebilir. Kazakistan'da toplam elektrik üretiminin %80'ini sağlayan kömür santrallerinin (TPP'ler) etkinliği %32'den %42-%53'e kadar arttırılabilir. Diğer yandan Özbekistan'da elektrik enerjisi üretim tesislerinin %75'i 30 yıldan daha uzun zamandır faaliyet göstermektedir ve bu nedenle tesislerde yaşanan yıpranma, iletim ve dağıtım sisteminde %13.7 oranında kayba yol açmaktadır. Oldukça yakın zamanda inşa edilmiş elektrik üretim ve nakil tesislerine sahip olan Türkmenistan'da bile üretilen elektriğin yaklaşık %12'si nihai tüketiciye ulaşmadan

ROGUN DAM PROJECT: CHALLENGES AND PROSPECTS
ROGUN BARAJI PROJESİ: KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR VE GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER

*Saule Ahmetkaliyeva**

Since the collapse of the Soviet Union there have been an ongoing competition between the energy generation and irrigation sectors of the upstream and downstream countries in Central Asia. Hence, the downriver countries, Kazakhstan, Turkmenistan and Uzbekistan, mainly consume water for agricultural purposes, while the upstream countries, Kyrgyzstan and Tajikistan, use water as a source of hydro energy. In the past, there have been an agreement between the downstream and the upstream countries to exchange water for agricultural needs in summer and for fossil fuels in winter. However, the downstream countries rich in fossil fuels introduced pricing policy for the energy that used to be supplied free of charge to the upstream states during the Soviet Union. Nowadays, the upstream and the downstream countries have a strained relationship regarding the water use for energy and agriculture. Moreover, the unbalanced cooperation between the countries is being aggravated by the planned construction of giant dams such as Rogun hydropower plant (HPP).

As a downstream country, Tajikistan is faced with energy shortage problem. Nearly 70% of the Tajik population experienced power shortages in 2014. For instance, in winter Tajikistan, especially rural areas of the country, experiences energy deficit of up to 2.2-2.5 billion kilowatt per hour (kWh). Moreover, the energy crisis of the country has exacerbated over the years, especially after 2009 when the energy trade agreement of the country with the neighboring countries who used to supply electricity through the Central Asia Power System (CAPS) was removed. Therefore, the Government of Tajikistan has been actively looking for solutions of the problem. Overall, Tajikistan is one of the richest countries when it comes to hydropower resources. 4% of the world hydro energy resources and

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana Orta Asya'da bulunan memba ülkeler ve mansap ülkelerin enerji üretimi ve sulama sektörleri arasında sürekli bir rekabet bulunmaktadır. Dolayısıyla Kırgızistan ve Tacikistan gibi mansap ülkeler, suyu hidroelektrik enerjisi elde etmek için kullanırken Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan gibi memba ülkeler suyu çoğunlukla tarımsal amaçlı tüketmektedir. Geçmişte, memba ve mansap ülkeler arasında suyun yaz aylarında tarımsal ihtiyaçları, buna karşılık kış aylarında ise fosil yakıtı ihtiyacını karşılamak için değiş-tokuşunu içeren bir anlaşma yapılmaktaydı. Ancak fosil yakıtları bakımından zengin olan mansap ülkeler, Sovyetler Birliği döneminde memba ülkelere bedelsiz sağlanan enerji için bir fiyat politikası belirlemişlerdi. Günümüzde ise, suyun tarım ve enerji için kullanımı konusunda memba ve mansap ülkeler arasındaki ilişkiler gergin durumdadır. Ayrıca, ülkeler arasındaki koordinasyonsuzluk, Rogun hidroelektrik santrali (HPP) gibi devasa barajların inşasının planlanmasıyla daha da artmaktadır.

Bir mansap ülke olan Tacikistan da enerji yetersizliği problemi ile karşı karşıyadır. 2014 yılında Tacik nüfusunun yaklaşık %70'i elektrik enerjisi sıkıntısı yaşamıştır. Örneğin, Tacikistan'ın özellikle kırsal bölgelerinde kış aylarında enerji açığı 2.2-2.5 milyar kilovat saate (kWh) çıkmaktadır. Ülkedeki enerji krizi yıllar içinde, özellikle 2009 yılından sonra, diğer bir ifadeyle ülkenin Orta Asya Elektrik Sistemi (CAPS) aracılığıyla komşu ülkelere enerji sağlamasına yönelik olarak bu ülkelerle yaptığı enerji ticareti anlaşmasının sona erdiği tarihten itibaren, daha da kötüleşmiştir. Dolayısıyla, Tacikistan hükümeti bu problemin çözümüne yönelik ciddi bir arayış içindedir. Genel olarak, Tacikistan hidroelektrik kaynakları açısından en zengin ülkelerden biridir. Dünyadaki hidro enerji kaynaklarının %4'ü ve Orta Asya' daki kaynakların %53'ü Tacikistan'a

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhsatan. fm11v@mail.ru

53% of hydroresources in Central Asia belong to Tajikistan. Currently, hydropower potential of the country stands at 527 billion kWh annually only 4-5% of which is being used. Thus, one of the solutions for the problem of energy deficit is the construction of the giant Rogun HPP. The President of Tajikistan, Emomali Rahmon, sees the Rogun project as a solution for the ongoing energy crisis of the country and has been actively pursuing the construction of the HPP.

After the completion of the project, the Rogun HPP would be the world's tallest dam of 335 meters with a full supply level of 1255-1290 meters and a total volume of over 13 cubic kilometers. Hydroelectric capacity of the dam is planned to be at 3600 megawatts annually and the average annual production at 13.1 billion kWh of electricity. The dam project was designed to aid the country in overcoming the energy deficit by providing secure and sustainable energy flow. The construction of the Rogun HPP was first proposed in 1959 and first began in 1976, however, after the collapse of the Soviet Union, the project was frozen. Later, despite the discontent of Uzbekistan, in the framework of the agreement to continue Soviet water sharing practices reached between the Central Asian states on February 18, 1992, construction of the Rogun reservoir in Tajikistan was approved. However, the agreement was not implemented and the project was suspended up until the end of the civil war in Tajikistan in 1997. During the civil war the economy of the country has weakened leading to a stall in the project. Only in 2000s the country has started seeking for international support, leading to prolonged dialogue on the issue with Russia. The construction was resumed in 2008 and one of the Vaksh river diversion tunnels was renovated and rebuilt in 2010. However, in 2012 the project was suspended pending the World Bank assessment report.

Furthermore, water conflict between Tajikistan and Uzbekistan has arisen over the Rogun Dam project. Tajikistan holds high hopes regarding the construction of the dam. While the Tajik Government perceives the project as an economic and hydro energy opportunity, Uzbekistan is concerned with threat to a flow of the Vaksh River. The critics argue that it can potentially lead to an increase of 22% of

aittir. Şu anda, ülkenin yıllık hidroelektrik potansiyeli 527 milyar kWh'tır ve bunun sadece %4-5'i kullanılabilmektedir. Bu nedenle, Rogun HPP'nin inşası, enerji açığı probleminin çözümlerinden biri gibi görünmektedir. Zaten Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon, Rogun projesinin ülkenin devam eden enerji krizine bir çözüm getireceğini düşünmekte ve HPP'nin inşa faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmektedir.

Projenin tamamlanmasının ardından Rogun HPP, 1255-1290 metre arz seviyesi ve 13 kilometrekübün üzerinde toplam hacimi ile dünyanın en yüksek barajı olacaktır. Barajın hidroelektrik kapasitesinin yıllık 3600 megavat ve ortalama yıllık elektrik üretiminin 13.1 milyar kWh olması planlanmaktadır. Söz konusu baraj projesi, güvenilir ve sürdürülebilir bir enerji akışı sağlama yoluyla, ülkenin enerji açığıyla başa çıkmasına yardımcı olmak amacıyla tasarlanmıştır. İlk kez 1959 yılında inşasına karar verilmesinin ardından Rogun HPP'nin yapımına 1976 yılında başlamıştır. Ancak, Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından proje dondurulmuştur. Daha sonra, 18 Şubat 1992 tarihinde Orta Asya ülkeleri arasında yapılan Sovyet suyunun paylaşılmaya devam edilmesiyle ilgili anlaşmaya Özbekistan'ın karşı çıkmasına rağmen, Tacikistan'da Rogun baraj gölünün inşa edilmesi onaylanmıştır. Bununla birlikte, anlaşma uygulanmamış ve proje 1997 yılında Tacikistan'daki iç savaş bitene kadar askıya alınmıştır. İç savaş sırasında ülkenin ekonomisi zayıflamış ve bu durum projenin durdurulmasına neden olmuştur. Ancak 2000'lere gelindiğinde ülke, bu konuda uluslararası destek aramaya başlamış ve bu noktada Rusya ile uzun soluklu bir diyalog başlatılmıştır. 2008 yılında inşa sürecine kaldığı yerden devam edilmiş ve Vahş Nehri çevirme tünellerinden biri 2010 yılında yenilenmiştir. Ancak, 2012 yılında Dünya Bankası'nın değerlendirme raporu sonuçları gelinceye kadar proje askıya alınmıştır.

Ayrıca, Tacikistan ve Özbekistan arasındaki su anlaşmazlığı Rogun Barajı projesi nedeniyle daha da artmıştır. Tacikistan, barajın inşasıyla ilgili büyük umutlar beslemektedir. Tacik hükümeti, bu projeyi ekonomik bir fırsat, bir hidro enerji fırsatı olarak görürken, Özbekistan daha çok Vahş Nehri'nin taşması tehdidi ile ilgilenmektedir. Ayrıca projenin potansiyel olarak su açığının %22 oranında artmasına yol

water deficit that can consequently lead to exacerbation of drought conditions in the area. Moreover, as a downstream country Uzbekistan would suffer greatly in case of any disastrous situation created by failure of the dam, especially because of the seismic activity of the region. In case of a disaster or an accident 1.5 million hectares of land and more than 700 settlements in the territory of Tajikistan, Afghanistan, Turkmenistan and Uzbekistan with a population of 5 million people would be flooded. Nevertheless, the Tajik side states that if Uzbekistan to sponsor the project, it would be able to control the annual release of water downstream.

The World Bank is involved into the dispute between the two countries. The World Bank has initiated five Information-Sharing and Consultation Meeting on the Assessment Studies of the Proposed Rogun Hydropower Project. All the riparian countries participated the last, fifth, meeting on the studies and riparian consultations on the dam that was held in Almaty in June 2014, and as a result of the meeting, the Environmental and Social Panel of Experts concluded that construction of the Rogun dam is feasible. The panel has also concluded that environmental and social impacts of the dam can be mitigated. Even though the assessment has proven the viability of the project, Uzbekistan is still worried that the construction of the dam would strangle the agricultural sector of the country. Therefore, more studies need to be conducted in order to assure the safety, reliability, efficiency and feasibility of the project.

Nevertheless, despite Uzbekistan's dissatisfaction with the project, Tajikistan is still pursuing the construction of the HPP. However, currently funds needed for the construction is estimated at $3-5 billion but Tajikistan has no means to finance the project on its own and the World Bank is non-committal on financing the construction. Therefore, the Government of the country is seeking for financial support by the neighboring countries and by international organizations. Besides, even though the realization of the project is a time consuming process, if and when the dam is constructed, it is to become one of the main electricity suppliers not only in Tajikistan, but also to the neighboring Afghanistan and Pakistan. ■

açarak bölgedeki kuraklığın şiddetlenmesine neden olacağı eleştirisi yapılmaktadır. Dahası, bir mansap ülke olan Özbekistan, özellikle bölgedeki sismik faaliyetlere bağlı olarak barajın hasar görmesi halinde ortaya çıkabilecek bir felaketten büyük zarar görebilir. Bir felaket ya da kaza durumunda Tacikistan, Afganistan, Türkmenistan ve Özbekistan topraklarında yer alan 1.5 milyon hektarlık alan ve 700'den fazla yerleşim yeri sular altında kalacak, bundan 5 milyonluk bir nüfus etkilenecektir. Bununla birlikte Tacikistan, Özbekistan'ın projeye finansman sağlaması halinde suyun yıllık akış miktarını kontrol edebileceğini belirtmektedir.

İki ülke arasındaki anlaşmazlığa Dünya Bankası da dahil olmuştur. Dünya Bankası, "Önerilen Rogun HPP Projesiyle İlgili Değerlendirme Çalışmaları konusunda Bilgi Paylaşımı ve Danışma Toplantısı" adı altında 5 ayrı toplantı düzenlemiştir. Bütün nehre kıyıdaş ülkeler, Haziran 2014'de Almatı'da düzenlenen sonuncu toplantıya katılmışlardır. Toplantının sonunda, Çevre ve Sosyal Uzmanlar Heyeti, Rogun Barajı'nın inşasının uygulanabilir olduğu sonucuna varmıştır. Heyet ayrıca, barajın çevresel ve sosyal etkilerinin azaltılabileceği sonucuna da ulaşmıştır. Her ne kadar projenin uygulanabilir olduğu bu şekilde kanıtlanmışsa da, Özbekistan hala barajın inşasının ülkenin tarım sektörünün gelişmesine engel oluşturacağından endişe etmektedir. Bu nedenle, projenin güvenliğinin, güvenilirliğinin, etkinliğinin ve uygulanabilirliğinin garantilenmesi adına daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Bununla birlikte, Özbekistan'ın proje konusundaki hoşnutsuzluğuna rağmen, Tacikistan hala HPP'nin inşasına devam etmektedir. Ancak, inşa için gerekli olan fonların 3-5 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir ve Tacikistan'ın bu projeyi tek başına yürütmesi mümkün görünmemektedir. Dünya Bankası da barajın inşasını finanse etme konusunda çekimser kalmaktadır. Bu nedenle, Tacik hükümeti uluslararası örgütlerden ve komşu ülke hükümetlerinden finansal destek arayışına girmiştir. Ayrıca, her ne kadar projenin gerçekleştirilmesi zaman alsa da baraj inşa edildiğinde (eğer inşa edilirse), sadece Tacikistan için değil, aynı zamanda komşuları olan Afganistan ve Pakistan için de başlıca elektrik tedarik kaynaklarından biri olacaktır. ■

CURRENT ECONOMIC STRUCTURE OF THE XINJIANG UYGHUR AUTONOMOUS REGION
SINCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ'NİN GÜNÜMÜZDEKİ EKONOMİK YAPISI

*Omirbek Hanayi**

The economic development of the Xinjiang Uyghur Autonomous Region (XUAR), also known as East Turkestan, which is China's gateway to Eurasia, has significant importance not only for China, but also for the neighboring countries in the region. The XUAR is located on the important route of the Silk Road Economic Belt Project, which China gives great importance to with the promise of investing $40 billion. Indeed, the Central Asia – China natural gas and oil pipelines and Western China – Western Europe pipeline pass through the XUAR. This region is not only an important international route but also has rich mineral resources, which makes it to be one of China's most important sources of raw materials.

According to the data, oil reserves and natural gas reserves in the region are estimated to be approximately 5.6 billion tons and 1.4 trillion cubic feet respectively. These reserves constitute 30% of China's total oil reserves and 34% of natural gas reserves. The XUAR is a step ahead from the other regions in China due to its abundance of uranium, coal, copper, iron, gold and silver. For instance, 142 mineral types were found in the region, including 33 kinds of metallic minerals, 60 kinds of non-metallic minerals and 6 kinds of energy minerals. The coal reserves of the region are estimated at 2.19 trillion tons, which correspond to 40% of the total coal reserves in the country.

Currently, in the XUAR there are 74 industrial cities and counties (their rate in the country is 8.14%), Kaska and Horgos Special Economic Zone (their rate in the country is 28.57%), 29 national ports (their rate in the country is 10.11%), 2 international airports used only for international freight transpor-

Çin'in Avrasya'ya açılan kapısı konumunda olan ve Doğu Türkistan olarak adlandırılan Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomik gelişimi sadece Çin için değil, bölgeyle komşu ülkeler için de önemlidir. Sincan Uygur Özerk Bölgesi, Çin'in 40 milyar dolarlık yatırım sözüyle büyük önem verdiği İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesinin önemli güzergâhı üzerinde bulunmaktadır. Nitekim Orta Asya-Çin doğalgaz ve petrol boru hatları ve Batı Çin-Batı Avrupa hattı da bu bölgenin topraklarından geçmektedir. Önemli uluslararası güzergâh konumunda olmasının yanı sıra çok zengin yeraltı kaynaklarına da sahip olan bölge yönü ile Çin'in en önemli hammadde kaynaklarından biridir.

Verilere göre, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin petrol rezervleri yaklaşık 5.6 milyar ton, doğalgaz rezervleri yaklaşık 1.4 trilyon metreküp olarak hesaplanmıştır. Bunların içinde bölgedeki petrol rezervleri Çin'in toplam petrol rezervlerinin %30'unu ve doğalgaz rezervleri %34'ünü oluşturmaktadır. Uranyum, kömür, bakır, demir, altın ve gümüş gibi madenlerin bolluğuyla da Çin'de ön sırada yer alana bölgede 142 çeşitli maden türü tespit edilmiştir. Bunların içinde metalik madenlerin 33 çeşidi, metalik olmayan madenlerin 60 çeşidi ve enerji madenlerinin 6 çeşidi bulunmaktadır. Bölgedeki kömür rezervleri 2.19 trilyon ton olarak ülkenin toplam kömür rezervlerinin %40'ına karşılık gelmektedir.

Şu anda Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde 74 endüstriyel şehir ve ilçe (ülkedeki oranı %8.14), Kaşkar ve Horgos Özel ekonomik bölgesi (ülkedeki oranı %28.57), 29 ulusal liman (ülkedeki oranı %10.11), sadece uluslararası yük taşımacılığı için kullanılan 2 havalimanı (ülkedeki oranı %4.44), bulunmaktadır. Şu anda bölgede 94 sanayi parkı (bunların 23'ü

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. kaztegin@hotmail.com

tation (their rate in the country is 4.44%). There are 94 industrial parks (23 national and 71 regional level parks), 2,707 industrial companies, 11,862 agricultural companies and cooperatives, 3,656 bank branches and 102 private financial institutions.

The year of 2009 can be regarded as an important turning point in the economy of the XUAR. Because its economy, which has grown at a rate of about 10-12% since 2000s, faced a lower growth rate (8.1%) in 2009. Some of the main reasons for this lower growth rate include the slowdown in the growth rate of the Chinese economy after 2008 global financial crisis and the effects of global financial crisis on the neighboring countries in the region. The ethnic conflict, which took place in Urumqi on July 5, 2009 as a key point, can also be counted as a reason for this lower growth.

A series of important measures were taken to ensure the stable growth of foreign trade by putting forward export-oriented economic development policies in the XUAR. For instance, the Chinese Government strengthened the China – Pakistan Economic Corridor and Southwest Asia and Eurasia trade routes and logistics channels and tried to build a new development model for its economy. In this context, Urumqi Export Processing Zone, Alatav Free Trade Zone, Kaska Special Economic Zone, China – Kazakhstan Horgos Border Cooperation Center were established. In September 2010, the Chinese Government allowed the XUAR to make cross-border direct investments with yuan. Foreign direct investments of this region are spread over a large area of Hong Kong, Georgia and the U.S. For instance in 2014-2015, the direct investments of the XUAR increased to 41.8%. In fact, the Silk Road Economic Belt Project, which came up in 2013, brought new opportunities for the economic development of the region.

The XUAR's GDP reached 5.427 billion yuan (about $805 million) showing an increase of 10.6% in 2010 compared to 4.274 billion yuan (about $634 million) with 8.1% increase in 2009. Its GDP which was 6.6 bil-

ulusal, 71'i ise bölgesel düzeyde), 2,707 endüstriyel şirket, 11,862 tarımsal amaçlı şirket ve kooperatif, 3,656 banka şubesi ve 102 özel finans kurumu faaliyet göstermektedir.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomik durumundaki önemli dönüm noktası olarak 2009 yılından bahsedilebilir. Çünkü 2000'lerden itibaren yaklaşık %10-12 arasındaki bir büyüme hızına sahip olan bölgenin ekonomisi, 2009 yılında %8.1'lik daha düşük bir büyüme göstermiştir. Bunun temel nedenleri olarak, 2008 yılındaki küresel mali krizin ardından Çin ekonomisinin büyüme oranının yavaşlaması, bölgeye komşu olan ülkelerin küresel mali krizinden etkilenmesi ve kilit nokta olarak 5 Temmuz 2009 tarihinde Urumçi'de büyük bir etnik çatışmanın ortaya çıkması belirtilebilir.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde ihracata yönelik ekonomik kalkınmayı ön plana çıkararak, dış ticaretin istikrarlı büyümesine yönelik bir dizi önemli tedbirler alınmıştır. Örneğin, Çin hükümeti Çin-Pakistan Ekonomik Koridorunu ve Güney – Batı Asya ve Avrasya ticaret yollarıyla lojistik kanallarını güçlendirerek, bölgenin ekonomisine yönelik yeni bir kalkınma modeli inşa etmeye çalışmıştır. Bu kapsamda Urumçi İhracat İşleme Bölgesi, Alatav Serbest Ticaret Bölgesi, Kaşkar Özel ekonomik Bölgesi, Çin – Kazakistan Horgos Sınır Ötesi İşbirliği Merkezi kurulmuştur. Eylül 2010 tarihinde Çin hükümeti Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin yuan ile sınır ötesi doğrudan yatırım yapmasına izin vermiştir. Böylece bölgenin doğrudan yatırım yaptığı alan Hong Kong, Gürcistan ve ABD'ye kadar geniş bir alana yayılmıştır. Nitekim, 2014-2015 yıllarında bu bölgenin gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların oranı %41.8'e yükselmiştir. Ayrıca 2013 yılında gündeme gelen İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesi Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomik kalkınması için yeni fırsatlar getirmiştir.

2009 yılında %8.1 büyüme oranıyla 4.274 milyar yuan (yaklaşık 634 milyon dolar) olan Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin GSYİH'si 2010 yılında %10.6 oranlık büyüme sağlayarak 5.427 milyar yuana (yaklaşık 805 milyon dolar) ulaşmıştır. 2011 yılında 6.6 milyar yuan (yaklaşık 979.5 milyon dolar)

lion yuan (about $979.5 million) (with 12% increase) in 2011, became 7.505 billion yuan (about $1.113 billion) (with 12% increase) in 2012, 8.444 billion yuan (about $1.252 billion) (with 11% increase) in 2013 and 9.273 billion yuan (about $1.375 billion) (with 10% increase) in 2014, reached 9.4 billion yuan (about $1.394 billion) with 8.6% increase in 2015. However, the XUAR ranked eighth in the country in terms of GDP growth rate and was the first among the five regions of North-West China (Shanxi, Gansu, Qinghai, Ningxia and the XUAR). According to China's 13th Five-Year Development Plan of October 29, 2015, the economic growth rate of the region is aimed to reach around 7% in the next five years. Moreover, according to 2015 data, the value added created by the agricultural sector in the region amounted to 1.559 billion yuan (about $231.4 million and 16.7% of its GDP) with 5.8% increase, whereas the value added created by the industrial sector increased by 6.9% to 3.565 billion yuan (about $529.05 million, 38.2% of GDP) and value added created by the services sector increased by 12.7% to 4.2 billion yuan (about $622.86 million, 45.1% of GDP).

Another important issue that should be emphasized here is that the increase in the value added of the services sector in the region has taken first place in the country. Today, 10 major sectors of the economy of the XUAR can be counted as oil industry, non-ferrous metals industry, power industry, chemical industry, iron and steel industry, coal industry, textile industry, machinery and equipment manufacturing, agro food industry and construction materials industry.

The disposable income per capita in the XUAR that has a population of 22.98 million people, increased by 11.7% to 16,859 yuan in 2015 compared to the previous year. This growth rate was 2.8 points higher than the increase of disposable income per capita in China and ranked second in the country. Besides, its CPI increased by 0.6% in 2015. According to the statistics, in the first 6 months of 2016 CPI increased by 1.2% compared to the same period in the previous year.

(%12 artış), 2012 yılında 7.505 milyar yuan (yaklaşık 1.113 milyar dolar) (%12 artış) ve 2013 yılında 8.444 milyar yuan (yaklaşık 1.252 milyar dolar) (%11 artış), 2014 yılında 9.273 milyar yuan (yaklaşık 1.375 milyar dolar) (%10 artış) olarak gerçekleşen bölgenin GSYİH'sı, 2015 yılında %8.6'lık büyüme ile 9.4 milyar yuana (yaklaşık 1.394 milyar dolar) çıkmıştır. Ancak GSYİH büyüme oranı açısından bölge, ülkede sekizinci sırada ve Çin'in kuzeybatısındaki beş bölgesi (Shanxi, Gansu, Qinghai, Ningxia ve Sincan Uygur Özerk Bölgesi) arasında ilk sırada yer almıştır. 29 Ekim 2015 tarihli Çin'in 13. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na göre Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomik büyüme oranının önümüzdeki beş yılda %7 civarında gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Ayrıca 2015 yılının verilerine göre, bölgedeki tarım sektörünün katma değeri %5.8 artışla 1.559 milyar yuan (yaklaşık 231.4 milyon dolar, GSYİH'indeki payı %16.7), sanayi sektörünün katma değeri %6.9 artışla 3.565 milyar yuan (yaklaşık 529.05 milyon dolar, GSYİH'indeki payı %38.2) ve hizmet sektörünün katma değeri %12.7 artışla 4.2 milyar yuan (yaklaşık 622.86 milyon dolar, GSYİH'indeki payı %45.1) olarak gerçekleşmiştir.

Burada diğer bir önemli husus, bölgedeki üçüncü (hizmet) sektörün katma değerindeki artışın ülkede ilk sırada yer almasıdır. Günümüzde Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomisinin 10 temel sektörü petrol sanayi, demir dışı metaller sanayi, elektrik sektörü, kimya endüstrisi, demir ve çelik sanayi, kömür endüstrisi, tekstil endüstrisi, makine ve ekipman imalatı, tarımsal gıda sanayi ve inşaat malzemeleri sanayi olarak belirtilebilir.

22.98 milyon nüfusa sahip olan bölgede 2015 yılında kişi başına harcanabilir gelir bir önceki yıla göre %11.7 artışla 16,859 yuan olarak gerçekleşmiştir. Bu artış Çin'in kişi başına harcanabilir gelirinin artışından 2.8 puan daha yüksek olmuş ve ülkede ikinci sırada yer almıştır. 2015 yılında Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin TÜFE'si %0.6 oranında yükselmiştir. TÜFE istatistiklerine göre, 2016 yılın ilk 6 ayında TÜFE oranı önceki yılın aynı dönemine göre %1.2 artmıştır.

In recent years, within the framework of the Open Door Policy implemented by China to improve the foreign trade of the XUAR, the region's foreign trade volume with Central Asia, Russia and other countries has increased. The role of this region is significantly important for China's economic relations with Eurasia in general and with Central Asia in particular. Because over half of China's trade with only Central Asia is carried out through the XUAR. Its foreign trade volume totaled $22.2 billion in 2008, while in 2009 it was only $13.8 billion with a decrease of 37.9%. Since 2010, its foreign trade volume started to increase again and amounted to $17.1 billion (with 24.1% increase) in 2010, $22.8 billion (with 33.2% increase) in 2011, $25.2 billion (with 10.4% increase) in 2012 and $27.6 billion (with 9.5% increase) in 2013, while in 2014 it was recorded as $27.7 billion (with 0.4% increase). In 2015, total foreign trade volume of the XUAR was $19.7 billion showing a decrease of 28.9%. The exports constitute $17.506 billion (with 25.4% decrease compared to 2014) and imports constitute $2.172 billion (with 48.2% decrease).

In 2015, its foreign trade volume with the U.S. (among its 172 trade partners) amounted to $2.072 billion and increased by 1.7 times compared to the previous year. Whereas, its foreign trade volume with Kazakhstan decreased by 43.3% to $5.748 billion; with Kyrgyzstan – by 21% to $3.237 billion; with Tajikistan – by 30.7% to $1.393 billion and with Russia – by 56.4% to $938 million. Its total foreign trade volume in the first 6 months of 2016 increased by 10.1% to 47.61 billion yuan (about $7.061 billion) compared to the first 6 months of the previous year. Exports increased by 11.6% to 41.23 billion yuan (about $6.114 billion), while imports increased by 1.3% to 6.38 billion yuan (about $946.154 million).

As a result, it can be stated that the recent economic development of the XUAR, which is significantly important for China's national security, economic and strategic interests, makes the region more valuable for China. China has also making various investments

Son yıllarda Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin dış ticaretini geliştirmek için uyguladığı Açık Kapı Politikası çerçevesinde, bölgenin Orta Asya, Rusya ve diğer ülkelerle dış ticaret hacmi artmaktadır. Çin'in genelde Avrasya ve özelde Orta Asya ile ekonomik ilişkilerinde bu bölgenin rolü çok önemlidir. Çünkü Çin'in sadece Orta Asya ile olan ticaretinin yarısından fazlası Sincan Uygur Özerk Bölgesi üzerinden gerçekleşmektedir. Ayrıca bölgenin toplam dış ticaret hacmi 2008 yılında 22.2 milyar dolar olurken, 2009 yılında %37.9 azalışla sadece 13.8 milyar dolar olmuştur. 2010 yılından itibaren tekrar artmaya başlayan dış ticaret hacmi, 2010 yılında 17.1 milyar dolar (%24.1 artış), 2011 yılında 22.8 milyar dolar (%33.2 artış), 2012 yılında 25.2 milyar dolar (%10.4 artış) ve 2013 yılında 27.6 milyar dolar (%9.5 artış) olurken, 2014 yılında 27.7 milyar dolar (%0.4 artış) olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin toplam dış ticaret hacmi %28.9 oranında bir azalış göstererek 19.7 milyar dolar olmuştur. Bunun içinde bölgenin ihracatı 17.506 milyar dolar (2014'e göre %25.4 azalış) ve ithalatı 2.172 milyar dolar olmuştur (%48.2 azalış).

2015 yılında Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin 172 ticaret ortağının içinde ABD ile dış ticaret hacmi 2.072 milyar dolar olup önceki yıla göre 1.7 kat artmıştır. Buna karşılık Kazakistan ile dış ticaret hacmi %43.3 azalarak 5.748 milyar dolar; Kırgızistan ile %21 azalarak 3.237 milyar dolar; Tacikistan ile %30.7 azalarak 1.393 milyar dolar ve Rusya ile %56.4 azalarak 938 milyon dolar gerçekleşmiştir. 2016 yılın ilk 6 ayında bölgenin toplam dış ticaret hacmi ise geçen yılın ilk 6 ayına göre %10.1 artış göstererek 47.61 milyar yuan (yaklaşık 7.061 milyar dolar) olmuştur. Burada bölgenin ihracatı %11.6 oranında artarak 41.23 milyar yuan (yaklaşık 6.114 milyar dolar) ve ithalatı ise %1.3 artarak 6.38 milyar yuan (yaklaşık 946.154 milyon dolar) olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak, Çin'in ulusal güvenlik, ekonomik ve stratejik çıkarları açısından çok önemli olan Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin son yıllardaki ekonomik gelişiminin bölgeyi Çin'in gözünde daha da değerli hale getirdiği

in the region regarding its national security, economic and strategic interests. However, the region's economic development model, which is based on foreign trade, has been negatively affected by both global and regional crisis. It can be claimed that not only the effects of the Eurasian Economic Union on the economies of the member countries but also the contraction of some Central Asian economies due to falling of oil prices and the Russian financial crisis had negative effects on the XUAR's foreign trade. ■

söylenebilir. Çin ayrıca ulusal güvenlik, ekonomik ve stratejik çıkarları açısından bölgeye yatırımlar da yapmaktadır. Fakat bölgenin dış ticarete dayalı ekonomik kalkınma modeli son yıllarda küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan krizlerden olumsuz etkilenmektedir. Avrasya Ekonomik Birliği'nin üye ülkelerin ekonomileri üzerindeki yarattığı mevcut etkilerin yanı sıra petrol fiyatlarının düşmesi sonucunda bazı Orta Asya ülkelerinin ekonomilerinin küçülmesinin ve Rusya'da yaşanan finansal krizin Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin dış ticaretini olumsuz etkilediği söylenebilir. ■

NEW PROSPECTS OF GRAIN EXPORTS OF KAZAKHSTAN
KAZAKİSTAN'IN TAHIL İHRACATI İLE İLGİLİ SON GELİŞMELER

*Kanat Makhanov**

Nowadays grain is the third most important commodity that Kazakhstan exports after oil and gas products, and metals. Kazakhstan is one of the major players in the world grain market. Vast plains with an appropriate soil type and climate in the northern regions of Kazakhstan allow to harvest many millions of tons of grain. The main type of grain that Kazakhstan cultivates is wheat. For instance, according to preliminary estimates, in 2015 Kazakhstan became the eighth largest exporter of wheat in the world. In 2015 it exported 6.5 million tons of wheat, 0.4 million tons of barley, 27 thousand tons of maize and 17.8 thousand tons of other cereals. Annual revenues from grain export range between $1.3 and $1.8 billion. Approximately 85% of this sum comes from export of wheat.

The grain market contains many risks due to its high volatility and low predictability. This is largely due to the fact that the yield depends on many external factors. Thus, apart from output surplus and deficit, unexpected yields cause many logistical problems, such as the one in 2011. Thanks to ideal weather conditions, the grain harvest in Kazakhstan in the marketing year of 2011-2012 was the highest since 1992-1993. Almost 22.7 million tons of wheat were harvested which is 120% more than it was initially expected. However, it turned out to be the most disastrous marketing year for many farmers. As it was revealed, the Government was not ready to cope with this problem. Grain elevators of the country were not able to store that much grain. Consequently, hundreds of thousands of tons of wheat were simply left in the fields and rotted away making many farmers go bankrupt. Unusual amounts of grain harvest also caused serious problems with transpor-

Günümüzde tahıl, Kazakistan'ın petrol ve doğal gaz ile metallerden sonra en önemli üçüncü ihraç ürünü durumundadır. Kazakistan, dünya tahıl piyasasının başlıca aktörlerinden biridir. Uygun toprak türüne sahip geniş ovaları ve iklimiyle Kazakistan'ın kuzey bölgeleri milyonlarca ton tahıl üretimi için oldukça elverişlidir. Kazakistan'da yetiştirilen başlıca tahıl türü buğdaydır. Nitekim, ilk verilere göre Kazakistan 2015 yılında dünyadaki en büyük sekizinci buğday ihracatçısı ülke olmuş, 6.5 milyon ton buğday, 0.4 milyon ton arpa ve 27 bin ton mısır ile 17.8 bin ton diğer hububat ürünleri ihraç etmiştir. Tahıldan elde edilen yıllık ihracat geliri 1.3 milyar dolar ile 1.8 milyar dolar arasında değişmektedir. Bu miktarın yaklaşık %85'ini buğday ihracatı oluşturmaktadır.

Tahıl piyasası, yüksek oynaklık ve düşük öngörülebilirlik seviyesine bağlı olarak pek çok risk içermektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri tahıl piyasasında hasadın çok sayıda dışsal faktöre bağlı olmasıdır. Dolayısıyla, üretim fazlası ya da açığının yanı sıra beklenmedik hasılat miktarı da 2011 yılında olduğu gibi pek çok lojistik problemi beraberinde getirmiştir. Uygun hava koşulları sayesinde 1992-1993 yılından itibaren geçen süre içinde 2011-2012 dönemi Kazakistan'da tahıl hasadının en yüksek olduğu dönem olmuştur. Bu dönemde yaklaşık 22.7 milyon ton buğday üretilmiştir, ki bu miktar beklenenden %120 daha fazladır. Ancak bu dönem, pek çok tarım üreticisi açısından en kötü dönem olmuştur. Bu durumun nedeni problem ortaya çıktığında hem hükümetin bu problemle başa çıkamaması hem de ülkenin tahıl ambarlarının bu kadar tahılı depolamak için yeterli olmamasıdır. Sonuç olarak, yüzbinlerce ton tahıl tarlalarda kalmış ve çürümüş, tarım üreticilerinin büyük bir kısmı da ciddi finansal sıkıntılar yaşamıştır. Beklenmedik tahıl hasadı ayrıca ulaştırma konusun-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. username1006@gmail.com

tation. There were not enough carriages of grain train in the country to export the grain to nearby countries. Moreover, Kazakhstan was not able to borrow them from Russia as it also had an unusual abundant harvest that year. According to the official data of the Committee of Statistics, Kazakhstan lost 2.3% of its harvest in 2011. However, many experts claim this number to be underestimated. The same calculations based on the data of the International Grain Council (IGC) shows 11% of loss.

Despite the high volumes of grain production, Kazakhstan, among other major grain exporting countries, has rather low yield. Nearly 52% of the total of 21.2 million hectares (ha) of cultivated land in Kazakhstan is used to grow wheat and another 8% is used to grow barley. The average yield of wheat in Kazakhstan is about 1.1 tons per ha (t/ha), which is almost three times less than the world average of 3.2 t/ha. Although this difference arises from many external factors that we cannot control such as quality of soil, temperature, precipitation, etc., there are also technological variables that could increase the crop yield bringing it closer to the yields of the countries that have similar geographical conditions such as Canada (3.1 t/ha), Argentina (2.6 t/ha) and Australia (1.7 t/ha). Thus, Kazakhstan has a full potential to increase its wheat exports without expanding its cultivated land area.

However, Kazakhstan, unlike other major grain exporters, has difficulties with getting access to foreign markets that limit its exporting capacity. Currently, Kazakhstan exports its grain predominantly to its regional neighbors. Thus, in 2015 Kazakhstan exported 19.5% of its wheat to Iran, 18% to Tajikistan, 16.5% to Uzbekistan, 10.2% to Azerbaijan, 7.9% to Russia and 6% to China. Iran also accounts for around 70.1% of Kazakhstan's exports of barley whereas 92.5% of maize is exported to Uzbekistan. 3-4 years ago the Ministry of Agriculture was more interested in expanding grain exports through increasing the volume of exports to

da da ciddi problemlere yol açmıştır. Çünkü ülke, o dönemde tahılını komşu ülkelere ihraç etmesini sağlayacak yeterli sayıda tahıl nakliye trenine sahip değildi. Üstelik, Kazakistan bu trenleri Rusya'dan da ödünç alamamıştır çünkü aynı yıl Rusya da beklenmedik bir hasat fazlasıyla karşı karşıya kalmıştır. Kazakistan İstatistik Komitesi'nin resmi rakamlarına göre, 2011 yılında Kazakistan elde ettiği hasadın %2.3'ünü kaybetmiştir. Buna karşılık, pek çok uzman bu rakamın düşük tahmin edildiğini iddia etmektedir. Uluslararası Tahıl Konseyi'nin verileri dikkate alınarak yapılan hesaplamalar kaybın %11 olduğunu göstermektedir.

Yüksek tahıl üretim hacmine rağmen Kazakistan, diğer belli başlı tahıl üreticisi ülkeler arasında nispeten düşük verim elde eden bir ülke konumundadır. Kazakistan'da toplam 21.2 milyon hektarlık (ha) ekili alanın yaklaşık %52'si buğday, diğer %8'i de arpa ekmek için kullanılmaktadır. Kazakistan'da buğday hasılatı yaklaşık 1.1 ton/hektar (t/ha) olup bu miktar dünya ortalamasından (3.2 t/ha) yaklaşık üç kat daha düşüktür. Her ne kadar bu farklılık, kontrol edemeyeceğimiz pek çok dışsal faktöre (toprağın kalitesi, ısı, yağış miktarı, vb.) bağlı olarak oraya çıkıyorsa da hasılatı arttırabilecek teknolojik değişkenler de bulunmaktadır. Bu tür teknolojik değişkenler, Kazakistan'ı benzer coğrafi şartlara sahip Kanada (3.1 t/ha), Arjantin (2.6 t/ha) ve Avustralya (1.7 t/ha) gibi ülkelerin hasılatlarına yakın bir noktaya getirebilir. Dolayısıyla, Kazakistan ekili alanlarını genişletmeden de buğday ihracatını arttırma potansiyeline sahiptir.

Ayrıca, Kazakistan diğer belli başlı tahıl ihracatçısı ülkelerin aksine, dış piyasalara erişim konusunda zorluklarla karşılaşmakta ve bu durum ülkenin ihracat kapasitesini sınırlandırmaktadır. Şu anda, Kazakistan ağırlıklı olarak komşu ülkelere tahıl ihraç etmektedir. Nitekim, 2015 yılında Kazakistan ürettiği buğdayın %19.5'ini İran'a, %18'ini Tacikistan'a, %16.5'ini Özbekistan'a, %10.2'sini Azerbaycan'a, %7.9'unu Rusya'ya ve %6'sını Çin'e ihraç etmiştir. İran ayrıca Kazakistan'ın arpa ihracatında yaklaşık %70.1'lik paya sahipken Özbekistan Kazakistan'ın mısır ihracatında %92.5'lik paya sahiptir. 3-4 yıl önce, Kazakistan Tarım Bakanı, yeni piyasalara

current grain importers rather than entering new markets. However, development of new plans concerning the realization of the New Silk Way project and other transit projects offers new opportunities of grain trade inside Eurasia and provides an access to other markets as well. Namely, from the point of view of grain industry in Kazakhstan, the most important transit corridor would be the International North-South Transport Corridor (INSTC). In this case, the grain transit route would go through Aktau - Bandar-e Anzali - Bandar Abbas crossing the Caspian Sea and Iran, and reaching the Saudi Arabia, which is one of the major grain importers, and other nearby countries. The works on the enlargement of transit capacities in the port of Aktau are planned to be finished this year. With the completion of the new grain terminal, its transit capacity would rise from 16.8 to 21 million tons per year.

The International Grain Council in its report of 2015 forecasts rather sluggish growth of grain production and acceleration of grain consumption until 2020. The grain consumption is projected to grow by 1.5% per annum mainly due to the rise of the world population and to increase of per capita income in developing countries. Consequently, the grain stocks all over the world are expected to shrink and to push the grain price upwards.

Grain production undoubtedly is one of the most important sectors in the economy of Kazakhstan. The further development of the grain sector is largely hampered by domestic infrastructural and logistic problems. However, new solutions have been looked for in order to solve these problems. For instance, new international transit initiatives in the Central Eurasia offer new opportunities of grain export. In this light, Kazakhstan is able to expand both the volume and the geography of its grain exports. Moreover, the forecasts of the IGC predict an increase in the demand for grain. Thus, the upcoming five years seem to offer rather favorable conditions for the grain industry of Kazakhstan. ■

girmek yerine uzun yıllardır tahıl ithalatçısı konumunda olan ülkelere ihracat hacmini arttırma yoluyla ülkenin tahıl ihracatını genişletme niyetinde olduklarını belirtmişti. Bununla birlikte, Yeni İpek Yolu projesi ve diğer transit ulaşım projelerinin gerçekleştirilmesiyle ilgili planların geliştirilmesi, bir yandan Avrasya bölgesi içinde tahıl ticareti için yeni imkanlar ortaya koymakta diğer yandan da diğer piyasalara erişim imkanı sağlamaktadır. Kazakistan tahıl endüstrisi açısından en önemli transit koridoru Uluslararası Kuzey-Güney Ulaştırma Koridoru (INSTC) olacaktır. Bu durumda, Hazar Denizi ve İran üzerinden Aktav – Bender Enzeli - Bender Abbas yoluyla tahılın, başlıca tahıl ithalatçısı ülkelerden biri olan Suudi Arabistan'a ve diğer komşu ülkelere ulaştırılması sağlanabilir. Aktav limanının transit kapasitesinin genişletilmesiyle ilgili çalışmaların bu yıl bitirilmesi planlanmaktadır. Yeni tahıl terminalinin tamamlanmasıyla, limanın transit kapasitesi yıllık 16.8 milyon tondan 21 milyon tona ulaşacaktır.

Uluslararası Tahıl Konseyi'nin 2015 yılı raporunda 2020 yılına kadar tahıl üretiminde düşük büyüme ve tahıl tüketiminde artış öngörülmektedir. Bu bağlamda büyük ölçüde dünyadaki nüfus artışına ve gelişmekte olan ülkelerdeki kişi başına gelirin artışına bağlı olarak tahıl tüketiminin yıllık %1.5 artması düşünülmekte, sonuç olarak dünya genelinde tahıl stoklarının azalması ve tahıl fiyatlarının yükselmesi beklenmektedir.

Şüphesiz tahıl, Kazakistan ekonomisinin en önemli sektörlerinden biridir. Bununla birlikte tahıl sektörünün daha fazla gelişmesinin önünde büyük ölçüde yurtiçi altyapı ve lojistik problemlerinden kaynaklanan engeller bulunmaktadır. Ancak, bu engellerin yavaş yavaş kaldırılması için yeni çözüm arayışları söz konusudur. Örneğin; Orta Avrasya'da yeni uluslararası transit inisiyatifleri, tahıl ihracatı açısından yeni imkanlar sunmaktadır. Bu sayede Kazakistan'ın tahıl ihracatını hem hacim hem de coğrafya itibariyle genişletmesi mümkün görünmektedir. Ayrıca, Uluslararası Tahıl Konseyi, tahıl talebinde bir artış öngörmektedir. Dolayısıyla, önümüzdeki beş yılda Kazakistan'ın tahıl sanayinin gelişmesi için daha uygun şartlar oluşacak gibi görünmektedir. ■

THE DEVELOPMENTS IN THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN
ÖZBEKİSTAN TURİZM SEKTÖRÜNDE GELİŞMELER

Erkin Baydarov *

The improvement of transportation systems, development of communications, urbanization and growing mobility of population and their social wealth are important factors positively affecting the tourism sector in the world. Under these conditions, we are witnessing the rapid growth of the tourism sector in many countries. According to the United Nations World Tourism Organization (UNWTO), tourism accounts for 7% of the world exports, in total and for 30% of exports in services. In the last four years, the tourism sector remained the fastest growing export-oriented sector of economy in the world. In 2015, revenues from international tourism grew by 3.6% compared to the previous year and reached $1,232 billion, while the number of international tourist arrivals increased by 4.4% in 2015, reaching a total of 1,184 million compared to 1,133 million in 2014. The potential of the tourism sector is evident taking into account that it ranks third after the fuels and chemicals in the ranking of the world export industries ahead of the food and the automotive products.

Uzbekistan, like the other countries is extremely interested in the development of the tourism sector. This Central Asian country has more than 7,000 monuments of cultural heritage of different epochs and civilizations, including the historical centers of Bukhara, Khiva, Samarkand and Shakhrisabz inscribed on the UNESCO World Heritage List. For example, Samarkand is included in the Huffington Post's Top 50 Cities to See in Your Lifetime. Taking into account the fact that Tashkent pays great attention to preservation and enhancement of the historical and cultural heritage, revival of national traditions and customs, and reconstruction and arrangement of key tourist destinations of the country, there is no doubt that Uzbekistan possesses great tourism potential.

In order to provide sustainable development of this sector, the Government of Uzbekistan initiated diversified and integrated plans, policies, programs and projects. An

Ulaşım sistemlerinin iyileştirilmesi, iletişim sektörünün gelişmesi, şehirleşmenin ve nüfusun yanısıra sosyal refahın artması, dünya genelinde turizm sektörünü olumlu yönde etkileyen önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şartlar altında, pek çok ülkede turizm sektöründe hızlı bir büyümenin yaşanmasına şahit olunmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütünün (UNWTO) verilerine göre, turizm sektörü, toplamda dünya ihracatının %7'sini ve hizmet ihracatının %30'unu oluşturmaktadır. Turizm sektörü son dört yıldır dünya ekonomisinin en hızlı büyüyen ihracat-yönlü sektörü olmuştur. 2015 yılında uluslararası turizm gelirleri, bir önceki yıla göre %3.6 oranında artarak 1,232 milyar dolara ulaşırken, uluslararası turist sayısı 2015 yılında %4.4 oranında artarak 1,184 milyona ulaşmıştır. Bu rakam, 2014 yılında 1,133 milyon idi. Turizm sektörünün, dünya ihracat sanayileri sıralamasında yakıtlar ve kimyasalların ardından üçüncü sırada yer aldığı ve gıda ve otomotiv ürünlerini geçtiği dikkate alındığında bu sektörün potansiyeli açıkça ortaya çıkmaktadır.

Diğer ülkeler gibi Özbekistan da turizm sektörünün geliştirilmesi konusuyla yakından ilgilenmektedir. Bu Orta Asya ülkesi, Dünya Mirası Listesine alınan Buhara, Hiva, Semerkand ve Şehr-i Sebz tarih merkezleri dahil olmak üzere çeşitli çağ ve me-deniyetlerin kültürel mirasını içeren 7000' den fazla anıtı topraklarında barındırmaktadır. Örneğin, Semerkand, Huffington Post'un Görülmesi Gereken 50 Şehir listesine dahil edilmiştir. Taşkent'in tarihi ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesine, milli gelenek ve göreneklerin canlandırılmasına ve ülkenin önemli turistik yerlerinin yeniden yapılanması ve düzenlemesine büyük önem verdiği de dikkate alınarak, Özbekistan'ın ciddi bir turizm potansiyeline sahip olduğu ifade edilebilir.

Bu sektörün geliştirilmesinde sürdürülebilirliğin sağlanması için Özbekistan Hükümeti çeşitlendirilmiş ve bütüncül planlar, politika programları ve projeler oluşturmuş-

* PhD, R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Kazakhstan. erkin_u.68@mail.ru.

important step in the implementation of the state policy to promote tourism sector was the foundation of the National Company, Uzbektourism, in 1992, which administers activities of related enterprises and organizations and is engaged in the corresponding personnel training. Moreover, the Law "On Tourism" was adopted in 1999. It was multidimensional legal regulation that formed the basis for more than 30 laws/decrees in the sphere of tourism. For instance, the Presidential Decree «On training of qualified personnel for the tourism industry in Uzbekistan» dated June 30, 1999 and Resolution of the Cabinet of Ministers «On measures to further support and develop tourism in the Republic of Uzbekistan» dated October 10, 2012 contributed to creation of a number of schools for training of qualified specialists in the field of tourism. As of today, there are five higher education institutions and 12 specialized professional colleges in this area. Moreover, all current developments in the sphere of tourism are underway under the Tourism Development Program for 2016-2019.

As a result, the number of tourists who travel to the country is constantly increasing. For instance, in 2005, the number of tourists visiting Uzbekistan totaled 240 thousand people, while in 2015, over 2 million tourists visited the country. In 2015, the major international tourist flow to Uzbekistan was provided by the citizens of Russia (22.4%), South Korea (8.2%), Germany (3.8%) and France (3.6%).

It should be highlighted that after gaining independence, Uzbekistan has been actively increasing cooperation with international organizations such as the United Nations World Tourism Organization. After becoming the member of the UNWTO in 1993, Uzbekistan joined initiative of the revival of the Great Silk Road tourism made by the UNWTO together with the UNESCO. In 1994, the representatives of 19 Silk Road countries adopted the Samarkand Declaration on the Silk Road Tourism. The Khiva Declaration on Tourism and Preservation of Cultural Heritage, supported by the UNWTO, the UNESCO and the Council of Europe was adopted in 1999. The Bukhara Declaration on Tourism along the Silk Road, which emphasizes the benefits of sustainable tourism and identifies concrete steps to promote cultural and ecological tourism on the Silk Road was adopted in 2002. Moreover, the Silk Road Action Plan developed jointly by the UNWTO and Uzbekistan was adopted in 2010.

tur. Turizm sektörünün geliştirilmesi için uygulanan kamu politikalarında atılan önemli bir adım ise 1992 yılında Uzbekturizm Ulusal Şirketinin kurulması olmuştur. Bu şirket, ilgili kurum ve kuruluşların faaliyetlerini yönetmekte ve ilgili personelin eğitilmesiyle ilgilenmektedir. Ayrıca 1999 yılında Turizm Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, turizm sektöründe 30'dan fazla kanun ve kanun hükmünde kararnameye temel oluşturan çok yönlü bir yasal düzenlemedir. Örneğin, 30 Haziran 1999 tarihli "Özbekistan'da turizm endüstrisi için nitelikli personel eğitimi" ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve 10 Ekim 2012 tarihli "Özbekistan Cumhuriyeti'nde turizmin daha fazla desteklenmesi ve geliştirilmesi için alınacak önlemler" ile ilgili Bakanlar Kurulu Kararı, turizm alanında nitelikli uzman yetiştirmeye yönelik çok sayıda okulun açılmasına katkıda bulunmuştur. Günümüzde bu alanda 5 yüksek eğitim kurumu ve 12 uzmanlaşmaya yönelik meslek yüksekokulu faaliyet göstermektedir. Ayrıca, turizm alanındaki tüm faaliyetler 2016-2019 Dönemini Kapsayan Turizm Kalkın-ma Programı çerçevesinde yürütülmektedir.

Ülkeye seyahat eden turistlerin sayısı da sürekli olarak artmaktadır. Örneğin, 2005 yılında Özbekistan'ı ziyaret eden turistlerin sayısı 240 bin iken 2015 yılında ülkeyi 2 milyonun üzerinde turist ziyaret etmiştir. 2015 yılında Özbekistan'a gelen başlıca uluslararası turistler özellikle Rusya (%22.4), Güney Kore (%8.2), Almanya (%3.8) ve Fransa (%3.6)'dan gelmişlerdir.

Özbekistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından UNWTO gibi uluslararası örgütlerle işbirliğinin aktif olarak artmakta olduğu özellikle belirtilmelidir. 1993 yılında UNWTO'ya üyeliğinin ardından Özbekistan, 1994 yılında UNWTO ile UNESCO'nun birlikte gerçekleştirdikleri Büyük İpek Yolu turizminin canlandırılması insiyatifine katılmıştır. 1994 yılında 19 İpek Yolu ülkesinin temsilcileri İpek Yolu Turizmi ile ilgili Semerkand Deklarasyonu'nu kabul etmiştir. 1999 yılında UNWTO, UNESCO ve Avrupa Konseyi tarafından desteklenen Turizm ve Kültür Varlıklarını Koruma Hiva Deklarasyonu kabul edilmiştir. 2002 yılında ise sürdürülebilir turizmin faydalarına vurgu yapan ve İpek Yolu üzerinde kültürel ve ekolojik turizmin desteklenmesi için somut adımlar içeren İpek Yolu turizmi ile ilgili Buhara Deklarasyonu kabul edilmiştir. Ayrıca, 2010 yılında UNWTO ve Özbekistan tarafından birlikte geliştirilen İpek Yolu Faaliyet Planı kabul edilmiştir. Uluslararası

In recognition of Uzbekistan's contribution to the improvement of international tourism industry, the Regional Office of the UNWTO for the coordination of the development of tourism on the Silk Road was founded in the city of Samarkand in 2004.

A valuable contribution to the development of regional tourism market is made by the Tashkent International Tourist Fair, which has been held annually since 1995. This fair is an important international forum in Central Asia and an excellent platform for constructive dialogue between partners in the tourism sector. Today it is the largest forum in Central Asia, where industry professionals meet and negotiate in various formats, including business-to-business activities.

Nowadays, Uzbekistan pursues a policy of stimulating the development of tourism infrastructure and strengthening the position of the country in the international tourism sector. There are 1176 tourism agencies, including 621 tour operators and 555 hotels, tourist bases and campsites in the country. An extensive network of hotels numbering a total of over 25,000 beds meets international standards. Since independence, 11 airports have received international status in Uzbekistan through construction and reconstruction of infrastructure facilities. Along with the traditional trains and high speed trains by the Spanish Talgo (with a speed of 270 km/h) run between Tashkent, Samarkand and Bukhara.

However, despite the fact that Uzbek tour operators can offer visitors tourism opportunities in different spheres such as active, historical and cultural, archaeological, extreme and gastronomic tourism, in 2015, the share of tourism in the gross domestic product of Uzbekistan amounted only to 2% and the volume of exports of tourism services reached over $615 million. For instance, Uzbekistan was not included in the Travel & Tourism Competitiveness Index Ranking 2015, while Russia, Kazakhstan and Tajikistan were ranked 45, 85 and 119 respectively. Therefore, Uzbekistan has just started embarking on transforming the tourism sector into the engine of its economy. In this regard, it should be kept in mind that tourists from developed countries would be, with no doubt, more interested in combined tours in Uzbekistan and Kazakhstan, as well as in other Central Asian countries, which have a rich historical heritage. ■

turizm sektörünün gelişmesine Özbekistan'ın katkılarından ötürü, İpek Yolu üzerinde turizmin geliştirilmesinin koordinasyonu için 2004 yılında Semerkant şehrinde UNWTO Bölge Ofisi kurulmuştur.

Bölgesel turizm sektörünün geliştirilmesine yönelik yapılan değerli katkılardan biri de 1995 yılından bu yana her yıl düzenlenen Taşkent Uluslararası Turizm Fuarı'dır. Orta Asya'da önemli bir uluslararası forum olma özelliği taşıyan bu fuar, turizm sektöründe taraflar arasında yapıcı bir diyalog oluşturmak için de son derece yararlı bir platformdur. Günümüzde bu fuar, endüstri alanındaki profesyonel işletmelerin tanıştığı ve işletmeler arası faaliyetler dahil olmak üzere çeşitli alanlarda görüş alışverişinde bulunduğu Orta Asya'nın en büyük fuarı konumundadır.

Günümüzde Özbekistan, uluslarası turizm sektöründe ülkenin konumunu güçlendirmeye ve turizm altyapısının geliştirilmesini hızlandırmaya yönelik bir politika izlemektedir. Ülkede 21 tur operatörü ve 555 otel, turistik tesis ve kamp ile 1176 turizm şirketi bulunmaktadır. 25,000'den fazla yatak kapasitesine sahip geniş oteller ağı uluslararası standartlara uygundur. Bağımsızlığını kazanmasından bu yana, Özbekistan'da 11 havaalanı inşaat ve altyapı tesislerinin yeniden inşa edilmesi sayesinde uluslararası statü kazanmıştır. Geleneksel trenlerin yanısıra İspanyol şirketi Talgo tarafından üretilen hızlı trenler (270 km/h hız ile) de Taşkent, Semerkant ve Buhara şehirleri arasında kullanılmaktadır.

Bununla birlikte Özbek tur operatörlerinin, aktif, tarihi, kültürel, arkeolojik turizm ile ekstrem turizm ve gastronomi turizmi alanlarında çeşitli imkanlar sunmalarına rağmen, 2015 yılında turizmin Özbekistan'ın GSYİH'sı içindeki payı sadece %2 olmuş ve turizm hizmetlerindeki ihracat hacmi 615 milyon doların biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Örneğin, Rusya, Kazakistan ve Tacikistan 2015 Yılı Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi'nde sırasıyla 45., 85. ve 119. sıralarda yer almalarına rağmen Özbekistan bu endekste yer almamıştır. Dolayısıyla Özbekistan, turizm sektörünü ülke ekonomisinin lokomotifi olacak şekilde dönüştürme faaliyetlerine daha yeni başlamıştır. Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerden gelecek turistlerin, hiç şüphesiz, zengin tarihi mirasa sahip diğer Orta Asya ülkelerinin yanı sıra Özbekistan ve Kazakistan'a yönelik bileşik turlar ile yakından ilgileneceği akılda tutulmalıdır. ■

LIBERALIZING THE LABOR MARKET IN KAZAKHSTAN
KAZAKİSTAN'DA İŞGÜCÜ PIYASASININ SERBESTLEŞTİRİLMESİ

*Zhengizkhan Zhanaltay**

Today, highly skilled workers play an essential role in the economic development of especially developing countries. This skilled labor force is the engine of breakthrough innovations that boost the economic growth with new production methods. However, the distribution of highly skilled workers in the world is imbalanced, in particular, approximately 70% of highly skilled workers prefer to work in a few developed countries such as the United States, the United Kingdom, Canada and Australia. Therefore, many countries are in a race of attracting skilled foreign workers by liberalizing their migration related legislations.

In line with the national "100 Concrete Steps" plan, Kazakhstan started the process of simplification of bureaucratic procedures that should create an efficient mechanism for attracting the migration flow of skilled workers. The drafting process of the corresponding law started with the order of the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, dated on May 4, 2014. On November 5, 2015, the Senate deputies approved the law "On amendments and additions to some legislative acts on migration and employment", which is to enter into force in January 2017.

According to the new legislation, previous regulations about the number of local workers in a company will remain the same. In this sense, at least 70% of local workers should be employed in the first category (chief executives and their deputies) and in the second category (senior managers, professionals) while local workers should comprise 90% of the third category (skilled professionals) and the fourth category (skilled workers). In addition, within intercorporate transfer (a transfer between the parent company and its subsidiaries) ratio at least 50% of workers should be local.

Günümüzde yüksek nitelikli işgücü, özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, yüksek nitelikli işçilerin dünyadaki dağılımı dengesiz bir görünümdedir. Bu işçilerin yaklaşık %70'i ABD, Birleşik Krallık, Kanada ve Avustralya gibi birkaç gelişmiş ülkede çalışmayı tercih etmektedirler. Bu nedenle birçok ülke, göç ile ilgili mevzuatlarını serbestleştirme yoluyla nitelikli yabancı işçileri ülkelerine çekme yarışına girmiştir.

Kazakistan, «100 Somut Adım» adlı planına uygun olarak nitelikli işçileri ülkeye çekmek amacıyla bürokratik işlemlerin basitleştirilmesi sürecini başlatmıştır. İlgili yasanın taslak hazırlama süreci 4 Mayıs 2014 tarihinde Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in talimatıyla başlamıştır. 5 Kasım 2015 tarihinde Senato, Ocak 2017'de yürürlüğe girecek olan «Göç ve İstihdamla İlgili Bazı Yasal Düzenlemelerde Değişiklik ve Ekleme Yapılmasına Dair Kanun»u onaylamışlardır.

Yeni mevzuata göre, şirketlerde çalışan yerli işçilerin sayısıyla ilgili daha önceki düzenlemeler değişmeyecektir. Buna göre, yerli işçileri birinci (genel müdürler ve genel müdür yardımcıları) ve ikinci kategoride (üst düzey yöneticiler, profesyoneller) %70'i oranında istihdam edilecektir. Diğer yandan, yerli işçilerin oranı üçüncü (nitelikli uzmanlar) ve dördüncü kategorilerde (nitelikli işçiler) %90 olacaktır. Buna ek olarak, şirketler arası transfer oranı (ana şirket ile bağlı kuruluşları arasında aktarma) içinde yerli işçiler en az %50 olmalıdır.

Öte yandan, yeni kabul edilen göç yasasında çok sayıda değişiklik ve ekleme yapılacaktır. Örneğin, yeni değişikliklere göre, Avrasya Ekonomik Birliği vatandaşları yabancı işçiler değil yerli işçiler olarak değerlendirilecektir.

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. ccanaltay@hotmail.com

On the other hand, there will be numerous changes and addings to the new adopted law on migration. For instance, with the new changes, the citizens of the Eurasian Economic Union would be counted as local workers, not foreign workers. Moreover, previously required guarantee fee deposit that assured the departure of a foreign worker and paid back at the end of his/her work permit will be abolished. Also, requirement of conducting a search in local labor market prior to apply for work permit will be abolished. A new state fee will be applied for obtaining a work permit and its price will change in accordance with the qualification of the applicant and the sector of economy in which the foreign worker will work. Therefore, the work permit fee for foreign workers will range between $154-$1,500. Moreover, maximum term of the work permit for highly skilled workers is reduced from 3 year to 1 year while their work permit could be extended 3 times (in the previous legislation the frequency of extension was 2 times).

Along with the simplification of the hiring procedure, the Kazakh Government plans to arrange the matching information system that provides information on job opportunities in economic sectors needing employees. This system is to provide information about the economic needs of each sector and skill types of highly skilled foreign workers in each sector. The new information system will allow employers and workers to obtain the necessary information about the skills of workers and job requirements in various sectors. On the issue of the intracorporate transfers, certain improvements will be made in accordance with Kazakhstan's obligations to the World Trade Organization (WTO). At this point, it should be admitted that during the joining process of Kazakhstan to WTO, Astana assumed commitments in only intracorporate transfers of highly skilled workers such as executives, managers, specialists and business visitors while the regulation of inflow of unskilled foreign workers would be left to the discretion of the Kazakh authorities.

Furthermore, the new changes will allow to simplify the paper work on hiring foreign workers and to shorten the decision-making

Ayrıca, yabancı işçinin ayrılma durumunu sağlama alan ve çalışma izninin sonunda geri ödenmesi gereken teminat ödemesi kaldırılacaktır. Bunun yanı sıra, çalışma izni başvurusu öncesinde yerel işgücü piyasasında araştırma yapılma şartı da kaldırılacaktır. Çalışma izni almak için harç türü yeni bir ücret uygulanacak ve bu ücretin miktarı, başvuran yabancı işçinin niteliğine ve çalışacağı sektöre göre değişecektir. Dolayısıyla, yabancı işçilerin çalışma izni ücreti 154 dolar ile 1,500 dolar arasında değişecektir. Ayrıca, yüksek nitelikli işçiler için en uzun çalışma izni süresi 3 yıldan 1 yıla düşürülürken çalışma izni en fazla 3 kez uzatılabilecektir (önceki mevzuatta uzatma sıklığı 2 kez olarak belirlenmişti).

Kazakistan hükümeti, işe alma prosedürünün basitleştirilmesinin yanı sıra ihtiyaç duyulan sektörlerdeki iş olanakları hakkında işçi ve işveren arasında bilgi akışı sağlayan bir bilgi sistemi (portal) oluşturmayı planlamaktadır. Bu sistem, her bir sektörün ekonomik ihtiyacı yanısıra her bir sektörde çalışan yüksek nitelikli yabancı işçilerin yeteneklerinin türleri hakkında bilgi verecektir. Bu yeni bilgi sistemi işverenlerin ve çalışanların, çeşitli sektörlerdeki iş gereksinimleri ve bu sektörlerde çalışanların yetenekleri hakkında gerekli bilgileri elde etmelerini sağlayacaktır. Şirket içi transfer konusunda ise Kazakistan'ın Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) karşı yükümlülüklerine uygun olarak bazı iyileştirmeler yapılacaktır. Bu noktada belirtilmelidir ki; Kazakistan'ın WTO'ya katılım sürecinde Astana, yalnızca yöneticiler, idareciler, uzmanlar ve iş adamları gibi nitelikli işgücünün kurum içi aktarımı konusunda taahhütte bulunacak, buna karşılık niteliksiz yabancı işçilerin ülkeye girişiyle ilgili düzenlemeler Kazak makamlarının takdirine bırakılacaktır.

Ayrıca yeni değişiklikler, yabancı işçilerin istihdamına ilişkin bürokratik süreci basitleştirecek ve çalışma izninin alınmasıyla ilgili yetkili makamların 30-40 gün süren karar verme süresini 5 güne düşürecektir. Hükümet ayrıca kota dağıtım mekanizmalarında da değişiklik yapmaya karar vermiştir.

process for obtaining the work permit by responsible authorities from 30-40 days to 5 days. The Government has also decided to change the mechanisms of quota distribution. With the new regulations, quota for foreign workers will be formed according to the demand from each sector rather than general quota level, which was 0.7% of 9 million economically active population in 2015. It is expected that with the changes in the quota system, supply and demand for foreign workers will be more efficiently determined in accordance with the labor market dynamics in Kazakhstan's economy. Moreover, taxes for the issuance of work permits will be transferred to local budgets.

After the implementation of the new changes, skilled foreign workers who search for employment opportunities in Kazakhstan could find a job within 3 month with his/her certificate of compliance training among the list of occupations in leading sectors of the economy. In order to obtain a certificate, foreign workers will have to pass through a point system that evaluates their experience and education to confirm the qualification of their skills. Foreign workers willing to work in Kazakhstan could enter the evaluation process and obtain their qualification certificate.

The negative effects of the new liberalizations in the law on migration will be minimal considering the fact that during the last 5 years the average level of the official unemployment rate in the country only amounted to 5-5.4% (in the first half of 2016, this rate was 5%). Moreover, in 2015 the quota limit was set to 63.000 people. However, by October 1, 2015, the Government distributed only 35,813 work permits to foreign workers.

It should also be mentioned that the share of highly skilled foreign workers applying for work permits through the quota system is significantly higher comparing with the unskilled foreign workers. For instance, in 2015, 64% of quota recipients were highly skilled workers such as executives, middle managers, specialists, while the remaining 36% were skilled workers and seasonal foreign workers. Currently, within the quota system Chinese workers take the lead with 11,713 people in 2015. Moreover, Turkey

2015 yılında genel kota sistemi geçerli idi ve bu sistem ekonomik açıdan aktif 9 milyonluk nüfusun %0.7'sini kapsıyordu. Yeni düzenlemelerle, genel kota sistemi kaldırılacak ve yabancı işçiler için kota, her sektörün talebine göre oluşturulacaktır. Kota sistemindeki bu değişikliklerle, yabancı işçi arzı ve talebi Kazakistan ekonomisinin işgücü piyasası dinamiklerine uygun olarak daha etkin bir şekilde belirlenecektir. Ayrıca, çalışma izninin alınmasında ödenmesi gereken vergiler yerel bütçelere aktarılacaktır.

Yeni değişikliklerin uygulanmasıyla birlikte Kazakistan'da çalışmak isteyen nitelikli yabancı işçiler, aldıkları uyum eğitimi sertifikaları yoluyla ekonominin önde gelen sektörlerinde 3 ay içinde iş imkanı bulabileceklerdir. Yabancı işçilerin, bu sertifikaları almak için sahip oldukları nitelikleri tasdik eden ve bu amaçla tecrübe ve eğitimlerini değerlendiren bir puan sistemine tabi olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla, Kazakistan'da çalışmak isteyen yabancı işçiler, değerlendirme sürecine girebilir ve yeterlilik belgesini alabilirler.

Geçtiğimiz 5 yıl boyunca ülkedeki resmi işsizlik oranının ortalama olarak sadece %5-5.4 (2016 yılının ilk yarısında bu oran %5 idi) olduğu dikkate alındığında, göç yasasında serbestleşmeye yönelik yeni düzenlemelerin olumsuz etkilerinin en düşük seviyede kalacağı söylenebilir. Ayrıca, 2015 yılında kota sınırı 63.000 kişi olarak belirlenmişti. Ancak Hükümet, 1 Ekim 2015 tarihine kadar sadece 35,813 yabancı işçiye çalışma izni sağlamıştır.

Ayrıca, kota sistemi aracılığıyla çalışma iznine başvuran yüksek nitelikli yabancı işçi sayısının niteliksiz yabancı işçi sayısıyla kıyaslandığında önemli derecede yüksek olduğu belirtilmelidir. Örneğin, 2015 yılında kota sağlanan işgücünün %64'ünü yöneticiler, orta seviyedeki yöneticiler ve uzmanlar gibi yüksek nitelikli işgücü oluştururken geri kalan %36'sını nitelikli işgücü ve mevsimlik yabancı işçiler oluşturmuştur. Şu anda (2015 yılı verileriyle) kota sisteminde 11,713 kişi ile Çinli işçiler en ön sırada yer almaktadırlar. Ayrıca, yabancı işçilerin geldikleri ilk 5 ülke

(3,302), Uzbekistan (3,012), the United Kingdom (1,490) and India (1,274) are also the top 5 countries that the foreign workers are coming from. The new changes in migrant legislation could cause an increase in the flow of foreign workers to Kazakhstan. However, it seems that these top 5 countries would also benefit from the new changes in the legislation to a great extent. Especially the Chinese workers would have great benefits, considering China's long-term infrastructure project in the region as a part of the Silk Road Economic Belt initiative.

In conclusion, it could be stated that the current changes in law on migration will be beneficial for investors, foreign workers and for Kazakhstan's economy by simplifying the hiring process, reducing bureaucracy and increasing information flow. It is essential for Kazakhstan to keep up with the latest technological developments in the world and to strengthen the human capital potential of the country. In order to do so, Kazakhstan needs specialists who could use modern technologies to create innovative "Made in Kazakhstan" products. Therefore, Kazakhstan's labor market continuously will need more highly skilled foreign workers that could create innovative products and educate local professionals by sharing their experiences with these professionals and encourage the formation of a highly skilled local workers in each sector of the economy. ■

içinde Türkiye (3,302), Özbekistan (3,012), Birleşik Krallık (1,490) ve Hindistan (1,274) yer almaktadır. Göçmen mevzuatındaki yeni değişiklikler, Kazakistan'a gelen yabancı işçi sayısının artmasına neden olabilir. Bununla birlikte büyük ölçüde, yukarıda adı geçen 5 ülkenin mevzuattaki bu yeni değişikliklerden faydalanacağı görülmektedir. Özellikle Çin'in İpek Yolu Ekonomik Kuşağı girişimi kapsamında bölgedeki uzun vadeli altyapı projesi göz önüne alındığında, Çinli işçiler büyük bir avantaja sahip olacaklardır.

Sonuç olarak, göç ile ilgili mevcut değişikliklerin, işe alım sürecini basitleştirme, bürokrasiyi azaltma ve bilgi akışını arttırma yoluyla hem yatırımcılar ve yabancı işçiler hem de Kazakistan ekonomisi için faydalı olacağı belirtilebilir. Kazakistan'ın en son teknolojik gelişmelere ayak uydurması ve beşeri sermaye potansiyelini güçlendirmesi esastır. Bu amaçla Kazakistan'ın yenilikçi «Kazakistan Yapımı» ürünler üretmek için modern teknolojileri kullanabilen uzmanlara ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle Kazakistan'ın emek piyasası, yenilikçi ürünler üretebilen ve deneyimlerini yerel profesyonellerle paylaşarak bu profesyonelleri eğitebilen ve ekonominin her sektöründe nitelikli yerli işçilerin istihdamını teşvik edebilen daha fazla sayıda nitelikli yabancı işgücüne sürekli olarak ihtiyaç duyacak gibi görünmektedir. ■

EVALUATION OF CHINA'S "MADE IN CHINA 2025" STRATEGY
ÇİN'İN "ÇİN MALI 2025" STRATEJİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Omirbek Hanayi**

According to the reports of the International Monetary Fund (IMF) and other international organizations, China, which has the second largest economy in the world, grew steadily until 2008 with approximately a 10% growth rate. China has become one of the leading economies in the Asia-Pacific region in a short time and achieved to be a new economic power center influencing Central Asia, which has rich underground resources. On the other hand, China has been increasing its investments in Africa and has been developing strategic cooperation with the regional countries both in economic and political fields. However, it is estimated that in future, the establishment of the US-led multiple free trade zones in East Asia and Europe will negatively affect Chinese economy and 2011 European debit crisis will continue to reduce Chinese exports and foreign capital inflows to the country. Since 1990, the Chinese economy has faced high growth rates, however, after 2008 global financial crisis there was a significant decline in the growth rate in China. While the growth rate was 7.4% in 2014, it became 6.9% in 2015, which was the lowest rate in the last 25 years.

In order to overcome these economic problems, China had to implement new strategic and geo-economic measures. Accordingly, "One Belt, One Road" strategy proposed by China's President, Xi Jinping in 2013 can be evaluated along with the "Chinese Dream" slogan. As well known, "One Belt, One Road" strategy, providing both land and maritime trade in East Asia – Central Asia – Africa – West Asia and Europe, aims to increase China's economic and political influence both in regional and global levels. Today, "One Belt, One Road" strategy, which involves Asia, Europe and Africa, is closely related to a total of 4.4 billion people in 65 countries (63% of the world population) and economic power worth

Uluslararası Para Fonu (IMF) ve diğer uluslararası kuruluşlarının raporlarına göre, dünyada en büyük ikinci ekonomiye sahip olan Çin, 2008 yılına kadar %10'a yakın büyüme oranı ile istikrarlı bir şekilde büyümüştür. Kısa sürede Asya-Pasifik'deki lider ekonomiler arasında yerini alan bu ülke, zengin yeraltı kaynaklarının bulunduğu Orta Asya'yı etkileyen yeni bir ekonomik güç merkezi olmayı başarmıştır. Diğer yandan, Çin Afrika'daki yatırımlarını arttırmakta ve bölgede gerek ekonomik, gerekse siyasi alanda bölge ülkeleriyle olan stratejik işbirliğini geliştirmektedir. Bununla birlikte, ABD liderliğinde Doğu Asya'da ve Avrupa'da kurulması beklenen çoklu serbest ticaret bölgelerinin gelecekte Çin ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceği ve 2011 yılında yaşanan Avro krizinin Çin'in ihracatını ve ülkeye giren yabancı sermayeyi azaltıcı etkisinin devam edeceği tahmin edilmektedir. 1990 yılından itibaren yüksek büyüme hızına sahip olan Çin ekonomisinde, 2008 küresel mali krizin ardından büyüme oranı sürekli düşmüştür. Ülkede 2014 yılında %7.4 ve 2015 yılında %6.9 olarak gerçekleşen ekonomik büyüme oranı 2015 yılındaki değeriyle son 25 yılın en düşük değerini görmüştür.

Çin, karşı karşıya kaldığı bu ekonomik zorlukları aşmak için yeni stratejik ve jeoekonomik önlemler almak zorunda kalmıştır. Bu doğrultuda, 2014 yılında Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping'in ortaya koyduğu "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejisi "Çin Rüyası" sloganıyla birlikte değerlendirilmektedir. Bilindiği gibi, "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejisi Doğu Asya—Orta Asya—Afrika—Batı Asya ve Avrupa'da hem kara hem de deniz ticaretini sağlayarak, Çin'in bölgesel ve küresel düzeyde ekonomik ve siyasi etkinliğini arttırmayı hedeflemektedir. Asya, Avrupa ve Afrika'yı kapsayan "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejisi günümüzde toplam 65 ülkedeki 4.4 milyar insanı (dünya nüfusunun %63'ünü) ve 21 trilyon dolar değerindeki bir ekonomik gücü (dünya ekonomisinin yüzde

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. kaztegin@hotmail.com

of $21 trillion (29% of the world's economy). "One Belt One Road" strategy can be considered as a strategy that will help China to both encourage its peaceful rise and to balance its foreign policy further increasing Chinese global influence and soft power.

In order to implement its global strategies and achieve a steady long-term economic growth target, China needs to improve its manufacturing industry, which underlies its national economy. Although China is one of the countries that has the highest production level in the world, it still depends on foreign equipment and foreign skilled labor in manufacturing industry. The country has facing difficulties in increasing innovative investments, skilled labor, modernization and productivity.

Currently, more than 210 products are produced in Chinese manufacturing industry. However, it should be mentioned that the level of Chinese technology in 15 manufacturing sectors such as steel, nonferrous metal, petrochemistry, energy, coal and the construction materials is at least 5-10 years (in some areas even 20-30 years) behind the world average. In the World Economic Forum's (WEF) 2015 Global Information Technology Report the Networked Readiness Index, China was ranked 62nd with 4.2 point. According to the WEF's Global Competitiveness Index, China's competitiveness was ranked only 28th among 144 countries. In 2014, China's trade volume was 26.43 trillion yuan (about $4.06 trillion) whereas in 2015 it reduced by 7% and stood at 24.55 trillion yuan (about $3.8 trillion) in total.

According to Chinese sources, dependence on foreign resources in the production of high-tech equipment in the country is still over 50%. Indeed, 95% of high-level digital control systems and 80% of the chips and even all of the high-level hydraulic components, gaskets and motors are imported from developed countries. On the other hand, China is also facing problems with getting access to sufficient energy resources that could meet the need for energy consumption in the manufacturing industry. For example, in 2014, the coal consumption in the country was in total 4.26 billion tons, 70% of which belongs to the manufacturing industry. Since 2008, the growth of the manufacturing industry val-

29'u) yakından ilgilendirmektedir. "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejisi kapsamında, 24 Ekim 2014 tarihinde toplam 100 milyar dolar tutarında sermaye ile kurulan Asya Altyapı Yatırım Bankası'nın (AIIB) kurucu üyesi olarak hâlihazırda 57 ülke bulunmaktadır ve AIIB'ye üye ülke sayısının ve bankanın toplam sermayesinin daha da artması beklenmektedir. "Bir Kuşak Bir Yol" stratejisinin Çin'in doğal kaynaklara erişimini ve yurt dışı pazarlara ulaşımını sağlayarak, dış politikasını daha dengeli hale getirmesine, küresel gücünü artırmasına ve kendini barışçıl bir güç olarak konumlandırıp yumuşak gücünü arttırmasına neden olacağı düşünülebilir.

Çin'in küresel stratejilerini hayata geçirebilmesi ve uzun dönemde istikrarlı bir ekonomik büyüme hedefine ulaşabilmesi için ülke ekonomisinin temeli olan imalat sanayini geliştirmesi gerekmektedir. Çünkü Çin dünyanın en fazla üretim yapan ülkelerden biri olsa da, imalat sektöründe yabancı ülkelerden gelen teçhizata ve kalifiye işgücüne bağımlı olmaya devam etmektedir. Ülkede yenilikçi yatırımların, kalifiye işgücünün, modernleşmenin ve verimliliğin arttırılması konularında sıkıntı yaşanmaktadır.

Çin'in imalat sanayinde hâlihazırında 210'dan fazla ürün üretilmektedir. Buna rağmen, Çin'in çelik, demir dışı metal, petrokimya, enerji, kömür ve inşaat malzemeleri gibi 15 imalat sektöründeki teknoloji seviyesinin, dünya ortalamasının en az 5-10 yıl, hatta bazı alanlarda 20-30 yıl gerisinde olduğu belirtilmektedir. Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF) 2015 yılı Küresel Bilgi Teknolojileri Raporu Ağ Hazırlık Endeksi'nde, Çin 4.2 puanla dünya ülkeleri sıralamasında 62. sırada yer almıştır. WEF'in Küresel Rekabet Endeksi'ne göre, Çin'in rekabet gücü dünyanın 144 ülkesi arasında sadece 28. sıradadır. Çin'in ticaret hacmi, 2014 yılında 26.43 trilyon yuan (yaklaşık 4.06 trilyon dolar) iken 2015 yılında %7 oranında azalarak toplam 24.55 trilyon yuan (yaklaşık 3.8 trilyon dolar) olarak gerçekleşmiştir.

Çin kaynaklarına göre ülkenin ileri teknoloji ekipmanları üretiminde yabancı ülkelere bağımlılığı hala %50'nin üzerindedir. Nitekim, üst sınıf sayısal kontrol sistemlerinin %95'i ve çiplerin %80'i ve hatta üst sınıf hidrolik parçaların, contaların ve motorların tamamı gelişmiş ülkelerden ithalat edilmektedir. Öte yandan, Çin imalat sanayinde kaynak erişimi ve enerji tüketimi konusunda da sorun yaşanmaktadır. Örneğin, 2014 yılında

ue added in the Chinese economy has steadily slowed down. The growth of the manufacturing industry value added in China dropped from 14.9% in 2007 to 9.5% and 5.9% in 2008 and 2015 respectively. In addition, China continues to lean production techniques. In other words, instead of an original brand manufacturer (OBM), China prefers to be an original equipment manufacturer (OEM). Indeed, 90% of Chinese goods consist of OEM products.

From this point, it is necessary for China to enhance the production system, to increase productivity and to strengthen technological and structural developments in its manufacturing industry. Therefore, in order to meet the mentioned goals, the Chinese government has formed "Made in China 2025" strategy. On March 5, 2015, China's Prime Minister, Li Keqiang, published the first report on the establishment of this strategy. "Made in China 2025" strategy, which was adopted on May 8, 2015, by the Chinese Government as the state's economic development strategy, has come into effect since January 1, 2016. The Chinese Government has set up a group to lead the strategy under the head of the Vice-Premier, Ma Kai, on June 24, 2015.

"Made in China 2025" strategy aims to make China the world's most powerful producer country and in this regard, envisages the development of 10 major sectors: 1) the new advanced information technology; 2) automated machine tools and robotics; 3) aerospace and aeronautical equipment; 4) maritime equipment and high-tech shipping; 5) modern rail transport vehicles; 6) energy-saving and new-energy equipment; 7) electrical power equipment; 8) agricultural machinery; 9) new materials; 10) biopharma and advanced medical products.

Furthermore, 5 big projects are to be implemented within this strategy. These projects are described as follows:

1. Manufacturing innovation centers: This project aims to establish 15 manufacturing innovation centers in the country by 2020 and to increase the number of these centers up to 40 by 2025.

2. Smart manufacturing facilities: This project aims to significantly increase the smart production in key manufacturing sectors by 2020 and to reduce the operating

ülkede toplam 4.26 milyar ton kömür tüketimi gerçekleşmiştir ve bu miktarın %70'i imalat sanayine aittir. 2008 yılından itibaren Çin'in imalat sanayi katma değerinin artışı da giderek yavaşlamıştır. 2007 yılında %14.9 olan Çin imalat sanayi katma değerinin artışı 2008 yılında %9.5'e, 2015 yılında ise %5.9'a düşmüştür. Aynı zamanda, Çin hala ucuz üretim teknikleri ile üretim yapmayı sürdürmektedir. Diğer bir ifadeyle, Çin orijinal marka üreticisi (OBM) olmak yerine, orijinal ekipman üreticisi (OEM) olmayı tercih etmektedir. Nitekim, Çin mallarının %90'ı OEM ürünlerinden oluşmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalan Çin imalat sanayinde üretim sisteminin geliştirilmesi, verimliliğin arttırılması, teknolojik ve yapısal gelişimin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Çin hükümeti imalat sektörünün güçlendirilmesi hedefiyle "Çin Malı 2025" stratejisini oluşturmuştur. Bu stratejinin oluşturulmasına ilişkin ilk bildiri 5 Mart 2015 tarihinde dönemin Çin Başbakanı Li Keqiang tarafından yayımlanmıştır. 8 Mayıs 2015 tarihinde Çin hükümeti tarafından devletin ekonomik gelişme stratejisi olarak kabul edilen bu strateji "Çin Malı 2025" stratejisi adıyla 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. 24 Haziran 2015 tarihinde Çin hükümeti stratejiyi uygulamaya yönelik özel bir rehber oluşturmuştur ve Başbakan Yardımcısı Ma Kai rehberin uygulanmasından sorumlu tutulmuştur.

"Çin Malı 2025" stratejisi Çin'i dünyanın en güçlü üretici ülkesi haline getirmeyi amaçlamakta ve bu doğrultuda 10 temel sektörün geliştirilmesi öngörmektedir: 1) Yeni nesil bilişim teknolojileri; 2) Sayısal denetim araçları ve robotik teknolojileri; 3) Havacılık ve uzay ekipmanları; 4) Denizcilik ekipmanları ve yüksek teknolojiyle donatılan gemiler; 5) Modern demiryolu ulaşım araçları; 6) Enerji tasarrufu ve yeni enerji araçları; 7) Elektrik güç ekipmanları; 8) Tarım makinaları; 9) Yeni malzemeler; 10) Biyomedikal ve yüksek performanslı tıbbi cihazlar.

Ayrıca strateji kapsamında 5 büyük projenin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu projeler aşağıda açıklanmaktadır.

1. Endüstriyel teknoloji araştırma merkezleri: Bu proje ile 2020 yılına kadar ülkede 15 endüstriyel teknoloji araştırma merkezinin kurulması ve 2025 yılına kadar bu araştırma merkezlerinin sayısının 40'a yükseltilmesi hedeflenmektedir.

costs, production cycle and error margin by 30% each. It is estimated to achieve full transition to the smart production in key sectors in 2025 and to reduce the operating costs, production cycle and error margin by 50% each.

3. Quality enhancement facilities: This project aims to ensure 40% of domestic content of core components and materials in areas such as aerospace equipment, communications equipment, power generation and transmission equipment, construction machinery, rail transportation systems and household appliances by the establishment of quality enhancement facilities by 2020 and to increase domestic production by 70% by 2025.

4. Green production facilities: This project intends to determine thousands of green manufacturing facilities, to reduce the energy and resource consumption and pollutant emissions by 20% in heavy chemical industry by 2020 and to achieve an advanced development level in the world in green manufacturing facilities in 2025.

5. High-tech facilities: This project plans to provide independent research and application in a number of areas such as large aircraft, aircraft engines and gas turbines, civil aviation, new energy vehicles, maritime engineering equipment and high-tech shipping, smart grid equipment, CNC machine tools, nuclear power plant equipment and medical technology with the establishment of high-tech facilities by 2020 and to reduce dependence on foreign technology and equipment by reaching an advanced level of manufacturing in some key areas by 2025. As the strategy is based on the concept of developing manufacturing industry, the Chinese government has stated that China's overall manufacturing competitiveness would be improved by 84.5% in 2020 and by 85.5% in 2025; to upgrade the share of manufacturing value added in GDP by 2 times in 2020 and by 4 times in 2025; to increase labor productivity in manufacturing industry annually by 7.5% to 2020 and by 6.5% annually to 2025; to improve China's broadband infrastructure by increasing the internet penetration rate to 72% in 2020 and to 84% in 2025.

To conclude, it can be stated that "Made in China 2025" strategy includes two main stag-

2. Akıllı üretim tesisleri: 2020 yılına kadar, imalatın anahtar sektörlerinde akıllı üretimin önemli ölçüde yükseltilmesi, işletme maliyetlerinin, üretim döngüsünün ve hata payının her birinin %30 oranında azaltılması hedeflenmektedir. 2025 yılında ise anahtar sektörlerde tamamen akıllı üretime geçilmesinin sağlanması, işletme maliyetlerinin, üretim döngüsünün ve hata payının her birinin %50 oranında azaltılması öngörülmektedir.

3. Kalite arttırma tesisleri: Kalite arttırma tesislerinin kurulması yoluyla, 2020 yılına kadar havacılık ekipmanları, haberleşme cihazları, elektrik üretimi ve iletimi ekipmanları, inşaat makineleri, raylı ulaşım sistemleri ve ev aletleri gibi alanlarda temel altyapı parçaları ile ana malzemelerin %40'nın yerli üretiminin sağlanması ve 2025 yılında kadar yerli üretim oranını %70'e yükseltilmesi hedeflenmektedir.

4. Yeşil üretim tesisleri: 2020 yılına kadar, binlerce yeşil üretim tesisinin belirlenmesi, ağır kimya sanayilerindeki enerji ve kaynak tüketiminin ve kirletici emisyon miktarının %20 oranında azaltılması, 2025 yılında ise yeşil üretim tesislerinin gelişiminde dünyadaki ileri gelişme seviyesinin yakalanması hedeflenmektedir.

5. Yüksek teknoloji tesisleri: Yüksek teknoloji tesislerinin ve araştırma merkezlerinin kurulmasıyla, 2020 yılına kadar, büyük uçak, uçak motorları ve gaz türbinleri, sivil havacılık, yeni enerji araçları, deniz mühendisliği ekipmanları ve yüksek teknolojiyle donatılan gemiler, akıllı şebeke donanımı, CNC takım tezgâhları, nükleer güç santrali ekipmanları ve tıbbi teknoloji gibi bir dizi alanda bağımsız araştırma ve uygulama yapılmasının sağlanması, 2025 yılına kadar bazı önemli alanlarda ve ekipmanlarda uluslararası düzeye ulaşılarak yabancı teknoloji ve ana ekipmanlarına bağımlılığın azaltılması planlanmaktadır. Stratejinin temelini imalat sanayini geliştirme anlayışı oluşturduğundan, Çin hükümeti üretimde rekabet gücünü 2020 yılında %84.5'e, 2025 yılında %85.5'e arttırmaya; imalat sanayi katma değerini 2020 yılında 2 puan ve 2025 yılında 4 puan yükseltmeye; imalat işgücü verimliliğini 2020 yılında %7.5 ve 2025 yılında %6.5 civarında gerçekleştirmeye; geniş bant internet penetrasyonunu ise 2020 yılında %72'ye ve 2025 yılında %84'e çıkarmaya gayret edeceklerini beyan etmiştir.

es and envisages a long-term development. As known, during the first stage it is planed to increase China's production quality up to the production quality standards of countries like Germany and Japan and even further in 2025-2035 period. The second stage aims to move China to the leading position in the world manufacturing industry in 2035-2049 period (the 100th anniversary of the founding of the People's Republic of China). Indeed, in China's 13th Five-Year Development Plan announced on October 29, 2015, it is stated that priority will be given for improvement of the manufacturing sector and immediate arrangements will be made in order to eliminate the problems in areas such as excess capacity in domestic industry, low level of production technologies techniques, excessive energy and resource consumption, environmental issues and inadequate number of skilled labor. ■

Sonuç olarak, "Çin Malı 2025" Stratejisi'nin iki temel aşamayı içeren ve uzun vadeli bir gelişimi öngören bir stratejinin alt yapısını oluşturduğu ifade edilebilir. Bilindiği gibi, ilk aşama 2025-2035 yılları arasında Çin'in üretim kalitesinin, Almanya ve Japonya gibi ülkelerin üretim kalitesi standartlarına ulaştırılmasını hatta daha ileriye taşınmasını içermekte, ikinci aşama ise 2035-2049 yılları arasında (Çin'in kuruluşunun 100. yılında) Çin'in dünyada imalat sanayi alanındaki lider ülke konumunu yakalamasını hedeflemektedir. Nitekim 29 Ekim 2015 tarihli Çin'in 13. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda özellikle imalat sanayine yönelik çalışmalara öncelik verileceği belirtilmiş ve ülke sanayindeki kapasite fazlası, teknoloji ve üretim teknikleri seviyesinin düşüklüğü, aşırı enerji ve kaynak tüketimi, çevresel sorunlar ve kalifiye işgücü gibi alanlarda yaşanan sıkıntıların giderilmesine yönelik düzenlemelerin ivedilikle yapılacağına yönelik ifadelere yer verilmiştir. ■

CHAPTER 2. POLITICAL AND ECONOMIC COOPERATION OF THE EURASIAN COUNTRIES: INTERNATIONAL AND REGIONAL ASPECTS

BÖLÜM 2. AVRASYA ÜLKELERİNDE SİYASİ VE EKONOMİK İŞBİRLİKLERİ: ULUSLARARASI VE BÖLGESEL YÖNLER

COOPERATION WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND REGIONAL POWERS

ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR VE BÖLGESEL GÜÇLERLE İŞBİRLİĞİ

THE NEW MODEL OF THE CHINESE INTERNATIONAL DIPLOMACY: THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION CASE

ÇİN'İN YENİ ULUSLARARASI DİPLOMASİ MODELI: ŞANGAY İŞBIRLİĞİ ÖRGÜTÜ ÖRNEĞI

*Azhar Serikkaliyeva**

In more than thirty years of reform and implementation of open economy policies, great changes have taken place in China. With the country's high engagement with the world, it became obvious that China did not isolate itself from the global developments. The rapid growth of China's economy and the country's growing ties with the rest of the world necessitates the development of new concepts and approaches in the Chinese diplomacy. China's emerging role in the international arena triggers a change in current international political environment and causes further rebalancing of multipolar system. Therefore, strengthening multilateral cooperation with the other regional powers and international organizations provides suitable atmosphere for development of China's New Diplomacy.

The basis of China's New Diplomacy is formed by the New Security Concept, the New Development Approach, and the New Civilization Outlook, which were introduced in early 2000s. China's New Diplomacy has first been visible in China's diplomacy towards the Asian region, because the neighboring countries have always been crucial for Beijing to create a favorable and stable international environment. The New Security Concept encourages nations to build trust through consultations and to seek national security by means of multilateral coordination. It emphasizes: (1) multilateral ties, which stress interdependence among nations in terms of security; (2) cooperation, which replaces confrontation as the effective route to security; (3) comprehensiveness of security, which is not only confined to military and political fields alone, but also includes economic, technical, social and environmental fields; (4) institutional construction as the legitimate road to security. The New Security Concept rejects power politics and the Cold War thinking. The main reason for this rejection is that the SCO

Otuz yıldan fazla bir süredir uygulanan reform ve açık ekonomi politikalarıyla birlikte Çin'de büyük değişiklikler yaşanmıştır. Dünya ekonomisine yüksek entegrasyonunun ardından Çin'in kendisini küresel gelişmelerden soyutlamadığı açıkça görülmektedir. Çin ekonomisinin hızlı bir şekilde büyümesi ve dünya ülkeleriyle bağlarının artması, Çin diplomasisinde yeni kavramların ve yaklaşımların geliştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Çin'in uluslararası arenada belirginleşen rolü, mevcut uluslararası siyasi ortamda bir değişiklik yaşanmasını tetiklemekte ve çok kutuplu sistemde bir yeniden dengelenme sürecinin yaşanmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı, diğer bölgesel güçlerle ve uluslararası örgütlerle çok taraflı işbirliğinin güçlendirilmiş olması, Çin'in Yeni Diplomasisi'nin gelişmesi için uygun bir ortam sağlamıştır.

Çin'in Yeni Diplomasisi'nin temelini, 2000'lerin başında gündeme gelen Yeni Güvenlik Konsepti, Yeni Kalkınma Yaklaşımı ve Yeni Uygarlık Hedefi oluşturmaktadır. Söz konusu Yeni Diplomasi, ilk kez Çin'in Asya bölgesine yönelik diplomasisinde belirgin hale gelmiştir. Çünkü Pekin açısından komşu ülkeler her zaman, avantajlı ve istikrarlı bir uluslararası ortam oluşturabilmek için büyük önem taşımıştır. Yeni Güvenlik Konsepti, ülkeleri istişareler yoluyla güven temin etmeye ve çok taraflı koordinasyon yoluyla ulusal güvenliği sağlamaya teşvik etmektedir. Konsept şu hususları vurgulamaktadır: (1) güvenlik bakımından ülkeler arasında karşılıklı bağımlılığa dikkati çeken çok taraflı bağlar; (2) güvenlik için etkili bir yol olarak çatışma yerine işbirliğinin belirlenmesi; (3) güvenliğin kapsama alanının yalnızca askeri ve siyasi alanlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ekonomik, teknik, sosyal ve çevresel alanları da içermesi; (4) kurumsal yapının güvenlik için yasal yol olarak ele alınması.

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. serikkaliyeva@gmail.com

member states agreed that the Cold War Era should never come back, because this period was marked by struggles among antagonist blocs for regional or world hegemony. Beijing formally proposed the New Security Concept during the conference of the ASEAN Regional Forum held in March 1997. In April 1997, the Concept was enshrined in the China-Russia Joint Statement on World Multi-Polarization and a New World Order.

The ideals of the New Security Concept were echoed in the New Development Approach. Proposed at the forum of the Central Committee of China's Communist Party in March 2004 by the President Hu Jintao, the New Development Approach stated that all countries should strive to achieve mutual benefit and win-win situations in their pursuit of development. Moreover, the New Civilization Outlook as a part of Hu Jingtao's concept of the Harmonious Word encourages intercivilization dialogue and aims at building a harmonious world on the basis of equality. The key idea of the Concept is that each civilization has the inalienable right to choose its own and independent development path, which is suitable for its own conditions.

On the other hand, the Shanghai Cooperation Organization (SCO), which is a successor of the Shanghai Five Mechanism encouraged by Beijing in 1996 in order to resolve the border issues among China, Russia, Kazakhstan, Kyrgyzstan and Tajikistan, initiated the practice of China's New Security Concept. Established in 2001 the SCO requires member states to develop state-to-state relationships based on partnerships rather than alliances. The SCO hints at new regional cooperation model under which member states coordinate their actions but do not have treaty obligations on specific issues, particularly in the military field. After settling border disputes, the SCO members promoted cooperation fighting terrorism, separatism and extremism in line with China's New Security concept.

The SCO member states unanimously agreed to follow to seek common ground while putting aside ideological differences, which is the essence of the Harmonious Word Concept. Mentioned principle provided a basis for the Shanghai Spirit, which forms the core value of the SCO in safeguarding regional security and promoting regional development. Moreover, the Chinese Government does not consider the SCO as an alliance or bloc that could confront any third country, regional group, or

Yeni Güvenlik Konsepti, güç diplomasisini ve Soğuk Savaş düşüncesini reddetmektedir. Bu reddedişin başlıca nedeni, ŞİÖ üyesi ülkelerin Soğuk Savaş Dönemi'nin geri gelmesini istememeleridir. Çünkü bu dönem, bölgesel hegemonya ya da dünya hegemonyası adına muhalif bloklar arasındaki mücadelelerin ciddi şekilde yaşandığı bir dönem olmuştur. Pekin resmi olarak, Mart 1997'de düzenlenen ASEAN Bölgesel Forumu konferansında Yeni Güvenlik Konseptini önermiştir. Nisan 1997'de Konsept, Çin ve Rusya'nın Çok Kutuplu Dünya ve Yeni Dünya Düzeni ile İlgili Ortak Bildirisi'nde yer almıştır.

Yeni Güvenlik Konseptinin hedefleri, Yeni Kalkınma Yaklaşımı'nda da ifade edilmiştir. Mart 2004'te Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin forumunda Cumhurbaşkanı Hu Jintao tarafından önerilen Yeni Kalkınma Yaklaşımı'nda tüm ülkelerin kalkınmayı sağlayabilmeleri için karşılıklı fayda elde etmeye ve kazan-kazan durumuna ulaşmaya çalışmaları gerektiği ifade edilmiştir. Bunun ötesinde, Hu Jingtao'nun Uyumlu Dünya Konseptinin bir parçası olarak Yeni Uygarlık Hedefi, medeniyetler arası diyaloğu teşvik etmeyi ve eşitlik temelinde uyumlu bir dünya inşa etmeyi amaçlamaktadır. Konseptin ana fikri, her medeniyetin kendi koşullarına uygun ve kendilerine özgü bir bağımsız kalkınma yolunu seçme hakkına sahip olmasıdır.

Öte yandan, Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan arasında sınır meselelerinin çözümü için 1996 yılında Pekin tarafından teşvik edilen Şanghay Beşlisi Mekanizması'nın ardından kurulan bir örgüt olan Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), Çin'in Yeni Güvenlik Konsepti'nin uygulamasını başlatmıştır. 2001'de kurulan ŞİÖ kapsamında, üye devletler devletlerarası ilişkileri ittifaklar yerine ortaklıklar temelinde geliştirmeleri esastır. ŞİÖ, üye devletlerin eylemlerinin koordine edildiği ancak özellikle askeri alanda belirli konularda antlaşma yükümlülüğü bulunmayan yeni bir bölgesel işbirliği modeli olarak kurulmuştur. ŞİÖ üyeleri sınır anlaşmazlıklarında çözüm sağladıktan sonra terör, ayrılıkçılık ve aşırılıkçılık ile mücadele konusunda işbirliğini teşvik etmişlerdir ki bu durum Çin'in Yeni Güvenlik Konseptiyle uyumludur.

ŞİÖ üyeleri oybirliği ile ideolojik farklılıkları bir kenara bırakarak ortak bir zeminde buluşmayı kabul etmişlerdir. Zaten bu ilke, Uyumlu Dünya Konsepti'nin de temelidir. Söz konusu ilke, bölgesel güvenliğin korunmasın-

organization. Therefore, Beijing insists that the SCO refused to be shaped as an anti-NATO bloc.

In keeping with the principles of the New Civilization Outlook such as non-alignment and non-confrontation, the SCO respects the traditions of every member state and their right to independently choose their own development paths. Mentioned ideals were entrenched in the Charter of the Organization signed in 2002, as well as in the Declaration on the 5th anniversary of the SCO inked in 2006.

For instance, during the SCO Summit held in August 2007 in Bishkek, the heads of member states jointly signed the Treaty on Long-Term Good-Neighborly Relation, Friendship and Cooperation, in which China's New Security Concept and the New Civilization Outlook are embodied. Moreover, the Action plan for 2013-2017 that specifies implementation of the provisions of the Treaty was approved by the parties in 2013.

Since the SCO has gradually moved to explore the possibilities of economic collaboration along with security cooperation, the New Development Approach is also well expressed in the plans and actions of the Organization. In 2003, the Program of multilateral trade and economic cooperation among the SCO member states was signed defining the basic goals of economic cooperation within the framework of Organization. In particular, the economic cooperation within the SCO includes the liberalization and facilitation of trade and financial systems, cooperation in the fields of investment, communication and mineral resources.

Furthermore, the ministers of economy of the SCO member states reached agreement on establishing the SCO Interbank Consortium and the SCO Business Council in 2005. In 2006, the leaders of the SCO reaffirmed that cooperation in the field of energy was a priority for their economies and member states proposed to establish an SCO's Energy Club aiming to deepen energy cooperation among the member states and to update their energy strategies.

To conclude, the process of establishment of the SCO started with the shaping of Shanghai Spirit, which was first announced by the former President Jiang Zeming at the Summit of the Shanghai Five heads of state in Dushanbe in 2000. This process fully corresponds with the China's New Diplomacy

da ve bölgesel kalkınmanın teşvik edilmesinde ŞİÖ'nün başlıca değeri olan Şanghay Ruhu için bir temel oluşturmuştur. Ayrıca, Çin Hükümeti, ŞİÖ'yü herhangi bir üçüncü ülke, bölgesel grup veya örgüte karşı oluşturulmuş bir ittifak veya blok olarak görmemektedir. Bu nedenle Pekin, ŞİÖ'yü NATO karşıtı bir blok olarak şekillendirmeyi reddettiğini ısrarla vurgulamıştır.

Yeni Uygarlık Hedefinin herhangi bir ülkeyle/blokla bağlantılı olmama ve çatışmama gibi ilkelerine uygun olarak, ŞİÖ, üye devletlerin her birinin geleneklerine ve bağımsız bir şekilde kendi kalkınma yollarını seçme haklarına saygı duymaktadır. Söz konusu idealler, 2002 yılında imzalanan örgüt tüzüğünde ve ŞİÖ'nün 5. yıldönümünde 2006'da imzalanan bildirgede yer almıştır.

Örneğin, Ağustos 2007'de Bişkek'te düzenlenen ŞİÖ Zirvesi'nde üye devletlerin başkanları, Çin'in Yeni Güvenlik Konsepti ve Yeni Uygarlık Hedefinin somutlaştırıldığı Uzun Vadeli İyi Komşuluk İlişkileri, Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nı imzalamışlardır. Ayrıca, Antlaşma Hükümlerinin Uygulanmasını İçeren ve 2013-2017 Dönemini Kapsayan Eylem Planı da taraflarca 2013 yılında onaylanmıştır.

ŞİÖ, güvenlik işbirliği ile birlikte kademeli olarak ekonomik işbirliği imkânlarını da oluşturmak için faaliyet gösterdiğinden, Yeni Kalkınma Yaklaşımı da örgütün plan ve eylemlerinde açıkça ifade edilmektedir. 2003 yılında, ŞİÖ üyeleri arasında örgüt çerçevesinde ekonomik işbirliğinin temel amaçlarını belirleyen Çok Taraflı Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Programı imzalanmıştır. ŞİÖ içindeki ekonomik işbirliği ticaretin ve finansal sistemlerin serbestleştirilmesinin ve kolaylaştırılmasının yanısıra yatırım, iletişim ve yeraltı kaynakları alanlarında işbirliğinin sağlanması konularını içermektedir.

Ayrıca ŞİÖ üyelerinin ekonomi bakanları, 2005 yılında ŞİÖ Bankalararası Konsorsiyumu'nun ve ŞİÖ İş Konseyi'nin kurulması konusunda anlaşmaya varmışlardır. 2006 yılında ŞİÖ liderleri, ülke ekonomileri için enerji alanında işbirliğinin öncelikli olduğunu tekrar vurgulamışlar ve kendi aralarında enerji işbirliğini derinleştirmek ve enerji stratejilerini yenilemek amacıyla ŞİÖ Enerji Kulübü'nü kurmayı önermişlerdir.

Sonuç olarak, ŞİÖ'nün kurulma süreci, 2000 yılında Duşanbe'de Şanghay Beşlisi Devlet Başkanları Zirvesi'nde ilk kez dönemin Cumhurbaşkanı Jiang Zeming tarafın-

principals. The SCO was developed and institutionalized within the framework of Hu Jingtao's Harmonious World Concept. Nowadays, the SCO brings together 18 states, which are inhabited by over 3 billion people or over 45% of the world population. In 2015, they correspond to $41.5 billion GDP, which accounts for 11.1% of the world's GDP.

Therefore, establishing of the SCO could be considered as the first Chinese experience on the implementation of China's New Diplomacy. The transformation of the Shanghai Initiative from the Shanghai Five Mechanism to Shanghai Cooperation Organization corresponds with the transformation of China's international diplomacy. By initiating and developing the SCO, China started to focus on multilateral relations in its foreign policy rather than bilateral relations. It should be admitted that China is still in the process of developing the comprehensive and multidimensional approaches of its New Diplomacy. However, there is no doubt that with its New Diplomacy, China will aim to guide the SCO member states in their political and economic activities. ■

dan açıklanan Şanghay Ruhunun şekillendirilmesiyle başlamıştır. Bu süreç, yukarıda belirtildiği gibi Çin'in Yeni Diplomasi ilkeleriyle uyumludur. ŞİÖ, Hu Jingtao'nun Uyumlu Dünya Konsepti çerçevesinde geliştirilerek kurumsallaştırılmıştır. Günümüzde ŞİÖ, 3 milyardan fazla insanın ya da dünya nüfusunun %45'inden fazlasının yaşadığı 18 ülkeyi bir araya getirmektedir. Bu nüfus, 2015 yılında 41.5 milyar dolarlık bir GSYİH oluşturmuştur ki bu miktar, dünya GSYİH'sinin %11.1'ine denk gelmektedir.

Bu nedenle ŞİÖ'nün kurulması, Çin'in Yeni Diplomasisi'nin uygulanmasına ilişkin ilk Çin deneyimi olarak değerlendirilebilir. Şanghay Girişimi'nin Şangay Beşlisi Mekanizması'ndan Şanghay İşbirliği Örgütüne dönüşümü, Çin'in uluslararası diplomasisinin dönüşümü ile örtüşmektedir. Çin, ŞİÖ'yü başlatma ve geliştirme yoluyla dış politikasında ikili ilişkilerden ziyade çok taraflı ilişkilere odaklanmaya başlamıştır. Bununla birlikte Çin'in hala Yeni Diplomasisi'ni geliştirme sürecinde olduğu belirtilmelidir. Ancak Çin, uyguladığı Yeni Diplomasi stratejisiyle siyasi ve ekonomik faaliyetlerinde ŞİÖ üyelerine yol göstermeyi hedeflemektedir. ■

NEW EUROPEAN NEIGHBORHOOD POLICY: KEY POINTS FOR AZERBAIJAN

YENİ AVRUPA KOMŞULUK POLİTİKASI: AZERBAYCAN İÇİN TEMEL NOKTALAR

*Ilkin Mikayilov**

Successful eastern enlargement brings the borders of the European Union (EU) close to the Post-Soviet countries, namely, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Ukraine, Armenia and Moldova. In order to ensure close political association and high degree of economic integration with their eastern neighboring countries the EU members launched the European Neighborhood Policy (ENP), which became a key part of the foreign strategy of the EU. For instance, the ENP launched in 2004 aims to develop a zone of prosperity and a friendly neighborhood, a "ring of friends" in particular, with whom the EU can enjoy close, peaceful, and cooperative relations.

Nowadays, the ENP includes 16 countries in the Middle East, North Africa, Eastern Europe, and the Southern Caucasus. Although ENP is not offering the perspective of the EU membership to its participants, it provides financial, technical and political support. Through the policy of "sharing everything with the Union but institutions" the EU tries to develop stronger partnerships with the ENP members by initiating the partners to implement democracy reforms.

However, over the past decade the ENP could not reach the expected outcome. Moreover, the EU high-ranked officials recognize that most countries covered by the ENP are more unstable today than they were a decade ago. Therefore, the ENP, aimed to strengthen stability, security, and prosperity, could not manage to fulfil its goal of building a ring of well-governed states around the EU. Moreover, current Ukrainian Crisis and Refugee Crisis shows that instability is a threat to the EU itself.

As a result of a Joint Communication consultations, the ENP was reviewed and new main aspects of the policy were developed. Under the revised ENP published on Novem-

Doğuda başarılı ile gerçekleşen genişleme süreci, Avrupa Birliği'nin (AB) sınırlarını Azerbaycan, Beyaz Rusya, Gürcistan, Ukrayna, Ermenistan ve Moldovya gibi Sovyetsonrası kurulan cumhuriyetlerle yakınlaştırmıştır. AB ülkeleri, doğudaki komşu ülkeler ile yakın siyasi işbirliğini ve yüksek derecede ekonomik entegrasyonu sağlayabilmek amacıyla, AB' nin dış politikasının anahtar noktası haline gelen Avrupa Komşuluk Politikası'nı (ENP) uygulamaya koymuşlardır. 2004 yılında uygulanmaya başlanan söz konusu ENP, AB'nin yakın, barışçıl ve işbirlikçi ilişkiler kurabileceği bir dostane komşuluk ve refah bölgesi, bir anlamda 'dostlar halkası' oluşturmayı hedeflemektedir. Günümüzde ENP, Orta Doğu, Kuzey Afrika, Doğu Avrupa ve Güney Kafkasya'da 16 ülkeyi kapsamaktadır. ENP katılımcılara AB üyeliği önermemekle birlikte finansal, teknik ve siyasi destek sağlamaktadır. "Kurumlar hariç her şeyi kapsama" politikası yoluyla AB, ortaklarını demokratik reformlar uygulamaya teşvik ederek daha güçlü bir ortaklık kurmaya çalışmaktadır.

Bununla birlikte, ENP son on yılda beklenen sonuçlara ulaşamamıştır. Dahası, AB'nin üst düzey yetkilileri ENP'nin uygulandığı ülkelerin çoğunun on yıl önceki durumlarına kıyasla daha istikrarsız durumda olduğunu görmüşlerdir. Bu nedenle, istikrar, güvenlik ve refahı güçlendirmeyi amaçlayan ENP, AB çerçevesinde iyi yönetilen ülkeler halkası oluşturma amacına ulaşamamıştır. Ayrıca, Ukrayna Krizi ve Mülteci Krizi, istikrarsızlığın AB'nin kendisi için bile bir tehdit olduğunu/olabileceğini göstermektedir.

Bir Ortak İletişim müzakeresinin ardından, ENP yenilenmiş ve bu politikaya bazı yenilikler getirilmiştir. Nitekim, 18 Kasım 2015 tarihinde yayımlanan gözden geçirilmiş ENP çerçevesinde bölgenin siyasi ve ekonomik istikrarı ile güvenliğinin sağlanması, yeni politikanın başlıca öncelikleri olacaktır. Aslında,

* PhD Candidate, Dokuz Eylul University, Turkey. imikayilov@gmail.com

ber 18, 2015, political, economic, and security stabilization of the region would be the key priorities of the new policy. Actually, High Representative for Foreign Affairs and Security Policy of the EU, Federica Mogherini, stated that five pillars of the new ENP would be as follows: economic development and job creation; cooperation on energy; security; migration and neighbors of the neighbors' policy. Moreover, the revised ENP will strongly emphasis the differentiation and ownership strategies, ensuring a differentiated approach to its members and increasing ownership by its participants and partner countries.

Same as other countries of the South Caucasus, Azerbaijan joined the European Neighborhood Policy in 2004. Two years later, the ENP Action Plan for Azerbaijan was adopted in Brussels. Before that, the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) inked in 1999 provided the legal framework for the EU-Azerbaijan bilateral relations. It covers the most important areas of intergovernmental cooperation such as bilateral and multilateral political dialogues, political consultations, economic and trade cooperation, etc.

It should be noted that the EU tried to export the European norms and values via the ENP, based on the values of democracy, rule of law and respect of human rights. However, according to the Progress Reports, which are published annually by the European Commission, Azerbaijan have made no progress and even showed some regress in the related issues. Therefore, it can be concluded that the main positive outcome of the ENP towards Azerbaijan is the strengthening of the energy partnership. The Ukrainian Crisis clearly showed that one of the biggest challenges for the EU energy security is Russia's aggressive politics towards its neighbors. Europe's dependence on Russian gas caused the need for alternative energy sources. The reviewed ENP stresses importance of the South Gas Corridor, which should diversify energy supplies by using the resources of the Azerbaijani giant gas field Shah Deniz, Stage 2. After expansion of the existing South Caucasus Pipeline (SCP) and construction of two new pipelines, namely, the Trans-Anatolian Pipeline (TANAP) and the Trans-Adriatic Pipeline (TAP), which will transport gas from Shah Deniz to Italy through Turkey, Greece and

AB Dış İşleri ve Güvenlik Politikasından Sorumlu Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini yeni ENP'nin beş ayağı olduğunu belirtmiştir: ekonomik kalkınma ve yeni iş alanları açma; enerji işbirliği; güvenlik; göç ve komşularımızın komşuları politikası. Ayrıca, gözden geçirilmiş ENP, farklılaştırmaya ve üye ülkelere farklılaştırılmış bir yaklaşım getirmeyi garantileyen mülkiyet stratejilerine güçlü bir vurgu yapmaktadır.

Diğer Güney Kafkasya ülkeleri gibi Azerbaycan da 2004 yılında ENP'ye katılmıştır. İki yıl sonra ise Brüksel'de Azerbaycan için ENP Faaliyet Planı kabul edilmiştir. Daha önceleri AB-Azerbaycan arasındaki ikili ilişkilerin yasal çerçevesi, 1999 yılında imzalanan Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması (PCA) ile belirlenmekteydi. ENP Faaliyet Planı, hükümetlerarası işbirliğinin, iki taraflı ve çok taraflı siyasi diyaloglar, siyasi müzakereler, ekonomik ve ticari işbirliği gibi en önemli alanlarını kapsamaktadır.

Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı gibi değerleri temel alan AB'nin, ENP yoluyla Avrupa'nın bu normlarını ve değerlerini söz konusu ülkelere getirmeye çalıştığı belirtilmelidir. Bununla birlikte, Avrupa Komisyonu tarafından yıllık olarak yayımlanan İlerleme Raporlarına göre, yukarıda adı geçen değerler konusunda Azerbaycan bir ilerleme kaydedememiş, hatta biraz gerileme göstermiştir. Dolayısıyla, ENP'nin Azerbaycan üzerindeki başlıca olumlu etkisinin, enerji işbirliğinin güçlendirilmesi olduğu sonucuna varılabilir. Ukrayna Krizi, AB'nin enerji güvenliğiyle ilgili en büyük sıkıntılardan birinin, Rusya'nın komşularına yönelik saldırgan politikası olduğunu açıkça göstermiştir. Avrupa'nın Rus doğal gazına olan bağımlılığı, alternatif enerji kaynaklarına ihtiyacın doğmasına yol açmıştır. Gözden geçirilmiş ENP, Azerbaycan'ın Şah Deniz 2 kaynaklarının kullanılması ile enerji arzını çeşitlendirecek bir proje niteliğindeki Güney Gaz Koridorunun önemine vurgu yapmaktadır. Güney Gaz Koridoru hâlihazırdaki Güney Kafkasya Boru Hattı'nın (SCP) genişletilmesinin ve Şah Deniz 2 doğal gazını Türkiye, Yunanistan ve Arnavutluk üzerinden İtalya'ya ulaştıracak olan Trans-Anadolu Boru Hattı (TANAP) ve Trans-Adriyatik Boru Hattı (TAP) adlı iki yeni boru hattının inşasının ardından tamamlanacaktır. Söz konusu Hazar Denizi doğal gazının AB'ye ilk arzının 2018 sonuna

Albania, the Southern Gas Corridor will be completed. It is expected that first supplies of the Caspian Sea gas will reach the EU in late 2018. Furthermore, the EU Commission stated that in order to ensure the diversification of gas supplies, work on the Southern Gas Corridor must be intensified that would enable the Central Asian countries to export their gas to Europe. Therefore, as a reliable energy partner, Azerbaijan plays a key role in EU's strategy to attract the Central Asian countries to join the Southern Gas Corridor project.

In conclusion, one of the main priorities of the new ENP is the issue of European energy security. Therefore, Azerbaijan could be seen as a strategic partner that provides secure energy supplies to the EU. It is obvious that the key element of the ENP is still strengthening and promoting democratic changes in the ENP countries. Nowadays, the new ENP is mostly focusing on stabilization of partner countries rather than their transformation. However, according to the new ENP, the lighter form of engagement would be more appropriate and the partner countries would be given a choice whether to deepen the relations or not. Under these circumstances, there is a possibility that Azerbaijan and the EU could enhance their relationship in related areas. ■

doğru gerçekleşmesi planlanmaktadır. Ayrıca AB Komisyonu Güney Gaz Koridoru ile ilgili çalışmaların, doğal gaz arzının çeşitlendirilmesi amacıyla Orta Asya ülkelerinde üretilen doğal gazın da Avrupa'ya ihraç edilmelerini sağlama konusuna yoğunlaşması gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla, Azerbaycan güvenilir bir ortak olarak, Orta Asya ülkelerinin Güney Gaz Koridoruna katılmasını teşvik etme konusunda AB stratejisi içinde anahtar role sahiptir.

Sonuç olarak, Avrupa enerji güvenliğinin sağlanması yeni ENP'nin temel önceliklerinden biridir. Bu nedenle, Azerbaycan AB'ye güvenli enerji arzı sağlayan bir stratejik ortak olarak görülebilir. ENP ülkelerinde demokratik değişikliklerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi konusunun, hala ENP' nin temel unsurlarından biri olduğu açıktır. Ancak yeni ENP, ortakların dönüştürülmesinden ziyade bu ülkelerde istikrarın sağlanması konusu üzerinde çok daha fazla odaklanmaktadır. Bununla birlikte, yeni ENP'ye göre, bu şekildeki daha hafif bir taahhüt daha uygun olacaktır ve ilişkilerin derinleştirilmesinde ortakların kendi tercihleri dikkate alınacaktır. Bu şartlar altında, Azerbaycan'ın ve AB'nin ilgili alanlarda ilişkilerini geliştirebilme imkanı olduğu söylenebilir. ■

THE CENTRAL ASIAN POLICY OF JAPAN
JAPONYA'NIN ORTA ASYA'YA YÖNELİK STRATEJİLERİ

*Dinara Taldybayeva**

Due to the geopolitical location and the natural resources of Central Asia wide range of nations has focused its attention on the region, developing various strategies towards the regional states. Japan is one of those nations. In the early years of independence of the Central Asian countries, Japan did not pursue an active policy towards the region, however, in the recent years, due to the growing geo-political importance of the region, receiving more international attention, Japan's interest to the region has also increased. In general, Japan have intensified its Central Asian policy on the account of developments in the energy sector of the regional countries, allowing them to increase production of the energy resources, which could become an alternative to the energy resources imported to Japan from the Middle East. Therefore, Japan initiated its own projects towards the region in the fields of economy, politics and security.

Currently, Japan provides economic and technical aids and outrights to the Central Asian countries in the framework of the program of the Japanese government on the Official Development Assistance (ODA) towards the developing countries. As the ODA is one of the most effective instruments of the Japanese foreign policy and international relations, the program plays a significant role for Tokyo. The ODA program has been developed in order to provide economic aid and quotas to the developing allies and to meet the development needs of these countries. After being included in the list of developing countries on January 1, 1993 by the Development Assistance Committee of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) in Japan, the Central Asian countries could have access to these aids.

Since then, Japan has revised its foreign policy interests towards Central Asia and has

Orta Asya'nın jeopolitik konumu ve sahip olduğu yer altı kaynakları, dünyanın birçok ülkesinin ilgisini çekmekte ve bu bölgeye yönelik stratejiler geliştirmesine neden olmaktadır. Bu devletlerden biri de Japonya'dır. Bölge devletleri bağımsızlıklarına ilk kavuştukları yıllarda Japonya'nın Orta Asya politikası bugünkü gibi faal olmamakla birlikte, son yıllarda bölgenin çekiciliğinin ve jeopolitik konumunun uluslararası alanda artması Japonya' nın da bölgeye olan ilgisinin artmasına neden olmuştur. Genel olarak Japonya'nın Orta Asya bölgesine yönelik politikası, bölgenin enerji kaynaklarının Orta Doğu bölgesine alternatif sağlayabilecek bir duruma gelmesiyle birlikte aktifleşmiş, Japonya'nın bölgeye yönelik ekonomi, politika ve güvenlik alanlarında kendi projelerini geliştirmesine yol açmıştır.

Japonya günümüzde Orta Asya ülkelerine ekonomik, teknik ve karşılıksız yardım konusunda Japon Hükümetinin Gelişmekte Olan Ülkelerin Kalkınması İçin Resmi Yardım (ODA) programı çerçevesinde yardımlarını sunmaktadır. Japonya'nın dış politikasında ve uluslararası ilişkilerinde etkili enstrümanlarından biri olduğu için ODA programının rolü oldukça yüksektir. ODA programı Japonya'nın gelişmekte olan ülkeler ile olan ekonomik ilişkilerinde yardım ve kotalar sağlamaya ve gelişme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik geliştirilmiş bir programdır. Orta Asya ülkelerinin bu yardımı alması için Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütünün (OECD) Japonya'daki Yardım Komitesi 1 Ocak 1993'te Orta Asya'nın 5 devletini gelişmekte olan ülkeler listesine dahil etmiştir.

Böylece Japonya 1993 yılından itibaren Orta Asya'ya yönelik dış politika çıkarlarını tekrar gözden geçirerek başta ODA programı olmak üzere birçok girişimlerde bulunmuştur. Bu kapsamda Japonya Başbakanı Ryuta-

* MA, Kazakhstan. dinarataldybayeva@gmail.com

implemented various programs and initiatives, particularly, the ODA program. In this context, in 1997 the former Prime Minister of Japan, Ryutaro Hashimoto, introduced a diplomatic concept called the "Eurasian Diplomacy". The main aim of this concept was to develop political and economic cooperation between Japan, Russia and the Central Asian countries. According to this concept, Japan's Central Asian policy was based on three key principles: (i) to create a political dialog aiming to enhance trust and mutual understanding; (ii) to establish close partnership and economic cooperation in exploration of natural resources aiming to foster development of the region; (iii) to build peace through nuclear non-proliferation, fostering of stability and democratization in the region.

In his speech presented in 1997, Ryutaro Hashimoto emphasized the geostrategical importance of Eurasia and highlighted the importance to the Caspian region due to its high oil and natural gas reserves. Besides, the "Diplomatic Bluebook 1998" published annually by the Japanese Foreign Ministry emphasized that Japan should continue its relations with China and Russia in the framework of the "Eurasian Diplomacy".

In 1998, in order to enhance the exploration of natural resources and the transportation infrastructure, Japan developed the "Silk Road Diplomacy" and started using the term "Silk Road countries" in relation to the Central Asian countries. In this sense, Japan has taken part in the process of restoration of democracy in these countries by supporting economic reforms. Within the framework of this program, for the first time Japan integrated the Central Asian region as part of its foreign policy priorities. In 2004, the Japanese Government has launched the "Central Asia plus Japan" (CAJ) dialogue, which was built based on the "Silk Road Diplomacy" program.

In order to enhance regional cooperation in the framework of the "Central Asia plus Japan" dialog, Japan launched regular meetings with the Central Asian countries. In the context of the dialog, five main cooperation fields were determined: (i) political dialog; (ii) intra-regional cooperation; (iii) business promotion in the region; (iv) intellectual diro Hashimoto ayrıca 1997 yılında "Avrasya Diplomasisi" adlı diplomatik konsepti başlatmıştır. Başlıca amacı Japonya, Rusya ve Orta Asya ülkeleri arasında siyasi ve ekonomik işbirliğini geliştirmek olan bu konsepte göre Japonya'nın Orta Asya'ya yönelik politikası 3 ana ilkeden oluşmaktadır: (i) karşılıklı güven ve anlayışı derinleştirmek için siyasi diyalog oluşturmak; (ii) bölgenin kalkınması ve gelişmesi için doğal kaynakları keşfetmede ortak işbirliği ve ekonomik işbirliği yapmak; (iii) bölgede nükleer silahların yayılmasını önleme, demokratikleşme ve istikrar yoluyla barışı sağlamak. Başbakan Hashimoto 1997 yılında yaptığı konuşmada Avrasya'nın jeostratejik önemini vurgulamış, sahip olduğu petrol ve doğal gaz rezervleri nedeniyle Hazar bölgesine özel önem vermiştir. Ayrıca 1998 yılında Japonya Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan Mavi Kitap'ta da Japonya'nın Avrasya diplomasisi çerçevesinde Çin ve Rusya ile ilişkilerini sürdürmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

1998 yılında Japonya, doğal kaynakların keşfi ve ulaşım altyapısının geliştirilmesine yönelik "İpek Yolu Diplomasisini" geliştirerek, Orta Asya ülkeleri için İpek Yolu ülkeleri terimini kullanmış ve söz konusu ülkelerin demokrasi yoluyla yeniden yapılanmasına ve ekonomik reformların desteklemesine yönelmiştir. Bu Program ile ilk kez Japonya Orta Asya bölgesini dış politikasının önceliklerinden biri olarak ifade etmiştir. 2004 yılında da, İpek Yolu Diplomasisi'ne dayanan ''Orta Asya–Japonya diyaloğu'' (CAJ) çerçevesinde bölgesel işbirliğinin geliştirilmesini amaçlayan düzenli görüşmeler yapılması amaçlanmıştır. Bu diyalog çerçevesinde 5 işbirliği alanı belirlenmiştir: (i) siyasi diyalog; (ii) bölge içi işbirliğinin geliştirilmesi; (iii) iş dünyasının teşvik edilmesi; (iv) entelektüel diyalog; (v) kültürel ilişkiler ve entelektüel diyalog. Japonya Dışişleri Bakanı Taro Aso'nun 1 Haziran 2006 tarihinde yaptığı konuşmada "Orta Asya'nın Barış ve İstikrar Koridoruna Dönüşümü" başlıklı girişim teklif edilmiştir. Bu yeni programda Orta Asya, Japonya dış politikasında yeni bir güzergah olarak tanımlanmakta, ayrıca bölgenin sahip olduğu doğal kaynakların üretilmesi ve taşınması için bölgede güvenliğin sağlanmasının Japonya için

alog; and (v) cultural and people-to-people exchange. In this light, the current the Foreign Minister of Japan, Aso Taro, in his policy speech entitled "Central Asia as a Corridor of Peace and Stability" on June 1, 2006, stressed that Central Asia should be defined as a new direction in the foreign policy of the country and emphasized the importance of providing security in the region in order to produce and to transport the regional natural resources to Japan. This initiative clearly showed that Japan would implement long-term policies towards Central Asia.

The aforementioned Japanese initiatives towards Central Asia have been gaining importance, especially in terms of energy resources in the region. Even though Japan has been meeting most of its energy needs from the Middle Eastern resources, it has been in search of new opportunities to gain access to the Central Asian energy resources. Recent developments in the Middle East and the weakening of atomic energy sector in Japan has sparked the country's interest in the energy resources of Central Asia. For instance, in 2014 Japan's oil imports from the Middle East were over 80%, only 34% of which belonged to Saudi Arabia. Conversely, Japan's oil imports from Russia constituted only 8%.

In 2005, one year after the acceptance of the CAJ dialog, with an assistance of Japan, Afghanistan was included in the Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC) program established by the Asian Development Bank. This event was interpreted as the display of the Japanese support of the idea of transferring the Central Asian oil and natural gas via pipelines to South-East Asia.

Japan's economic interest in the Central Asian countries became even more visible after the official visit of the Japanese Prime Minister, Shinzo Abe, to these countries in 2015, which resulted into signing of several agreements, totaled approximately more than $45 billion, most of which were signed with Turkmenistan and Uzbekistan. In this sense, Japan and Turkmenistan signed agreements worth a total of $18 billion. The most important agreements being on the Japan's investment into the Galkynysh natural gas field, which is the largest natural gas field in

son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu girişim Orta Asya için uzun vadeli çıkarlar çerçevesinde politikalar yürütüleceğini göstermiştir.

Japonya'nın Orta Asya'ya yönelik başlattığı yukarıdaki girişimler bölgedeki enerji kaynaklarına ulaşım konusunda önem kazanmaktadır. Japonya enerji ihtiyacının büyük çoğunluğunu Orta Doğu ülkeleri karşıladığı için, ülkeye enerji ulaşımını sağlayacak yeni arayışlar içindedir. Orta Doğu'da yaşanan gelişmeler ve Japonya'daki atom enerji sektörünün zayıflaması ülkenin Orta Asya enerji kaynaklarına olan ilgisini artırmaktadır. Örneğin 2014 yılında Orta Doğu'dan ülkeye ihraç edilen petrol payı %80'den fazladır. Bunun içinde %34'ü sadece Suudi Arabistan'a aittir. Buna karşılık Japonya kullandığı petrolün %8'ini Rusya'dan almaktadır.

Orta Asya–Japonya diyaloğu kabul edildikten bir yıl sonra 2005 yılında Japonya'nın girişimiyle Asya Kalkınma Bankası aracılığıyla kurulan Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği Örgütü'ne Afganistan da dahil olmuştur. Bu, Japonya'nın Orta Asya'daki petrol ve doğal gaz boru hatlarının Güneydoğu Asya'ya çıkarılması düşüncesine destek vermesi olarak yorumlanmaktadır.

Japonya'nın Orta Asya ülkelerine ekonomik ilgisi, Japon Başbakanı Abe'nin 2015 yılında devlet iş adamları ile yaptığı Orta Asya ziyareti sonrasında 45 milyar dolardan fazla toplam tutarı olan anlaşmaların imzalanması ile somutlaşmıştır. Bu anlaşmaların büyük çoğunluğu Türkmenistan ve Özbekistan ile yapılmıştır. Japonya Türkmenistan ile toplamda genel tutarı 18 milyar dolar olan anlaşmaları imzalamıştır. Türkmenistan'da doğal gaz rezervi bakımından en büyük ve dünyada ise 4. sırada yer alan Galkınış doğal gaz yatağına yatırım yapması, 5 Japon şirketinin bu bölgede doğal gaz üretimi için yapılacak inşaat sürecinde yer alması ve ayrıca TAPI projesi için 10 milyar dolarlık yatırım yapılması bu anlaşmaların başında gelmektedir. Özbekistan ile de büyük çoğunluğu enerji konusunu içeren toplamda 8 milyar dolarlık anlaşmalar imzalanmıştır. Özbekistan'ın da doğalgaz üretimini artırmayı planlaması, Japonya'nın bu ülkede yeni doğal gaz yataklarının keşfi için yatırım yapmasına fır-

Turkmenistan and the 4th largest one in the world. According to the agreement, five Japanese firms will take part in the construction of onfield facilities of the Galkynysh natural gas field. For instance, Japan announce its intention to investment $10 billion in this project. Besides, Japan and Uzbekistan signed various agreements worth a total of $8.5 billion, most of which are in the field of energy. Uzbekistan's plans to increase natural gas production has given a great opportunity to Japan to invest in new natural gas exploration projects in this country. Also, reconstruction of the Tashkent Thermal Power Plant and investments aimed to establish an ammonia and urea plant by Mitsubishi are worth mentioning. Moreover, Japan signed investment agreements with Kazakhstan worth $1.5 billion, with Kyrgyzstan worth $120 million and with Tajikistan worth $7.5 million. While the agreements with Kazakhstan include the construction of the Atomic Energy Plant in the Balkhash region and the production of Toyota automobiles, the agreements with Kyrgyzstan include the restoration and renewal of the Manas Airport.

In conclusion, although Japan is geographically remote from the Central Asian region, the Central Asian policy of the country seems to be in a steadily developing process. After careful examination of the Japanese investments into the countries in the region, it can be concluded that energy investments are prioritized and as a result, the amount of investments towards Turkmenistan, Uzbekistan and Kazakhstan rich in natural resources is high. As Kyrgyzstan and Tajikistan have only water energy resources, Japanese investments towards these countries are mostly made in the form of humanitarian aid. Besides, active operations of Japanese centers in the region, such as the establishment of the Japan Technical University in Turkmenistan and the construction of the Innovator Center for the Youth in Uzbekistan, shows that Japan recognizes the importance not of economic investments alone but also of cultural investments. On the one hand, these developments can be regarded as a deliberate policy, which is implemented by Japan in order to have an active and positive image in the region. On the other hand, these developments can be regarded as Japan's entrance to the competition process with Russia and China in economic, political and ideological perspectives of the region. ■

sat tanımıştır. Özbekistan'da ayrıca Taşkent termik santralinin yeniden yapılandırılması ve Mitsubishi şirketi tarafından amonyak ve üre fabrikasının kurulmasını amaçlayan yatırımlarından söz edilebilir. Bunun dışında Japonya, Kazakistan ile 1,5 milyar dolar, Kırgızistan ile 120 milyon dolar ve Tacikistan ile 7,5 milyon dolar tutarımda anlaşmalar imzalamıştır. Kazakistan ile yapılan anlaşmalar Kazakistan'ın Balhaş bölgesinde Atom Enerji Tesisinin inşası ve Toyota otomobilinin üretimini, Kırgızistan'da da Manas havaalanının tamiri ve yenilenmesini kapsamaktadır.

Sonuç olarak, ülke coğrafik olarak bölgeden uzak olmasına rağmen Japonya'nın Orta Asya'ya yönelik politikasının sabit bir süreç içerisinde olduğu söylenebilir. Japonya'nın bölge devletlerine yaptığı yatırım alanları dikkatle incelendiğinde, daha çok enerji alanına önem verildiği, bu nedenle de yeraltı doğal kaynaklarına sahip Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan'a yapılan yatırım miktarının fazla olduğu görülebilir. Kırgızistan ve Tacikistan sadece su enerji kaynaklarına sahip olduğu için bu ülkelere olan yatırımlar daha çok insani boyutlu yatırımlar olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Türkmenistan'da Japon Teknik Üniversitesinin açılması, Özbekistan'da gençlere yönelik yenilikçi merkezin inşaatının başlatılması gibi Japon merkezlerinin faaliyet göstermesi Japonya'nın bölgeye yönelik ekonomik yatırımların yanı sıra kültürel yatırımlara da önem verdiğini göstermektedir. Bu durum, bir taraftan Japonya'nın bölgede kendi varlığını artırması ve olumlu bir imaj oluşturması için bilinçli olarak uyguladığı bir politika olarak görülse de diğer taraftan Japonya'nın Rusya ve Çin ile ekonomik, siyasi ve ideolojik boyutta bölge için rekabet sürecine girdiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. ■

CURRENT DEVELOPMENTS IN TURKEY – EU REFUGEE AGREEMENT AND SCHENGEN DISPUTE
TÜRKİYE – AB MÜLTECİ ANLAŞMASIYLA İLGİLİ SON GELİŞMELER VE SCHENGEN UYUŞMAZLIĞI

*Zhengizkhan Zhanaltay**

Since the beginning of the civil war in Syria, the European Union (EU) countries started suffering from massive illegal migrant influx to Europe. To date over 1.4 million asylum seekers have arrived to the EU searching for better life conditions causing Europe's migration crisis. The largest numbers of migrants (more than 50%) come from Syria followed by Eritrea, Afghanistan, Kosovo, Nigeria, Iraq, and several West African states including Senegal, Gambia, and Mali.

Despite the fact that Greece and Italy are frontline countries faced with overwhelming number of arrivals those countries are used by flows of illegal migrants as a gateway to Germany and others wealthier EU states. For instance, in 2015 Germany received nearly 50% of all asylum requests applied to the EU. It should be noted that the majority of refugees reached the EU through the Turkey-Greece route. As a result, the irregular migrants coming from the Middle East flood Turkey as well as Jordan and Lebanon, which have common border with Syria. According to the UN estimations, over 4 million of the Syrian refugees migrated to the neighboring countries, of which almost 2.7 million are residing in Turkey.

Under these critically important circumstances, Turkey and the EU has agreed to cooperate with each other in order to regulate the illegal migration flow and identify the refugees who really requires an asylum. Therefore, Turkey and the EU has signed the Refugee Agreement on March 20, 2016. Refugee agreement has based on the "one in – one out" rule meaning all refugees arriving in Greece through Turkey will be send back to Turkey if they do not apply for asylum or

Suriye'de yaşanan iç savaşın başından bu yana Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Avrupa'ya kitlesel yasadışı göçmen akını nedeniyle sıkıntı yaşamaya başlamışlardır. Daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilme amacıyla bugüne kadar 1.4 milyondan fazla sığınmacı AB'ye gelmiş ve bu durum Avrupa'da göç krizine neden olmuştur. Göçmenlerin büyük bir kısmı (%50'sinden fazlası) Suriye'den gelmekte, bunu Eritre, Afganistan, Kosova, Nijerya, Irak ile Senegal, Gambiya ve Mali gibi birçok Batı Afrika ülkesinden gelen göçmenler izlemektedir.

Yunanistan ve İtalya, her nekadar ilk olarak gelinen sınır ülkeler olsalar da, söz konusu bu ülkeler yasadışı göçmenler tarafından Almanya ve diğer zengin AB ülkelerine geçmek için bir ölçüde ara ülke olarak kullanılmaktadırlar. Örneğin, 2015 yılında AB'ye yapılan iltica taleplerinin yaklaşık %50'si Almanya'ya yapılmıştır. Mültecilerin çoğunun AB'ye Türkiye – Yunanistan güzergahı üzerinden ulaştığı belirtilmelidir. Sonuç olarak, Orta Doğu'dan gelen düzensiz göçmen akını, Suriye ile ortak sınırı olan Türkiye'nin yanı sıra Ürdün ve Lübnan'a doğru gerçekleşmektedir. BM tahminlerine göre, 4 milyonun üzerinde Suriyeli mülteci komşu ülkelere göç etmiştir ve bunların yaklaşık 2.7 milyonu Türkiye'de yaşamaktadır.

Bu hayati önem taşıyan şartlar altında Türkiye ve AB, yasadışı göç akınını düzenlemek ve gerçekten sığınmaya ihtiyaç duyan mültecileri belirlemek için işbirliği yapmaya karar vermişlerdir. Bu nedenle, Türkiye ve AB, 20 Mart 2016 tarihinde Mülteci Anlaşması imzalamışlardır. "Bire bir" formülüne göre hazırlanan Mülteci Anlaşması'na göre, Türkiye üzerinden Yunanistan'a gelen tüm mülteciler, iltica talebinde bulunmadıkla-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. ccanaltay@hotmail.com

if their asylum application has been denied. In return, for each returned refugee EU countries will permanently accept one Syrian who lives in refugee camps in Turkey. According to Turkey – EU deal, both sides agreed on halting the deal if the number of refugees exceeds the maximum limit of 72,000 people until the end of 2016.

During the negotiation phase, the EU has agreed to provide Turkey with €6 billion in order to support the projects aiming to cover the needs of Syrian migrants in the country. The first tranche of €3 billion will be send to Turkey during 2016 and the second tranche will be sent until 2018. Both sides also have agreed that citizens of Turkey would have a right for the visa-free travel in the Schengen zone of the European Union if Turkey could manage to fulfill necessary 72 requirements of the Visa Liberalization Roadmap. Moreover, Turkey requested from the EU to open negotiations on five chapters critical for Turkey's full membership to the EU.

Despite the negative predictions, cooperation between Turkey and the EU on exchange of refugees has successfully started according to the schedule on April 4, 2016. The first reports indicate that 325 irregular migrants who reached the EU by crossing the Turkey – Greece border have been returned to Turkey, while 102 Syrians have been settled in different EU countries.

In order to coordinate the support programs established by the EU for Syrian refugees, Brussels launched a Refugee Facility for Turkey in November 2015. Since the Refugee Facility is responsible for distribution of the first €3 billion assistance to Ankara, Turkey's Disaster and Emergency Management Authority has already forwarded projects aimed at covering the immediate humanitarian and educational needs of Syrians for its consideration. As a result, starting from early March 2016 the Refugee Facility has released €95 million in order to deliver efficient and complementary support to Syrians. Therefore, it can be concluded that the exchange of refugees is going smoothly and gradually increasing its operational capacity.

rı ya da sığınma başvuruları reddedildiği takdirde Türkiye'ye geri gönderileceklerdir. Buna karşılık, geri dönen her bir mülteci için AB ülkeleri Türkiye'deki mülteci kamplarında yaşayan bir Suriyeli'yi sürekli olarak kabul edeceklerdir. Türkiye–AB anlaşmasına göre, her iki taraf da 2016 yılı sonuna kadar mülteci sayısının 72.000'i geçmesi halinde anlaşmayı durdurmayı kabul etmiştir.

Müzakere aşamasında AB, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan projeleri desteklemek için Türkiye'ye 6 milyar Avro vermeyi kabul etmiştir. 3 milyar Avroluk ilk dilim 2016 yılı içinde ve ikinci dilim 2018 yılına kadar Türkiye'ye gönderilecektir. Her iki taraf da Türkiye'nin Vize Serbestisi Yol Haritasında yer alan 72 şartı yerine getirmesi halinde, Türkiye vatandaşlarının AB Schengen bölgesine vizesiz seyahat edebilmeleri konusunda anlaşmışlardır. Ayrıca Türkiye, birliğe tam üye olması için kritik öneme sahip olan beş faslın müzakerelere açılması talebinde bulunmuştur.

Olumsuz tahminlere rağmen, Türkiye ile AB arasında mültecilerin değişimi ile il-gili işbirliği 4 Nisan 2016 programına göre başarıyla başlatılmıştır. İlk raporlar Türkiye–Yunanistan sınırını aşarak AB'ye ulaşan 325 göçmenin Türkiye'ye geri döndüğünü ve 102 Suriyeli'nin farklı AB ülkelerine yerleştiğini göstermektedir.

Brüksel, Suriyeli mülteciler için AB tarafından kurulan destek programlarını koordine etmek amacıyla Kasım 2015'te Türkiye için bir Mülteci Programı başlatmıştır. Mülteci Programı Ankara'ya ilk 3 milyar Avroluk yardımın dağıtımından sorumlu olduğu için, Türkiye'nin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Suriyelilerin acil insani ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan projeleri değerlendirilmek üzere buraya iletmiştir. Sonuç olarak, 2016 Mart ayının başlarından itibaren Mülteci Programı kapsamında, Suriyelilere etkin ve tamamlayıcı bir destek sağlamak amacıyla 95 milyon Avro harcanmıştır. Dolayısıyla, mültecilerin değişiminin sorunsuz gerçekleştiği ve kapasitenin yavaş yavaş arttırıldığı sonucuna varılabilir.

Türkiye ve AB, sınır kontrolünün iyileştirilmesi, iltica işleminin optimize edilmesi, destek programlarının uygulanması ve lo-

Although Turkey and the EU are strengthening cooperation on the topic of improving border control, optimizing the asylum processing, implementation of the support programs and arranging logistic capabilities, the issue of permitting Turkish citizens to travel without a visa in the Schengen area remains unsolved. On May 4, 2016, the EU Commission has proposed to the European Parliament and Council of the European Union to lift the visa requirements for the citizens of Turkey if the remaining 5 benchmarks listed in the Visa Roadmap, namely, combat with corruption, protection of data, judicial cooperation, close cooperation with European Union's police organization Europol and changes in counter-terrorism laws, are fulfilled. However, since Ankara refused to make any changes requested by the EU to the Anti-Terror Law, the approving process for lifting visa requirements for the citizens of Turkey the EU Parliament has been halted for now.

Actually, from the very beginning the provision on lifting visa restrictions for Turkish nationals approved in the Turkey – EU Refugee Agreement was the most debated topic among the EU countries. The current dispute over the changes in the Anti-Terror Law might endanger the whole refugee agreement since the delay in implementation of this particular term of the Turkey – EU deal opens doors to revise the schedule of execution of the other ones.

In conclusion, the current dispute over the Schengen issue might negatively affect the cooperation between Turkey and the EU, who had worked so hard to achieve implementation of the support programs and exchange process of refugees. Therefore, collapse of the Refugee Agreement is not in the interest of Turkey and the EU. However, in these circumstances Turkey has priority to fight against terrorism and provide the security. In order to ease the tensions on current dispute both sides' needs to work on a new roadmap to find a possible solution through diplomatic channels. On this point, Minister for EU Affairs and Chief Negotiator Ambassador of Turkey, Volkan Bozkır, will meet with his counterparts in Brussels at the end of May 2016. ■

jistik imkanların düzenlenmesi konusunda aralarındaki işbirliğini güçlendirmelerine rağmen, Türk vatandaşlarının Schengen bölgesinde vizesiz seyahat etmelerine izin verme konusu çözümsüz kalmıştır. Türkiye'nin Vize Yol Haritasında geri kalan 5 kriteri (yolsuzlukla mücadele, verilerin korunması, adli alanda işbirliği, Avrupa Birliği'nin polis teşkilatı Europol ile yakın işbirliği ve terörle mücadele yasalarında değişiklik yapılması) yerine getirmesi halinde, 4 Mayıs 2016 tarihinde AB Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyine, Türk vatandaşlarına yönelik vize zorunluluğunun kaldırılmasını önerecektir. Ancak, Ankara'nın Terörle Mücadele Kanunu'nda AB tarafından istenen değişiklikleri yapmayı reddetmesi nedeniyle, Türk vatandaşlarına yönelik vize zorunluluğunun kaldırılmasının AB Parlamentosu tarafından onaylanma süreci şu an için durdurulmuştur.

Aslında, Türkiye–AB Mülteci Anlaşması'nda onaylanmış olan Türk vatandaşlarına yönelik vize zorunluluğunun kaldırılması ile ilgili hüküm, başından itibaren AB ülkeleri arasında en çok tartışılan konu olmuştur. Terörle Mücadele Kanunu'ndaki değişiklikler ile ilgili anlaşmazlık, mülteci anlaşmasının tamamını tehlikeye düşürebilir. Çünkü Türkiye–AB anlaşmasının bu özel koşulunun uygulanmasında yaşanacak bir gecikme, diğer koşulların yerine getirilmesine yönelik programın revize edilmesini gerektirebilir.

Sonuç olarak, Schengen sorunu üzerinde yaşanan anlaşmazlık, destek programlarının ve mültecilerin değişim sürecinin uygulanmasını sağlamak için çok yol almış olan AB ve Türkiye arasındaki işbirliğini olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla, Mülteci Anlaşması'nın ortadan kalkması, Türkiye'nin ve AB'nin çıkarlarıyla uyuşmamaktadır. Ancak, bu koşullarda Türkiye terörle mücadele etme ve güvenliği sağlama konusuna haklı olarak öncelik vermektedir. Mevcut anlaşmazlıkla ilgili gerginliğin azaltılması için her iki tarafın da diplomatik kanallar aracılığıyla olası bir çözüm bulmaya yönelik yeni bir yol haritası üzerinde çalışması gerekmektedir. Türkiye AB Bakanı ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır, Mayıs 2016 sonunda Brüksel'de meslektaşları ile bir araya gelerek bu konuda görüşecektir. ■

CURRENT DEVELOPMENTS OF CHINA'S ONE BELT, ONE ROAD INITIATIVE

ÇİN'İN TEK KUŞAK, TEK YOL GİRİŞİMİ İLE İLGİLİ SON GELİŞMELER

*Azhar Serikkaliyeva**

Over the last three decades, China has reached a high economic growth rate. Now, functioning in an open economy, Chinese business firms need to enter global markets and participate more actively in global competition. The construction of the One Belt, One Road (OBOR) project launched by the Chinese leader Xi Jinping in 2013 is one of the major goals of Chinese Government. This project is a major initiative for China to carry out open economic policies under new geopolitical conditions and it is also the most important project that China expects to provide special benefits for the Eurasian region. The initial outcomes of the OBOR project can be explained as follows.

First, the OBOR have gained wide international acceptance since the number of its participants has increased gradually. About 70 countries and organizations have expressed their support and contribution to the project. This global support has exceeded the scope of the traditional OBOR project and helped to form an international cooperation framework with broad influence. Meanwhile, 34 countries and international organizations have already signed a number of inter-governmental cooperation agreements with China on jointly building the OBOR project. Based on these inter-government cooperation agreements, specified cooperation programs will be additionally formulated. The Chinese Foreign Minister, Wang Yi, and the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP) Executive Secretary, Shamshad Akhtar, signed the letter of intent in Beijing on April 11, 2016. According to the document, the two sides will jointly promote regional cooperation and the implementation of the OBOR initiative. The two sides will also make specific action plans and encourage relevant countries to synchronize their development strategies with the initiative.

Second, the Chinese side could manage to set financial provision mechanisms within the framework of the OBOR. Several institutions were established to finance the Chi-

Son otuz yılda Çin, yüksek bir ekonomik büyüme hızına ulaşmıştır. Açık bir ekonomide faaliyet gösteren Çin firmalarının, küresel pazara girmeleri ve küresel rekabete daha aktif katılmaları gerekmektedir. 2013 yılında Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping tarafından başlatılan Tek Kuşak, Tek Yol (OBOR) projesinin inşa edilmesi, Çin Hükümeti'nin en önemli amaçlarından biri olmuştur. Bu proje, Çin'in yeni jeopolitik şartlar altında açık ekonomi politikalarını gerçekleştirmesi anlamında çok önemli bir girişim niteliğindedir. Aynı zamanda bu proje, Çin'in Avrasya bölgesine özel avantajlar sağlamayı umduğu bir projedir. OBOR projesinin ilk sonuçları aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

İlk olarak, OBOR projesi, katılımcılarının sayısı giderek arttığından, geniş ölçüde uluslararası alanda kabul görmüştür. Projeye yaklaşık 70 ülke ve kuruluş destek vererek katkı sağlamıştır. Bu küresel destek, geleneksel OBOR projesinin kapsamını genişleterek, oldukça geniş bir etkiye sahip uluslararası bir işbirliği çerçevesinin oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Bu arada, 34 ülke ve uluslararası kuruluş OBOR projesini ortaklaşa oluşturmak üzere Çin ile bir dizi hükümetlerarası işbirliği anlaşması imzalamıştır. Bu hükümetlerarası işbirliği anlaşmalarına dayanarak ayrıca işbirliği programları da oluşturulacaktır. Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi ve Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (UNESCAP) Genel Sekreteri Shamshad Akhtar 11 Nisan 2016 tarihinde Pekin'de bir Niyet Mektubu imzalamışlardır. Bu belgeye göre, iki taraf birlikte bölgesel işbirliğini ve OBOR projesinin uygulanmasını destekleyeceklerdir. İki taraf ayrıca, özel eylem planları yapacak ve ilgili ülkelerin kendi kalkınma stratejileri ile bu girişimi senkronize etmelerini teşvik edecektir.

İkinci olarak, Çin tarafı OBOR çerçevesinde bir takım mali mekanizmalar oluşturmayı başarabilmiştir. Çin'in OBOR girişimini finanse etmek için çeşitli kurumlar oluşturulmuştur.

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. serikkaliyeva@gmail.com

nese OBOR initiative. The first institution is the Silk Road Fund with $40 billion capital, which is planned to be increased up to $100 billion. The second institution is the Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), established with $100 billion fund. The third institution is the New Development Bank BRICS (NDP BRICS). The total amount of funds of these three institutions could reach $240 billion. The AIIB started operations in January 2016, and the first group of projects financed by the Silk Road Fund has been officially launched. Nowadays, countries along the route are discussing the possibility of allocation of mentioned funds for establishment or expansion of bilateral and multilateral cooperation.

Third, a transportation network is gradually taking its final shape within the framework of the OBOR. Currently, the construction of the connectivity network has begun on the Belgrade-Budapest Railway and the Jakarta-Bandung High-speed Railway. The China-Laos Railway, China-Thailand Railway, and other pan-Asia railway networks have started construction in March 2016. In this framework, Beijing achieved to increase the number of the freight trains on the China-Europe route. In 2015, the total amount of freight trains from China to Europe reached 815, which is 2.7 times more than the number of freight trains in 2014. On April 26, 2016, Baoding Hebei Province of China sent the first freight train on the Hebei-Europe route. The abovementioned railway will pass through the Manchuria station in the southern region of Russia in the direction of the Belarusian cargo station Kolyadichi at Minsk. Moreover, in November 2014 the Chinese Ministry of Railway Transport announced that over $35 billion would be allocated for construction of the Baku-Tbilisi-Kars railway project launched in 2010. In order to put the Baku-Tbilisi-Kars railway into operation in 2017 the Chinese side is planning to provide both financial and technological assistance.

Fourth, cooperation process in moving of production facilities from China to OBOR countries is accelerating. China has signed agreements with 20 countries, especially Indonesia, Kazakhstan, and Mongolia to implement institutional collaboration in increasing the production capacity. At present, 52 projects, with a total investment of $27 billion are being implemented.

Fifth, the countries along the route are striving to promote the level of trade and

İlk kurum, 40 milyar dolar sermayesi olan (ama 100 milyar dolara kadar çıkarılması planlanan) İpek Yolu Fonu'dur. İkinci kurum 100 milyar dolar fon ile kurulan Asya Altyapı Yatırım Bankası'dır (AIIB). Üçüncü kurum, BRICS Yeni Kalkınma Bankası'dır (NDP BRICS). Bu üç kurumun fonlarının toplam tutarı 240 milyar dolara ulaşmıştır. AIIB Ocak 2016 yılında faaliyete başlamıştır ve İpek Yolu Fonu tarafından finanse edilen projelerin ilk grubu da resmen uygulamaya konmuştur. Günümüzde, güzergah üzerinde yer alan ülkeler, iki taraflı ve çok taraflı işbirliğinin oluşturulması veya genişletilmesi için söz konusu fonların tahsisine yönelik imkanlar üzerinde tartışmaktadırlar.

Üçüncü olarak, OBOR çerçevesinde ulaşım ağı yavaş yavaş son şeklini almaktadır. Şu anda Belgrad–Budapeşte Demiryolu ve Jakarta–Bandung Yüksek Hızlı Demiryolu üzerinde bağlantı ağının yapımı başlamıştır. Çin–Laos Demiryolu, Çin– Tayland Demiryolu ve diğer pan-Asya demiryolu ağlarının inşaatına Mart 2016'da başlanmıştır. Bu çerçevede Pekin, Çin – Avrupa güzergahında yük treni sayısını artırmayı başarmıştır. 2015 yılında Çin'den Avrupa'ya yük taşıyan trenlerin toplam sayısı 815 olmuştur. Bu rakam, 2014 yılındaki yük trenleri sayısından 2.7 kat daha fazladır. 26 Nisan 2016 tarihinde Çin'in Baoding Hebei Eyaleti, Hebei–Avrupa güzergahı üzerinden ilk yük trenini göndermiştir. Yukarıda belirtilen demiryolu, Minsk'teki Belarus kargo istasyonu olan Kolyadichi yönünde, Rusya'nın güney bölgesinde bulunan Mançurya istasyondan geçecektir. Ayrıca, Kasım 2014'te Çin Demiryolu Ulaştırma Bakanlığı, 2010 yılında başlatılan Bakü– Tiflis–Kars demiryolu projesinin inşası için 35 milyar doların üzerinde tahsisat yapılacağını duyurmuştur. Bakü–Tiflis– Kars demiryolunun 2017 yılında faaliyete geçirilebilmesi için Çin tarafı hem finansal hem de teknolojik destek sağlamayı planlamaktadır.

Dördüncü olarak, üretim tesislerinin Çin'den OBOR ülkelerine taşınması konusunda işbirliği süreci hızlanmaktadır. Çin, üretim kapasitesini artırma konusunda kurumsal işbirliğini sağlayabilmek için 20 ülke ile özellikle Endonezya, Kazakistan ve Moğolistan ile anlaşma imzalamıştır. Şu anda 27 milyar dolar değerinde toplam yatırıma sahip 52 proje uygulanmaktadır.

Beşinci olarak, güzergah üzerinde yer alan ülkeler, ticaret ve yatırım düzeyini arttırmaya, çeşitli serbest ticaret bölgeleri kurmaya

investment, to explore various types of free trade zones and to accelerate the integration process. Russia and China signed a Joint statement on cooperation on the construction of the joint Eurasian Economic Union (EEU) and the Silk Road Economic Belt project on May 8, 2015 in Moscow. Consequently, the EEU, a regional organization, which was initially formed with the aim of protecting itself from excessive economic influence of China, has changed its direction toward the interface with the Chinese initiative. Under the OBOR project China could manage to initiate the process of the economic corridor shaping. Currently, China is accelerating the process of formulating its plans on construction of economic corridor with Mongolia and Russia. On June 22, 2016, in Tashkent China, Russia and Mongolia endorsed a development plan to build an economic corridor linking the three neighbors, pledging to boost transportation connectivity and economic cooperation in border regions. The idea of constructing the economic corridor linking the three countries was proposed in 2014 when President Xi suggested connecting China's Silk Road Economic Belt with Russia's transcontinental rail plan and Mongolia's Steppe Road program. The proposal was put into action in 2015 when Mongolia's first highway program started. Moreover, within the framework of China-Pakistan economic corridor aimed at connecting Chinese Xinjiang with Pakistani Gwadar port Beijing is planning to expand global trade with South Asia, the Middle East and Africa.

Sixth, people-to-people and cultural interactions have been intensified. China has set up government scholarships to the nations along the Silk Road, held culture years and art festivals in the countries which are located along the route, and carried out the Silk Road Film Bridge Project and the Silk Road Book Translation Project, having positive effects on people-to-people and cultural cooperation in the OBOR initiative.

Currently the OBOR initiative is at the stage of transforming from being discussed to being accepted to a certain level both economically and politically. To date, the OBOR countries could manage to avoid the direct conflict of interest formally reaching an agreement on their participation in the project. However, with transition to the implementation phase, there is an essential need for the approval of the Official One Belt One Road Action Plan, according to which the OBOR funds will be allocated. ■

ve entegrasyon sürecini hızlandırmaya çalışmaktadırlar. Rusya ve Çin, Moskova'da 8 Mayıs 2015 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ve İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projelerinin işbirliği üzerinde ortak bildiriye imza atmışlardır. Dolayısıyla, başlangıçta Çin'in güçlü ekonomik etkisinden kendisini korumak amacıyla kurulmuş bir bölgesel örgüt olan AEB, Çin'in bu inisiyatifi ile işbirliğine doğru yönünü değiştirmiştir. OBOR projesi kapsamında Çin, ekonomik koridoru şekillendirme sürecini başlatmayı başarabilmiştir. Şu anda Çin, Moğolistan ve Rusya ile bir ekonomik koridorun inşa edilmesine yönelik planlama sürecini hızlandırmak-tadır. 22 Haziran 2016 tarihinde Taşkent'te Çin, Rusya ve Moğolistan, üç komşuyu birbirine bağlayan, ulaşım bağlantısını geliştirmeyi ve sınır bölgelerinde ekonomik işbirliğini ilerletmeyi taahhüt eden bir ekonomik koridorun oluşturulmasına yönelik kalkınma planını onaylamışlardır. Üç ülkeyi birbirine bağlayan ekonomik koridorun inşası ile ilgili bu fikir, 2014 yılında Cumhurbaşkanı Xi'nin, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesinin Rusya'nın kıtalararası demiryolu planı ve Moğolistan'ın Bozkır Yolu programı ile bağlantısının sağlanmasını önermesiyle ortaya çıkmıştır. Bu öneri, 2015 yılında Moğolistan'ın ilk karayolu programı başlatıldığında uygulamaya konmuştur. Ayrıca, Pekin, Sincan'ı Pakistan'ın Gwadar limanı ile bağlamayı amaçlayan Çin–Pakistan ekonomik koridoru çerçevesinde Güney Asya, Orta Doğu ve Afrika ile küresel ticareti genişletmeyi planlamaktadır.

Altıncı olarak, insanlararası iletişim ve kültürel etkileşim yoğunlaşmıştır. Çin, İpek Yolu güzergahında yer alan ülkelere devlet bursları vererek, güzergah üzerinde bulunan ülkelerde kültür yılları ve sanat festivalleri düzenleyerek ve İpek Yolu Film Köprüsü Projesi yanısıra İpek Yolu Kitap Çevirisi Projesi'ni yürüterek OBOR girişiminin, toplumsal ve kültürel işbirliği üzerinde olumlu etkilere sahip olmasını sağlamıştır.

Şu anda OBOR girişimi, tartışılma aşamasından hem ekonomik hem de siyasi açıdan belirli bir seviyede kabul görme aşamasına dönüşüm noktasındadır. Bugüne kadar OBOR ülkeleri, arak doğrudan menfaat çatışmasına girmekten kaçınmayı başarabilmişlerdir. Ancak, uygulama aşamasına geçişle birlikte, OBOR fonlarının dağıtılmasını sağlayacak Resmi Tek Kuşak, Tek Yol Eylem Planı'nın onaylanmasına ciddi bir ihtiyaç duyulmaktadır. ■

15TH ANNIVERSARY SUMMIT OF SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION ON JUNE 23-24, 2016

23-24 HAZİRAN 2016 ŞANGAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ DÖNEM ZİRVESİ

*Aidarbek Amirbek**

On June 23-24, 2016, 15th Summit of Shanghai Cooperation Organization (SCO) was held in Tashkent under the chairmanship of the President of Uzbekistan, Islam Karimov. Steadily adhering to the "Shanghai Spirit" the SCO member states signed the Tashkent Declaration, the Action Plan for 2016-2020 for the implementation of the SCO Development Strategy towards 2025, the Program on the Development of Cooperation in the Sphere of Tourism and the Memorandum of Obligations on the Membership Status of India and Pakistan. Therefore, the key topics during the Summit were devoted to the issues of regional security, enhancement of cooperation in the fields of economy and tourism, and accession of the new members.

Since its foundation on June 14, 2001, the SCO has determined its priority target as fighting against "three evil forces" that could undermine the stability and security in the region: terrorism, extremism and separatism. Nowadays, as China and Russia have been strengthening their strategic alliance in the region, which even cause the necessity for the Western countries to minimize the geopolitical and economic challenges that originate from this strategic alliance by signing the Trans-Pacific Partnership Agreement between the U.S. and its allies and the Missile Shield System Deployment in Central and Eastern Europe. This situation increases the geopolitical tensions based on the conflict of interests of the global actors in the Middle East, Eastern Europe, North Asia and the South China Sea, which are situated close to Central Asia. This situation also gives rise to new threats for the SCO member countries. In fact, these threats are listed in the Tashkent Declaration as follows: 1) interference of the global powers in both the regional issues and

23-24 Haziran 2016 tarihinde Taşkent'te Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Karimov'un başkanlığında Şanghay İşbirliği Örgütü'nün (ŞİÖ) 15. dönem zirve toplantısı yapılmıştır. Zirve'de üye devletler "Şanghay Ruhu'na" bağlı kaldıklarını teyit ederek Taşkent Deklarasyonu, 2025 ŞİÖ Gelişim Stratejisinin 2016-2020 yıllarını kapsayan ilk dönem uygulama planı, turizm alanında işbirliğini geliştirme programı, Hindistan ile Pakistan'ın üyelik statüsüne ilişkin yükümlülükleri memorandumunu imzalamışlardır. Böylece zirvenin gündemini bölgesel güvenlik sorunları, ekonomi ve turizm alanlarında işbirliğini arttırma ile yeni üyelerin kabulü konuları oluşturmuştur.

ŞİÖ kurulduğu 14 Haziran 2001 tarihinden itibaren kendi coğrafi alanında istikrar ve güvenliği sarsabilecek üç tehditle (terörizm, aşırıcılık ve ayrılıkçılık) mücadeleyi öncelikli hedef olarak belirlemiştir. Fakat günümüzde bölgede Çin ve Rusya'nın stratejik ittifaklarını güçlendirmeleri, ABD ve müttefiklerinin "Trans Pasifik Ortaklık" anlaşması, Merkezi ve Doğu Avrupa'ya "Füze Kalkanı Sistemi" konuşlandırılması gibi önlemler almalarını beraberinde getirmiştir. Böyle bir durum küresel aktörlerin Orta Asya bölgesinin yakın çevresindeki Orta Doğu, Doğu Avrupa, Kuzey Doğu Asya ve Güney Çin denizinde çıkar anlaşmazlıklarına dayalı jeopolitik gerginliği arttırmakta ve ŞİÖ ülkelerini tehdit eden yeni tehlikelerin belirmesine yol açmaktadır. Nitekim bu tehlikeler Taşkent Deklarasyonu'nda şöyle belirtilmiştir: 1) Bazı güçlü aktörlerin bölgesel sorunlara müdahale etmeleri ve devletlerin iç işlerine karışarak istikrarı bozucu eylemlere başvurmaları; 2) Farklı devletlerin çıkarları gözetilmeden, tek taraflı

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. a.amirbek80@gmail.com

internal affairs of the states causing destabilization; 2) unilateral build-up of missile defense systems by one state or group of states, without taking into account the interests of other countries and recognizing the state borders; 3) militarization of outer space and deployment of weapons in it; 4) growing threat of terrorist groups gaining access to weapons of mass destruction, including the terrorist use of chemical and biological materials; 5) cyber terrorism threats.

The Tashkent Summit results were influenced by agreements reached by the SCO Defense Ministers during their meeting that was held in Astana, the capital city of Kazakhstan, on June 8, 2016. According to these agreements that had been achieved in order to be protected against new threats, the areas of cooperation among the SCO members were identified as follows: 1) providing internet network and information security management; 2) standing for the early adoption of the UN Comprehensive Convention on International Terrorism; 3) developing common political strategies within the realities of current geopolitical situation; 4) preventing both religious and ethnic conflicts, so as spreading extremism and separatist ideologies, especially among the young population of the SCO member states; 5) finalizing the SCO Agreement on the fight against extremism; 6) further development of cooperation within the SCO Regional Anti-Terrorism Structure (RATS); 7) providing necessary assistance to the Afghan Government to ensure domestic stability in Afghanistan; 8) strengthening the cooperation in the area of intelligence sharing; 9) arranging the SCO "Peace Mission-2016" military anti-terrorism exercises with the participation of member states on September 5-13, 2016 in Kyrgyzstan.

However, the cooperation of the SCO members in the fields of defense is usually focused on enchacing the fight against "three evil forces". Indeed, in 2015, 317 attacks that might result from terrorism and extremism were prevented with the SCO RATS's efforts and as a result, the Program on Combating Terrorism, Separatism and Extremism for 2016-2018 was approved. However, to date, no documents or programs have been adopt-

ve sınır tanımadan füze kalkanı sisteminin geliştirilmesi; 3) Askeri uzay faaliyetlerinde bulunmaları ve silah konuşlandırmaları; 4) Kitle imha silahları ile kimyasal ve biyolojik silahların teröristlerin eline geçme ihtimali; 5) Siber terör tehditleri bu yeni tehditler arasında sayılmıştır.

Kazakistan'ın başkenti Astana'da 8 Haziran 2016 tarihinde ŞİÖ Savunma Bakanları toplantısı yapılmış ve zirve kararlarına da yansıyan önemli anlaşmalara varılmıştı. Buna göre yeni tehlikelere karşı korunmak için işbirliği alanları şöyle belirlendi: 1) İnternet ağlarının yönetimini ve uluslararası enformasyon güvenliğini sağlamak; 2) BM nezdinde "Uluslararası Terörle Mücadele" anlaşmasının kabul edilmesi için çalışmak; 3) Jeopolitik gerçeklerden hareketle ve anlaşılan konular dâhilinde ortak siyasi yaklaşımlar geliştirmek; 4) Dini ve etnik çatışmalara, özellikle üye ülkelerin genç nüfusuna aşırıcılık ve ayrılıkçı ideolojilerin empoze edilmesine izin vermemek; 5) ŞİÖ aşırıcılıkla mücadele konusunda nihai anlaşma metninin tamamlanması için görüşmelere devam etmek; 6) Üye ülkelerin ŞİÖ "Bölgesel Anti-Terör Teşkilâtı" kapsamında etkileşimini arttırmak; 7) Afganistan'da iç istikrarın sağlanması için Afgan Hükümetine gerekli yardımları sağlamak; 8) İstihbarat paylaşımı alanında işbirliğini güçlendirmek; 9) Üye ülkelerin katılımıyla 5-13 Eylül 2016'da Kırgızistan'da terör karşıtı "Barış Misyonu-2016" askeri eğitimi düzenlemek.

Bununla birlikte ŞİÖ üyelerinin savunma ve askeri alanlardaki işbirliği, genelde üç tehditle mücadeleyi arttırmakla sınırlı kalmaktadır. Nitekim, 2015 yılında ŞİÖ'nün çabalarıyla terör ve aşırıcılık eylemlerinden kaynaklanabilecek 317 saldırının önü alınmıştır ve bu doğrultuda 2016-2018 yıllarını kapsayan "Terörizm, Aşırıcılık ve Ayrılıkçılık ile Mücadele Programı" onaylanmıştır. Ancak günümüze kadar üye ülkelerin ortak savunma ve askeri işbirliğini arttırmalarını sağlayabilecek herhangi bir belge ya da program kabul edilmemiştir. Bu durumun, Rusya ve Orta Asya ülkelerinin savunma ve askeri

ed that would allow the member states to increase the joint military cooperation. This situation is caused by the fact that Russia and the Central Asian countries prefer to develop regional military cooperation within the Collective Security Treaty Organization (CSTO) and only international security issues are delegated to the SCO.

Another important issue discussed during the Summit was the development of cooperation in the field of economy and tourism. While the Western countries, along with their allies in the Middle East, weakened Russia's economy by reducing oil prices and imposing economic sanctions, the U.S. gives priority to its China Containment Policy, which is considered as part of the U.S.'s rebalancing policy in the Asia. In this way, the U.S. and Western countries aim to limit the development of China's Maritime Silk Road project and Russia's Eurasian Economic Union (EAEU) project. It should be noted that while China is implementing the Silk Road Economic Belt project that envisages the transportation of Chinese goods to world markets by inland transportation networks, Russia prefers to strengthen the economic ties between the EAEU members through launching the free trade agreements. Indeed, during the 20th St.Petersburg International Economic Forum held on June 17, 2016, Russian President Vladimir Putin brought to the agenda the Greater Eurasian Partnership Initiative that envisages opening more to the East. According to this initiative, the EAEU is expected to expand its trade relations with the CIS countries, India, Pakistan, Iran, and especially China. In this context, within the framework of Russia's and China's interests, the interaction between the EAEU and the Silk Road Economic Belt project is intended to be increased. However, the SCO countries face the negative effects of the sanctions imposed by the U.S. and the Western countries especially in international trade. For example, while the total trade volume among the SCO countries amounted to $144.28 billion in 2014, it reduced to $112.11 billion in 2015.

The issue of accession of new members to the SCO can be considered from both security and economic perspectives. There are three

alanlardaki işbirliğini daha çok "Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü" (KGAÖ) kapsamında geliştirmek istemelerinden, KGAÖ'yü aşan güvenlik sorunlarını ise ŞİÖ'ye taşımayı tercih etmelerinden kaynaklandığı ifade edilebilir.

Zirvede görüşülen bir diğer önemli konu ise ekonomi ve turizm alanlarında işbirliğini geliştirmek olmuştur. Bilindiği gibi, Batı ülkeleri Orta Doğu'daki müttefikleriyle birlikte petrol fiyatlarını düşürerek ve çeşitli yaptırımlar uygulayarak ekonomik anlamda Rusya'nın zayıflamasına yol açarlarken, ABD "Yeniden Dengeleme" stratejisi çerçevesinde Çin'i çevreleme politikasına öncelik vermektedir. Bu şekilde ABD ve Batı ülkeleri Çin'in Deniz İpek Yolu ve Rusya'nın Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) projelerinin gelişimini sınırlandırmayı hedeflemektedirler. Buna karşın Çin kendi mallarını karayolları ulaşım ağlarıyla dünya pazarlarına ulaştırmayı öngören "İpek Yolu Ekonomik Kemeri" isimli projesini hayata geçirirken, Rusya serbest ticaret anlaşmaları üzerinden AEB'nin ekonomik bağlantılarını güçlendirmeyi yeğlemektedir. Nitekim 17 Haziran 2016 tarihinde 20. St.Petersburg Uluslararası Ekonomi Forumu'nda konuşan Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin Doğu'ya daha fazla açılmayı öngören "Büyük Avrasya Ortaklığı" inisiyatifini gündeme getirmiştir. Buna göre AEB'nin başta Çin olmak üzere, Hindistan, Pakistan, İran ve Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleriyle ticari ilişkilerini geliştirmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda Rusya ve Çin'in çıkarları çerçevesinde AEB ile İpek Yolu Ekonomik Kemeri projesinin etkileşiminin arttırılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bununla birlikte ŞİÖ ülkeleri, özellikle dış ticaret alanında ABD ve Batı'nın uyguladığı yaptırımların olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin, 2014 yılında ŞİÖ ülkelerinin kendi aralarındaki toplam ticaret hacmi 144,28 milyar dolar iken, 2015 yılında 112,11 milyar dolara düşmüştür.

ŞİÖ'ye yeni üyelerin kabulü konusu, tarafların hem güvenlik, hem de ekonomik çıkarları kapsamında değerlendirilebilir.

key reasons for Pakistan's membership in the SCO: 1) ensuring an effective participation in regional transport and energy projects by developing relations with the Central Asian countries; 2) balancing the U.S. vector of foreign policy with Russian and particularly with Chinese vectors by shaping its multilateral foreign strategy through the SCO; 3) strengthening international authority of the country dealing with the challenges coming from confrontation with India by using the SCO sources (especially China). China and Uzbekistan have supported the membership of Pakistan. However, Russia has declared that it can support Pakistan's accession only if India also join the Organization. On the other hand, Kazakhstan has some concerns about this issue. These concerns stem from the fact that both India and Pakistan possess nuclear weapons, moreover, these countries are not parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, and finally, ongoing territorial disputes between India and Pakistan can constitute an obstacle for the implementation of the SCO's policies. In this regard, according to the Memorandum of Obligation, both states are obliged to sign Good Neighbor Agreement. In fact, Pakistan's accession will have significant importance for accelerating progress in solving Afghanistan problem in favor of the SCO countries and ensuring a safe transportation route to South Asia for all countries in the region.

In May 2002, India expressed its interest in joining the SCO for the first time. However, up till today, India could not manage to become the SCO member due to three reasons: 1) competition between China and India in South Asia; 2) border disputes with both China and Pakistan; 3) efficient cooperation with the U.S. in economic and military fields. In fact, Russia has continuously brought India's SCO membership to the agenda for the following reasons: 1) Russia is implementing the North-South International Transport Corridor to have easy access to the Indian Ocean. India plays a key role in ensuring the safety of the corridor; 2) China's financial power is significantly higher than the financial power of Russia. In order to balance China's financial influence within the SCO, Russia, in the long

Pakistan'ın örgüte üyeliği üç temel nedene dayandırılabilir: 1) Orta Asya ülkeleriyle ilişkileri geliştirerek bölgesel ulaşım ve enerji projelere etkin katılımının sağlanması; 2) ŞİÖ üzerinden dış politikasını çok taraflı boyuta dönüştürerek ABD vektörünü Rusya ve özellikle Çin ile dengelemesi; 3) Hindistan ile yaşanan sorunlarda ŞİÖ'yü (özellikle Çin'i) kullanarak hem ülkenin pozisyonu hem de otoritesini kuvvetlendirmek istemesidir. Çin ve Özbekistan Pakistan'ın üyeliğini desteklemişlerdir. Buna karşın Rusya Pakistan'ı ancak Hindistan'ın üyeliğiyle birlikte destekleyebileceklerini açıklamıştır. Diğer yandan, Kazakistan'ın; hem Pakistan'ın hem de Hindistan'ın nükleer silaha sahip olmaları, bu ülkelerin, "nükleer silahların yayılmasının önlenmesi" anlaşmasına taraf olmamaları ve özellikle Hindistan – Pakistan arasındaki anlaşmazlıkların ŞİÖ'de ortak politikaların uygulanmasına engel teşkil edebileceği ihtimali nedeniyle çekinceleri söz konusu olmuştur. Bu doğrultuda her iki devlete yükümlülük memorandumu gereği «İyi Komşuluk Anlaşması» diretilmektedir. Pakistan'ın üyeliği, Afganistan sorununun ŞİÖ ülkelerinin lehine çözülmesi konusunda bir ilerleme kaydedilmesi ve tüm bölge ülkeleri için Güney Asya'ya güvenli ulaşımın sağlanabilmesi açısından önem arz edecektir.

Hindistan ŞİÖ'ye üyeliğini ilk kez 2002 yılının Mayıs ayında dile getirmiştir. Fakat günümüze kadar Hindistan üç gerekçe ile ŞİÖ'ye alınmamıştır denilebilir: 1) Güney Asya'da yaşanan Çin – Hindistan rekabeti; 2) Çin ve Pakistan ile yaşadığı sınır anlaşmazlıkları; 3) ABD ile ekonomik ve askeri alanlarda geliştirdiği etkin işbirliği. Aslında Hindistan'ın ŞİÖ üyeliğini Rusya sürekli olarak şu nedenlerle gündeme taşımıştır: 1) Rusya, Hint Okyanusu'na kolay ulaşabilmek için «Kuzey – Güney Uluslararası Ulaşım Koridorunu» hayata geçirmektedir. Koridorun güvenliğini sağlamada Hindistan kilit bir rol oynamaktadır; 2) Çin'in finansal olanakları Rusya'ya göre görece üstündür. Rusya ŞİÖ bünyesinde Çin'in finansal etkisini dengeleyebilmek için yanına Hindistan'ı alarak uzun vadede Çin'in

term, would aim to prevent China's financial monopoly by acting together with India.

India's membership can turn the SCO into a new center of power in Eurasia. However, accession of both countries as new members of the SCO can cause many problems. Border dispute is the main issue among these problems. In short, India's and Pakistan's memberships depend on applying the Memorandum of Obligation and removing the doubts of the SCO states about their memberships. Therefore, India's and Pakistan's memberships can be confirmed during the 16th SCO Summit, which will be held in Astana on June 8-9, 2017, only if the parties fulfill all requirements of the Memorandum removing all doubts of the member states. Thus, the SCO can consolidate its power in the fields of security and economy at both regional and international levels. ■

finansal monopolünü engellemeyi hedeflemiş olabilir.

Hindistan'ın üyeliği ŞİÖ'yü Avrasya'da yeni bir güç odağına dönüştürebilir. Fakat, her iki ülkenin ŞİÖ'ye birlikte üyeliği örgütte birçok sorunu da gündeme getirebilir. Bunların başında sınır anlaşmazlıkları sorunu gelmektedir. Kısacası, Hindistan ve Pakistan'ın üyeliği, yükümlülük memorandumunu uygulamalarına ve ŞİÖ devletlerinin üyelikle ilgili tedirginliklerini gidermelerine bağlıdır. Eğer memorandumda istenilenler yerine getirilir ve üye ülkelerin tedirginlikleri giderilebilir ise, 8-9 Haziran 2017 tarihinde Astana'da düzenlenecek olan 16. Dönem Zirve Toplantısı'nda Hindistan ile Pakistan'ın üyeliği onaylanabilir. Böylece ŞİÖ hem güvenlik alanında hem de ekonomik alanda bölgedeki ve dünyadaki gücünü pekiştirebilir. ■

ON THE EVE OF THE V CASPIAN SUMMIT IN ASTANA
ASTANA'DA YAPILACAK OLAN 5. HAZAR ZİRVESİ ÖNCESİNDE YAŞANAN GELİŞMELER

*Lidiya Parkhomchik**

Current geopolitical situation in the Caspian region clearly demonstrates the necessity for searching a mutually acceptable solution regarding both establishment of the new legal status and determination of the regime of use of the Caspian Sea. For more than two decades, the littoral countries have been trying to adopt a five-party document regulating legal obligations for the parties in maintaining rights to use waters above the seabed, the seabed, the subsoil, and the airspace above the Caspian Sea. Improved political dialog among the regional states is one of the crucial preconditions for the successful implementation of normative regulations. Witnessing contradictory and sometimes mutually exclusive actions of the Caspian Five states about the interpretation of the international legal norms the parties clearly understood that a regional compromise lies in direct political consultations at the highest level. As a result, at the beginning of 2000s the heads of the littoral states agreed to establish the five-sided mechanism of negotiations, namely, the Caspian Summit format.

To date, there have been four meetings of the Caspian Five leaders within the framework of the Caspian Summits. However, the positive impact of these negotiations was widely acknowledged only after a decade of consultations. For instance, on the first day of the I Caspian Summit held in Ashgabat on April 23-24, 2002, all Caspian Five Presidents expressed their ideas about the sea delimitation issue demonstrating no flexibility or mutual understanding.

The confrontation between Azerbaijan's President Heydar Aliyev and Turkmenistan's President Saparmurat Niyazov, over the disputed offshore oil and gas fields (Azeri-Chirag-Kyapaz/Omar-Osman-Serdar) made the

Günümüzde Hazar bölgesinin jeopolitik durumu, bölge ülkelerinin karşılıklı olarak kabul edebileceği bir çözümün aranması gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu tür bir çözüm, Hazar Denizinin kullanımında uygulanan rejiminin belirlenmesi ve bu rejimin yeni hukuki statüsünün oluşturulmasıyla ilgilidir. Yirmi yıldan fazla bir süre boyunca Hazar Denizine kıyısı olan devletler, deniz yatağının üzerindeki ve deniz yatağındaki suların ve toprakaltı sularının ve ayrıca Hazar Denizinin hava sahasının kullanım haklarının korunmasında, taraf devletlerin yasal yükümlülüklerini düzenleyen beş taraflı belgeyi kabul etmek için faaliyet göstermektedirler. Bölge ülkeleri arasında geliştirilmiş bir siyasi diyaloğun kurulması, normatif düzenlemelerin başarılı bir şekilde uygulanması için gerekli ön koşullardan biridir. Uluslararası hukuk normlarının yorumlanması konusunda beş Hazar devletinin çelişkili ve bazen de birbirini dışlayıcı eylemlerine tanık olan taraflar, bölgesel uzlaşmanın ancak en üst düzeyde yapılacak doğrudan politik istişareler yoluyla mümkün olabileceğini açıkça anlamışlardır. Sonuç olarak, 2000'li yılların başında Hazar Denizine kıyısı olan devletlerin başkanları, Hazar Zirvesi formatı adı verilen beş taraflı müzakere mekanizmasını oluşturmayı kabul etmişlerdir.

Bugüne kadar, beş Hazar devleti liderlerinin Hazar Zirveleri çerçevesinde dört toplantısı yapılmıştır. Bununla birlikte, ancak on yıl süren istişarelerin ardından bu müzakerelerin olumlu etkisi kabul görmeye başlamıştır. Örneğin, 23-24 Nisan 2002'de Aşkabat'ta düzenlenen I. Hazar Zirvesi'nin ilk gününde, beş Hazar devleti başkanlarının tamamı denizin sınırlandırılması konusundaki fikirlerini herhangi bir esneklik ya da karşılıklı anlayış göstermeyecek şekilde dile getirmişlerdir. Tartışmalı deniz petrol ve doğalgaz alanları (Azeri–Çırak–Kyapaz/ Ömer–Osman–Serdar) ile ilgili Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. timofko@gmail.com

situation more complex. As a result, the heads of the Caspian states refused to sign a joint declaration and the first attempt to discuss the issue of the Caspian legal status failed. Therefore, it is not surprising that the parties could not manage to hold the next Caspian Summit in Tehran in April 2003 as it was planned.

However, the Ashgabat high-level meeting triggered some positive developments. Actually, in a month period Baku officially declared that exploration works at the disputed offshore hydrocarbon fields Alov-Araz-Sharg known as Alborz by the Iranians, would be stopped until resolving the border issue. The situation started to seem more promising when some progress was achieved on drafting the Convention on the legal status of the Caspian Sea during the 8th session of the Special Working Group at the level of the Caspian states' Deputy Ministers of Foreign Affairs held in Baku in February 2003.

Nevertheless, it took the littoral states 5 years to arrange the II Caspian Summit in Tehran on October 16, 2007. This time, the discussion on prospects for multilateral cooperation and the legal status of the Caspian Sea was held in a constructive atmosphere. As a result, the parties adopted a 25-point joint declaration, which touched upon several issues such as navigation, transportation, security, etc. The parties unanimously agreed that the littoral states would neither use their armed forces against each other nor allow any other state to use their territory for military operations against any of the littoral states (Article 14-15). Moreover, the Tehran Declaration reflected that shipping in the Caspian Sea should only be carried out under the flags of the littoral states (Article 7). Furthermore, the document enshrined the North-South transport corridor as an integral part of the Caspian dimension (Article 4). Therefore, the first political document signed by all Caspian Five Presidents during the Tehran Summit indicates widening the Caspian agenda by including economic, energy and security issues.

Despite a convergence of positions on some core issues essential for reaching an agreement on the Caspian Sea regime, the

Aliyev ve Türkmenistan Cumhurbaşkanı Saparmurat Niyazov arasında ortaya çıkan anlaşmazlık ise durumu daha da karmaşık hale getirmiştir. Sonuç olarak, Hazar devletlerinin başkanları ortak deklarasyonu imzalamayı reddetmişler ve Hazar Denizinin hukuki statüsünün belirlenmesi ile ilgili ilk girişim başarısız olmuştur. Bu nedenle, tarafların bir sonraki Hazar Zirvesini önceden planlanmasına rağmen Nisan 2003'de Tahran'da düzenleyememeleri şaşırtıcı değildir.

Ancak, Aşkabat'ta düzenlenen üst düzey toplantı bazı olumlu gelişmeleri de tetiklemiştir. Aslında, bir aylık süre içinde Bakü, İran tarafından Alborz olarak bilinen Alov–Araz–Şark tartışmalı hidrokarbon alanlarındaki arama çalışmalarının, sınır sorununun çözümüne kadar durdurulacağını resmi olarak açıklamıştır. Hazar Devletleri Dışişleri Bakan Yardımcıları Düzeyinde Oluşturulan Özel Çalışma Grubu'nun Şubat 2003'de Bakü'de düzenlenen 8. oturumunda Hazar Denizi'nin hukuki statüsüyle ilgili anlaşmanın hazırlanması konusunda bazı ilerlemelerin kaydedildiği yönünde umut verici gelişmeler yaşanmıştır.

Bununla birlikte, Hazar Denizine kıyısı olan devletlerin 16 Ekim 2007 tarihinde Tahran'da II. Hazar Zirvesi'ni düzenlemeleri 5 yıl sürmüştür. Bu kez çok taraflı işbirliği ve Hazar Denizi'nin hukuki statüsü ile ilgili beklentiler üzerinde yapılan tartışmalar yapıcı bir atmosferde gerçekleştirilmiştir. Sonuçta taraflar navigasyon, ulaşım, güvenlik gibi çeşitli konulara değinen 25 maddeli ortak deklarasyonu imzalamışlardır. Taraflar, Hazar Denizine kıyısı olan devletlerin birbirlerine karşı silahlı güç kullanmayacaklarını ve kıyı devletlerinin herhangi birine karşı başka bir devlet tarafından düzenlenebilecek bir askeri operasyon için kendi topraklarının kullanılmasına izin vermeyeceklerini oybirliğiyle kabul etmişlerdir (Madde 14-15). Ayrıca Tahran Deklarasyonu'nda, Hazar Denizi'nde nakliyenin sadece kıyı devletlerinin bayrakları altında yapılması gerektiği belirtilmektedir (Madde 7). Bunun yanısıra belgede Kuzey–Güney ulaşım koridoru, Hazar boyutunun ayrılmaz bir parçası olarak ortaya konmuştur (Madde 4). Dolayısıyla, Tahran Zirvesinde beş Hazar devlet başkanı tarafından imzalanan bu ilk siyasi belge, ekonomi, enerji ve güvenlik ko-

III Caspian Summit also faced with endless delays. It was expected to be held in Baku in 2008. However, due to serious disagreements the Baku Summit was held on November 18, 2010. Since the most important and most controversial issues of the sea delimitation were essentially bypassed, the parties could manage to sign the extended joint declaration, which consolidates the provisions of the Declaration approved by the Caspian Five during the II Caspian Summit in 2007. Moreover, during the Summit the parties inked the first five-sided official agreement, which marked the beginning of a new period in the Caspian interrelations. The Agreement on Security Cooperation in the Caspian Sea specified the areas for security cooperation such as combating terrorism, poaching, organized crime and smuggling, and ensuring safe shipping.

It should be mentioned that the Summit's participants were unable to move beyond the framework of the initial agenda discussing the harmonization of the width of the national maritime zones. As a result, the parties agreed to instruct corresponding agencies to prepare suggestions concerning the sea borders of 24 or 25 miles off the coast within the next three months.

However, the solution to the problem of national maritime zones was postponed. The Caspian Five could manage to revert to the issue only in the four-year period, in particular, during the IV Caspian Summit held in Astrakhan on September 29, 2014. The issue was resolved by adopting a 19-point final communique. According to this communique, the littoral countries would extend their national sovereignty out 15 nautical miles off their respective coasts, with exclusive fishing in 10 nautical mile areas. Besides, at the end of the Summit, the Agreement on the conservation and rational use of marine biological resources, the Agreement on cooperation in the field of prevention and liquidation of emergencies and the Agreement on cooperation in the field of hydrometeorology of the Caspian Sea were signed.

Encouraged by recent developments in the Caspian talks the parties felt confident that a

nularının dahil edilmesiyle Hazar gündeminin genişletildiğini göstermektedir.

Hazar Denizi rejimine ilişkin anlaşma sağlanması konusunda gerekli olan bazı temel konularda taraflar arasında yakınlaşma sağlanmasına rağmen, III. Hazar Zirvesi de süresiz gecikmelerle karşı karşıya kalmıştır. Nitekim, 2008 yılında Bakü'de yapılması beklenen Bakü Zirvesi, ciddi anlaşmazlıklar nedeniyle 18 Kasım 2010 tarihinde gerçekleştirilebilmiştir. Denizin sınırlandırılmasına ilişkin en önemli ve en tartışmalı konuların göz ardı edilmesi nedeniyle taraflar, II. Hazar Zirvesinde beş Hazar devleti tarafından onaylanan Deklarasyonun hükümlerini birleştiren genişletilmiş ortak bir deklarasyonu imzalayabilmişlerdir. Ayrıca Zirve sırasında taraflar, Hazar bölgesi ülkeleri arasındaki karşılıklı ilişkilerde yeni bir dönemin başlangıcını ifade eden ilk beş taraflı resmi anlaşmayı imzalamışlardır. Hazar Denizi'nde Güvenliğin Sağlanmasına Yönelik İşbirliği Anlaşmasında, güvenlik alanında işbirliği konusunda terör ile mücadele, kaçak avcılık, organize suçlar ve kaçakçılık ile güvenli sevkiyatın sağlanması gibi alanlar belirtilmiştir.

Katılımcıların, zirve sırasındaki tartışmalarında ulusal denizcilik alanlarının genişliğinin uyumlaştırılmasının ele alındığı ilk gündem çerçevesinin dışına çıkamadıkları belirtilmelidir. Bunun sonucunda taraflar, takip eden üç ay içinde kıyıdan 24 ya da 25 mil açıkta bulunan deniz sınırlarına ilişkin önerileri hazırlamak için ilgili birimlere talimat vermeyi kabul etmişlerdir.

Ancak ulusal denizcilik bölgeleri ile ilgili sorunun çözümü ertelenmiştir. Beş Hazar devleti, bu konuya ancak dört yıl sonra, yani 29 Eylül 2014 tarihinde Astrahan'da düzenlenen IV. Hazar Zirvesi'nde dönebilmişlerdir. Bu sorun, 19 maddeli nihai tebliğin kabul edilmesiyle çözülmüştür. Bu tebliğe göre, kıyı devletlerinin ulusal egemenliklerinin söz konusu olduğu alan sahilden 15 deniz mili mesafeye kadar uzanacak ve bu mesafeye balıkçılık için 10 deniz mili daha eklenecektir. Ayrıca Zirve sonrasında Deniz Biyolojik Kaynaklarının Korunması ve Rasyonel Kullanılmasına İlişkin Anlaşma, Acil Durumların Önlenmesi ve Tasfiyesi ile İlgili İşbirliği Anlaşması ve Hazar Denizinin Hidrometeorolojisi Alanında İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.

definitive delineation and division of the Caspian's offshore waters and seabed would be achieved at the V Caspian Summit to be held in 2016 in Kazakhstan. Actually, the President Nursultan Nazarbayev clearly declared that during the Astana Summit the parties would adopt the final version of the Convention. However, during the meeting of the Caspian Ministers of Foreign Affairs in Astana on July 13, 2016, the high-ranking officials stated that there was still a number of problems that need to be addressed. According to the optimistic scenario suggested by the Foreign Minister of Russia, Sergey Lavrov, there is a strong possibility that the document would be signed in the first half of 2017. As a result, the Astana Summit could be postponed until the completion of the process of drafting the Convention.

On the other hand, the parties could suspend signing the Convention during the Summit in order to discuss the most important problems of regional cooperation. In that case, the V Caspian Summit will particularly focus on the Caspian Five's economies. For instance, the littoral states leaders could consider the creation of a Caspian Free Trade Area suggested by Kazakhstan or concentrate on drafting an Agreement on trade and economic cooperation initiated by Turkmenistan.

Therefore, the meeting at the highest level is a major factor in the revitalization of the negotiation process on the Caspian Sea. Since the start of the Caspian Summits, the littoral states have carried out joint activities in almost all major issues of partnership in the region. Therefore, even if the Convention is not signed during the forthcoming Summit, the meeting at the highest level still has the most potential to settle the dispute on the legal status of the Caspian Sea. ■

Hazar görüşmelerindeki son gelişmelerle cesaretlenen taraflar, 2016 yılında Kazakistan'da yapılacak olan V. Hazar Zirvesine Hazar deniz sularının ve deniz yatağının sınırlandırılması ve bölünmesi ile ilgili bir sonuç elde edileceğinden emin olarak katıldılar. Aslında Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, tarafların Astana Zirvesinde anlaşmanın son halini kabul etmelerini talep etmiştir. Ancak, 13 Temmuz 2016 tarihinde Astana'da düzenlenen Hazar Dışişleri Bakanları toplantısında üst düzey yetkililer, hala ele alınması gereken bazı sorunların bulunduğunu ifade etmişlerdir. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov tarafından dile getirilen iyimser senaryoya göre belge, güçlü bir olasılıkla 2017 yılının ilk yarısında imzalanacaktır. Sonuç olarak, Astana Zirvesi anlaşmanın hazırlanması sürecinin tamamlanmasına kadar ertelenebilir. Öte yandan, taraflar Zirve esnasında bölgesel işbirliğinin en önemli sorunlarını tartışmak amacıyla, anlaşmanın imzalanmasını askıya alabilirler. Bu durumda V. Hazar Zirvesi, özellikle beş Hazar devletinin ekonomileri üzerinde odaklanacaktır. Örneğin, Hazar Denizine kıyısı olan devletlerin liderleri, Kazakistan'ın Hazar Denizi Serbest Ticaret Bölgesi'nin oluşturulması önerisine ya da Türkmenistan tarafından başlatılan ticaret ve ekonomik işbirliği anlaşmasının hazırlanması konusuna odaklanabilirler.

Bu nedenle, üst düzeyli toplantı, Hazar Denizinde müzakere sürecinin yeniden canlandırılmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazar Zirvelerinin başlangıcından itibaren, kıyı devletleri bölgede ortaklıkla ilgili hemen hemen tüm önemli konularda ortak faaliyetler yürütmüşlerdir. Bundan dolayı önümüzdeki Zirvede bu anlaşmanın imzalanmaması halinde bile bu üst düzey toplantı, Hazar Denizinin hukuki statüsüyle ilgili anlaşmazlığın çözümlenmesi adına hala en büyük potansiyele sahip olacaktır. ■

COOPERATION OF THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES ON THE ISSUE OF REVIVAL OF THE ARAL SEA
ORTA ASYA ÜLKELERİNİN ARAL GÖLÜNÜ CANLANDIRMA KONUSUNDA İŞBİRLİĞİ

*Saule Ahmetkaliyeva**

In 1960s the Aral Sea was the fourth largest sea in the world. However, over the years, the sea has been gradually shrinking, leading to one of the greatest global environmental catastrophes of the desiccation of the Aral Sea. Agricultural water withdrawal and construction of major dams is the main reason behind the water shortage in the Aral Sea basin. While some areas were historically irrigated, most of the irrigation areas have been a result of the USSR's intense agricultural practices in Central Asia. As part of the Soviet five-year plans, the irrigation area in the Aral Sea basin had increased from 4.5 million hectares (ha) in 1960 to 7 million ha in 1980. Since gaining their independence the irrigation area of the Central Asian states have not changed significantly. Currently, the area equipped for irrigation occupies 8.4 million ha. By the early 1980s only 7 cubic kilometers (km^3) out of an estimated total of 118.43 km^3 of water reached the Aral Sea, while the rest was used up for irrigation purposes. Over 90% of the agricultural area in the Aral Sea Basin is artificially watered. Therefore, only small amount of water reaches the Aral Sea, which exacerbates the issue of desiccation of the sea and attracts attention of the entire world.

Even though the Aral Sea basin includes all Central Asian states and is fed by two major rivers in the region, Syr Darya and Amu Darya that mainly originate in the territories of Kyrgyzstan and Tajikistan, the sea itself is divided between two Central Asian states, Kazakhstan and Uzbekistan. Therefore, cooperation between these two states on water issues is important, especially since the Aral Sea is not a single water body anymore, nowadays there are two parts of the sea: Northern, located on the territory of Kazakhstan (Small

1960'lı yıllarda Aral Gölü dünyanın en büyük dördüncü gölüydü. Ancak yıllar geçtikçe göl yavaş yavaş küçülmüş ve Aral Gölü'nün kuruması gibi en büyük küresel çevre felaketlerinden birine yol açmıştır. Tarımsal sulama için kullanımı ve büyük barajların inşa edilmesi, Aral Gölü havzasındaki su sıkıntısının ana nedenleridir. Geçmişte bazı alanlar sulanıyor olsa da sulama alanlarının çoğu SSCB'nin Orta Asya'daki yoğun tarımsal faaliyetlerinin sonucunda ortaya çıkmıştır. Sovyet döneminde beş yıllık planların bir parçası olarak, Aral Gölü havzasındaki sulama alanı 1960 yılında 4.5 milyon hektardan (ha) 1980 yılında 7 milyon hektara yükselmiştir. Bağımsızlıklarını kazandıktan sonra Orta Asya devletlerinin sulama alanı önemli ölçüde değişmemiştir. Şu an itibariyle, sulama alanı 8.4 milyon hektardır. 1980'lerin başında tahmin edilen toplam 118.43 (kübik kilometre) km^3 suyun sadece 7 km^3'ü Aral Gölü'ne ulaşırken, geri kalanı sulama amacıyla kullanılmıştır. Aral Gölü etrafındaki tarım alanının yüzde 90'ından fazlası bu şekilde yapay yöntemle sulanmaktadır. Bu nedenle suyun sadece küçük bir miktarı Aral Gölü'ne ulaşmaktadır. Bu durum gölün kuruması sorununu şiddetlendirmekte ve tüm dünyanın dikkatini bu alana çekmektedir.

Aral Gölü havzası tüm Orta Asya ülkelerini içermektedir. Özellikle Kırgızistan ve Tacikistan topraklarından doğan iki büyük nehir Siri Derya ve Amu Derya tarafından beslense de, gölün kendisi iki Orta Asya devleti (Kazakistan ve Özbekistan) arasında bölünmektedir. Artık Aral Gölü tek bir su kütlesi olmadı-ğından, su konularında bu iki devlet arasın-daki işbirliği önem taşımaktadır. Günümüzde gölün iki parçası bulunmaktadır: Kazakistan topraklarında bulunan Kuzey parçası (Küçük

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhsatan. fm11v@mail.ru

Aral) and larger Southern part located in Uzbekistan (Large Aral).

In 2005 Kazakhstan in cooperation with the World Bank built an eight-mile long Kokaral dam in order to trap water from the Syr Darya River within the Small Aral and to restore the water level of the sea. The project, which cost $64 million, has proven itself to be efficient. As a result of the project, the water level in the Small Aral has increased from 38 to 42 meters above the sea level, while the volume of water has increased from 15 to 27 cubic kilometers. The shoreline has also shifted from 100 km to 12 km away from the Aralsk town. The project even reinstated fishery in the sea. It has been reported that since the beginning of the first phase of the North Aral Project exports of fish products have increased by 3.6 times. The economy of the local population has highly suffered from the situation at the Aral Sea. Therefore, restoration of the water level and fish species is crucial for economic recovery of the Kyzylorda region.

Meanwhile, the situation in the Large Aral has deteriorated even further. The Large Aral Sea split into two separate lobes: the deeper western lobe and the shallower and unstable eastern lobe. While the water level at the western lobe fluctuates seasonally depending on the amount of precipitation and the groundwater discharge, the eastern lobe disappeared in 2014. While some believe that the main reason behind the situation at the Large Aral is inefficient irrigation practices run by the Government of Uzbekistan, some critics argue that it was the Kokaral dam, which had negatively affected the Large Aral leading to further lowering of water in this half of the sea. It is important to maintain water level of the western lobe in order to preserve the ecological system. Meanwhile, it is also crucial to restore the water level of the eastern lobe.

Transboundary water cooperation between the upstream (Tajikistan and Kyrgyzstan) and the downstream (Kazakhstan, Turkmenistan and Uzbekistan) countries is essential in order to overcome the catastrophe. The countries have been putting efforts towards joint actions on solving the issue of the Aral Sea since their independence. Moreover, interna-

Aral), ve Özbekistan'da bulunan daha büyük Güney parçası (Büyük Aral).

2005 yılında Kazakistan, Dünya Bankası ile işbirliği halinde Küçük Aral'da Siri Derya Nehri'nden gelen suyu tutmak ve gölün su seviyesini eski haline getirmek amacıyla sekiz mil uzunluğunda Kokaral barajını inşa etmiştir. Maliyeti 64 milyon dolar olan projenin verimli olduğu kanıtlanmıştır. Proje sonucunda Küçük Aral'da su seviyesi deniz seviyesinden 38 ila 42 metre arasında yükselirken, su hacmi 15 ila 27 kübik kilometre arasında artmıştır. Kıyının Aralsk kasabasına uzaklığı 100 km'den 12 km'ye düşmüştür. Proje, göldeki balıkçılığı bile yeniden canlandırmıştır. Kuzey Aral Projesi'nin ilk aşamasının başlamasından itibaren balık ürünleri ihracatının 3.6 kat arttığı rapor edilmiştir. Yerel nüfusun ekonomisi Aral Gölü'ndeki durumdan büyük ölçüde zarar görmüştü. Bu nedenle su seviyesi ile balık türlerinin yeniden canlandırılması Kızılorda bölgesinin ekonomik iyileşmesi için çok önemlidir.

Bu arada, Büyük Aral'daki durum daha da kötüleşmiştir. Büyük Aral Gölü iki ayrı parçaya bölünmüştür: derin batı kısmı ve sığ ve dengesiz doğu kısmı. Batı kısmında su seviyesi mevsimsel yağış miktarı ve yeraltı suyu deşarjına bağlı olarak dalgalanırken, doğu kısmı 2014 yılında artık görünmez olmuştur. Bazı uzmanlar, Büyük Aral'ın bu durumunun asıl sebebinin Özbekistan hükümeti tarafından gerçekleştirilen verimsiz sulama uygulamaları olduğuna inanırken, bazıları da Kokaral barajının gölün bu kısmında su seviyesinin daha fazla düşmesine yol açtığını ve Büyük Aral'ı olumsuz etkilediğini iddia etmektedirler. Ekolojik sistemi muhafaza etmek için batı kısmının su seviyesini korumak çok önemli olmakla birlikte, doğu kısmında da su seviyesini önceki duruma getirmek hayati öneme sahiptir.

Memba (Tacikistan ve Kırgızistan) ve mansap (Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan) ülkeleri arasındaki sınır aşan su işbirliğine gidilmesi, felaketi ortadan kaldırabilmek için çok önemlidir. Ülkeler bağımsızlığa kavuşmalarından bu yana Aral Gölü'nün sorununu çözme üzerinde ortak faaliyetler yönünde çaba göstermektedirler. Ayrıca uluslararası donör kuruluşlar genellikle

tional donor organizations are often involved in projects regarding water issues in the region.

In this light, firstly, the Agreement on Cooperation in the Management joint of Utilization and Protection of Interstate Water Resources was signed by the Central Asian states in 1992. The agreement was aimed at jointly solving the Aral Sea issues. The Interstate Commission for Water Management Coordination was established in the framework of the document in order to manage the issues related to the agreement. Also, the Agreement on Joint Actions for Addressing the Problems of the Aral Sea and its Coastal Area, Improving of the Environment and Ensuring the Social and Economic Development of the Aral Sea Region was signed in 1993. The coordination of the agreement was conducted by the newly established Interstate Council for the Aral Sea (ICAS). The funding was managed by the International Fund for the Aral Sea (IFAS), which includes all five countries and is put forward by the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev. A long term Concept and a short term Program, both targeted towards solution of the Aral Sea crisis, were adopted in 1994. The Agreement on Joint Actions to Address the Problems of the Aral Sea and Socio-Economic Development of the Aral Sea basin was signed in 1996 by the same five independent countries. The two organizations ICAS and IFAS were joined into IFAS to implement the Aral Sea Basin Program and was managed by the Deputy Prime Ministers of the Central Asian countries. One of the main goals of the agreement is to increase the water inflow into the Aral Sea. Recently, in the framework of the Summit of the Central Asian Heads of State held in April 2009, a number of agreements and memorandums on transboundary water issues were adopted by the Executive Committee of the IFAS. A draft of the third Aral Sea Basin Program (ASBP-3) with a total cost of $2.5 billion was prepared in the course of the Summit and the final version was adopted in 2012. The project is aimed at an improvement of the livelihood of the local population while considering interests of all Central Asian states.

Besides, the Climate Adaptation and Mitigation Program for the Aral Sea Basin was ap-

bölgedeki su konularıyla ilgili projelerde yer almaktadırlar.

Bunun ışığında, öncelikle Orta Asya devletleri arasında 1992 yılında Devletlerarası Suların Kullanımı, Korunması, Ortak Yönetiminde İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Bu Anlaşma ile Aral Gölü'ne ilişkin sorunların ortaklaşa çözülmesi amaçlanmıştır. Devletlerarası Su Koordinasyon Komisyonu ise Anlaşma ile ilgili konuları yönetmek üzere bu Anlaşma çerçevesinde kurulmuştur. Aynı zamanda 1993 yılında Aral Gölü ile Kıyı Alanı Sorunlarının Ele Alınmasına, Çevrenin İyileşmesi ve Aral Gölü Bölgesinin Sosyal ve Ekonomik Kalkınmasının Sağlanmasına Yönelik Ortak Eylem Anlaşması imzalandı. Koordinasyonu yeni kurulan Aral Gölü için Devletlerarası Konsey (ICAS) tarafından, finansmanı ise beş ülkeyi kapsayan ve Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından ortaya atılan Uluslararası Aral Gölünü Kurtarma Fonu (IFAS) tarafından sağlanmaktadır. Aral Gölü krizi çözümünü hedefleyen uzun vadeli Kavram (Concept) ile kısa vadeli Program 1994 yılında kabul edilmiştir. Aral Gölü Sorunlarının Ele Alınmasına ve Aral Gölü Havzasının Sosyo-Ekonomik Kalkınmasına Yönelik Ortak Eylem Anlaşması aynı beş bağımsız ülke tarafından 1996 yılında imzalanmıştır. ICAS ve IFAS, Aral Gölü Havzası Programını uygulamak üzere IFAS olarak birleştirilmiş ve Orta Asya ülkelerinin Başbakan Yardımcıları tarafından yönetilmiştir. Anlaşmanın ana hedeflerinden biri Aral Gölü'ne su girişini artırmaktır. Nisan 2009'da düzenlenen Orta Asya Devlet Başkanları Zirvesi çer-çevesinde IFAS İcra Komitesi tarafından sınır aşan sular konularında bazı anlaşmalar ve me-morandumlar kabul edilmiştir. Toplam maliyeti 2.5 milyar doları bulan üçüncü Aral Gölü Havzası Programı (ASBP-3) taslağı Zirve sırasında hazırlanmış ve taslağın son nüshası 2012 yılında kabul edilmiştir. Proje, tüm Orta Asya devletlerinin çıkarlarını göz önüne ala-rak yerel halkın genel durumunun iyileştirilmesini hedeflemektedir.

Ayrıca, 2015 yılı Kasım ayında Aral Gölü Havzasında İklim Değişikliği Etkilerinin A-zaltılması ve Adaptasyon Programı, Dünya Bankası tarafından onaylanmıştır. Bu Program, iklim değişikliği ile başa çıkmada bölge-

proved by the World Bank in November 2015. The program is aimed to improve regional cooperation in coping with climate change. The first phase of the project financed by the World Bank was initially planned to be implemented in Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan. Activities of the second phase were planned to be implemented in the remaining Central Asian states, Kazakhstan and Turkmenistan. However, the bank approved an allocation of funds worth $38 million from the International Development Association, $9 million of which is allocated to Tajikistan, $14 million to Uzbekistan and $15 million to other regional activities, omitting Kyrgyzstan from participation in the first phase of the program.

Despite the numerous efforts on restoring the Aral Sea by the means of water cooperation between the Central Asian countries, not much progress has been reached. Some believe that the lack of regional coordination, while implementing the projects, is one of the main reasons behind the failure to achieve successful results. Even though there are various international organizations assisting the Central Asian states to improve the water management system, a common center that could systematically manage, monitor and enforce water management laws, regulations and projects does not exist. Duplication of efforts and as a result, reduced effectiveness of programs, and inadequate distribution of funds are some of the examples of consequences of weak enforcement mechanisms. It can be concluded that in order to restore the Aral Sea it is important for the Central Asian states to cooperate on the transboundary water issues and to coordinate the efforts. ■

sel işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dünya Bankası tarafından finanse edilen projenin ilk aşaması başlangıçta Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'da uygulanmak üzere planlanmıştır. İkinci aşamanın ise diğer Orta Asya devletleri olan Kazakistan ve Türkmenistan'da uygulanması düşünülmektedir. Bununla beraber, Dünya Bankası, Uluslararası Kalkınma Birliği'nden 38 milyon dolar değerinde fon tahsisini onaylamıştır. Kırgızistan programın ilk aşamasının dışında tutulacak ancak Tacikistan'a 9 milyon dolar, Özbekistan'a 14 milyon dolar ve diğer bölgesel faaliyetlere 15 milyon dolar tahsis edilecektir.

Orta Asya ülkeleri arasında su işbirliği sayesinde Aral Gölü'nü önceki haline getirme çabalarına rağmen, pek fazla ilerleme kaydedilememiştir. Bazı uzmanlar, başarısızlığın temel nedenlerden birinin, projelerin uygulanması sırasında yaşanan bölgesel koordinasyon eksikliği olduğuna inanmaktadırlar. Su yönetim sistemini geliştirmek için Orta Asya devletlerine yardım eden çeşitli uluslararası kuruluşların bulunmasına rağmen, su yönetim yasalarını, mevzuatlarını ve projeyi sistematik şekilde yönetip, gözleyebilen ve uygulayabilen ortak bir merkez bulunmamaktadır. Girişimlerin tekrarlanması sonucunda programların etkinliğinin azalması ve fonların yetersiz dağıtımı zayıf uygulama sonuçlarına örnek olarak gösterilebilir. Sonuç olarak, Aral Gölü'nü yeniden canlandırmak için Orta Asya devletlerinin sınır aşan su konularında işbirliği yapmaları ve çabalarını koordine etmeleri büyük önem taşımaktadır. ■

COOPERATION IN INTERNATIONAL TRADE

ULUSLARARASI TİCARETTE İŞBİRLİĞİ

PROSPECTS FOR CHINA – KYRGYZSTAN ECONOMIC RELATIONS IN THE FRAMEWORK OF THE SILK ROAD ECONOMIC BELT PROJECT

İPEK YOLU EKONOMİK KUŞAĞİ PROJESI ÇERÇEVESİNDE ÇİN-KİRGİZİSTAN TİCARİ-EKONOMİK İLİŞKİLERİ İÇİN BEKLENTİLER

*Dinara Taldybayeva**

Since 1992, when China and Kyrgyzstan established their diplomatic relations, they have succeeded in developing political, economic and cultural relations in mutual trust. Signing of more than 200 various interstate and intergovernmental agreements between Kyrgyzstan and China shows the acceleration of relations between the two countries in various fields.

In terms of trade and economic relations, China has remained the main economic partner of Kyrgyzstan, despite the difficulties in the world economy in 2015. In 2014, the total amount of foreign direct investment inflows to Kyrgyzstan was $211 million with China's contribution of $108 million. In the beginning of 2015, China's total foreign direct investment stock to Kyrgyzstan increased to $984 million, up from $45 million in 2005. The trade turnover between the two countries reached over $1.2 billion and $1.1 billion in 2014 and 2015 respectively. Since 1992, China has provided a grant of 1.8 billion yuan ($274.4 million) and $1.8 billion loan to Kyrgyzstan for financing of several projects. Some projects under cooperation between the two countries are as follows: Kyrgyzstan-China gas pipeline, the second stage of North-South highway, reconstruction and repair of roads in Bishkek, construction of the oil refinery in the country, modernization of the Bishkek Power Station.

During his tour around the Central Asian countries in 2013, the Chinese President Xi Jinping in his Astana speech suggested "to jointly create and adopt the Silk Road Economic Belt project based on the innovative model of collaboration in order to strengthen further economic ties between the Eurasian countries". The new economic corridor in-

Çin ile Kırgızistan, diplomatik ilişkiler kur-maya başladıkları 1992 yılından bu yana siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda ilişkileri karşılıklı güven içerisinde geliştirmeyi başarmışlardır. Bugüne kadar Kırgızistan ile Çin arasında 200'den fazla devletlerarası, hükümetler arası ve iki taraflı çeşitli anlaşmaların imzalanması, çeşitli alanlarda iki ülke arasındaki ilişkilerin hız kazandığını göstermektedir.

Ticari ve ekonomik ilişkiler açısından bakıldığında, 2015 yılında dünya ekonomisinde yaşanan zorluklara rağmen Çin Kırgızistan'ın başlıca ekonomik partneri olarak kalmıştır. 2014 yılında Kırgızistan'a yapılan 211 milyon dolar doğrudan yabancı sermaye yatırımının 108 milyon doları Çin'e aittir. Ayrıca Çin'in Kırgızistan'daki toplam yabancı sermaye stoku, 2005 yılında 45 milyon dolar iken 2015 yılının başlarında 984 milyon dolara çıkmıştır. İki ülke arasındaki mal ticareti, 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla 1.2 milyar dolar ve 1.1 milyar doların üzerinde gerçekleşmiştir. 1992 yılından bugüne kadar Çin Kırgızistan'a çeşitli projelerin finansmanı için 274.4 milyon dolar (1.8 milyar yuan) hibe ve 1.8 milyar dolar tutarında kredi sağlamıştır. İki ülke arasında işbirliğine konu olan bazı projeler şöyle sıralanabilir: Kırgızistan–Çin doğalgaz boru hattı, Kuzey–Güney otobanının 2.safhası, Bişkek yollarının yeniden yapımı ve onarımı, ülkede petrol rafinerisi inşası, Bişkek yakıt enerji istasyonunun yenilenmesi.

Çin Cumhurbaşkanı Şi Cinping Orta Asya ülkelerine ziyareti sırasında Astana'da yaptığı konuşmada "Avrasya ülkeleri arasında ekonomik bağları daha fazla güçlendirmek amacıyla, işbirliğinin yenilikçi modeline dayanarak İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesini ortak olarak oluşturma ve benimseme" tekli-

* MA, Kazakhstan. dinarataldybayeva@gmail.com

cludes more than 30 countries that stretches across Eurasia from the Pacific Ocean to the Baltic Sea. In other words, it covers a region with a population of 3 billion people. It is possible to say that Xi Jinping's Silk Road Economic Belt initiative that indicates intensification of the Chinese diplomacy on Central Asia brings new opportunities for Kyrgyzstan.

China has been planning to develop several political and economic opportunities by the Silk Road Economic Belt project under three following headings: political cooperation, international trade and investment. Development of the international trade was provided by the bilateral cooperation agreement signed during the official visit of the Prime Minister of Kyrgyzstan to China on January 12, 2016. Under the agreement the parties have agreed to construct the China-Kyrgyzstan-Uzbekistan railway and the Issyk-Kul ring road forwarding additional volumes of the Chinese production to Kyrgyzstan. Aimed to develop the trade relations between China and Kyrgyzstan and financed from China's funds aforementioned projects could decrease unemployment in the country by establishing new industrial facilities.

It should be noted that Kyrgyzstan experienced the increase of investment inflows, which is one of the economic opportunities offered by the China's Silk Road Economic Belt project. Overall Kyrgyzstan has signed with China more than 10 investment agreements with a total amount of $1.812 billion (excluding grant assistant). In the early 1990s, major investments were made in property and industry construction (the Kyrgyz-Chinese paper mill). Over the last 10 years, repair of highways (China's investment in this area is more than $129 million) and energy sector have become priority spheres for investments. Indeed, China has recently been investing mostly in the energy sector of Kyrgyzstan. The most important energy project is reconstruction of the Bishkek Power Station. China, through TBEA company, has allocated over $386 million for this project. Moreover, China's State Power Investment Corporation and the Government of Kyrgyzstan held negotiations for the construction of the Kazarman chain of hydropower plant on the Naryn river. If this project with a total amount of investments over $1.565 billion is implemented, it

finde bulunmuştu. Yeni ekonomik koridor Pasifik bölgesinden Baltık bölgesine kadar uzanan Avrasya bölgesinde yer alan 30'dan fazla ülkeyi, diğer bir ifadeyle, 3 milyarlık nüfusa sahip bölgeyi kapsamaktadır. Çin diplomasisinin Orta Asya'ya yönelik aktifleşmesinin bir göstergesi olan Si Cinping'in İpek Yolu Ekonomik Kuşağı inisiyatifinin, Kırgızistan için de yeni imkanlar sunduğunu söylemek mümkündür.

Çin İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesinin sunduğu çeşitli politik ve ekonomik imkanları genel olarak 3 başlık çerçevesinde geliştirmeyi planlamaktadır: siyasi işbirliği, uluslararası ticaret ve yatırım. Uluslararası ticaret başlığı altında 12 Ocak 2016 yılında Kırgızistan Başbakanı'nın Çin'e yaptığı resmi ziyaretin ardından imzalanan iki taraflı işbirliği anlaşması ele alınabilir. Bu anlaşmanın 3 ana hattı şu şekilde açıklanmıştır: Çin- Kırgızistan–Özbekistan demiryolu hattının inşası, Issıkgöl çevre yolunun inşası ve Çin'in üretim fazlasını Kırgızistan'a yönlendirmesi. Adı geçen projeler çerçevesinde Çin ile Kırgızistan arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesi ve Çin yatırımlarıyla Kırgızistan'da açılan fabrikalar aracılığıyla ülkede işsizliğin azalması hedeflenmektedir.

Çin İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesinin sunduğu imkanlardan biri olan yatırımların artması konusunda da gelişmeler yaşanmıştır. Genel olarak Kırgızistan, Çin ile toplam tutarı 1.812 milyar doları oluşturan (hibeler dışında) 10'dan fazla yatırım anlaşması imzalamıştır. Bu yatırım anlaşmaları, 1990'ların başında büyük ölçüde mal kredileri, Kırgızistan–Çin kağıt fabrikasının inşası için kredi, karayollarının onarımı gibi projeleri içermiştir. Son 10 yılda karayollarının onarımının (bu alanda Çin'in yaptığı yatırım 129 milyon dolardan fazladır) yanısıra enerji sektöründe yapılan yatırımların ön plana çıktığı görülmektedir. Nitekim, son zamanlarda Çin çoğunlukla Kırgızistan'ın enerji sektörüne yatırım yapmaktadır. Bunların başında Bişkek yakıt enerji tesisinin yeniden yapılanması gelmektedir. Bu proje için Çin, TBEA şirketi aracılığıyla 386 milyon dolar ayırmıştır. Bunun dışında Çin'in State Power Investment Corporation şirketi ile Kırgızistan hükümeti, Narın nehri üzerindeki Kazarman su kaynaklarına yönelik enerji tesisinin inşası için görüşmeler yapmışlardır. Toplam değeri

is expected to be China's biggest investment in the energy sector of Kyrgyzstan.

The China Exim Bank has provided a $400 million loan for the first phase of the construction of the North-South road. The total amount of investments allocated for the project by the Eurasian Development Bank and the Asian Development Bank is over $850 million. The ChinaRoad Company has been carrying out the project. Despite the fact that due to the tender problems between the parties the construction of the Issyk-Kul ring road was halted the project is estimated at $100 million. This ring road is planned to reach Kazakhstan via the Kegen checkpoint to the Tup village in Kyrgyzstan and then become a part of the Western China-Western Europe corridor.

Nowadays, the bilateral relations between Kyrgyzstan and China within the framework of China's One Belt, One Road (OBOR) initiative expected to be more effective and efficient. The projects being implemented so far are also easily correspondent with the purpose of the Initiative. The cooperation between the two countries within the framework of the OBOR is based on: (1) reconstruction of existing railways and highways in order to provide delivery of the Chinese goods to Europe, the Caucasus and the Middle East; (2) construction of new railways and highways, pipelines and logistics infrastructure; (3) ensuring transportation of energy resources, particularly Turkmen and Uzbek natural gas, to China; (4) relocation of the Chinese production facilities to Kyrgyzstan in order to meet the demand for Chinese goods in the Eurasian Economic Union counties and Kyrgyzstan's domestic market; (5) providing Chinese investments in various fields of Kyrgyzstan's industries, especially transport and energy sectors; (6) improving cooperation in the fields of industrial production, agriculture, energy production, exploration of natural resources and tourism; (7) strengthening border cooperation by establishing a free trade zone.

It is possible to make a prediction that China's policy on Kyrgyzstan addresses the fact of the country's membership in the Eurasian Economic Union. The Chinese businessmen in Kyrgyzstan clearly understand that by increasing their activity in the country they

1.565 milyar dolar olan bu projenin hayata geçmesi halinde, Çin'in Kırgızistan'da enerji sektörüne yaptığı en büyük yatırım olması beklenmektedir. Kuzey–Güney yolu inşasının ilk etabı için Çin Eximbank'ı 400 milyon dolar kredi sağlamıştır. Projenin toplam tutarı Avrasya Bankası ve Asya Kalkınma Bankası tarafından 850 milyon dolar olarak belirlenmiştir. Proje inşasını ChinaRoad şirketi sürdürmektedir. Issıkgöl çevre yolu inşası 100 milyon dolar olarak belirlenmiş ancak taraflar arasında yaşanan ihale sorunundan dolayı inşaat durdurulmuştur. Bu çevre yolunun, Kırgızistan'ın Tüp köyüne kadar uzanarak Kegen kontrol noktası üzerinden Kazakistan'a ulaşması ve böylece Batı Çin – Batı Avrupa koridoruna eklenmesi planlanmaktadır.

Günümüzde Kırgızistan ve Çin arasındaki ikili ilişkilerin, Çin'in Tek Kemer Tek Yol konsepti çerçevesinde sürdürülmesinin daha etkili ve verimli olacağı beklenmektedir. Bugüne kadar hayata geçirilmekte olan projelerin de adı geçen konseptin amaçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Bu konsept çerçevesinde iki ülke arasındaki işbirliğinin temel yönlerini şöyle sıralamak mümkündür: 1) Çin mallarını Avrupa, Kafkaslar ve Orta Doğu'ya ulaşımını sağlamak için mevcut olan demiryollarının ve karayollarının yenilenmesi; 2) Yeni demiryollarının, karayollarının, boru hatlarının ve lojistik altyapının inşa edilmesi; 3) Enerji kaynaklarının, özellikle Türkmen ve Özbek doğal gazının Çin'e ulaşımının sağlanması; 4) Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olan ülkelerin yanısıra yurt içi tüketimi karşılamak için Çin sanayi fabrikalarının Kırgızistan'da kurulması; 5) Çin'den çeşitli alanlarda (sanayi, ulaşım ve enerji özellikle) yatırımların sağlanması; 6) Çin ile sanayi üretimi, tarım sektörü, enerji üretimi, doğal kaynakların keşfi ve turizm alanında ilişkilerin geliştirilmesi; 7) İki ülke arasında serbest ticaret bölgesi oluşturularak sınırda işbirliğinin arttırılması.

Çin'in, Kırgızistan'ın Avrasya Ekonomik Birliğine üye olma sürecini takip ederek ve geleceğe yönelik öngörülerde bulunarak, Kırgızistan'ın coğrafi yapısını da dikkate alarak hareket ettiği görülmektedir. Bunun sonucunda, Çinli iş adamlarının Kırgızistan' daki faaliyetleri, Avrasya Ekonomik Birliği çerçevesinde diğer ülkelerin üreticilerine rakip olabilecek şekilde artmıştır.

could get opportunity to enter the common market of the Eurasian Economic Union.

Indeed, an intense labor inflow from China to Kyrgyzstan was achieved by economic activities of the shoe factory opened in the province of Naryn (located in Kyrgyzstan's border with China) as a result of Chinese investment totaling $1.5 million in 2014, the Kyrgyz-Chinese tractor factory located in Bishkek, as well as joint enterprises that produce washing machines and televisions in Osh. Moreover, the Chinese companies are rather active in Kyrgyz gold mining sector in the province of Shu providing geological exploration activities in the Osh province. Furthermore, China has launched two oil refinery facilities located near the cities of Kara Balta and Tokmak on Kyrgyzstan's border with Kazakhstan. These plants are expected to start operating with the raw materials imported from Kazakhstan and Russia.

Therefore, as a result of improved economic cooperation between the two countries, there was an increase in the number of Chinese citizens worked in Kyrgyzstan. In 2016, the Kyrgyz Government increased foreign labor quotas from 12,900 to 14,490 people. In 2015 the number of foreign workers in the country reached 12,259 people, 9,848 or 80% of which were Chinese citizens. The majority of Chinese citizens in Kyrgyzstan are workers, traders and university students.

To conclude, China aims to invest largely on projects that cause positive impact on both Kyrgyzstan's economy and its own economy. Intense economic relations and high cooperation that has taken place in the economic sphere are expected to enhance both the economic and political relations between the two countries in the long term. ■

Nitekim, 2014 yılından itibaren Kırgızistan'ın Çin sınırında yer alan Narın eyaletinde, Çinli yatırımcılarının 1.5 milyon dolar maliyetle açtığı ayakkabı fabrikasının faaliyet göstermesi, Bişkek şehrinde Çin'den getirilen malzemeler kullanılarak Kırgız – Çin traktörünün imal edilmesinin yanısıra Oş şehrinde çamaşır makinesi ve televizyon üreten fabrikaların açılması yoluyla Çin'den Kırgızistan'a yoğun bir işgücünün akımı yaşanmıştır. Bunun ötesinde, Oş eyaletinde jeolojik keşif faaliyetlerini sürdüren Çinli şirketler, Şu eyaletinde altın madenciliğinin işletilmesi konusunda oldukça aktif faaliyet göstermektedirler. Ayrıca, Çin Kırgızistan'ın Kazakistan ile sınırında yer alan Kara Balta ve Tokmak şehirleri yakınında iki petrol tesisi kurmuştur. Kazakistan ve Rusya'dan gelecek hammadde ile bu tesislerin faaliyete geçmesi beklenmektedir.

Dolayısıyla iki ülke arasında, özellikle ekonomik alanda, işbirliğinin artması sonucunda Kırgızistan'da Çin vatandaşlarının sayısında da ciddi bir artış yaşandığını söylemek mümkündür. 2016 yılında, Kırgızistan hükümeti yabancı işgücüne koyduğu kotayı 12,900'den 14,490'a çıkartmıştır. 2015 yılında ülkedeki yabancı işçi sayısı 12,259 olup bu miktarın 9,848'i (%80'i) Çin vatandaşıdır. Kırgızistan'daki Çin vatandaşlarının büyük çoğunluğunu işçiler, tüccarlar ve üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, Çin, Kırgızistan üzerinde büyük ölçüde hem kendi ekonomisinin hem de Kırgızistan ekonomisinin gelişmesine yönelik projelere yatırım yapmayı amaçlamaktadır. Yoğun ekonomik faaliyetlerin ve ekonomik alanda yaşanan yüksek işbirliğinin, uzun vadede iki ülke arasında sadece ekonomik ilişkileri değil politik ilişkileri de arttırması beklenmektedir. ■

BILATERAL ECONOMIC COOPERATION BETWEEN JAPAN AND UZBEKISTAN
JAPONYA VE ÖZBEKISTAN ARASINDA İKİLİ EKONOMİK İŞBIRLİĞİ

Erkin Baydarov *

In the early 1990s of the XX century the importance of Central Asian region seemed insignificant for Japan. However, when the Prime Minister of Japan in 1997, Ryutaro Hashimoto, put forward the concept of "Silk Road Diplomacy", this concept caused significant changes in Japan's policy in Central Asia. The "Central Asia + Japan" Dialogue initiated in 2004 marked the transformation of the Japanese policy in the region towards active pragmatism. Since that time, Japan started to support the Central Asian countries economically through investments and financial aid.

Among the countries of the region gaining support from Japan, Uzbekistan has the highest priority. Uzbekistan has engaged in active cooperation with Japan since the establishment of diplomatic relations in 1992. The main documents guiding the economic cooperation between Uzbekistan and Japan are the "Declaration on Friendship, Strategic Partnership and Cooperation", the Joint Declarations "On the Development of Economic Cooperation and Assistance to Economic Reforms in Uzbekistan" (2002), the agreements "On Liberalization, Mutual Protection and Encouragement of Investments" (2009) and "On Deepening and Expanding Strategic Partnership" (2015).

According to the Government of Uzbekistan, the mutual trade turnover with Japan grew from $189.5 million in 2014 to $253.4 million in 2015 with 25% increase. For comparison, the bilateral trade turnover in 2013 and 2012 totaled $215 million and $214.7 million respectively. It should be noted that despite the fact that Uzbekistan – Japan trade turnover is much lower than the trade turnover between Kazakhstan and Japan amounted to $1.4 billion in 2015, it far exceeds Japan's trade turnover with Turkmenistan amounted to $27 million by the end of 2015. Basically, Uzbekistan exports minerals and

1990'lı yılların başlarında Orta Asya bölgesine, Japonya tarafından fazla önem verilmemiştir. Ancak, Japonya'nın 1997 yılındaki Başbakanı Ryutaro Hashimoto «İpek Yolu Diplomasisi» kavramını ortaya attığında bu kavram Japonya'nın Orta Asya politikasında önemli değişikliklere neden olmuştur. 2004 yılında başlatılan «Orta Asya+Japonya» diyaloğu, Japonya'nın bölgedeki politikasında aktif bir pragmatizme doğru bir dönüşüm yaşandığını göstermiştir. O zamandan bu yana Japonya, Orta Asya ülkelerini yatırımlar ve finansal yardım yoluyla ekonomik açıdan desteklemeye başlamıştır.

Japonya'nın desteklediği bölge ülkeleri ara-sında Özbekistan, birinci önceliğe sahiptir. Özbekistan, 1992 yılında diplomatik ilişkilerin kurulmasından bu yana Japonya ile aktif bir işbirliği içindedir. Özbekistan ve Japonya arasındaki ekonomik işbirliğine yön veren başlıca belgeler arasında «Dostluk, Stratejik Ortaklık ve İşbirliği» Deklarasyonu, «Ekonomik İşbirliğinin Geliştirilmesi ve Özbekistan' da Ekonomik Reformlara Destek Sağlanması» ile ilgili Ortak Deklarasyonlar (2002), «Ya-tırımların Liberalizasyonu, Karşılıklı Olarak Korunması ve Teşviki» (2009) ve «Stratejik Ortaklığın Derinleştirilmesi ve Genişletilmesi» (2015) ile ilgili anlaşmalar yer almaktadır.

Özbekistan tarafının verilerine göre, Japonya ile karşılıklı ticaret hacmi 2014 yılında 189.5 milyon dolar iken 2015'te %25 artışla 253.4 milyon dolara çıkmıştır. 2013 ve 2012 yıllarında ise ikili ticaret hacmi sırasıyla 215 milyon dolar ve 214.7 milyon dolar olarak gerçekleşmişti. Özbekistan – Japonya arasındaki ticaret hacminin, 2015 yılında 1.4 milyar dolar olan Kazakistan–Japonya arasındaki ticaret hacminden çok daha düşük olmasına rağmen, 2015 yılı sonunda 27 milyon dolar olan Japonya–Türkmenistan ticaret hacminden daha yüksek olduğu belirtilme-

* PhD, R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Kazakhstan. erkin_u.68@mail.ru

chemical products to Japan and imports automobiles and telecommunications equipment.

Uzbekistan is involved in the Japanese Government program "Official Development Assistance (ODA)" (also called Yen Loan). This Program provides the developing countries specific loans which has long-term low interest rates and which should be paid back. To date, the total amount of funds provided to Uzbekistan through the ODA loans is about $2 billion (276,630 million yen), including $221 million (26,872 million yen), which was allocated in 2015.

Through the regional offices of Japan International Cooperation Agency (JICA), Japan External Trade Organization (JETRO) and the Uzbek – Japanese Center that have been operating in Uzbekistan since 1999, the Japanese side continues to invest in projects in the fields such as rail transport, oil and gas, energy, mining, automobile industry, telecommunications, electronics, textile industry and tourism. For instance, within the development of the textile and light industry in Uzbekistan two projects have been implemented until 2005 with the help of Japanese Marubeni Corporation and Kanebo company. These projects are joint ventures for the production of cotton yarn and "khaki" fabric texture for export, as well as enterprises as a complex of textile industries. Credit for the projects was provided by the Japan Bank for International Cooperation. The total investment for each project was $11 million.

There is also an active cooperation between Uzbekistan and JICA in the country's railway infrastructure. A good example of Japanese – Uzbek cooperation is the construction of the 223 km long Tashguzar – Boysun – Kumkurgan railway line, which was commissioned in 2007. Another example is the modernization of the 325 km long "Karshi – Termez" railway section, the construction of which was made according to an agreement with $221 million loan signed in 2012. The implementation of these two projects has helped the 831.5 km long Tashkent – Termez railway route which is fully electrified and modernized to be put into operation.

The project of modernization of Tashkent Thermal Power Station with a value of $57 million should be considered as an example of Uzbek – Japanese cooperation in the energy

lidir. Temel olarak, Özbekistan Japonya'ya mineral ve kimyasal ürünler ihraç etmekte ve Japonya'dan otomobil ve telekomünikasyon ekipmanları ithalat etmektedir.

Özbekistan, «Resmi Kalkınma Yardımı (ODA)» (aynı zamanda Yen Kredisi olarak da adlandırılır) adlı Japon hükümet programından destek almaktadır. Bu program, düşük faiz oranıyla gelişmekte olan ülkelere uzun vadeli ve geri ödemeli krediler sağlamaktadır. Bugüne kadar Özbekistan'a ODA kredileri aracılığıyla sağlanan fonların toplam tutarı, 2015 yılında tahsis edilen 221 milyon dolar (26,872 milyon yen) dahil olmak üzere 2 milyar dolar (276,630 milyon yen) olmuştur.

1999 yılından bu yana Japonya, Özbekistan'daki Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA), Japonya Dış Ticaret Örgütü (JETRO) ve Özbek – Japon Merkezi'nin bölge ofisleri aracılığıyla raylı ulaşım, petrol ve doğal gaz, enerji, madencilik, otomobil sanayi, telekomünikasyon, elektronik, tekstil sanayi ve turizm gibi alanlardaki projelere yatırım yapmaya devam etmektedir. Örneğin, Özbekistan'da tekstil ve hafif sanayinin geliştirilmesi çerçevesinde 2005 yılına kadar Japon Marubeni Corporation ve Kanebo şirketinin yardımıyla iki proje uygulanmıştır. Bu projeler, ihracata yönelik pamuk ipliği ve «haki» kumaş dokusu üretimi için ortak girişimlerin kurulmasının yanı sıra tekstil sanayi kompleksinin kurulmasını içermiştir. Bu projeler için Japon Uluslararası İşbirliği Bankası tarafından kredi sağlanmıştır.

Özbekistan ve JICA arasında ülkenin demiryolu altyapısının geliştirilmesi konusunda da aktif bir işbirliği vardır. Japon–Özbek işbirliğinin iyi bir örneği, 2007 yılında devreye sokulan 223 km. uzunluğundaki «Taşguzar–Boysun– Kumkurgan» demiryolu hattının inşasıdır. Başka bir örnek, 2012 yılında imzalanan 221 milyon dolarlık kredi anlaşması çerçevesinde 325 km. uzunluğundaki «Karşi–Tirmiz» demiryolu bölümünün modernize edilmesidir. Bu iki projenin uygulanması, tamamen elektriklendirilen ve modernize edilen 831.5 km. uzunluğundaki «Taşkent–Tirmiz» demiryolu güzergahının devreye sokulmasına yardımcı olmuştur.

57 milyon dolar değerindeki Taşkent Termik Santrali'nin modernizasyonu projesi, Uzbekenergo ve Tohoku Electric Power Co. arasında enerji sektöründe Özbek–Japon iş-

gy sector between Uzbekenergo and Tohoku Electric Power Co. The project was funded by a grant from the Japanese Organization for the Advancement of Energy and Industrial Technology (NEDO) in the amount of $38 million and Uzbekenergo's own funds of $19 million. In addition, the loan agreement, which was signed in 2013 on co-financing the modernization of Talimarjan Thermal Power Plant in southern Uzbekistan in the amount of $300 million by JICA allowed to increase electricity generation efficiency from 30% to over 50%, reducing carbon emissions.

In order to ensure stable supply of uranium concentrate to the country, Japan began exploration of uranium deposits in Uzbekistan. In September 2006, a Japanesse – Uzbek intergovernmental agreement was signed aiming to finance Uzbek uranium development. In 2008 Mitsui & Co. signed a basic agreement with the Uzbek government's Goscomgeo to establish a joint venture for geological investigations regarding the development of black-shale uranium resources at the Zapadno – Kokpatasskaya mine. In 2013, the Japanese company JOGMEC received a license to conduct exploration works for uranium in two prospective areas with sandstone deposits, namely, Juzkuduk and Tamdiykuduk – Tulyantash, for five years. According to the primary assesments, the total investment in exploration is amounted to $3 million.

During the visit of the Japanese Prime Minister Shinzo Abe, to Uzbekistan in October 2015, the leaders of the two countries reached agreements on the implementation of joint investment projects worth more than $8.5 billion for the coming years in areas such as modernization of energy and transport infrastructure, development and processing of mineral resources, automobile industry, oil and gas and chemical industries, telecommunications and other advanced manufacturing industries. It was agreed that Japan's contribution would reach $5 billion. The most promising areas for the implementation of projects were discussed during the 13th meeting of the Committee on Economic Cooperation of Uzbekistan and Japan held in March 2016 in Tashkent. It is worth mentioning that after the 12th session of the Uzbek – Japanese Committee on Economic Cooperation held in Tokyo in 2015, the parties signed

birliğinin bir örneği olarak değerlendirilmelidir. Proje, Japonya Enerji ve Endüstriyel Teknoloji Geliştirme Örgütü (NEDO) tarafından verilen 38 milyon dolar tutarındaki hibe ve Uzbekenergo'nun 19 milyon dolar tutarındaki kendi fonları ile finanse edilmiştir. Ayrıca, Güney Özbekistan'daki Talimarjan Termik Santrali'nin modernizasyonunun birlikte finansmanı konusunda JICA tarafından 300 milyon dolar tutarında kredi sağlanmasıyla ilgili olarak 2013 yılında imzalanan kredi anlaşması, karbon emisyonunu azaltarak elektrik üretiminde verimliliğin %30'dan %50'nin üzerine çıkmasını sağlamıştır.

Uranyum konsantresinin istikrarlı bir şekilde tedarik edilmesini sağlamak amacıyla Japonya, Özbekistan'da uranyum yataklarını aramalarına başlamıştır. Eylül 2006'da Özbekistan'da uranyumun geliştirilmesine yönelik finansman sağlamak için Japonya ve Özbekistan arasında bir hükümetlerarası anlaşma imzalanmıştır. 2008 yılında Mitsui&Co., Zapadno–Kokpatasskaya madenindeki siyah-şeyl uranyum kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili jeolojik araştırmalar için bir ortak girişim kurmak amacıyla Özbek hükümetine bağlı Goscomgeo Jeoloji ve Mineral Kaynaklar Devlet Komitesi ile bir anlaşma imzalamıştır. 2013 yılında JOGMEC Japon şirketi, Juzkuduk ve Tamdiykuduk–Tulyantaş adlı iki muhtemel uranyum alanındaki kumtaşı yataklarında beş yıl boyunca uranyum arama çalışmaları yapmak üzere lisans almıştır. İlk değerlendirmelere göre, arama çalışmaları için yapılan toplam yatırım tutarı 3 milyon dolar civarındadır.

Ekim 2015'te Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin Özbekistan'a yaptığı ziyarette iki ülke liderleri, enerji ve ulaştırma altyapısının modernizasyonu, maden kaynaklarının geliştirilmesi ve işletilmesi, otomobil sanayi, petrol, doğal gaz ve kimya endüstrileri, telekomünikasyon ve diğer gelişmiş imalat sanayileri gibi alanlarda önümüzdeki yıllarda 8.5 milyar dolar değerinde ortak yatırım projelerinin uygulanmasına ilişkin anlaşmalar imzalamışlardır. Japonya'nın katkısının 5 milyar dolara ulaşılacağı konusunda fikir birliğine varılmıştır. Mart 2016'da Taşkent'te düzenlenen Özbekistan ve Japonya Ekonomik İşbirliği Komitesi'nin 13. Toplantısı'nda gelecek vadeden alanlar ele alınmıştır. 2015 yılında Tokyo'da düzenlenen Ekonomik İşbir-

a package of investment, loan agreements and technical assistance projects totaling $3.8 billion.

It can be concluded that Japan's interest in Central Asia, particularly in Uzbekistan is increasing. There is no doubt that Tokyo will provide further evidence of its intention to cooperate with the Central Asian countries at the forthcoming 6th Meeting of the "Central Asia + Japan" Dialogue, which is to be held in November 2016 in Ashgabat at the level of the Foreign Ministers. It is worth noting that Japan's commitment to develop and strengthen mutually beneficial partnership with Central Asia was clearly demonstrated during the Japanese Prime Minister Shinzo Abe's tour of Central Asia in autumn 2015. Therefore, it seems essential for Japan to expand bilateral cooperation with Uzbekistan and the Japanese authorities will make all necessary efforts to promote multidimensional relations with Tashkent. It may also be assumed that after the death of Uzbekistan's first President, Islam Karimov, the new leader of the country will continue to deepen the Uzbek – Japanese economic cooperation implementing the foreign policy of his predecessor. ■

liği Özbek–Japon Komitesi'nin 12. Toplantısı'nda ise taraflar arasında, 3.8 milyar doları bulan yatırım ve kredi anlaşmaları ile teknik yardım projelerinden oluşan bir paketin imzaladığını belirtmekte yarar vardır.

Sonuç olarak, Japonya'nın Orta Asya'ya, özellikle Özbekistan'a ilgisinin arttığı belirtilebilir. Kasım 2016'da Aşkabat'ta Dışişleri Bakanları düzeyinde yapılacak olan «Orta Asya+Japonya» Diyaloğunun 6. Toplantısı'nda, Tokyo'nun Orta Asya ülkeleri ile işbirliği yapma niyetini ortaya koyacak daha fazla veri ortaya çıkacaktır. Japonya'nın Orta Asya ile karşılıklı fayda temelli işbirliğini geliştirme ve güçlendirme konusundaki taahhüdünün, sonbahar 2015'te Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin Orta Asya turu sırasında açıkça ortaya çıktığını belirtmekte yarar vardır. Bu nedenle, Özbekistan ile ikili işbirliğinin genişletilmesi, Japonya açısından gerekli görünmektedir ve Japon yetkililer Taşkent ile çok boyutlu ilişkileri geliştirmek için gerekli tüm çabayı göstereceklerdir. Aynı zamanda Özbekistan'ın ilk Cumhurbaşkanı İslam Kerimov'un hayatını kaybetmesinin ardından ülkenin yeni liderinin, selefinin dış politikasını sürdürerek Özbek–Japon ekonomik işbirliğini derinleştirmeye devam etmesi beklenmektedir. ■

PERSPECTIVES OF FREE TRADE REGIME BETWEEN EEU AND CHINA

AVRASYA EKONOMİK BIRLİĞİ VE ÇİN ARASINDA SERBEST TİCARET REJİMİ İLE İLGİLİ GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER

*Kanat Makhanov**

China leans towards the idea of establishing a free trade zone with the Eurasian Economic Union (EEU). The first round of negotiations on this issue was scheduled to be held in mid-October of 2016 in Moscow. However, later it was postponed due to unreadiness of the two sides. Nevertheless, the official meeting of the Chinese Prime Minister Li Keqiang with his Russian counterpart Dmitry Medvedev was held in St. Petersburg, as it was planned on 7-8 of November of 2016. During the meeting, more than 20 bilateral agreements were signed that entail cooperation in various areas such as nuclear energy, culture, transportation, industry, customs infraction etc. Although the issue of free trade agreement between the EEU and China was not in the official agenda, the Prime Minister of Russia, Dmitry Medvedev admitted that the amount of the total bilateral trade surpassed $40 billion since the beginning of 2016. He also underlined the importance of strengthening the bilateral cooperation in New Silk Road project and bilateral trade in the context of the EEU.

Regarding the external trade and economy, the EEU is currently in the process of a serious trade slowdown and economic recession caused by low oil prices and aggravated by economic sanctions imposed on Russia by the EU, the US and other western countries. Thus, volumes of trade of the EEU with the rest of the world fell by 18% amounting to $361.8 billion during the first three quarters of this year in comparison with the same period of 2015. However, in the same period of this year the trade turnover between the members of the EEU fell on average by 25%-30% compared with the same period of 2015. The economy of Russia contracted by 3.7% in 2015 and it is expected to have a growth rate of only 0.00%-0.03% by the end of 2016. The economy of Kazakhstan grew by a mere 1.2% in 2015 and forecasts predict less than 1% growth by the end of this year. On the

Çin, Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ile serbest ticaret bölgesi kurma fikrine oldukça sıcak bakmaktadır. Konuyla ilgili ilk müzakerelerin 2016 yılının Ekim ayının ortasında Moskova'da yapılması planlanmasına rağmen, iki tarafın da hazır olmaması gerekçesiyle ertelenmek durumunda kalmıştır. Bununla birlikte, Çin Başbakanı Li Keqiang ile Rus mevkidaşı Dmitry Medvedev arasındaki resmi toplantı, önceden planlandığı gibi, 7-8 Kasım 2016 tarihlerinde St. Petersburg'da düzenlenmiştir. Bu toplantıda nükleer enerji, kültür, ulaştırma, sanayi, gümrük ihlalleri gibi çeşitli alanlarda işbirliğini içeren 20'den fazla ikili anlaşma imzalanmıştır. AEB ile Çin arasında serbest ticaret anlaşması resmi olarak gündeme gelmese de, Rusya Başbakanı Dmitry Medvedev, 2016 yılının başından bu yana toplam ikili ticaret miktarının 40 milyar doları aştığını itiraf etmiştir. Medvedev, ayrıca, Yeni İpek Yolu projesi ve AEB bağlamında ikili ticaret konularında işbirliğinin güçlendirilmesinin önemini vurgulamıştır.

AEB halen düşük petrol fiyatlarının ve AB, ABD ve diğer batılı ülkeler tarafından Rusya'ya uygulanan ekonomik yaptırımların etkisiyle ticaret alanında ciddi bir yavaşlama süreci ve ekonomik durgunluk süreci geçirmektedir. Bu şartlar altında, AEB'nin dünyadaki diğer devletler ile olan ticaret hacmi, 2016 yılının ilk üç çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine kıyasla %18 oranında azalarak 361.8 milyar dolara düşmüştür. Ayrıca, bu yılın aynı döneminde AEB'ye üye devletlerin kendi aralarındaki ticaret hacmi 2015'in aynı dönemine kıyasla ortalama %25-30 oranında azalmıştır. Rusya ekonomisi, 2015 yılında %3.7 oranında daralmış olup 2016 yılı sonuna kadar da sadece %0.00-%0.03 civarında büyümesi beklenmektedir. Kazakistan ekonomisi ise 2015 yılında sadece %1.2 oranında büyümüştür ve bu yılın sonuna kadar %1'den daha az bir büyüme göstereceği tahmin edilmektedir. Diğer yandan, 2016 yılı sonuna kadar Beyaz Rusya'nın ekonomik büyüme hızının %-0.2-%0.7 arasında, Kırgı-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. username1006@gmail.com

other hand, the economic growth in Belarus is expected to be between 0.2%-0.7%, in Kyrgyzstan around 2% whereas in Armenia this figure is likely to stay within 2.8%-3.4% by the end of 2016.

However, Russia's intentions concerning the cooperation and strengthening the relationship with non-EEU states go beyond economic goals. During his visit to India in October 2016, the President of Russia Vladimir Putin stated that he expects that talks on the creation of a free trade zone with India would be continued in December 2016. The policy goals of Russia on this issue were pronounced at the 20th International Economic Forum held in July 2016 in St. Petersburg. In the Forum, the President of Russia, Vladimir Putin, mentioned that problems of economic modernization and industry (low levels of economic modernization and industrial development) can be solved much more effectively within the framework of the Eurasian Partnership, which would include China, India, Pakistan and Iran.

For Russia, China is the most important trade partner. The total trade turnover between the two countries during the first nine months of this year reached $46.6 billion which is approximately 14% of the total trade turnover of Russia. For Kazakhstan, China is the second largest trade partner after Russia and accounts for 12.7% ($6.6 billion) of the total external trade turnover in the first nine months of 2016. In the same period, the imports of Kazakhstan from China reached $3.07 billion (11.7%) whereas exports of Kazakhstan to China reached $2.5 billion (14.3%). China is a very important trade partner for the rest of the EEU member-states as well. For example, China currently is the largest trade partner of Kyrgyzstan. The bilateral trade between Kyrgyzstan and China reached $993.1 million accounting for 30% of the total trade of Kyrgyzstan. For Armenia and Belarus, China is the second largest and the third trade partner respectively. The volume of trade between China and Belarus exceeded $1.7 billion in 2015 accounting for 4.7% the total trade of the latter. For Armenia this figure is around $588 million.

In political terms, all the member-states of the EEU, except for Russia, are interested in more intense cooperation with China in all areas. During his a speech at the University of Beijing in September 2016, the President of Belarus, Aleksandr Lukashenko, stated that China is one of the pillars of the "mul-

zistan'ın %2 ve Ermenistan'ın ise %2.8-%3.4 arasında olması beklenmektedir.

Bununla birlikte, Rusya'nın AEB dışındaki devletlerle olan ilişkilerini güçlendirme ve bu devletlerle işbirliği yapma niyeti, ekonomik hedeflerin ötesine geçmektedir. Örneğin, Ekim 2016'da Hindistan'a yaptığı zi-yarette Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin, Hindistan ile bir serbest ticaret bölgesinin kurulmasına ilişkin görüşmelerin Aralık 2016'da devam etmesini beklediklerini belirtmiştir. Bu konuda Rusya'nın politika hedefleri, Temmuz 2016'da St Petersburg'da düzenlenen 20. Uluslararası Ekonomik Forum'da açıklanmıştır. Bu Forum'da Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin Çin, Hindistan, Pakistan ve İran'ı kapsayacak olan Avrasya Ortaklığı çerçevesinde ekonomik modernizasyon ve endüstrileşme ile ilgili problemlerin (düşük ekonomik modernizasyon seviyesi ve düşük endüstriyel kalkınma) çok daha etkili bir şekilde çözülebileceğini ifade etmiştir.

Çin, Rusya için en önemli ticaret ortağıdır. Bu yılın ilk dokuz ayında iki ülke arasındaki toplam ticaret hacmi, 46.6 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, Rusya'nın toplam ticaret hacminin yaklaşık %14'ünü oluşturmaktadır. Kazakistan açısından ise Çin, Kazakistan'ın Rusya'dan sonraki en büyük ikinci ticaret ortağıdır ve 2016 yılının ilk dokuz ayında ülkenin dış ticaret hacminin %12.7'sini (6.6 milyar dolar) Çin ile ticareti oluşturmuştur. Aynı dönemde Kazakistan'ın Çin'den ithalatı 3.07 milyar dolara (%11.7) ulaşırken Kazakistan'ın Çin' e olan ihracatı 2.5 milyar dolara (%14.3) ulaşmıştır. Çin, AEB'ye üye devletlerin geri kalanı için de çok önemli bir ticaret ortağıdır. Nitekim, Çin şu anda Kırgızistan'ın en büyük ticaret ortağıdır. Kırgızistan ile Çin arasındaki ikili ticaret 993.1 milyon dolara ulaşmakta ve Kırgızistan'ın toplam ticaretinin %30'unu oluşturmaktadır. Ermenistan ve Beyaz Rusya için ise Çin sırasıyla ikinci ve üçüncü ticaret ortağı konumundadır. Çin ile Beyaz Rusya arasındaki ticaret hacmi, 2015 yılında 1.7 milyar doları aşmıştır. Bu rakam, Beyaz Rusya'nın toplam ticaretinin %4.7'sini oluşturmaktadır. Ermenistan için ise bu rakam 588 milyon dolar civarındadır.

Siyasi açıdan ise, Rusya dışında AEB'ye üye olan diğer devletler, Çin ile her alanda daha yoğun işbirliği yapma konusunda istekli görünmektedir. Beyaz Rusya Cumhurbaşkanı Aleksandr Lukaşenko, Eylül 2016'da Pekin Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada Çin'in «çok kutuplu dünyanın» en önemli ayaklarından biri olduğunu ve Beyaz Rus-

tipolar world" and that Belarus is interested in powerful China. It was clear that President Lukashenko meant by "multipolar world" that China is one of the centers of power that counterpoises Belarus against Russia. Hence, the rest of the EEU states would be eager to establish a wider free trade zone with multiple centers of political power.

So far, the Eurasian Commission has a trade-friendly attitude towards non-EEU member states welcoming any initiatives of cooperation and free trade proposals. The free trade zone agreement, which was made with Vietnam in October 2015, still prevails. On the other hand, negotiations on establishing free trade zones with South Korea and Singapore are currently underway. As of today, more than 30 countries around the world have expressed their intentions to strengthen bilateral cooperation with the EEU and more than 25 memorandums of understanding and cooperation were already signed with different non-EEU member states.

When it comes to China, its intentions towards the creation of a free trade zone with the EEU remain vague to a certain extent. The trade with the EEU contributes less than 2% of the total external trade of China. However, analyzing the trade policy of China during the last decade, it can be seen that its top priority in trade policy is economic pragmatism. Thus, the Government of China officially declares that around 30% of the country's total trade is made by free trade agreements. Currently, it has free trade agreements with ASEAN member states, South Korea, Pakistan, Australia, Peru, Switzerland, Chile and a number of other small countries. Besides, negotiations on free trade are in process with Japan, Norway, Sri Lanka and Georgia. In this regard, it seems rather plausible to expect further progress in negotiations on free trade agreement between the EEU and China. However, the intentions and expectations of China and Russia on bilateral free trade do not really match each other because Russia, in a very gentle manner, insists on a more comprehensive Eurasian cooperation whereas China mostly has economic goals. In economic point of view, the free trade with China would definitely increase the volumes of bilateral trade between the states. Especially, Russia and Kazakhstan would have the chance to increase their bilateral trade due to the size of their economies and their geographical proximities. However, it is obvious that in any case it would be a long process that might last for several years. ■

ya'nın güçlü bir Çin ile yakından ilgilendiğini belirtmiştir. Cumhurbaşkanı Lukaşenko'nun «çok kutuplu dünya» ifadesinin, Çin'in Beyaz Rusya'yı Rusya'ya karşı savunan güç merkezlerinden biri olduğu anlamına geldiği açıktır. Dolayısıyla, AEB'ye üye devletlerin geri kalanı, birden fazla siyasi güç merkezine sahip daha geniş bir serbest ticaret bölgesinin oluşturulması konusunda istekli görünmektedirler.

Şimdiye kadar Avrasya Komisyonu, AEB'ye üye olmayan devletlerle ticaret yapılması konusunda olumlu bir tavır takınmış ve bu ülkelerle işbirliği ve serbest ticaret yapılmasına yönelik girişimlere sıcak bakmıştır. Nitekim, Ekim 2015'te Vietnam ile serbest ticaret bölgesi anlaşması yapılmıştır. Diğer yandan, Güney Kore ve Singapur ile serbest ticaret bölgelerinin kurulmasına yönelik müzakereler devam etmektedir. Bugün itibariyle dünya çapında 30'dan fazla ülke, AEB ile ikili işbirliğini güçlendirme niyetleri olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Ayrıca AEB'ye üye olmayan ülkelerle 25'ten fazla mutabakat ve işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Diğer yandan, Çin'in AEB ile serbest ticaret bölgesi oluşturma konusundaki niyeti ise bir ölçüde muğlaktır. Çin'in AEB ile ticareti, toplam dış ticaretinin %2'sinden daha azını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Çin'in son on yılda izlediği ticaret politikası incelendiğinde bu politikanın birincil önceliğinin ekonomik pragmatizm olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Çin hükümeti ülkenin toplam ticaretinin yaklaşık %30'unun serbest ticaret anlaşmaları yoluyla gerçekleştiğini resmi olarak açıklamaktadır. Şu anda Çin, ASEAN'a üye devletler, Güney Kore, Pakistan, Avustralya, Peru, İsviçre, Şili ve diğer ülkeler ile serbest ticaret anlaşmaları yürütmektedir. Ayrıca, Japonya, Norveç, Sri Lanka ve Gürcistan ile serbest ticaret anlaşmalarıyla ilgili müzakereler devam etmektedir. Bu bağlamda, AEB ile Çin arasında serbest ticaret anlaşması müzakerelerinde ilerleme kaydedilmesini beklemek oldukça makuldür. Bununla birlikte, Çin ile Rusya'nın ikili serbest ticarete yönelik niyetleri ve beklentileri birbiriyle uyumlu görünmemektedir. Çünkü Rusya, gayet yumuşak bir uslüpla, daha kapsamlı bir Avrasya işbirliğinde ısrar ederken Çin çoğunlukla ekonomik hedefler peşindedir. Ekonomik açıdan, Çin ile olan serbest ticaret, ülkeler arasındaki ikili ticaret hacmini kesinlikle artıracaktır. Özellikle Rusya ve Kazakistan, ekonomilerinin büyüklüğü ve coğrafi yakınlığı nedeniyle aralarındaki ikili ticareti arttırma imkanı sağlayacaklardır. Bununla birlikte, bu sürecin, bir kaç yıl gibi uzun bir süreç olacağı açıktır. ■

COOPERATION IN ENERGY SECTOR

ENERJİ SEKTÖRÜNDE İŞBİRLİĞİ

ENERGY RELATIONS BETWEEN CHINA AND THE CASPIAN LITTORAL STATES

ÇİN ILE HAZAR KIYI DEVLETLERİ ARASINDAKİ ENERJİ İLİŞKİLERİ

*Lidiya Parchomchik**

Over the past few years China has been ranked at the top of the world's top energy consumers. China's total energy consumption increased from 1,470 million tons of coal equivalent (Mtce) in 2000 to 4,260 Mtce in 2014. Coal that accounted for about 66% of total energy consumption by the end of 2014 is still the dominant energy resource in China. However, in order to achieve greener and more efficient energy system the Government of China has decided to launch a policy of coal replacement by natural gas, oil and non-fossil fuels. For instance, contribution of natural gas to total energy consumption increased from 2.2% in 2000 to 6.2% in 2014. The share of oil in China's total energy consumption was stable over this time period and amounted to 18%-19%.

Therefore, rapidly increasing energy demand for petroleum and natural gas has caused the necessity to ensure energy security of the country by actively seeking for overseas energy resources. One of such overseas resource is the region of the Caspian Sea, which hosts significant amount of oil and gas reserves. Despite the fact that China as an energy-hungry country entered the Caspian region later than other players, since then Beijing has progressed significantly in establishing energy cooperation with the Caspian Sea states such as Kazakhstan and Turkmenistan.

Since most of the energy resources extracted from the Caspian Sea region are exported, there is a strong competition among the related countries for the construction of the export pipelines. Moreover, in most cases, the development of the downstream infrastructure is dependent upon the ability of the Caspian littoral states to increase oil and gas production. Therefore, the key elements of the energy strategy of the Chinese government for the Caspian region are both: development and exploration of oil and gas reserves, and maintenance of stable imports via pipelines.

Çin son yıllarda dünyada en çok enerji tüketen ülkeler sıralamasında ön plana çıkmaktadır. Çin'in toplam enerji tüketimi 2000 yılında 1.470 milyon ton kömür eşdeğeri (Mtce) iken 2014 yılında 4.260 Mtce'ye yükselmiştir. Aynı yıl Çin, Amerika Birleşik Devletleri'nin ardından en büyük küresel enerji tüketicisi ülke olmuştur. 2014 yılı sonu itibariyle toplam enerji tüketiminin yaklaşık %66'sını oluşturan kömür, Çin'in enerji tüketimi içinde hala en yüksek paya sahiptir. Bununla birlikte, Çin hükümeti daha çevreci ve daha verimli bir enerji sistemi oluşturmak amacıyla kömür yerine doğal gaz, petrol ve fosil olmayan yakıtların kullanılmasını hedefleyen bir politikayı yürürlüğe koymuştur. Bu politika çerçevesinde örneğin; doğal gazın toplam enerji tüketimi içindeki payı 2000 yılında %2.2'den 2014 yılında %6.2'ye çıkmıştır. Bu süre zarfında petrolün toplam enerji tüketimi içindeki payı ise değişmemiş, %18 ila %19 civarında kalmıştır.

Dolayısıyla, hızla artan petrol ve doğal gaz talebi, ülkenin enerji güvenliğinin etkin bir şekilde sağlanması için yurtdışında enerji kaynaklarının aranması ihtiyacını doğurmaktadır. Petrol ve doğal gaz rezervleri bakımından zengin olan Hazar Denizi bölgesi, önemli yurtdışı enerji kaynaklarından biridir. Enerji ihtiyacı yüksek bir ülke olan Çin'in Hazar bölgesine diğer ülkelerden daha sonra girmiş olmasına rağmen, Hazar Denizi kıyıdaş ülkelerinden Kazakistan ve Türkmenistan ile enerji işbirliği konusunda önemli gelişmeler kat etmiştir.

Hazar Denizi bölgesinde çıkarılan enerji kaynaklarının büyük bir kısmı ihraç edildiği için ihracatı sağlayacak boru hattının inşası konusunda bölge ülkeleri arasında güçlü bir rekabet bulunmaktadır. Ayrıca, rafineri altyapısının geliştirilebilmesi gibi pek çok durum da, Hazar Kıyı Devletlerinin petrol ve gaz üretimini arttırabilme yeteneklerine bağlıdır. Bu nedenle, petrol ve gaz rezervlerinin keşfinin ve geliştirilmesinin yanı sıra boru hatları aracılığıyla ithalatının düzenli bir şekilde sağ-

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. timofko@gmail.com

It should also be admitted that in China's opinion, developing energy cooperation with the Caspian states is a vital strategy for ensuring economic stability and security in China's western provinces, namely, the Xinjiang region. Furthermore, Beijing is pursuing an energy policy of diversifying the sources and routes of imported oil and gas by overland pipelines.

The energy cooperation between China and Kazakhstan is successful compared to the cooperation with other Caspian littoral states. Nowadays, Chinese companies are among the most active players in the Kazakh oil and gas sector. China produces over 25% of total amount of oil extracted in Kazakhstan. For instance, the Chinese National Petroleum Company (CNPC) is one of the main oil and gas operators in the country. Holding an 85.42% of shares in AktobeMunaiGas, the CNPC obtained the production license for the Zhanazhol, Kenkiyak Oversalt and Kenkiyak Subsalt oilfields. Moreover, the CNPC possesses a 100% stake of both the Mangistau-MunaiGaz and the PetroKazakhstan. The Chinese company also possesses 50% of shares in the Konys and the Bektas oilfields (KAM Project), as well as 100% of shares in the Aryss and the Blinov oil deposits (ADM Project). Furthermore, the CNPC purchased 100% of shares of the Chevron Texaco North Buzachi Inc. owning a 100% stake in the North Buzachi Oilfield. However, the most significant deal was initiated by the CNPC in 2013 when the company purchased 8.33% of shares in the Kashagan Caspian offshore project for roughly $5 billion.

In order to provide reliable supplies of the Kazakh oil China launched its first transnational oil pipeline in 2006. The pipeline, developed by a joint venture between the CNPC and Kazakhstan's state-owned company KazMunayGas (KMG) and financed by Chinese loans, transports oil from the oilfields in western and central Kazakhstan to China connecting Atyrau city on the Kazakh Caspian Sea shore with Alashankou on the Chinese border in Xinjiang. The construction of Kazakhstan-China pipeline took place in two phases. The partners launched the Atasu-Alashankou section in 2006 and the Kenkiyak-Kumkol section in 2009. The initial capacity of the pipeline estimated at 10 million tons per year (mt/y) was increased up to 20 mt/y in 2013. However, due to the delays in the commercial oil production at

lanması, Çin hükümetinin enerji stratejisinin temel unsurları arasında yer almaktadır. Ayrıca, Çin'in Hazar ülkeleri ile geliştirdiği enerji işbirliğinin, Çin'in batı illerinden biri olan Sincan bölgesinin ekonomik istikrarının ve güvenliğinin sağlanması stratejisi için de kritik bir öneme sahip olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte, Pekin ithal ettiği petrol ve gaz kaynaklarını ve ithalat güzergahlarını karadan inşa edilecek boru hatları ile çeşitlendirmeye yönelik bir enerji politikası da izlemektedir.

Kazakistan ile Çin'in arasındaki enerji işbirliği diğer Hazar Kıyı Devletleri ile karşılaştırıldığında daha başarılı görünmektedir. Günümüzde, Çin şirketleri Kazakistan'ın petrol sektöründe en aktif aktörler arasında yer almaktadır. Çin, Kazakistan'da çıkarılan toplam petrolün %25'ini üretmektedir. Örneğin; Çin'in başlıca petrol ve gaz operatörlerinden biri olan Çin Ulusal Petrol Şirketi-CNPC AktobeMunaiGas'da %85.42'lik bir hisseye sahip olmanın yanı sıra Zhanazhol, Kenkiyak Oversalt ve Kenkiyak Subsalt petrol sahalarında da üretim lisansına sahiptir. Buna ek olarak, CNPC, MangistauMunaiGaz ve PetroKazakhstan'ın hisselerinin %100'üne sahiptir. Bu şirket ayrıca Konys ve Bektas (KAM Projesi) petrol sahalarının hisselerinin %50'sine ve Aryss ve Blinov (ADM Projesi) petrol yataklarının hisselerinin %100'üne sahiptir. Dahası, bu şirket, KuzeyBuzachi petrol sahasında %100'lük hisseye sahip olan Chevron Texaco North Buzachi Inc. Şirketi'nin bütün hisselerini satın almıştır. Ancak, CNPC'nin 2013 yılında yaptığı en önemli anlaşmalardan biri, yaklaşık 5 milyar dolar ödeyerek Kashagan Hazar deniz kıyısı projesinin %8.33'ünü satın almak olmuştur.

Kazakistan petrolünün güvenli bir şekilde taşınabilmesi için Çin, 2006 yılında ilk uluslararası petrol boru hattı projesini başlatmıştır. CNPC ve Kazakistan'ın devlet şirketi KazMunayGaz (KMG) tarafından ortak bir girişim olarak geliştirilen bu boru hattı, Çin'in sağladığı kredi ile finanse edilmekte ve Hazar kıyısındaki Atırav ile Çin'in Sincan eyaletindeki Alashanku şehrini birbirine bağlayarak Batı ve Orta Kazakistan'daki petrol sahalarından elde edilen petrolü Çin'e taşımaktadır. Kazakistan-Çin boru hattının inşası iki safhada gerçekleştirilmiştir. Ortaklar 2006 yılında Atasu-Alashankou bölümünün ve 2009 yılında da Kenkiyak-Kumkol bölümünün yapımına başlamıştır. Başlangıç kapasitesi yıllık 10 milyon ton (mt/y) olarak hesaplanmış ve bu kapasite 2013 yılında 20 mt/y'ye

the Kashagan field, Kazakhstan still has no enough hydrocarbons to ensure full utilization of the pipeline capacity. At the moment Kazakhstan is able to transport over 12 mt/y of oil to China on average. For instance, the Kazakh oil export to China reached 11.8 million tons of oil in 2013. However, Kazakhstan reduced oil sales to China down to 4.8 million tons in 2014. The reduction of oil supplies was caused by launching the swap scheme with Russian company Rosneft, which agreed to supply 7 million tons of its oil to Kazakhstan's Pavlodar Oil Refinery in exchange for supply of the same amount of oil by the KMG via the Kazakhstan-China pipeline to China.

As for the natural gas issue, Turkmenistan has become a strategic partner of China providing over 81% of total amount of gas supplies imported via pipelines. To date, the CNPC operates the Saman-Depe and the Altyn Asyr gas fields (the Bagtyyiarlyk project) located on the right bank of the Amu Darya River. Moreover, since 2013 the company has been developing the Galkynysh gas field (formerly known as the South Yolotan) under the engineering, procurement and construction contract.

In order to transport the Turkmen gas to China the CNPC signed a gas purchase agreement that envisages annual delivery of 65 billion cubic meters (bcm) of gas until 2021 through the Central Asia-China Gas Pipeline (CACGP), which starts at the Turkmen-Uzbek border city Gedaim and runs through central Uzbekistan and southern Kazakhstan before reaching Horgos in China's Xinjiang province. Currently, the CACGP has three parallel lines, namely, Lines A, B and C which became operational in 2009, 2010 and 2015 respectively. After launching the Line C, the capacity of the CACGP increased from 30 to 55 bcm of gas per year. In 2013 China signed intergovernmental agreements with Uzbekistan, Tajikistan, and Kyrgyzstan on the Line D project, which would increase the annual deliverability of the pipeline to 85 bcm of gas.

According to the CNPC data, the Central Asian gas export to China via the CACGP amounted to about 28.6 bcm in 2014. It should be admitted that Turkmenistan exported over 25.9 bcm of gas and the remaining volumes of gas, namely, 2.7 bcm, were exported by Uzbekistan. Therefore, there is still much work to be done in order to develop the infrastructure of the Turkmen gas transportation.

çıkarılmıştır. Ancak, Kaşagan sahasındaki petrol üretiminde yaşanan gecikmeler nedeniyle, Kazakistan'ın boru hattının kapasitesini tam olarak kullanabilmesini sağlayacak hidrokarbon miktarına henüz ulaşılamamıştır. Şu anda Kazakistan, Çin'e yıllık olarak 12 mt/y'nin üzerinde petrol ihraç edebilme kapasitesine sahiptir. Örneğin; 2013 yılında Kazakistan'ın Çin'e petrol ihracatı 11.8 milyon ton olmuştur. Ancak, 2014 yılında Kazakistan'ın Çin'e petrol satışı 4.8 milyon tona düşmüştür. Bu düşüşün başlıca nedeninin, Kazakistan'ın Rus şirketi Rosneft ile yaptığı takas planı olduğu söylenebilir. Bu plana göre Rosneft, KMG'nin 7 milyon ton petrolün Kazakistan-Çin boru hattı aracılığıyla Çin'e taşınması karşılığında Kazakistan'ın Pavlodar Petrol Rafinerisi'ne aynı miktarda petrol vermeyi kabul etmiştir.

Doğal gaz konusunda ise Türkmenistan, Çin'in stratejik ortağı konumundadır. Nitekim, boru hatları yoluyla ithal edilen gazın %81'i Türkmenistan tarafından sağlanmaktadır. CNPC günümüzde hala Amu Derya nehrinin sağ kıyısında yer alan Saman-Depe ve Altyn Asır (Bahtiyarlık Projesi) gaz sahalarında faaliyet göstermektedir. Bununla beraber, 2013 yılından bu yana şirket, Galkınış gaz sahasını (eski adıyla Güney Yolotan) mühendislik, tedarik ve inşaat sözleşmesi yoluyla geliştirmektedir. Türkmen gazının Çin'e taşınması için CNPC, 2021 yılı itibariyle yıllık 65 milyar metre küp (bcm) gaz teslimini öngören bir an-laşmayı imzalamıştır. Bu anlaşma, Türkmen–Özbek sınırındaki Gedaim şehrinden başlayıp Özbekistan'ın orta bölgesinden ve Güney Kazakistan'dan geçerek Çin'in Sincan eyaletindeki Horgos şehrine ulaşan Orta Asya-Çin Gaz Boru hattı (CACGP) ile gazın taşınmasını öngörmektedir.

Günümüzde CACGP'ın üç paralel hattı bulunmaktadır. Bu hatlar, A, B ve C hatlarından meydana gelmekte olup sırasıyla 2009, 2010 ve 2015 yıllarında faaliyete geçmişlerdir. C hattının faaliyete geçmesinin ardından CACGP'ın kapasitesi yıllık 30 bcm'den 55 bcm'e yükselmiştir. 2013 yılında ise Çin, boru hattının yıllık teslim kapasitesini 85 bcm'e kadar çıkarabilecek D hattı projesi ile ilgili olarak Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan ile hükümetlerarası anlaşmalar imzalamıştır. CNPC verilerine göre, 2014 yılında Orta Asya'dan Çin'e CACGP yoluyla (Türkmenistan 25.9 bcm ve Özbekistan 2.7 bcm olmak üzere toplam) 28.6 bcm gaz ihraç edilmiştir. Bu nedenle, Türkmen gazını taşıma altyapısının

In conclusion, it should be highlighted that China is still in a disadvantaged position regarding the competition for the energy resources of the Caspian region. China is still facing many difficulties in improving energy cooperation with the Caspian states other than Kazakhstan and Turkmenistan. However, there is no doubt that China will continue to strengthen its position in competition over the energy reserves in the Caspian Basin. ■

geliştirilmesi için daha çok çalışılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Çin'in Hazar bölgesindeki enerji kaynakları için rekabet konusunda hala dezavantajlı konumda olduğu vurgulanmalıdır. Çin, Kazakistan ve Türkmenistan dışındaki Hazar Devletleriyle enerji işbirliğini geliştirmede pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Ancak, hiç şüphesiz Çin, Hazar Havzası enerji rezervleri üzerindeki rekabette konumunu güçlendirmeye devam edecektir. ■

CONTEMPORARY ENERGY RELATIONS BETWEEN GEORGIA AND AZERBAIJAN

GÜNÜMÜZDE ENERJİ ALANINDA GÜRCİSTAN VE AZERBAYCAN ARASİNDAKİ İLİŞKİLER

*Aidana Arynbek**

The energy relations between Azerbaijan and Georgia have shown a significant development, which serves as a primary factor that have been strengthening their bilateral relations since 1992. Since both countries are located in the South Caucasus, it can be claimed that the geography has laid the foundation for the development of their energy relations. In recent days, they share two main large-scale projects such as the Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oil pipeline and Baku-Tbilisi-Erzurum (BTE) gas pipeline. The BTC runs 443 km through Azerbaijan, 249 km through Georgia and 1,076 km through Turkey to the Ceyhan Marine Terminal. The BTC started functioning in 2006 when the first oil pumped from Baku reached Ceyhan. Similarly, the BTE gas pipeline, which started functioning in 2007, links Azerbaijan with Turkey through Georgia.

Georgia's role here is to be a transit country for transportation of natural resources from the Caspian Sea to Turkey, and further to Europe. For Azerbaijan, the energy projects allow to diversify its supply routes to Europe. The construction of the BTC oil pipeline in 2006 appeared to be an alternative energy route to Baku-Novorossiysk oil pipeline that goes via Russia's territory, and the BTE gas pipeline also serves as an alternative route for Azerbaijan's gas to Europe. Following this, it can be argued that by sharing common energy projects Azerbaijan and Georgia find each other as regional partners.

Moreover, Georgia finds Azerbaijan as a main gas supplier to the country. Therefore, Azerbaijan is of primary importance for Georgia since currently about of 74.9% of natural gas comes from Azerbaijan. Currently, Azer-

Azerbaycan ve Gürcistan arasında enerji alanındaki ilişkiler, 1992 yılından itibaren iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendiren başat faktör olarak önemli bir gelişme göstermiştir. Her iki ülkenin de Güney Kafkasya'da yer alması nedeniyle bulundukları coğrafyanın, bu ülkelerin enerji ilişkilerinin gelişmesine temel oluşturduğu söylenebilir. Son yıllarda Gürcistan ve Azerbaycan, Bakü–Tiflis–Ceyhan (BTC) petrol boru hattı ve Bakü–Tiflis–Erzurum (BTE) doğal gaz boru hattı olmak üzere iki büyük ölçekli proje üzerinde işbirliği yapmaktadırlar. BTC, Azerbaycan'da 443 km., Gürcistan'da 249 km. ve Türkiye'de 1.076 km. yer kaplamakta ve bu güzergah üzerinden Ceyhan Deniz Terminali'ne ulaşmaktadır. BTC, Bakü'de pompalanan ilk petrolün Ceyhan'a ulaştığı 2006 yılında faaliyete başlamıştır. Benzer şekilde, 2007 yılında faaliyete geçen BTE doğal gaz boru hattı, Gürcistan üzerinden Azerbaycan'ı Türkiye ile bağla¬maktadır.

Burada Gürcistan, doğal kaynakların Hazar Denizi'nden Türkiye'ye ve daha sonra Avrupa'ya taşınmasında transit ülke rolü oynamaktadır. Enerji projeleri, Azerbay-can'ın Avrupa'ya petrol ve doğal gaz satış güzergâhlarını çeşitlendirmesini sağlamak-tadır. 2006 yılında BTC petrol boru hattı, Rusya'nın toprakları üzerinden geçen Bakü–Novorossiysk petrol boru hattına alterna¬tif bir enerji güzergahı olarak ortaya çıkmıştır. BTE doğal gaz boru hattı ise gelecekte Azerbaycan doğal gazının Avru-pa'ya alternatif bir güzergah üzerinden gönderilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla, Azerbaycan ile Gürcistan'ın ortak enerji projeleri yürütme yoluyla, bölgesel ortaklar olarak hareket ettikleri söylenebilir.

Ayrıca Gürcistan, Azerbaycan'ı ülkesinin başlıca doğal gaz tedarikçisi olarak görmektedir. Ülkedeki doğal gazın yaklaşık %74.9'u Azerbaycan'dan geldiği için Azerbaycan, Gür-

* MA, Center for Political Analysis and Strategic Research of the Nur Otan Party, Kazakstan. arynbekaidana@gmail.com

baijan supplies gas to Georgia via the Hajigabul-Gardabani pipeline with a gas pumping capacity of 6.5 million cubic meters per day. The second way to carry gas to Georgian consumers is the BTE, through which 2.9 million cubic meters of natural gas per day from the first stage of the Shah Deniz field is supplied to Georgia.

Daily gas consumption in Georgia exceeds 11 million cubic meters per day and about 2.5 billion cubic meters per year. In 2015, Georgia's natural gas import from Azerbaijan reached over 1.51 million tons of oil equivalent in the amount of $314.3 million, as compared to 1.38 million tons of oil equivalent in the amount of $287.34 million in 2014.

The reason of Azerbaijan's monopolist position in Georgia's energy market is the fact that in 2006 Georgia signed a long-term contract with Azerbaijan to purchase Azerbaijan's natural gas with a considerably discounted price of $140 per 1,000 cubic meters. As a result, Georgia replaced Russia's natural gas, which had been covering about 100% of Georgia's domestic gas consumption. Nevertheless, Georgia still receives natural gas from Russia as a payment for a transition fee for Russia's gas supply to Armenia through Georgia's territory. However, the volume of natural gas from Russia is not substantial as long as only 10% of Russia's gas to Armenia goes to Georgia, which is 250 million cubic meters of natural gas per year.

Nevertheless, the beginning of 2016 for Georgia started with the idea to diversify its source of gas consumption by considering Russia's Gazprom as an alternative for meeting natural gas consumption. Georgia faced gas deficit because gas consumption was increased during the winter period and Azerbaijan's natural gas was unable to satisfy Georgia's gas needs. Compared with 2012, gas consumption in Georgia increased by 38%, which made it necessary to purchase additional volumes of the natural gas. According to the estimations, annual growth of the Georgian market is over 10% or maximum 250 million cubic meters per year. As a result, gas consumption in the country could reach 5 billion cubic meters in the next 10 years. Thus, the increased gas consumption influenced

cistan açısından birincil öneme sahiptir. Şu anda, Azerbaycan Gürcistan'a günde 6.5 milyon metreküp doğal gaz pompalama kapasitesine sahip Hajigabul-Gardabani boru hattı üzerinden doğal gaz sağlamaktadır. Gürcistan'da tüketicilere doğal gaz sağlamanın ikinci yolu, BTE boru hattıdır. Bu boru hattı aracılığıyla Şah Deniz alanının ilk aşamasından Gürcistan'a günde 2.9 milyon metreküp doğal gaz tedarik edilmektedir.

Gürcistan'da günlük doğal gaz tüketimi 11 milyon metrekübü aşmakta ve yıllık doğal gaz tüketimi ise yaklaşık 2.5 milyar metre-küp olarak gerçekleşmektedir. 2015 yılında, Gürcistan'ın Azerbaycan'dan yaptığı doğal gaz ithalatı 1.51 milyon ton eşdeğer petroldür (314.3 milyon dolar). 2014 yılında ise bu miktar, 1.38 milyon ton eşdeğer petrol (287.34 milyon dolar) olarak gerçekleşmiştir.

Azerbaycan'ın Gürcistan enerji piyasasında tekel pozisyonunda olmasının nedeni, 2006 yılında Gürcistan'ın, 1,000 metreküp başına 140 dolar şeklinde oldukça indirimli bir fiyat ile Azerbaycan doğal gazını satın alma konusunda Azerbaycan ile uzun vadeli bir sözleşme imzalamış olmasıdır. Sonuç olarak, Gürcistan ülkenin yurtiçi doğal gaz tüketiminin yaklaşık %100'ünü karşılayan Rus doğal gazının yerine Azerbaycan doğal gazını kullanmaktadır. Bununla birlikte Gürcistan, Rus doğal gazının kendi toprakları üzerinden Ermenistan'a gönderilmesi karşılığında geçiş ücreti olarak Rusya'dan hala doğal gaz almaktadır. Ancak, Rusya'dan ülkeye giren doğal gaz miktarı oldukça düşüktür, çünkü Ermenistan'a gönderilen Rus doğal gazının sadece %10'u Gürcistan'a gitmektedir. Bu rakam, yıllık 250 milyon metreküp doğal gaza denk gelmektedir.

Bununla birlikte, Gürcistan 2016 yılının başında, doğal gaz tüketimini karşılama konusunda Rusya'nın Gazprom şirketini bir alternatif olarak dikkate alarak, doğal gaz tüketim kaynaklarını çeşitlendirmeye karar vermiştir. Doğal gaz tüketimi kış döne¬minde arttığından ve Azerbaycan doğal gazı Gürcistan'ın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığından Gürcistan, doğal gaz açığı ile karşı karşıya kalmıştır. 2012 yılı ile karşılaştırıldığında, Gürcistan'da doğal gaz tüketimi %38 artmıştır. Bu durumda, ek doğal gaz satın alımları gerekli olmuştur. Tahminlere göre, Gürcistan pazarının yıllık büyüme oranı, %10'ın üzerinde (maksimum yıllık 250

Georgia's consideration about Russia's gas. Moreover, the fact that the contract between Georgia and Azerbaijan on natural gas will expire in 2017, Georgia's discussion about bout purchasing of additional 300-400 million cubic meters of natural gas from Gazprom seems relevant.

However, in order to keep its energy monopoly power in Georgia, Baku reached an agreement with Tbilisi on additional gas supplies in the amount of 463 million cubic meters. The relevant agreement was signed on March 4, 2016 between Azerbaijan's state energy giant SOCAR and the Georgian Government. The gas volume from Shah Deniz will be increased from 800 million cubic meters per year to 1.5 billion cubic meters per year through the BTE and up to 1.5 billion cubic meters per year from SOCAR through the Hajigabul-Gardabani pipeline. Moreover, SOCAR expressed its readiness to reduce tariffs on 1,000 cubic meters of commercial gas by $35-40 for the Georgian gas filling stations.

Consequently, Azerbaijan remained as an only energy partner to Georgia as long as Georgia refused to sign an energy deal with Russia's Gazprom. Additionally, in order to avoid any gas deficit in future, Georgia is planning to build its first gas storage by the end of 2016 to store 210-280 million cubic meters of natural gas. Here, SOCAR demonstrated its interest to be involved in this project.

To conclude, Georgia-Azerbaijan energy relations have becoming stronger and stable since the shared large-scale energy projects such as the BTC and the BTE requires the countries to ensure security and keep stability in the region. Regarding robust and stable characteristics of the energy relations between Georgia and Azerbaijan, the prospect of their relations will be developing and enhancing. It seems that their perception of each other as energy partners will be continuing in the long-term because external factors such as dispute between Georgia and Russia, and conflict between Azerbaijan and Armenia limit their choices about energy partners. Moreover, there is a huge prospect of expanding of Georgia-Azerbaijan energy relations due to the expected large-scale projects such as TANAP and AGRI. ■

milyon metreküp) olarak hesaplanmaktadır. Sonuç olarak, ülkedeki doğal gaz tüketimi önümüzdeki 10 yıl içinde 5 milyar metreküpe ulaşabilecektir. Bu nedenle, artan doğal gaz tüketimi, Gürcistan'ın Rus doğal gazıyla ilgili düşüncelerini etkilemiştir. Gürcistan ve Azerbaycan arasında yapılan doğal gaz sözleşmesi 2017 yılında sona ereceği için Gürcistan'ın Gazprom'dan ek 300-400 milyon metreküp doğal gaz satın alma konusunda Rusya ile görüşmeler yapması uygun görünmektedir.

Ancak Bakü, Gürcistan'a 463 milyon metreküp ek doğal gaz sağlama konusunda Tiflis ile anlaşmıştır. Azerbaycan'ın devlet enerji devi SOCAR ve Gürcistan Hükümeti arasında 4 Mart 2016 tarihinde bu konuyla ilgili bir anlaşma imzalanmıştır. Şah Deniz'den BTE aracılığıyla sağlanan doğal gaz miktarı yıllık 800 milyon metreküpten yıllık 1.5 milyar metreküpe ve SOCAR'dan Hajigabul–Gardabani boru hattı aracılığıyla sağlanan doğal gaz miktarı yıllık 1.5 milyar metreküpe çıkarılacaktır. Ayrıca SOCAR, Gürcistan'ın doğal gaz dolum istasyonlarında 1,000 metreküp için ticari doğal gaz tarifelerini 35-40 dolar arasında azaltmaya hazır olduğunu ifade etmiştir.

Dolayısıyla, Azerbaycan, Gürcistan için önemli bir enerji ortağı olmayı sürdürmüş-tür. Ayrıca, Gürcistan gelecekte herhangi bir doğal gaz açığını önlemek amacıyla 2016 yılı sonuna kadar 210-280 milyon metreküp doğal gaz saklamak için ilk doğal gaz deposunu inşa etmeyi planlamaktadır. Bu noktada SOCAR projeye dahil olmak istediğini açıklamıştır.

Sonuç olarak, BTC ve BTE gibi büyük ölçekli ortak enerji projeleri, ülkelerin bölgede güvenliği sağlamalarını ve istikrarı korumalarını gerektirdiğinden, Gürcistan-Azerbaycan enerji ilişkileri güçlü ve istik-rarlı hale gelmektedir. Gürcistan ve Azerbaycan arasında enerji ilişkilerinin sağlam ve istikrarlı özellikler taşıdığı dikkate alındığında, bu ülkelerin ilişkilerine yönelik beklentiler geliştirilecek ve artırılacaktır. Bu ülkeler uzun vadede birbirilerini enerji ortağı olarak görmeye devam edecek gibi görünmektedir. Çünkü Gürcistan ve Rusya arasında anlaşmazlık, Azerbaycan ve Ermenistan arasında çatışma gibi dış etkenler, enerji ortakları konusunda bu ülkelerin tercihlerini sınırlamaktadır. Ayrıca, TANAP ve AGRI gibi geleceğe yönelik büyük ölçekli projeler, Gürcistan–Azerbaycan enerji ilişkilerinin genişletilmesi yönünde büyük ümit vadetmektedir. ■

SECURITY ISSUES AND COOPERATION IN MILITARY SECTOR

GÜVENLİK VE ASKERİ ALANDA İŞBİRLİĞİ

15 JULY ATTEMPTED COUP IN TURKEY AND FETHULLAH TERROR ORGANIZATION

TÜRKİYE'DE 15 TEMMUZ DARBE TEŞEBBÜSÜ VE FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜ

*Nevzat Simsek**

In recent days, it seems that Gulen Community /Fethullah Terror Organization (FETO) and other terror organizations such as PKK and PYD have been used to damage the stability in Turkey, to separate its citizens deliberately, to betray the trust on democracy and politics and to make the environment in the country open for a possible external intervention. After 2013, all types of military or civil coups have been tried with this aim. 15 July Attempted Coup is the latest one. All available evidence shows that this military coup attempt was planned and made by a group (inside the Gendarme and Air Forces) who is related to a pro-junta gang (FETO) launched outside the chain of command in the Turkish Military Forces.

In the last 70 years since transition to multi-party democratic system, Turkey has experienced 6 military coups attempts: on May 27, 1960; on March 12, 1971; on September 12, 1980; postmodern military coup on February 28, 1997; e-memorandum case on April 27, 2007 and the lately military coup attempt on July 15, 2016. It can be mentioned that especially since 2013, the footsteps of this coup attempt have been heard in the meaning that some attempts have been made in Turkey. In this regard, especially after 2013, Turkey had to confront with Gezi Park protests, 17/25 December FETO coupe attempt via jurisdiction and PKK terror.

The latest 15 July attempted coup can be regarded as the biggest terrorist attack in Turkey if considering the reasons and consequences of the coup. However, in all 81 cities such as Istanbul, Ankara, Gaziantep, Antalya, Rize, Malatya, Sakarya, Diyarbakır, Edirne, Urfa, Erzurum millions of people opposed this coup attempt and protected the national will on 15 July night. The Turkish nation (together with all politicians, journals, police,

Türkiye'nin istikrarını bozmak, milleti kamplara ayırmak, demokrasiye, siyasete güveni azaltmak ve Türkiye'yi müdahaleye açık hale getirmek isteyen ülkeler, son dönemde ülke içindeki Gülen Cemaati/Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve PKK-PYD türü örgütleri kullanmaktadırlar. Bu amaçla 2013 sonrasında, askeri ya da sivil darbenin her türlüsü denenmiştir. Son olarak da 15 Temmuz'da bir askeri darbe teşebbüsü gerçekleştirilmiştir. Yapılan yorumların ve toplanan delilerin hepsi, askeri darbe teşebbüsünün Türk Silahları Kuvvetlerinin emir komuta zincirinin dışında, ordu içinde cuntalaşmış FETÖ ile ilintili Jandarma ve Hava Kuvvetlerindeki bir grup subay tarafından planlandığını ve gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Türkiye çok partili demokratik sisteme geç-tikten sonraki 70 yıllık dönemde 6 darbe veya darbe benzeri girişimlere şahit olmuştur: 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 post modern darbe, 27 Nisan 2007 e-muhtıra ve son olarak 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsü. Türkiye'de özellikle 2013'ten sonra, bu darbe teşebbüsünün ayak sesleri duyulmakta, darbe denemeleri yapılmaktaydı denilebilir. Bu bağlamda Türkiye, özellikle 2013 yılından sonra, Gezi kalkışmasına, 17-25 Aralık FETÖ darbe teşebbüsüne, PKK terörüne karşı koymak durumunda kalmıştır. 15 Temmuz'daki bu son olay teşebbüsün ötesinde, nedenleri ve sonuçları itibariyle, Türkiye'ye karşı yapılan tarihteki en büyük terör saldırısı niteliğine dönüşmüştür.

Fakat İstanbul, Ankara, Gaziantep, Antalya, Rize, Malatya, Sakarya, Diyarbakır, Edirne, Urfa, Erzurum gibi 81 ilde milyonlarca insan 15 Temmuz gecesi bu darbe teşebbüsüne karşı milli iradesine sahip çıkmıştır.

* Associate Professor, PhD, Dokuz Eylul University, Turkey and Eurasian Research Institute, Kazakhstan. nevzatsimsek53@gmail.com

students) resisted against this coup attempt and spoilt a "big plan". Millions of people who went down the streets have shouted that ''Turkey is not and will never be a third world country'' and declared to the world that the country will not give up democracy. In short, the Turkish nation proved that democracy is not in the babyhood process and no coup can be acceptable in Turkey, but unfortunately by resisting dreadful gunshots with their lives. As a result, many people lost their lives: 24 coup plotters were killed and totally 246 Turkish citizens were martyred including 62 policemen/policewomen, 5 soldiers and 179 civilians. Besides, large numbers (1,536 people) were wounded. The Turkish nation made history by the way they protect their national will and democracy. The Turkish nation all out resisted against the coup attempt regardless of their political views and, actually, has taught a lesson of democracy to the whole world. The Turkish nation protected their democracy, their country, their respect, their Parliament representing their sovereignty, their Government, shortly, their country's future against this dreadful threat.

Some experts have been making interpretations that the attempted coup in Turkey was made because of an authoritarianism trend in Turkey. Saying the least, all these interpretations are unfortunate statements, which are made by experts who are not able to follow the agenda in Turkey at first hand. Even if this coup attempt was analyzed only consequentially, rather than in detail, it could be easily understood that none of mass media and opposition parties would be against this coup if this coup would actually be made because of a polarization, which is to be a consequence of authoritarianism.

Contrarily, 15 July night passed into history as one of the nights in which all political parties and mass media can be made proud of. The parliament's opposition parties such as Republican People's Party (CHP) and Nationalist Movement Part (MHP) acted together with the parliament's ruling party, namely, the Justice and Development Party (AKP). They gathered in the Parliament on 15 July night in order to protect the democracy against this coup and did not leave the Parliament although the Parliament building was bombed. The declarations of the CHP and the

Türk milleti hep birlikte; siyasetçisiyle, gazetecisiyle, polisiyle, öğrencisiyle, kadınıyla, erkeğiyle direnmiş ve büyük bir planı, oyunu bozmuştur. Sokağa çıkan milyonlarca insan ''Türkiye üçüncü dünya ülkesi değildir ve olmayacaktır'' diye haykırarak demokrasiden vazgeçilmeyeceğini tüm dünyaya ilan etmiştir. Kısacası, halk Türkiye'de demokrasinin emekleme aşamasında olmadığını, darbenin kabul edilemeyeceğini kurşunlara siper olarak ve maalesef canlarını vererek göstermiştir. Bilanço ise gerçekten ağır olmuştur: 24 darbeci öldürülmüş, 62 polis, 5 asker ve 179 sivil vatandaş dahil toplam 246 şehit verilmiştir. Ayrıca çok sayıda da (1,536 kişi) yaralı bulunmaktadır. Halkın milli iradesine ve demokrasiye sahip çıkışı gerçekten bir destan niteliğindedir. Türkiye'nin ana omurgası olan halk, siyasi görüşüne bakmadan top yekûn direnerek bir demokrasi dersi vermiş, demokrasiye, ülkesine, onuruna, seçilmiş Cumhurbaşkanına, egemenliğini temsil eden Meclisine, hükümetine kısaca ülkesinin geleceğine sahip çıkmıştır.

Bazı yorumcular Türkiye'deki darbe teşebbüsünün ülkede başlayan otoriteleşme eğilimi nedeniyle yapıldığını yazmaktadır. Bu yorumlar maalesef Türkiye'yi birinci elden takip etmekte zorlanan kimseler tarafından yapılan en hafif tabirle talihsiz açıklamalardır. Bırakın derinlemesine incelemeyi mantıksal açıdan bile analiz edilse, darbe teşebbüsünün otoriteleşme sonucu ortaya çıkan kamplaşma sonucu olması durumunda basın yayın organları ve muhalefet partilerinin darbeye karşı durmayacakları görülebilirdi. Buna karşılık 15 Temmuz gecesi, siyasi partiler ve basın için de en yüz ağartıcı gecelerden biri olarak tarihe geçmiştir. Muhalefetteki CHP ve MHP milletvekilleri, iktidardaki AKP ile beraber, Meclise, demokrasiye ve Cumhuriyete sahip çıkmak için 15 Temmuz gecesinde Mecliste toplanmışlar, tüm partilerin milletvekilleri, bombalanmasına rağmen Meclisi terk etmemişlerdir. CHP ve MHP'nin demokrasiye ve Cumhuriyet'e sahip çıkan açıklamaları da, Meclis'in itibarını ve şahsiyetini yüceltmiştir. Muhalefet partileri, hükümetin yanında duruşlarıyla "Bugün hükümette siz varsınız, yarın biz. Esas olan demokratik sistemin devamıdır" mesajı vererek Türkiye'nin

MHP about protecting democracy have raised the reputation of the Parliament. By supporting the Government, the opposition parties have given a clear message that "Now you are ruling but we could rule in future. However, the only important thing is the continuity of the democratic system". With this message, they clearly showed that Turkey is a country, which has already internalized the democratic system with all political parties (both the ruling and opposition parties). It was obviously seen that the Government can only be replaced in a democratic way. In short, the resistance of the Turkish nation and the shrewd attitude of all political parties, the ruling party and mass media against this attempted coup have shown that coups cannot be easily made in Turkey.

It should be obviously seen that FETO is a terror organization. Turkey considers this issue as a security problem because Gulen Community has been acting according to their own hierarchical structure outside the state hierarchy by forming their own universities, schools, mass media, police departments, military and judicial structures with the use of state facilities. So, FETO can be named as "parallel state structure" because it leaked to each mechanism in the state by forming its own hierarchy in judicial, police and intelligence services. Turkey's reasons to struggle against parallel state structure should be understood correctly both inside and outside the country. This terror organization has attempted various coups by using their own hierarchical mechanism with guidelines taken from abroad for the last 3 years. After attempting coup on National Intelligence Service on February 7 and on public prosecutors on December 17/25, they wanted to achieve their aims via military forces on July 15. Not only the coup itself but also the timing of the coup is the puzzling fact. The results of this attempt can be harmful for the Turkish Military Forces in an environment in which a dreadful fight has been carried out against DAESH and PKK.

Turkey has been fighting against several terror organizations at the same time. Most important of these organizations are DAESH and PKK. But among these organizations FETO, which has rooted inside the state mechanism sneakingly and probably cooperated

iktidarı ve muhalefetiyle top yekûn demokratik sistemi içselleştirmiş bir ülke olduğunu göstermişlerdir. Şu açıkça görülmüştür ki, milletin seçtiği yöneticiler ancak demokratik yollarla değiştirilebilir. Kısacası, halkın gösterdiği direnç, siyasi partilerin, siyasi iktidarın, basının dirayetli tutumu, Türkiye'de darbe ve benzeri kalkışmaların kolay kolay gerçekleştirilemeyeceğini göstermiştir.

Şu açıkça görülmelidir ki, FETÖ bir terör örgütü olmuştur ve Türkiye bu konuyu kendisi için bir güvenlik meselesi olarak algılamaktadır. Çünkü FETÖ diye adlandırılan Gülen cemaati en basit tabirlerle, devletin içinde, devletin imkânlarını ve rantını kullanarak kendi üniversitelerini, kendi okullarını, kendi medyalarını, kendi polislerini, kendi yargı yapılarını, kendi askeri yapılarını oluşturarak devletin hiyerarşik yapısının dışında cemaatin kendi oluşturduğu hiyerarşik yapıya göre hareket etmektedir. Kısaca FETÖ, "paralel devlet yapılanması" denilebilecek farklı türden bir örgüttür. Ülkenin iliklerine kadar sızmış bir mekanizmadır. Yargıda, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında, orduda kendi hiyerarşisini oluşturmuştur. Türkiye'nin paralel devlet yapılanmasıyla mücadelesinin gerekçeleri, Türkiye içinde ve dışında doğru anlaşılmalıdır. Bu örgüt son üç yıldır dışarıdan aldıkları talimatlarla kendi hiyerarşik mekanizmasının sayesinde ülke içinde çeşitli darbe girişimlerinde bulunmuşlardır. 7 Şubat'ta MİT, 17/25 Aralık' taki savcılar üzerinden denedikleri darbe düşüncelerini bu sefer askerler üzerinden gerçekleştirmek istemişlerdir. Ayrıca darbenin kendisi kadar zamanlaması da üzücü olmuştur. Bu teşebbüsün sonuçları DAEŞ ve PKK ile mücadele edilen böylesi bir ortamda Türk ordusuna zarar verebilir cinstendir. Millete değil dış merkezlere yaslanan bu FETÖ'cü darbeciler, ülkesini korumak için kendilerine emanet edilen silahları millete doğrultma gafletine düşmüşlerdir.

Türkiye aynı anda birkaç terör örgütüyle mücadele etmektedir. Bunların en önde gelenleri bir tarafta DAEŞ, diğer tarafta PKK terör örgütüdür. Fakat devletin içine sinsice yerleşip dış güçlerle işbirliği içinde Türkiye'de manipülatif eylemlerde bulunan FETÖ, bunların içinde yöntemleriyle farklılaşan bir yapıdır. Bunların hepsi de Türkiye'nin ulusal

with external powers, has a different structure regarding their methods. All these terror organisations are serious threats for Turkey's national security and stability. That is why, as well as fighting against DAESH is a priority for the international community, so as fighting against FETO and PKK is the priority of Turkey. Frankly speaking, it is not correct to make a classification among the terror organizations like good/bad, beneficial/harmful or effective/useless. Like all other countries that have been suffering from terrorist activities, Turkey has been waiting for friendly and allied nations to express their support providing active policies in fighting against terrorism. We cannot say that DAESH terror is wildness, but PKK terror is resistance and FETO is a dialog centre, which only deals with education activities, anymore. We, all countries, have to reject all types of terrorism totally and equally. ■

güvenliğine, birlik beraberliğine, istikrarına ve güvenliğine tehdit teşkil etmektedir. Burada nasıl DAEŞ'le mücadele uluslararası toplum açısından bir öncelik ise aynı şekilde Türkiye'nin güvenliğine, birliğine, beraberliğine tehdit oluşturan FETÖ ve PKK ile mücadele de bu açıdan bir önceliktir. Burada iyi-kötü, zararlı-yararlı, işe yarar-işe yaramaz şeklinde bir tür terör örgütleri sınıflandırması yapmak doğru değildir. Terörle mücadele konusunda Türkiye, terörden mustarip her ülke gibi, dost ülkelerin/müttefiklerinin yanında olduğunu ifade etmelerini ve bunu eylemleriyle göstermelerini beklemektedir. DAEŞ terörü vahşettir, PKK terörü direniştir, FETÖ eğitim faaliyeti yapan diyalog merkezidir denemez. Terör terördür, bunun etnik, dini, ideolojik kökeni olmaz, terörün her türünü eşit bir şekilde aynı bakış açısıyla ret etmek durumundayız. ■

MILITARY COOPERATION BETWEEN THE UNITED STATES AND KYRGYZSTAN: THE CASE OF THE MANAS AIRBASE

KIRGIZİSTAN VE AMERIKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA ASKERI İŞBİRLİĞİ: MANAS HAVA ÜSSÜNÜN DURUMU

*Akbota Akylbayeva**

Since gaining independence in 1991, Kyrgyzstan has officially been globalized. The relations of the United States (U.S.) with Central Asia commenced in the early 1990s, entailing diplomatic recognition and opening of embassies. According to the agreement between the Governments of the U.S. and Kyrgyzstan regarding cooperation to facilitate the provision of assistance signed in 1993, the U.S. has been providing financial and humanitarian aid and non-lethal military assistance to the country to elevate sovereignty and to achieve economic progress and democratic governance. By joining the North Atlantic Treaty Organization's (NATO) Partnership for Peace in 1994 Kyrgyzstan has gained an opportunity to engage in a number of training exercises in the fields of defense, security and civil emergency planning cooperation. The purpose of the Partnership for Peace was to increase stability and to reduce the threats for peace in the region.

The stable relationship between the two states reached another level right after the September 11 terrorist attacks. It was a wakeup call which was considered as a life changing moment for the regional politics, as in 2001 the U.S. has changed its foreign policy of providing mainly humanitarian assistance through the United States Agency for International Development (USAID) to a security-oriented policy in Central Asia. At that point, under the Pentagon's Global Defense Posture Review (GDPR), the U.S. has offered Kyrgyzstan to host the U.S. International airbase at the civilian Manas International Airport. Kyrgyzstan was provided with a military aid for support of the Operation Enduring Freedom-Afghanistan (OEF), which was coordinated under the U.S. and the U.K. joint partnership and the International Security Assistance Force (ISAF) operation of the NATO nations, in the period of 2001-2014.

The Manas Airport, which was constructed in 1970, is Kyrgyzstan was the largest civilian

Kırgızistan, bağımsızlığına kavuştuğu 1991 yılından bu yana resmi bir şekilde dışa açılmıştır. 1990'lı yılların başlarında Orta Asya ülkelerinin diplomatik olarak tanın-ması ve bu ülkelerde büyükelçiliklerin açılmasıyla Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkiler başlamıştır. 1993 yılında ABD ve Kırgızistan hükümetleri arasında yardımın kolaylaştırılması konusunda işbirliğine ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre ABD, Kırgızistan'ın bağımsızlığını koruması, ekonomik gelişmesini sağlaması ve demokratik bir yönetim biçimi oluşturmasına yardımcı olmak üzere bu ülkeye finansal ve insani yardım ile öldürücü olmayan malzemelerden oluşan askeri yardım sağlamıştır. 1994 yılında Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü'nün (NATO) Barış İçin Ortaklık adlı girişimine katılan Kırgızistan, savunma, güvenlik ve sivil olağanüstü hal planlaması konularında işbirliği gibi alanlarda eğitim tatbikatlarına katılma imkanı elde etmiştir. Barış İçin Ortaklık girişiminin amacı, bölgede barış ortamına karşı tehditlerin azaltılması ve istikrarın sağlanması olarak belirlenmiştir.

11 Eylül terör saldırılarının hemen ardından iki ülke arasındaki dengeli ilişki bir başka aşamaya taşınmıştır. Bölgesel politikalar açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilecek kadar önemli bir uyarı niteliğindeki bu olayın ardından ABD 2001 yılında, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) yoluyla bölgeye genellikle insani yardım sağlama yönünde belirlediği dış politikasını Orta Asya'da güvenliği sağlama yönündeki politika ile değiştirmiştir. Bu noktada, Pentagon tarafından hazırlanan Küresel Savunma Duruşu Değerlendirmesi (Global Defense Posture Review - GDPR) çerçevesinde ABD, Uluslararası Havaalanını ABD Uluslararası Hava Üssü olarak kullanma önerisinde bulunmuştur. ABD ve İngiltere'nin ortak işbirliği ve NATO ülkelerinin Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'nün

* MA, Kazakhstan. bota.metu@gmail.com

airport located 25 km northwest of Bishkek. It has a long (4,200 meters) exiting airstrip suitable for jet bombers and cargo planes. However, as the infrastructure was neglected after the collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) the airport was witnessing steady decline. In spite of being distant from Afghanistan, the Manas Airport was selected as the best option by the U.S. Military due to its technical and infrastructural specifications.

The Manas Airbase was opened as a center for deployment and transit of military forces during the U.S. military operation in Afghanistan on December 16, 2001. Yet, as the country was already coping with energy shortage, the worsening global economic crisis affected Kyrgyzstan in 2008. Under these circumstances, the Kyrgyz Government accepted Russia's offer to provide a $2.15 billion credit, which later caused a transformation in the country's foreign policy towards a Russian oriented one. Hence, the President of Kyrgyzstan, Kurmanbek Bakiyev, has announced intention to close the Manas Airbase in 2009. However, after long negotiations the U.S. Government has convinced the Kyrgyz Parliament to extend and to reform the base lease. This was a new step in formation of the new status of the Manas Airbase. The new official bilateral agreement on the U.S. Manas International Transit Center was ratified on June 25, 2009. The new function of the airport was to serve as a transportation hub. Through protracted negotiations on reforming the status of the Manas Airbase, the U.S. Military has significantly escalated annual fee for utilization of the airbase from $17.4 million to $60 million. That was not the first time when the U.S. officials had increased fee for exploitation of the airport. The first increase was made in 2005, when the President Kurmanbek Bakiyev demanded substantial increase of the yearly payment for leasing the airbase from to $2 million to $17.4 million.

In spite of the fact that the Kyrgyz Parliament was in favor of the U.S. investment into the Kyrgyz economy at the time of economic stagnation, the Manas case was becoming a questionable issue. However, Almazbek Atambayev, who won the presidential elections in 2011, finally brought the issue of the Manas Airbase to the conclusion.

The Kyrgyz Parliament refused to extend its military agreement with the U.S. in 2014 based on the desire to improve its relations

(ISAF) operasyonu ile düzenlenen Sınırsız Özgürlük Operasyonu-Afganistan (OEF)' ın desteklenmesi için Kırgızistan'a 2001-2014 dönemini kapsayacak şekilde askeri yardım sağlanmıştır.

1970 yılında kurulan Manas Havaalanı, Bişkek şehrinin 25 km. kuzeybatısında yer almaktadır ve Kırgızistan'ın en büyük sivil uluslararası havaalanı niteliğindedir. Bu havaalanı jet bombardıman uçakları ve kargo uçakları için kullanışlı olan 4,200 metre uzunluğunda bir uçuş pistine sahiptir. Bununla birlikte, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) çöküşünün ardından altyapısı ihmal edildiğinden havaalanı sürekli bir geri-leme sürecine girmiştir. Manas Havaalanı, Afganistan'dan uzakta yer almasına rağmen teknik ve altyapı özellikleri nedeniyle ABD Askeri Kuvvetleri tarafından en iyi seçenek olarak değerlendirilmiştir.

Manas Hava Üssü, ABD'nin Afganistan'a düzenlediği askeri operasyon sırasında bir intikal ve transit merkezi olarak 16 Aralık 2001 tarihinde açılmıştır. Ancak, Kırgızistan bir enerji sıkıntısıyla karşı karşıya olduğu sırada 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz, bu ülkeyi daha da olumsuz etkilemiştir. Bu şartlar altında, Kırgızistan Hükümeti, Rusya'nın Kırgızistan'a 2.15 milyar dolar tutarında kredi sağlama teklifini kabul etmiştir. Bu teklifin kabul edilmesi daha sonraki dönemde ülkenin dış politikasının, Rusya yönlü bir politikaya doğru bir dönüşüm geçirmesine yol açmıştır. Nitekim Kırgızistan Cumhurbaşkanı Kurmanbek Bakiyev, 2009 yılında Manas Hava Üssü' nün kapatılması niyetinde olduklarını açıklamıştır. Bununla birlikte, uzun müzakerelerin ardından ABD Hükümeti, üssün kiralanma sürecinin uzatılması ve reformu konusunda Kırgız Parlamentosu'nu ikna etmeyi başarmıştır. Bu durum, Manas Hava Üssü'nün yeni statüsünün oluşturulmasında yeni bir adım olmuştur. ABD Manas Uluslararası Transit Merkezi ile ilgili yeni resmi iki taraflı anlaşma 25 Haziran 2009 tarihinde onaylanmıştır. Buna göre, havaalanının yeni fonksiyonu bir taşımacılık merkezi olarak hizmet etmek şeklinde belirlenmiştir. Manas Hava Üssü'nün statüsünün reforme edilmesiyle ilgili uzun süren müzakerelerin ardından ABD Askeri Kuvvetleri, hava üssünün kullanımı için ödenen yıllık bedeli önemli ölçüde arttırarak 17.4 milyon dolardan 60 milyon dolara çıkarmışlardır. Bu artış, havaalanının kullanımı için ödenen bedelde ABD yetkilileri tarafından yapılan

with Russia and on Kyrgyzstan`s plans to be accepted to the Eurasian Economic Union in 2015. After long negotiations on the U.S. military base in Central Asia, the U.S. Manas Airbase was decided to be closed in June 2014.

The new policy of Kyrgyzstan contradicted the plan of the U.S. military established in 2012 to withdraw its troops and equipment from Afghanistan. The problem was that closing the Manas Transit Center was scheduled ahead of the drawdown of the U.S. anti-terrorist operations in Afghanistan at the end of 2014. After the decision of the Kyrgyz authorities to cancel the Manas air lease agreement, it became even more difficult for the U.S. military to act according to the plan, as it had to withdraw more than 90,000 troops and a number of enormous depots of military gear. The Manas Airbase was a reverse transit point of the new Distribution Channel route which was established to avoid nonstable routes through Pakistan.

After closing the Manas Transit Center in 2014, the bilateral collaboration agreement between the two states was relevant until the denouncement of the treaty in July, 2015 prompted by the U.S. Government human rights defender award which was given to an activist who was involved in the revolution and ethnic clashes in Kyrgyzstan.

To conclude, it should be noted that during the 13 years of utilization of the Manas International Aiport, the Airbase transported over 5.3 million military servicemen from 26 ISAF member states and more than 33,000 refueling missions on their way in and out of Afghanistan. The U.S. Military Forces had a huge impact on the Kyrgyz economy by investing more than $318 million on the utilization of the airport. Therefore, even though the cooperation treaty was suspended in 2015 and the Manas Transit Center was closed in 2014, the U.S. still remains the major humanitarian partner of Kyrgyzstan. ■

sadece havaalanının kullanımı yoluyla bile 318 milyon doların üzerinde yatırım sağlaması açısından Kırgızistan ekonomisi üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, her ne kadar ülkeler arası anlaşma 2015 yılında iptal edilmiş ve Manas Transit Merkezi 2014 yılında kapatılmış olsa da ABD hala Kırgızistan'ın başlıca insani yardım ortağı olmaya devam etmektedir. ■

ilk artış değildir. İlk artış, 2005 yılında Cumhurbaşkanı Kurmanbek Bakiyev hava üssünün yıllık kiralama bedelinin 2 milyon dolardan 17.4 milyon dolara çıkarılmasını talep ettiğinde gerçekleştirilmiştir.

Her ne kadar ekonomik durgunluk döneminde Kırgızistan Parlamentosu, ABD'nin ülkeye yatırım yapması lehinde bir duruş sergilese de, Manas konusu tartışmaya açık bir hale gelmiştir. Bununla birlikte, 2011 yılında cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan Almazbek Atambayev, Manas Hava Üssü konusunu bir sonuca bağlayabilmiştir.

2015 yılında Kırgızıstan`ın Avrasya Ekonomik Birliği'ne kabul edilme ve Rusya ile ilişkilerini iyileştirme isteğiyle Kırgızistan Parlamentosu, 2014 yılında ABD ile yaptığı askeri anlaşmanın süresini uzatmayı reddetmiştir. Orta Asya'da ABD Askeri Üssü'nün yer alması ile ilgili uzun müzakerelerin ardından, Haziran 2014'de ABD'nin Manas Hava Üssü'nün kapatılmasına karar verilmiştir.

Kırgızistan'ın yeni politikası, 2012 yılında oluşturulan ABD'nin Afganistan'dan askerlerini ve askeri teçhizatını çekmesi şeklindeki askeri planıyla çelişmektedir. Buradaki problem, Manas Transit Merkezi'nin kapatılmasının, 2014 yılı sonunda ABD'nin Afganistan'da terör karşıtı operasyonlarının hemen öncesinde planlanmış olmasıdır. Kırgızıstan yetkililerinin Manas Havaalanının kiralama sözleşmesini iptal etmeye karar vermeleriyle ABD Askeri güçlerinin önceden belirlenen plana göre hareket etmesi daha da güç hale gelmiştir, çünkü ABD 90,000'den fazla askerini ve çok sayıda askeri teçhizatını geri çekmek zorunda kalmıştır. Manas Hava Üssü, Pakistan'dan geçen ve istikrarlı olmayan güzergahlardan sakınmak için kurulmuş olan yeni Dağılım Kanalı güzergahının ters yöndeki transit noktası idi.

Manas Transit Merkezi'nin 2014 yılında kapanmasının ardından, ülkeler arasındaki ikili işbirliği anlaşması Temmuz 2015'de feshedilene kadar devam etmiştir. Anlaşmanın feshine neden olan olay ise ABD Hükümeti'nin insan hakları savunucusu ödülünü, Kırgızistan'daki devrim harketlerinde ve etnik çatışmalarda yer alan bir aktiviste vermesidir.

Sonuç olarak, Manas Uluslararası Havaalanı'nın 13 yıl boyunca kullanımı sırasında 26 ISAF üyesi ülkeden 5.3 milyonun üzerinde askerin ve 33,000'den fazla yakıt ikmal görevlisinin Afganistan'a giriş çıkışında ulaşımı sağlanmıştır. ABD Askeri Kuvvetleri,

MILITARY CONFLICTS IN AFGHANISTAN AND ONGOING IMPORTANCE OF TERMEZ AS A SPRINGBOARD
AFGANİSTAN'DA YAŞANAN ASKERİ ÇATIŞMALAR VE TİRMİZ ŞEHRİNİN DEVAM EDEN ÖNEMİ

*Jalloliddin Mirzayev**

The necessity for a comprehensive review of armed conflicts that lasted in Afghanistan for centuries is caused by the need to identify both the current situation and the possible prospects of development in the region. Being a strategic springboard on the Amu Darya's shore the Termez city, located on the most southern border of Uzbekistan, has always played an important role in shaping Afghanistan's geopolitical agenda both in the ancient and in the modern history.

Established 2500 years ago, Termez is the administrative center of the Surkhandarya region of the modern Uzbekistan. It was originally founded as a strategic crossing point over the Amu Darya River. Located on the most convenient transportation route between India and Central Asia, Termez became an important part of the Great Silk Road. Thus, since the 2nd century B.C. the city has provided caravan trade on the largest transcontinental route protecting crossing point over the Amu Darya.

Throughout its long history, Termez suffered from a long list of conquerors who came to the region from the West, the East, the North and the South, namely, the Achaemenid Persians, the Greeks of Alexander the Great, the Tochars and other tribes. Since the Muslims occupied the region in the 7th century A.D. Termez has become an essential part of the Islamic culture.

Since the Russian conquest of the Central Asia in the second half of the 19th century the tsarist policy has promoted a largescale colonization of the region. Therefore, in 1884 the Russian Empire established the Turkestan Military District, which included Termez as a strategic outpost. Its construction started in 1894 and over the next few years the Russian authorities created a new settlement

Afganistan'da asırlardır devam eden as-keri çatışmaların kapsamlı olarak değerlendirilmesi, aslında hem bölgenin bugünkü durumunun hem de bölgenin kal-kınmasında geleceğe yönelik beklentilerin açıklanması ihtiyacından doğmaktadır. Özbekistan'ın güney sınırında yer alan ve Amu Derya nehri kıyısında bir nevi stratejik bir sıçrama tahtası konumunda olan Tirmiz şehri, hem geçmişte hem de günümüzde Afganistan'ın jeopolitik yapısını şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır. 2500 yıl önce aslında Amu Derya nehri üzerinde stratejik bir geçiş noktası olarak kurulmuş olan Tirmiz günümüzde Özbekistan'ın Surkhandarya bölgesinin idare merkezi konumundadır. Hindistan ve Orta Asya arasında en elverişli ulaştırma güzergahı üzerinde yer aldığından bu şehir, Büyük İpek Yolu'nun önemli bir parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla M.Ö. 2. yy.'dan bu yana Tirmiz şehri, Amu Derya üzerinde geçiş noktası olma özelliğini koruyarak dünyanın en büyük kıtalararası güzergahında bir kervan ticareti imkanı sağlamıştır.

Tarih boyunca Tirmiz, Batı, Doğu, Kuzey ve Güney'den bölgeye gelen pek çok kral (Pers Kralı Achaemenid, Yunan Kralı Büyük İskender) ve Tochars ve diğer kabileler tarafından fethedilmiştir. M.S. 7. yy.'da bölgenin Müslümanlar tarafından fethedilmesinin ardından, Tirmiz şehri İslam kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. 19. yy.'ın ikinci yarısında Orta Asya'nın Rus Çarlığı tarafından fethedilmesiyle çarlık rejimi bögeye büyük ölçüde hakim olmuştur. Bu nedenle, 1884 yılında Rus İmparatorluğu tarafından Tirmiz şehrini de içine alan bölgede bir stratejik karakol bölgesi olarak Türkistan Askeri Bölgesi kurulmuştur. Bölgenin inşasına 1894 yılında başlanmış ve takip eden bir kaç yıl içinde de Rus otoriteler, bölgede yeni bir yapılanma oluşturmuşlardır. Ay-

* PhD, Termez Archaeological Museum, Uzbekistan. mirzoj@yahoo.com

in the city. Moreover, construction of the port, which had both commercial and military importance, launched the regular navigation on the Amu Darya River.

It was decided to implement a largescale railway project running through Termez due to its strategic importance. So, initially the st.Petersburg - Tashkent - Termez - Kabul - Delhi railway project was developed by Ferdinand Marie Vicomte de Lesseps, widely known as the designer of the Suez, Corinth and Panama canals projects, in the early 1870s. Despite the fact that during the mentioned historical period the construction of such a railway was not economically feasible, the military-political significance of this project outweighed the possible economic costs. However, the Russian authorities failed to complete the project in accordance with the initial plan. Therefore, construction of the railway was finished only in 1916 and its final destination was Termez.

As the Russian outpost, Termez served as an essential part of the Great Game between the British Empire and the Russian Empire for the supremacy in Central Asia. According to 1898 Plan, which was designed to put forward the details of the invasion of Afghanistan, Termez was elected as the main operating base of the forces of the Turkestan Military District that aided in providing military operations against the Anglo-Afghans and in crossing over the Amu Darya. However, despite the fact that the last Emperor of Russia, Nicholas II, encouraged the strengthening of the Russian influence in the East, it was decided not to implement the aforementioned plan because of its high economic costs. Moreover, the Russian authorities had to postpone any plans of the invasion of Afghanistan after Russia recognized the protectorate of the Great Britain over Afghanistan and agreed not to enter into direct relations with the Afghan Emir in 1907. Significantly, weakened Russia made such a decision after the defeat in the war with Japan in 1904-1905.

However, after the October Revolution of 1917 in Russia, Afghanistan joined the so-called Eastern Front of the world communist revolution. The agents of the Communist International from Termez founded the Cen-

rıca, ticari ve askeri öneme sahip bir limanın inşa edilmesi de Amu Derya nehrinde düzenli deniz seferlerinin yapılmasını sağlamıştır. Diğer yandan, stratejik önemine bağlı olarak Tirmiz şehrinden geçen geniş ölçekli bir demiryolu projesinin uygulanmasına karar verilmiştir. Bu nedenle 1870'lerin başlarında Süveyş, Korint ve Panama kanallarının projelerini tasarlayan Ferdinand Marie Vicomte de Lesseps tarafından Petersburg-Taşkent-Tirmiz-Kabil–Yeni Delhi demiryolu projesi geliştirilmiştir. Bahsedilen dönemde her ne kadar bu demiryolu projesi ekonomik açıdan uygulanabilir olmasa da projenin askeri ve politik önemi muhtemel ekonomik maliyetinin önüne geçmiştir. Bununla birlikte, Rus otoriteler, projeyi ilk planına uygun şekilde tamamlamayı başaramamışlardır. Dolayısıyla, demiryolunun inşası ancak 1916 yılında bitirilmiş ve son durak Tirmiz olarak belirlenmiştir.

Tirmiz şehri, Büyük Britanya İmparatorluğu ve Rus İmparatorluğu arasında Orta Asya'da yaşanan egemenlik mücadelesinin çok önemli bir parçası olarak bir Rus karakol bölgesi şeklinde kullanılmıştır. Bu nedenle, Afganistan'ın işgali ile ilgili ayrıntıları içeren 1898 Planı'na göre, Tirmiz şehri, Amu Derya nehrinin geçilmesi ve İngiliz-Afgan Savaşı'nda askeri operasyonların yürütülmesi için Türkistan Askeri Bölgesindeki kuvvetlerin harekat merkezi olarak seçilmiştir. Bununla birlikte, her ne kadar son Rus İmparatoru II. Nikolay doğu bölgelerinde Rus etkisini arttırmaya yönelik politikaları desteklemiş olsa da yüksek ekonomik maliyetleri nedeniyle, önceden belirlenen planın uygulanmamasına karar verilmiştir. Ayrıca Rusya, Büyük Britanya'nın Afganistan üzerindeki koruyuculuğunu tanıdıktan ve 1907 yılında Afgan Emiri ile doğrudan bağlantı kurmamayı kabul ettikten sonra, Rus yetkilileri Afganistan'ın işgali ile ilgili tüm planlarını ertelemek zorunda kalmışlardır. Rusya, 1904-1905 Japon Savaşı'nda yenilgiye uğramasının ardından bu kararı vermiştir.

Ancak Rusya'da 1917 Ekim Devrimi'nin ardından Afganistan, dünya komünist devriminin Doğu Cephesi'ne katılmıştır. Tirmiz'den gelen Komintern Örgütü'nün temsilcileri, 1920 yılında Afganistan'da

tral Committee of Revolutionary Council in Afghanistan in 1920. During the Soviet period the city became the stronghold of the invasion to Afghanistan several times. During the first Soviet-Afghan campaign of 1929 the northern Afghanistan has been occupied for a short period of time. However, the second Soviet-Afghan campaign of 1979-1989 transformed into a largescale war, which led to the collapse of the Soviet Union. Thus, plan of the invasion of Afghanistan via Termez developed in the late 19th century was implemented only during the Soviet period.

Since the beginning of the war with international terrorism declared by the U.S. and the beginning of the NATO operation in Afghanistan operated by the International Security Assistance Force (ISAF) the world community, once again, has focused its attention on Termez. At the beginning of the 21st century the main outpost of the Republic of Uzbekistan on its southern borders became a stronghold of the ISAF. During the period of 2002-2015 the NATO used the facilities of the airport located near Termez for providing technical and logistical support for its military divisions in Afghanistan. The decision to close the landmark corresponded with the provisions of the Foreign Policy Doctrine of the Republic of Uzbekistan adopted in 2012, according to which, the country prohibits dislocation of any foreign military bases and armed forces on its territory.

Since Uzbekistan got its independence, Termez has retained its traditional importance and inherent functions, as well as acquired new ones, successfully moving on to the next stage of development. Termez became the industrial, agricultural, educational and cultural center of the Sukhandarya region. In addition, after launching the 75 km long Hairaton - Mazar-i-Sharif railway constructed in Afghanistan by Uzbekistan in 2010-2011, Termez has significantly increased its role in the transformation of Afghanistan into a docking port of the European-Middle Eastern, former Soviet and Indo-Pakistani rail systems. ■

Devrimci Konsey'in Merkez Komitesi'ni kurmuşlardır. Sovyetler dönemi boyunca Tirmiz şehri, pek çok kez Afganistan'a yönelik işgal hareketlerinin merkezi olmuştur. 1929 I. Sovyet-Afgan Savaşı'nda Afganistan'ın kuzeyi kısa bir süreliğine işgal edilmiştir. Ancak 1979-1989 II. Sovyet-Afgan Savaşı daha geniş kapsamlı bir savaş olmuş ve Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle sonuçlanmıştır. Dolayısıyla, 19. yy.'ın sonlarında oluşturulan Tirmiz üzerinden Afganistan'ın işgal edilmesi planı, sadece Sovyet döneminde uygulanabilmiştir.

ABD'nin uluslararası terör ile savaşın başladığını duyurması ve Afganistan'da Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF) tarafından yürütülen NATO operasyonunun başlaması ile birlikte, dünya kamuoyunun dikkati yeniden Tirmiz'e çekilmiştir. 21. yy.'ın başlarında Özbekistan'ın güney sınırındaki bu karakol bölgesi ISAF'ın merkezi haline gelmiştir. 2002-2015 döneminde NATO, Afganistan'daki askeri tümenlere teknik ve lojistik destek sağlamak amacıyla Tirmiz yakınlarındaki havaalanını kullanmıştır. 2012 yılında ise Özbekistan'ın kabul ettiği 'Özbekistan Cumhuriyeti'nin Dış Politika Doktrini'nin hükümleri çerçevesinde sınırın kapatılmasına karar verilmiştir. Bu doktrine göre ülkenin topraklarında herhangi bir yabancı askeri üssün ve silahlı gücün yer alması yasaklanmıştır.

Özbekistan'ın bağımsızlığını kazanmasından itibaren de Tirmiz şehri tarihi önemini korumuş ve kendine miras kalan fonksiyonlarına yenilerini ekleyerek kalkınmanın bir sonraki aşamasına başarıyla ulaşabilmiştir. Bu açıdan Tirmiz'in, Surkhandarya bölgesinin sanayi, tarım, eğitim ve kültür merkezi haline geldiği söylenebilir. Ayrıca, 2010-2011 yılları arasında Özbekistan tarafından Af-ganistan'da 75 km. uzunluğundaki Hayratan-Mezar-ı Şerif demiryolunun inşa edilmesiyle Tirmiz şehrinin, Afganistan'ın Avrupa ve Orta Asya, Eski Sovyet ve Hint-Pakistan demiryoluna katılımındaki rolü belirgin bir şekilde artmıştır. ■

THREAT FROM AFGHANISTAN IN THE CENTRAL ASIAN SECURITY AGENDA

ORTA ASYA GÜVENLIK GÜNDEMINDE AFGANISTAN TEHDIDI

*Akbota Akylbayeva**

Over the past several years, the Central Asian republics have expressed their concern regarding the security issues ascending from the rising destabilization in Afghanistan. For many years, the Islamic Republic of Afghanistan has represented the most substantial security challenge for the Central Asian landscape. Therefore, the withdrawal of the military contingent of the International Security Assistance Forces (ISAF) led by the Western military alliance North Atlantic Treaty Organization (NATO) from Afghanistan in 2014 had a significant impact on security implications in Central Asia and directly affected the international security aspects. Therefore, the threat of spreading of extremist ideas in the region caused by the activity of illegal armed groups on the territory of Afghanistan, namely, Taliban and ISIL/DAESH, can be called the main dispute arising after the end of the Operation Enduring Freedom-Afghanistan (OEF) carried out by the United States' military forces of the United States and their allies in the period of 2001-2014.

In a decade since the beginning of the military operation, NATO has peaked nearly 140,000 troops to Afghanistan. At the end of the OEF in December 2014 after the military withdrawal about 13,000 residual militaries were left for training and counterterrorism processes, including 9,800 U.S. troops. Despite the intensified activities on stabilizing Afghanistan, the ultimate goal of totally eliminating the threat coming from terrorist organizations within the country has not been achieved. Despite the fact that coalition forces of the U.S. and the Western countries have significantly weakened the Taliban movement and provided presidential elections in Afghanistan in 2014, the socio-political and socio-economic disputes within Afghanistan have remained unresolved.

For instance, the cross border drug trafficking has increased significantly during the

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde Orta Asya cumhuriyetleri Afganistan'da artan istikrarsızlıktan kaynaklanan güvenlik konularında endişelerini dile getirmişlerdir. Uzun yıllar boyunca Afganistan İslam Cumhuriyeti Orta Asya için en önemli güvenlik sorunu olmuştur. Bu nedenle, 2014 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) Batı askeri ittifakı liderliğindeki Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF) askeri birliğinin Afganistan'dan geri çekilmesi Orta Asya'da güvenlikle ilgili uygulamaları önemli ölçüde etkilemiş ve konunun uluslararası güvenlik boyutları üzerinde doğrudan etkide bulunmuştur. Bu yüzden, Afganistan topraklarında yasadışı silahlı grupların, yani Taliban ve IŞİD/DAEŞ faaliyetleri nedeniyle bölgede aşırı fikirlerin yayılması tehdidinin, 2001-2014 döneminde ABD'nin ve müttefiklerinin askeri güçlerinin yürüttüğü Afganistan Sonsuz Özgürlük Operasyonu bittikten sonra ortaya çıkan başlıca anlaşmazlık olduğu söylenebilir.

Askeri operasyon başından bu yana on yıl içinde NATO 2014 yılı Aralık ayında Sonsuz Özgürlük Operasyonu sonunda 9800 Amerikan askeri dahil olmak üzere eğitim ve terörle mücadele faaliyetleri için yaklaşık 13 bin asker bırakarak, Afganistan'da yaklaşık 140 bin asker bulundurmuştur. Afganistan'da istikrarın sağlanması üzerinde yoğunlaşan faaliyetlere rağmen, ülke içinde terör örgütlerinden gelen tehdidin tamamen ortadan kaldırılması şeklindeki nihai hedefe ulaşılamamıştır. ABD ve Batılı ülkelere bağlı koalisyon güçlerinin önemli ölçüde Taliban hareketini zayıflatmış olmasına ve 2014 yılında Afganistan'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılmasına zemin hazırlamış olmasına rağmen, İslam Cumhuriyeti'nin kendi içinde yaşadığı sosyo-politik ve sosyo-ekonomik anlaşmazlıklar tamamen çözülememiştir.

Örneğin, ülkedeki ISAF faaliyetleri sırasında sınır ötesi uyuşturucu kaçakçılığı, Orta Asya güvenliğine yönelik doğrudan bir tehdit olarak önemli ölçüde artmıştır. BM Uyuştu-

*MA, Kazakhstan. bota.metu@gmail.com

years of the ISAF activity in the country causing direct threat to the Central Asian security. As the UN Office on Drugs and Crime (UNODC) has stated in the report named "Opiate Flows Through Northern Afghanistan and Central Asia: A Threat Assessment" conducted in 2012, about 90 tons of drug substances, such as heroin and opium are being produced on the territory of Afghanistan annually. Taking under consideration the fact that over 25% of the Afghan produced heroin passes through the Central Asian region, toward Tajikistan and onward to the European Peninsula, the problem of cross border drug trafficking is becoming more common.

Moreover, illegal border crossing in the Central Asian states provide an example of clear danger coming from the armed Afghan groups in terms of extremist fighters infiltrating the region. During the last years, members of Afghan terrorist organizations have attempted to cross Afghan-Tajik and Afghan-Turkmen borders number of times. In the beginning of March 2016, one of the armed Afghans was killed during a military operation and others were arrested at the Afghan-Tajik border by the Tajik border authorities. Sharing the longest border (1200 km) among the Central Asian states with the Islamic Republic of Afghanistan, Tajikistan can be identified as the most vulnerable republic of the region to the double threat coming from Taliban and ISIL/DAESH terrorist organizations. During 2014, Tajik Military documented more than 100 violations of the Tajik-Afghan border on behalf of the Afghan extremist groups and drug traffickers. Such incidents demonstrate the need for an extensive settlement of the Afghan problem among the Central Asian states as it represents threat to Central Asia as a whole.

It should be noted that the Central Asian states have contributed to both the peace making process and the NATO-led ISAF military operations in Afghanistan. For instance, the U.S. and NATO forces have used the Manas airbase, later transformed into the Manas International Transit Center, in Kyrgyzstan, until its closure in 2014. While Kazakhstan, Uzbekistan, Turkmenistan and Tajikistan have provided overflight rights for delivering military cargos to Afghanistan.

Moreover, leaders of the Central Asian republics have advanced number of initiatives

rucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından 2012 yılında hazırlanan "Kuzey Afganistan ve Orta Asya'da Opiat Akımları: Tehdit Üzerine Değerlendirmeler" adlı raporda, Afganistan topraklarında yıllık olarak yaklaşık 90 ton uyuşturucu madde (eroin ve afyon gibi) üretildiği belirtilmiştir. Afganistan'da üretilen eroinin yüzde 25'inin Tacikistan'a ve Avrupa Yarımadası'na doğru devam eden güzergâh boyunca Orta Asya bölgesinden geçtiği dikkate alındığında, sınır ötesi uyuşturucu kaçakçılığı sorununun daha yaygın hale geldiği görülmektedir.

Ayrıca, içinde aşırılık taraftarlarını barındıran silahlı Afgan gruplarının, Orta Asya devletlerinin sınırlarından yasadışı yollarla geçmesi ve bölgeye sızması, bölge açısından ciddi bir tehlikeye örnek gösterilebilir. Son yıllarda Afgan terör örgütünün üyeleri Afgan-Tacik ve Afgan-Türkmen sınırlarını defalarca geçmeye çalışmışlardır. Mart 2016 başlarında silahlı Afganlardan biri, askeri operasyon sırasında öldürülmüş ve diğerleri Tacik sınır makamları tarafından Afgan-Tacik sınırında tutuklanmıştır. Orta Asya ülkeleri arasında Afganistan İslam Cumhuriyeti ile en uzun sınırı (1200 km.) paylaşan Tacikistan, Taliban ve IŞİD/DAEŞ terör örgütlerinden gelen çifte tehdite karşı bölgedeki en savunmasız cumhuriyet olarak belirtilebilir. 2014 yılında Tacik Askeri Kuvvetleri, Afgan aşırı grupların ve uyuşturucu kaçakçılarının Tacik-Afgan sınırında gerçekleştirdiği 100'den fazla ihlali belgelemiştir. Bu tür olaylar, Orta Asya ülkeleri arasında Afgan sorununun kapsamlı bir çözüme kavuşturulmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir çünkü bu durum, Orta Asya'yı bir bütün olarak tehdit etmektedir.

Orta Asya devletlerinin hem barış sürecine, hem de Afganistan'da NATO liderliğindeki ISAF askeri operasyonlarına katkıda bulunmuş oldukları ifade edilmelidir. Örneğin, ABD ve NATO güçleri, adı daha sonra 'Manas Uluslararası Transit Merkezi' olarak değiştirilen Kırgızistan'daki 'Manas Hava Üssü'nü 2014 yılında kapatılıncaya kadar kullanmışlardır. Diğer yandan Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan, Afganistan'a askeri yükleri teslim etmek için üst geçiş hakları sağlamışlardır.

Ayrıca, Orta Asya cumhuriyetlerinin liderleri Afgan çatışmasının barışçı yoldan çözülmesi konusuna bölgesel oyuncuların dikkatini çekmek için girişimlerin sayısını

in order to focus regional players' attention on addressing the problem of peaceful settlement of the Afghan conflict. For instance, during the 2008 NATO's Euro-Atlantic Partnership Council meeting in Bucharest, Romania, the President of Uzbekistan, Islam Karimov, has made a proposal on establishing "6+3" Initiative aimed at diplomatic resolution of the Afghan conflict with the membership of six neighboring states plus the U.S., Russia and NATO, excluding the representatives from Afghanistan. The Foreign Minister of Uzbekistan, Abdulaziz Kamilov, reiterated the aforementioned initiative during the 67th session of the UN General Assembly in 2012. Another proposal has come along the 2009 Shanghai Cooperation Organization summit in Yekaterinburg, Russia, on behalf of the Tajik President, Imomali Rakhmon. He projected the provision of the Dushanbe Four, the meeting to be held in Dushanbe in order to discuss security and economy projects with the reference to the Afghan conflict. Moreover, in 2012 the Foreign Minister of Kazakhstan, Yerzhan Kazykhanov, projected the construction of United Nations hub for Afghanistan that was to be located in Almaty. However, due to the lack of international support, no substantial results in formation of the Central Asian dialog platform on the issue of peaceful settlement of the Afghan conflict have been reached.

Therefore, when it comes to cooperation among the Central Asian countries in terms of security challenges coming from Afghanistan, united security framework has not been formed yet. The lack of collaboration among the Republics is the major obstacle.

To conclude, today all Central Asian states are disturbed by the rising security challenges coming from Afghanistan after the withdrawal of ISAF forces in 2014. The rise of extremism and an increase in terrorist attacks can negatively affect and destabilize the whole region of Central Asia. In order to make a step towards stabilization of Afghanistan, the Central Asian region should come up with a single policy framework and intensify their support to the southern neighbor in the framework of various economic projects positively contributing to economic and political stabilization within the disruptive state. ■

artırmışlardır. Örneğin, Romanya'nın başkenti Bükreş'te düzenlenen 2008 NATO'nun Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi toplantısında Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Kerimov, Afganistan temsilcileri hariç altı komşu devletin yanı sıra ABD, Rusya ve NATO ile Afgan çatışmasının diplomatik çözümünü amaçlayan "6+3" Girişimini gerçekleştirme önerisini yapmıştır. Özbekistan Dışişleri Bakanı Abdülaziz Kamilov, 2012 yılında BM Genel Kurulu'nun 67. Oturumu sırasında yukarıda belirtilen Girişimle ilgili isteklerini yinelemiştir. Başka bir öneri Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman tarafından Rusya'nın Yekaterinburg şehrinde 2009 Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) Zirvesi sırasında gelmiştir. İmamali Rahman, güvenlik ve ekonomi projelerini tartışmak üzere Duşanbe'de yapılacak toplantıda, Duşanbe Dörtlüsü'nün Afgan çatışması üzerinde görüşmeler gerçekleştirmesi koşulunu ileri sürmüştür. Ayrıca, 2012 yılında Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Yerjan Kazıhanov, Afganistan için Almatı'da kurulması amaçlanan Birleşmiş Milletler merkezinin inşaatını planlamıştır. Ancak, uluslararası desteğin olmaması nedeniyle Afgan sorununun barışçı çözümü konusunda Orta Asya diyalog platformunun oluşumunda önemli sonuçlara ulaşılamamıştır.

Bundan dolayı, Afganistan'dan kaynaklanan güvenlik sorunları açısından Orta Asya ülkeleri arasında işbirliği konusunda, birleşmiş güvenlik çerçevesi henüz oluşturulamamıştır. Bu noktada en büyük engel, bölge Cumhuriyetleri arasındaki işbirliği eksikliğidir.

Sonuç olarak, günümüzde tüm Orta Asya 2014 yılında ISAF güçlerinin geri çekilmesinden sonra Afganistan'dan gelen güvenlik sorunlarından rahatsızlık duymaktadırlar. Aşırıcılık faaliyetlerinin ve terör gruplarının sayısının artması, tüm Orta Asya bölgesini olumsuz etkileyebilir ve istikrarsızlığa sürükleyebilir. Afganistan'da istikrarı sağlamaya yönelik bir adım atmak için Orta Asya cumhuriyetleri, tek ve ortak bir politika oluşturabilmeli ve Afganistan'da ekonomik ve politik istikrara olumlu katkıda bulunacak çeşitli ekonomik projeler oluşturarak bu güney komşularına desteklerini arttırmalıdırlar. ■

ARMENIA – RUSSIA RELATIONS IN THE FRAMEWORK OF THE COLLECTIVE SECURITY TREATY ORGANIZATION
KOLEKTİF GÜVENLİK ANTLAŞMASI ÖRGÜTÜ AÇISINDAN ERMENİSTAN – RUSYA İLİŞKİLERİ

*Aidana Arynbek**

The Collective Security Treaty Organizations (CSTO) is a successor of the Collective Security Treaty (CST), which was signed on the 15th of May, 1992 by newly independent states such as Armenia, Uzbekistan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russia and Tajikistan. Later in 1993, Belarus, Azerbaijan and Georgia joined the Treaty. As a result of gradual development in the framework of integration process, the CST was transformed into the CSTO in 2002. However, Azerbaijan, Georgia and Uzbekistan withdrew from the Treaty, and the organization was established by the six remaining member-states. In recent days, there are still same six members within the CSTO, but Afghanistan and Serbia joined as observer states.

The CSTO is the only inter-governmental military alliance on the post-Soviet space. All members of the CSTO find the collective security as the necessary tool to ensure peace and stability in the region. The bilateral cooperation with Armenia in the framework of the CSTO introduces Russia's membership as a considerable opportunity to maintain its influence in the South Caucasus. Armenia is the only country in the region, which pursues pro-Russian foreign policy, while Georgia's foreign policy turned towards the West as a result of the Rose Revolution 2003 and the Georgia War 2008, and Azerbaijan is pursuing a multivector approach between Russia and the western countries.

Therefore, Russia perceives Armenia as a strategically important country in the region. For instance, Russia established its 102nd Military Base at Guymri in Northern Armenia and 3624th Air Base in Erebuni Airport near Yerevan. Moreover, about 5,000 troops,

Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (CSTO), 15 Mayıs 1992 tarihinde Ermenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan gibi yeni bağımsız devletler tarafından imzalanmış olan Kolektif Güvenlik Antlaşması'nın (CST) ardından kurulan bir örgüttür. Daha sonra 1993 yılında Antlaşmaya Beyaz Rusya, Azerbaycan ve Gürcistan da katılmışlardır. Bütünleşme sürecindeki kademeli gelişimin bir sonucu olarak, CST 2002 yılında CSTO adını almıştır. Ancak, Azerbaycan, Gürcistan ve Özbekistan Antlaşmadan çekilmiş ve örgüt kalan altı üye devlet tarafından kurulmuştur. Günümüzde, CSTO içinde hala aynı altı üye bulunmakta, bununla birlikte Afganistan ve Sırbistan da gözlemci devletler olarak örgüt içinde yer almaktadır.

CSTO, Sovyet sonrası dönemde bölgede oluşturulan hükümetlerarası tek askeri ittifak olup bütün üyeleri, kolektif güvenliğin bölgede barış ve istikrarın sağlanması için gerekli bir araç olduğunu düşünmektedir. CSTO çerçevesinde Ermenistan ile oluşturduğu ikili işbirliği sayesinde Rusya, bu örgüte üyeliğini Güney Kafkasya'da etkisini sürdürmek için önemli bir fırsat olarak görmektedir. Gürcistan, 2003'teki Gül Devrimi ve 2008'deki Gürcistan Savaşı sonucunda Batı yönlü bir dış politika izlemeye başlamasına, Azerbaycan'ın Rusya ve Batı ülkeleri arasında çok vektörlü bir dış politika izlemesine rağmen, Ermenistan bölgede Rus yanlısı dış politika izleyen tek ülkedir.

Dolayısıyla Rusya, Ermenistan'ı bölgede stratejik olarak önemli bir ülke olarak görmektedir. Örneğin, Rusya, Kuzey Ermenistan'daki Gyumri'de 102. Askeri Üssü'nü ve Erivan yakınındaki Erebuni Havalimanı'nda 3624. Hava Üssü'nü kurmuştur. Ayrıca, Er-

* MA, Center for Political Analysis and Strategic Research of the Nur Otan Party, Kazakstan. arynbekaidana@gmail.com

air and missile defense systems of Russia are stationed in Armenia. On August 20, 2010, Russia's military presence in Armenia was extended till 2044 after signing a deal between the two countries.

Playing a dominant role in the CSTO, in recent days Russia's military cooperation with Armenia is significantly active. In September 2015, the military drills "Aragats 2015" of the Armenian – Russian combined forces were held at Alagyaz range. The aim of the military exercises was to coordinate joint actions and improve interaction between the Armenian and Russian units. Additionally, the exercise involved MiG-29 aircrafts, Mi-8 helicopters drones, tanks, air defense forces and rocket systems, artillery and other military equipment. On December 23, 2015, Russia and Armenia signed an agreement to form a Joint Air Defense System. Accordingly, Armenian air defenses will be strengthened and Russia will provide new air defense equipment, radios, radar systems and combat helicopters deployed to its territory. Moreover, in the beginning of 2016, Moscow granted Yerevan a $200 million loan to purchase Russian weapons including Smerch (Tornado) 300 mm rockets with a firing range of 70-90 kilometers and Igla-S portable air defense missile systems, and modernize its armed forces.

The power asymmetry within the organization with Russia's military dominance represents the CSTO as a Russia-led organization. Therefore, the bilateral relationship between Armenia and Russia in the framework of the CSTO illustrates Russia as the main guarantor of security to Armenia. Indeed, challenging regional problems that stemmed from the conflict with Azerbaijan over Nagorno-Karabakh presents a serious threat to Armenia's security. Taking into account the Article 4 of the CSTO Treaty, which claims that in case of an act of aggression against a memberstate, all the others memberstates will provide necessary assistance including military one, Armenia relies on Russia's assistance in any possible threat from Azerbaijan.

However, during the latest escalation over Nagorno-Karabakh that took place on April 2, 2016, it can be argued that Russia preferred to use the position of a mediator in the frame-

menistan'da yaklaşık 5000 kişilik Rus askeri birliği, hava ve füze savunma sistemleri konuşlandırılmıştır. 20 Ağustos 2010'da iki ülke arasında bir anlaşma imzalandıktan sonra Rusya'nın Ermenistan'daki askeri varlığı 2044 yılına kadar uzatılmıştır.

CSTO'da baskın bir rol oynayan Rusya, son günlerde Ermenistan ile önemli ölçüde aktif bir askeri işbirliği içine girmiştir. Eylül 2015'te Alagyaz bölgesinde Ermenistan–Rusya birleşik kuvvetlerinin askeri tatbikatı olan "Aragats 2015" gerçekleştirilmiştir. Bu askeri tatbikatın amacı, ortak faaliyetlerin koordine edilmesi ve Ermeni ve Rus birimler arasındaki karşılıklı etkileşimin iyileştirilmesi olarak belirlenmiştir. Tatbikat ayrıca, MiG-29 uçaklarını, Mi-8 helikopter dronlarını, tankları, hava savunma kuvvetlerini ve füze sistemlerini, topçu teçhizatı ile diğer askeri teçhizatı içermiştir. 23 Aralık 2015 tarihinde Rusya ve Ermenistan, Ortak Hava Savunma Sistemi kurulmasına ilişkin anlaşmayı imzalamışlardır. Buna göre, Ermenistan'ın hava savunma sistemi güçlendirilecek ve Rusya, Ermenistan'a kendi topraklarında konuşlandırılacak olan yeni hava savunma donanımları, radyolar, radar sistemleri ve savaş helikopterleri sağlayacaktır. Üstelik, 2016 yılı başında Moskova, Smerch (Tornado) 70-90 kilometre atış menziline sahip 300 mm.'lik füze ve Igla-S taşınabilir hava savunma füze sistemleri dahil olmak üzere Rus silahları satın alması ve Ermenistan'ın silahlı kuvvetlerinin modernizasyonu için Erivan'a 200 milyon dolar kredi vermiştir.

Rusya'nın örgüt içindeki askeri hakimiyeti ile oluşan güç asimetrisi, CSTO'nun Rusya liderliğinde bir örgüt olarak görünmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, Ermenistan ve Rusya'nın CSTO çerçevesinde ikili ilişkileri, Rusya'yı Ermenistan'ın güvenliğinin başlıca garantörü yapmıştır. Nitekim, Dağlık Karabağ bölgesi konusunda Azerbaycan ile çatışmadan kaynaklanan bölgesel problemler, Ermenistan'ın güvenliği için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. CSTO Antlaşması'nın 4. Maddesi'ne göre, üye devletlerden herhangi birine karşı saldırı olması halinde, tüm diğer üye devletler askeri yardım dahil olmak üzere gerekli yardımı sağlayacaktır. Bu madde dikkate alındığında Ermenistan, Azerbaycan'dan

work of the OSCE Minsk Group rather than a CSTO strategic ally for now. Russia put a certain effort to bring Azerbaijan and Armenia together for discussions. As a result, conflicting sides agreed to enact an immediate ceasefire in the Nagorno-Karabakh region. Nevertheless, Armenia was not pleased by Russia's supply of arms to the conflicting side. For instance, over the past five years, Azerbaijan has bought arms from Russia, which worth about $4 billion. Following this, arguably Moscow's military supplies to Baku can be seen as the decision based on economic consideration since arms export revenues are one of the main sources for Russia's economy.

To conclude, Armenia-Russia relations in the framework of the CSTO are mutually beneficial, however they pursue different objectives. While Armenia is interested to increase its defense capability, Russia's aim is to maintain its influence in the South Caucasus region. Nevertheless, Armenia considers that Russia's supply of weapons to Azerbaijan undermines the functioning of the CSTO. ■

gelecek olası bir tehdit halinde Rusya'nın yardımına güvenecektir. Ancak, 2 Nisan 2016 tarihinde yaşanan son Dağlık Karabağ çatışmasında, Rusya'nın şimdilik CSTO çerçevesinde bir stratejik müttefik olma konumu yerine, AGİT Minsk Grubu çerçevesinde bir arabulucu olma konumunu kullanmayı tercih ettiği söylenebilir. Rusya, aralarındaki problemleri tartışmaları için Azerbaycan ile Ermenistan'ı bir araya getirmek amacıyla belli bir çaba sarfetmiştir.

Sonuçta, taraflar Dağlık Karabağ bölgesinde acil bir ateşkes sürecini yürürlüğe koymayı kabul etmişlerdir. Ermenistan ayrıca Rusya'nın diğer tarafa silah sağlamasından memnun değildir. Örneğin, son beş yılda Azerbaycan, Rusya'dan yaklaşık 4 milyar dolar değerinde silah satın almıştır. Silah ihracatından elde ettiği gelir, Rusya ekonomisi için önemli kaynaklardan biri olduğundan, Moskova'nın Bakü'ye askeri yardımı ekonomik bir karar olarak değerlendirilebilir. ■

TERRITORIAL DISPUTES IN THE SOUTH CHINA SEA: THE VIEW FROM CHINA
GÜNEY ÇİN DENİZİNDEKİ SINIR ANLAŞMAZLIKLARINA ÇİN'İN BAKIŞ AÇISI

*Azhar Serikkaliyeva**

The South China Sea disputes involve both island and maritime claims among several sovereign states within the region, namely Brunei, China, Taiwan, Malaysia, Vietnam, and the Philippines. There are disputes about the Paracels and the Spratlys island chains, as well as maritime boundaries in the Gulf of Tonkin. The South China Sea plays a significant role in the geopolitics of the region. It is a critical gateway for world's commercial merchant shipping with $5 trillion annual average cargo transshipment. Moreover, it contains rich fishery resources, as well as significant hydrocarbon reserves estimated at 11 billion barrels of oil and 190 trillion cubic feet of natural gas. Therefore, countries that have competing claims over the territory in the South China Sea are interested in both controlling commercial and military navigation, providing water areas for fishing and ensuring the potential offshore oil and gas exploration.

Competing claims of territorial sovereignty in the South China Sea have been a long-standing source of distrust in the region. China makes the largest claim in the South China Sea within a U-shaped nine-dash line map published by the Chinese Government in 1947. According to that nine-dash line, which is considered by China as evidence of historical usage of the Paracels and the Spratlys island chains, Beijing could claim over 80% of the South China Sea. This ambiguity has increased the tension and made negotiations among the South China Sea claimants difficult. Nowadays, the Paracel Islands are the subject of claims by China, Vietnam and Taiwan, while the Spratly Islands are occupied by claimants, namely, by Taiwan, Vietnam, the Philippines, China and Malaysia.

Güney Çin Denizi ile ilgili anlaşmazlıklar; Brunei Sultanlığı, Çin, Tayvan, Malezya, Vietnam ve Filipinler gibi bölgedeki birçok egemen devletin ada ve deniz ile ilgili iddialarından oluşmaktadır. Spratly ve Paracel takımadalarının yanı sıra Tonkin Körfezi'nde de deniz sınırları ile ilgili anlaşmazlıklar söz konusudur. Bu bağlamda Güney Çin Denizi bölgenin jeopolitiğinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu deniz, yıllık ortalama 5 trilyon dolar değerinde kargo taşımacılığı ile dünya deniz taşımacılığında kritik bir geçit olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca önemli hidrokarbon rezervlerinin (tahminen 11 milyar varil petrol ve 190 trilyon metreküp doğal gaz) yanı sıra zengin balıkçılık kaynaklarına sahiptir. Bu nedenle, Güney Çin Denizi'nde mülkiyet iddialarında bulunan ülkeler, ticari ve askeri amaçlı deniz seferlerinin kontrolünü, balıkçılık amaçlı su alanları elde etmeyi ve potansiyel kıyıötesi petrol ve doğal gaz çıkarma faaliyetlerini garanti altına alabilmeyi düşünmektedirler.

Güney Çin Denizi'nde egemenlik iddiaları, bölgede eskiden beri devam eden bir güvensizlik kaynağı olmuştur. 1947 yılında Çin Hükümeti tarafından oluşturulan U şeklindeki dokuz çizgili haritayı öne süren Çin, Güney Çin Denizi'nde en büyük mülkiyet iddiasına sahip ülkedir. Çin tarafından Spratly ve Paracel takımadalarını eskiden beri kullanmasının bir kanıtı olarak düşünülen bu dokuz çizgili haritaya göre, Pekin Güney Çin Denizi'nin %80'inden fazlası üzerinde mülkiyet iddiasında bulunmaktadır. Sınır konusundaki bu belirsizlik gerginliği arttırmış ve Güney Çin Denizinde mülkiyet iddiasında bulunan taraflar arasındaki müzakereleri zorlaştırmıştır. Günümüzde Spratly Adaları üzerinde Tayvan, Vietnam, Filipinler, Çin ve Malezya; Paracel Adaları üzerinde ise Çin, Vietnam ve Tayvan mülkiyet iddiasında bulunmaktadır.

Güney Çin Denizi'nde yaşanmakta olan gerginliklerin geçmişi, 2009 yılına kadar

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. serikkaliyeva@gmail.com

The current round of tensions in the South China Sea can be dated back to 2009. Malaysia and Vietnam made a joint submission to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) for the southern part of the South China Sea on May 6, 2009. The goal of submission was to have the right to own an area where the continental shelf of the two coastal states extends beyond 200 nautical miles from the respective baselines. China responded by submitting an objection to the CLCS by decrying Vietnamese and Malaysian claims to the area.

In 2012, China started actively to assert its jurisdiction in the South China Sea under the nine-dash line. For instance, in June 2012 China announced about upgrading the administrative level of Sansha city located on the Paracel Islands from county-level to a prefecture-level city of Hainan province. One month later, it was announced that a People's Liberation Army (PLA) garrison would be established in this area. Moreover, in recent years, China has built three airstrips on the contested Spratly Islands and militarized Woody Island by deploying fighter jets, cruise missiles and a radar system.

As a result, on January 22, 2013, the Philippines instituted arbitral proceedings against China under Annex VII to the UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). The Permanent Court of Arbitration (PCA) under the UN-CLOS acts as the Registry in this arbitration. However, China repeatedly stated that the arbitration concerned the role of historic rights and the source of maritime entitlements in the South China Sea initiated by the Philippines lacks jurisdiction in this matter.

It should also be highlighted that the establishment of new military garrison in the disputed area by the PLA appeared to challenge the U.S. military activity in the region. Actually, non-claimants want the South China Sea to remain as international waters, in which the U.S. conducts military navigation operations freely. However, China considers that under international law foreign militaries cannot conduct intelligence-gathering activities in its 200 nautical miles' exclusive economic zone. In an effort to maintain sov-

uzanmaktadır. 6 Mayıs 2009 tarihinde Malezya ve Vietnam, Güney Çin Denizi'nin güney bölümü için Birleşmiş Milletler (BM) Kıta Sahanlığı Sınırları Komisyonu'na (CLCS) ortak bir öneride bulunmuşlardır. Bu önerinin amacı; iki kıyı devletinin kıta sahanlığının kendilerine ait sınırların 200 deniz mili uzağına kadar genişletildiği bir alana sahip olma hakkını elde etmektir. Çin, Vietnam ve Malezya'nın bu alana ilişkin mülkiyet iddiasında bulunmalarını kınayarak CLCS'ye itirazda bulunmuştur.

2012 yılında Çin, dokuz çizgili harita çerçevesinde, Güney Çin Denizi'nde kendi yetki alanının bulunduğunu aktif bir şekilde açıklamaya başlamıştır. Örneğin, Haziran 2012'de Çin, Paracel Adaları'nda bulunan Sansha kentinin yönetim kademesini ilçe seviyesinden Hainan eyaletinin bir vilayeti seviyesine çıkardığını duyurmuştur. Bir ay sonra, bu bölgede Çin Halk Kurtuluş Ordusuna (PLA) bağlı bir garnizonun kurulacağı duyurulmuştur. Ayrıca geçtiğimiz yıllarda, Çin itilaflı Spratly Adaları'nda üç küçük havaalanı inşa etmiş ve savaş jetleri, kruz füzeleri ve bir radar sistemi konuşlandırma yoluyla Woody Adası'nı askerileştirmiştir.

Bunun sonucunda 22 Ocak 2013 tarihinde Filipinler, BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin (UNCLOS) VII. Eki çerçevesinde Çin'e karşı tahkim davası açmıştır. UNCLOS altında faaliyet gösteren Uluslararası Tahkim Mahkemesi (PCA), bu tahkimde bir Kayıt Bürosu gibi hareket etmektedir. Bununla birlikte Çin, Güney Çin Denizi'nde eskiden beri sahip olunan hakların ve denizcilikle ilgili yetkilendirme kaynaklarının rolü ile ilgili olan ve Filipinler tarafından açılan bu tahkim davasının, yargı yetkisinin dışında olduğunu sürekli olarak belirtmiştir.

Ayrıca anlaşmazlığın yaşandığı bölgede PLA tarafından yeni bir askeri garnizonun kurulmasının, ABD'nin bölgedeki askeri faaliyetlerine karşı bir meydan okuma olarak değerlendirilebileceği belirtilmelidir. Esasında bu anlaşmazlığa taraf olmayanlar Güney Çin Denizinin ABD'nin askeri denizcilik operasyonlarını serbestçe yapabileceği uluslararası deniz olarak kalmasını istemektedirler. Bununla birlikte Çin, uluslararası hukuka göre yabancı askeri birliklerin, kendisine ait 200 millik münhasır ekonomik bölgede istihbarat toplama faaliyetlerini yürütemeyeceği düşüncesindedir. PLA Deniz Kuvvetleri, karasularındaki egemenlik haklarını sürdürme gayretiyle Güney Çin Denizi'nde bir çok olaya da

ereignty over the territorial waters, the PLA Navy even caused a number of incidents in the South China Sea. For instance, on December 5, 2013, the PLA Navy ship reportedly placed itself in the path of the U.S. Navy guided-missile cruiser USS Cowpens, forcing the cruiser to take evasive action to avoid a collision.

It should be noted that Chinese national oil companies have indirectly made territorial assertions of the South China Sea. On May 2, 2014, the state-owned China National Overseas Oil Corporation (CNOOC) moved a large exploratory oil rig into waters that Vietnam considers as its continental shelf. The rig was launched in 17 nautical miles from Triton Island, which is a part of the disputed Paracel Islands. Around 80 Chinese ships reportedly entered the area escorting the rig and even fired high-power water cannons at Vietnamese ships attempted to get them to leave the area. The incident caused anti-Chinese protests throughout Vietnam. China has warned its Southeast Asian neighbors against drilling oil and gas in the contested region, which has disrupted other nations' oil exploration and seismic survey activities.

It took 3 years for the PCA to make a decision on the arbitration case, which was brought by the Philippines against China concerning the legality of Beijing's nine-dash line claim over the South China Sea. On July 12, 2016, the PCA in the Hague ruled in favor of the Philippines in 7 of 15 the Philippines' submissions. The tribunal also stated that China has no historical rights to have sovereignty over the disputed areas based on the nine-dash line map. However, China clearly indicated that Beijing would ignore the ruling against its maritime claims in the South China Sea. Moreover, on September 12-19, 2016, China and Russia even held naval drills in the South China Sea that included an "island seizing" exercise.

To conclude, territorial and jurisdictional disputes in the South China Sea continue to strain relations between China and other countries in South-East Asia, risking a military escalation. The failure to reach consensus on resolving the disputes by diplomatic means could increase destabilizing arms

yol açmıştır. Örneğin; 5 Aralık 2013 tarihinde PLA Deniz Kuvvetlerine ait bir geminin, ABD Deniz Kuvvetlerinin eşlik ettiği USS Cowpens türü bir güdümlü füze kruvazörünün yoluna çıktığı ve kruvazörün çarpışmayı önlemek için kaçınma manevrasını yapmak zorunda kaldığı ifade edilmektedir.

Çin'in ulusal petrol şirketlerinin de dolaylı olarak Güney Çin Denizi'nde mülkiyet iddiasında bulunduğu belirtilmelidir. 2 Mayıs 2014 tarihinde devlete ait Çin Ulusal Denizaşırı Petrol Şirketi (CNOOC), Vietnam'ın kendi kıta sahanlığı olarak gördüğü sulara büyük bir keşif petrol kulesi yerleştirmiştir. Bu kule, anlaşmazlığın söz konusu olduğu Paracel Adaları'nın bir bölümü olan Triton Adası'nın 17 deniz mili uzağına yerleştirilmiştir. Kuleye eşlik eden Çin'e ait yaklaşık 80 geminin bölgeye girdiği, hatta bu gemilerin Vietnam gemilerine yüksek güçlü tazyikli su kullanarak bunların bölgeyi terk etmelerini sağlamaya çalıştığı belirtilmektedir. Bu olay Vietnam'da Çin karşıtı protestolara yol açmıştır. Çin, anlaşmazlığın yaşandığı bölgede petrol ve doğal gaz sondajı yapmamaları konusunda Güneydoğu Asya komşularını uyarmıştır ki bu durum, diğer milletlerin burada petrol arama ve sismik araştırma faaliyetlerinde bulunmalarını engellemiştir.

Pekin'in Güney Çin Denizi ile ilgili dokuz çizgili harita iddiasının geçerliliği konusunda Filipinler tarafından Çin'e karşı açılan tahkim davasıyla ilgili olarak PCA'nın karar vermesi 3 yıl sürmüştür. PCA 12 Temmuz 2016 tarihinde Lahey'de Filipinler'in yaptığı 15 başvurunun 7'sinde Filipinler lehine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Çin'in anlaşmazlığın yaşandığı alanlar üzerinde dokuz çizgili haritaya göre egemenlik kurma konusunda herhangi bir tarihsel hakka sahip olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık Çin açıkça Güney Çin Denizi'ndeki mülkiyet iddiasına karşı alınan mahkeme kararına itibar etmeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca 12-19 Eylül 2016 tarihleri arasında Çin ve Rusya, Güney Denizi'nde "ada ele geçirme" tatbikatı dahil bazı ortak tatbikatlar düzenlemişlerdir.

Sonuç olarak, Güney Çin Denizi'ndeki mülkiyet ve yetki anlaşmazlıkları, askeri gerilim oluşturma riskini arttırarak Çin ve diğer Güneydoğu Asya ülkeleri arasındaki ilişkileri gerginleştirmeye devam etmektedir. Anlaşmazlıkların diplomatik yollarla çözülmesi konusunda bir konsensusa ulaşılamaması, bölgede istikrar bozucu silahlanma yarışını arttırabilir. Güney Çin Denizi ile ilgili an-

buildups in the region. The South China Sea dispute is not just an isolated issue for Chinese leaders in Beijing. It is rather an important part of the rising process of China, which demonstrates the nation's capabilities to protect its interests, sovereignty and image as a great power. Therefore, the significance of the South China Sea disputes goes beyond the estimated value of potential energy resources. It largely depends on the high tension between China's ambitions of reestablishing itself as a great power and the U.S. objectives of safeguarding its supremacy and keeping favorable alliances and partnerships in the region. Therefore, without Chinese intention to clarify its claims according to the international law, it would be extremely difficult to identify areas for potential cooperation and to resolve the South China Sea dispute. ■

laşmazlık, sadece Pekin'deki Çinli liderleri ilgilendiren bir sorun değildir. Daha ziyade, Çin'in büyük bir güç olarak çıkarlarını, egemenliğini ve imajını koruma yeteneğini gösteren ''Çin'in yükselme sürecinin'' önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla, Güney Çin Denizi ile ilgili anlaşmazlığın önemi, potansiyel enerji kaynaklarının tahmini değerinin de önüne geçmektedir. Bu anlaşmazlık büyük ölçüde, Çin'in kendini büyük bir güç olarak yeniden konumlandırma arzusu ile ABD'nin bölgedeki üstünlüğünü koruma ve müttefiklerini ve işbirliklerini elinde tutma amacı arasındaki yüksek gerilime bağlıdır. Bu nedenle, Çin'in iddialarını uluslararası hukuka göre açığa kavuşturma niyeti olmadan, potansiyel işbirliği alanlarının belirlenmesi ve Güney Çin Denizi anlaşmazlığının çözülmesi son derece zor gibi görünmektedir. ■

NEW OPPORTUNITIES FOR INTERNATIONAL ASSISTANCE IN AFGHANISTAN

AFGANİSTAN'A YÖNELİK ULUSLARARASI YARDIMLARDA YENİ FIRSATLAR

*Zhulduz Baizakova**

Afghanistan has experienced a protracted conflict for almost thirty-five years that hindered its development. Furthermore, over the past five years the country has seen the rise of the armed non-state actors who keep challenging the territorial control of the Government. Since the withdrawal of the NATO-led International Security Assistance Forces (ISAF) in 2014, the Afghan authorities have been facing reinforced Taliban terrorist movement that intensified attacks on the northern provinces of the country near the border with the Central Asian republics. As of today, NATO's Resolute Support Mission in Afghanistan, which is ISAF's successor, plans to continue its mandate well after 2016 in order to finalize the transfer of security responsibility to the Afghan National Defence and Security Forces (ANDSF).

The overarching goal that the international community aims to achieve is to make Afghanistan increase its economic growth, to build more effective and accountable governance and to improve public finance management. Therefore, the first donor conference held in Tokyo in January 2002 produced pledges of $5.2 billion in non-military aid over five years, against the urgent preliminary needs assessment of over $14 billion. In April 2004, the Berlin Conference resulted in $8.2 billion pledged against the seven-year, moreover, $27.5 billion plan was laid out in "Securing Afghanistan's Future", which was a major fundraising document presented by the Afghan Government. During the London Conference held in January 2006, donors agreed to pledge $10.4 billion tied to the five-year plan laid out in the Afghanistan National Development Strategy (ANDS). In June 2008, at the Paris Conference, the international community pledged an additional $21 billion

Afganistan, yaklaşık otuz beş yıl gibi uzun bir süre gelişmesini engelleyen bir çatışma süreci yaşamıştır. Bunun ötesinde son beş yıldır da, hükümetin kendi topraklarının kontrolünü elinde bulundurmasını engelleyen silahlı devlet-dışı güçlerin etkinliğini artırması tehlikesiyle karşı karşıyadır. NATO tarafından yürütülen Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'nün (ISAF) 2014'de ülkeden çekilmesinden bu yana Afganistan hükümeti, ülkenin Orta Asya ülkeleriyle sınırı yakınında yer alan kuzey eyaletlerinde saldırılarını arttırmış olan güçlü bir Taliban terör örgütüyle mücadele etmektedir. Günümüzde ISAF'ın yerini alan NATO'nun Afganistan'daki Kararlı Destek Misyonu, Afganistan Milli Savunma ve Güvenlik Güçlerine (ANDSF) güvenliği sağlama sorumluluğunu devretme sürecini tamamlamak amacıyla 2016'dan sonra da ülkedeki etkisini sürdürmeyi planlamaktadır.

Uluslararası toplumun amacı, Afganistan'ın ekonomik büyüme hızını artırma, daha etkili ve güvenilir bir yönetim oluşturma ve kamu mali yönetimini iyileştirme konularında başarıya ulaşmasını sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu amaçla Ocak 2002'de Tokyo'da düzenlenen ilk yardım konferansında, Afganistan'ın 14 milyar dolar civarındaki acil ihtiyaçlarının beş yıl boyunca karşılanması için askeri olmayan alanlara 5.2 milyar dolar tutarında yardımda bulunma sözü verilmiştir. Nisan 2004'de düzenlenen Berlin Konferansı, yedi yıl boyunca 8.2 milyar dolar yardım yapılmasına yönelik kararla sonuçlanmış ve ayrıca Afganistan Hükümeti tarafından hazırlanan başlıca yardım toplama çalışması olarak bilinen "Afganistan'ın Geleceğini Güvence Altına Alma Planı"na 27.5 milyar dolar harcanmıştır. Ocak 2006'da düzenlenen Londra Konferansı'nda yardımda bulunan taraflar, Afganistan Milli Kalkınma Stratejisi (ANDS) çerçevesinde oluşturulan beş yıllık plana bağlı olarak ülkeye 10.4 milyar dolar yardımda bulunmaya karar vermişlerdir. Haziran 2008'de düzenlenen Paris Konferansı'nda ise

* PhD, Institute for Security and Cooperation Studies, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan. datenshi.black@gmail.com

to Afghanistan. In July 2012, Afghanistan's donors pledged $16 billion for the country's economy and for other development needs at other international conference in Tokyo. Finally, as a result of the Brussels Conference held in October 2016, international donors agreed to pledge $15.2 billion to Afghanistan for four-year period.

Actually, during the Brussels Conference attended by over 70 countries and 30 international organizations and agencies, the President of Afghanistan, Mohammad Ashraf Ghani, and the Afghani Chief Executive, Abdullah Abdullah, presented its new five-year strategy, titled the Afghanistan National Peace and Development Framework (ANPDF) that is to replace the ANDS expired in 2013. Additionally, five new National Priority Programs (NPPs), namely, the Citizens Charter Program, the National Women's Economic Empowerment Program, the National Urban Development Program, the National Infrastructure Plan and the National Comprehensive Agriculture Development, were presented during the conference, as well as a set of specific commitments for six NPPs that have already been ongoing. Moreover, the Afghan Government presented a report on the Self-Reliance through Mutual Accountability Framework benchmarks (SMAF) adopted in Kabul in September 2015, which includes short-term deliverables that measure the progress of the reform and the development partnership agenda.

Therefore, the Afghan government could manage to secure new funding pledges until 2020 and the level of the assistance is expected around $3 billion annually, which is close to the level of annual assistance that the international community promised at the last Afghanistan conference in Tokyo in 2012 (around $3.9 billion per year).

Apart from general donors, there are also few organisations and agencies involved in providing predominantly humanitarian assistance to the country. The European Commission's Humanitarian Aid and Civil Protection department (ECHO) has been supporting Afghanistan since 1994. Funds are allocated on the basis of neutrality. In total, the ECHO allocated €720 million to provide basic needs of the Afghan population. The United Na-

uluslararası toplum Afganistan'a 21 milyar dolar ek yardımda bulunma sözü vermiştir. Temmuz 2012'de Tokyo'da düzenlenen bir başka uluslararası konferansta Afganistan'a yardımda bulunan taraflar, ülkenin ekonomisi ve diğer kalkınma ihtiyaçları için 16 milyar dolar yardımda bulunma sözü vermişlerdir. Son olarak Ekim 2016'da düzenlenen Brüksel Konferansı sonucunda uluslararası yardımda bulunan taraflar, Afganistan'a dört yıl boyunca 15.2 milyar dolar yardımda bulunmayı kabul etmişlerdir.

Aslında 70'in üzerinde ülkenin ve 30 uluslararası organizasyonun ve kurumun katıldığı Brüksel Konferansı'nda Afganistan Cumhurbaşkanı Muhammed Eşref Gani ve Afganistan İcra Kurulu Başkanı Abdullah Abdullah, süresi 2013 yılında sona eren ANDS yerine getirdikleri Afganistan Milli Barış ve Kalkınma Çerçevesi (ANPDF) başlıklı beş yıllık yeni stratejilerini sunmuşlardır. Buna ek olarak, konferans sırasında beş yeni Milli Öncelik Programı (NPPs) (Vatandaşların Durumunu İyileştirmeye Yönelik Program, Kadınların Güçlendirilmesine Yönelik Milli Program, Milli Kentsel Kalkınma Programı, Milli Altyapı Planı ve Kapsamlı Milli Tarımsal Kalkınma Programı) ve halen devam eden altı NPPs için bazı özel taahhütler belirlenmiştir. Ayrıca, Afganistan Hükümeti Eylül 2015'de Kabil'de kabul edilen Karşılıklı Güvenilirlik Çerçevesi (SMAF) hedeflerine göre Ülkenin Kendi Kendine Yetebilirliğine ilişkin raporu sunmuştur. Bu rapor, kalkınma ortaklığı ve reform alanlarında gündemde yer alan gelişmeleri ölçen kısa vadeli hedefleri içermektedir.

Dolayısıyla, Afganistan Hükümeti 2020 yılına kadar yeni yardımları garanti altına alabilir durumdadır. Bu yardımın seviyesinin yıllık olarak yaklaşık 3 milyar dolar olması beklenmektedir. Bu seviye, 2012'de uluslararası toplumun Tokyo'da düzenlediği son Afganistan konferansında taahhütte bulunduğu yıllık yardım miktarına (yıllık yaklaşık 3.9 milyar dolar) yakın bir seviyedir.

Genel olarak yardım yapan ülkelerin yanı sıra ülkeye büyük bir çoğunlukla insani yardım sağlayan az sayıda organizasyon ve kurum da bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun İnsani Yardım ve Sivil Koruma Ofisi (ECHO) 1994 yılından bu yana Afganistan'ı desteklemektedir. Yardım fonları tarafsızlık ilkesine göre dağıtılmaktadır. ECHO Afgan nüfusunun temel ihtiyaçlarının karşılanması için toplam 720 milyon Avro tutarında yardım sağlamıştır. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Eşgüdüm Ofisi (OCHA) 2009'dan bu yana

tions' Office for the Coordination of Human Affairs (OCHA) resumed its humanitarian assistance in Afghanistan starting from 2009. According to the OCHA, as of June 30, 2016, humanitarian aid was delivered to 2.1 million people in 2016. This year the OCHA requires the donors, mainly Canada, the European Commission, Germany, Norway, Sweden, the UK and the U.S. to contribute $9.7 million. The United States Agency for International Development (USAID) allocated almost $70.5 million for the humanitarian needs in 2016. Additionally, in 2016, USAID's Office of U.S. Foreign Disaster Assistance contributed nearly $40 million to help vulnerable population, including internally displaced people within Afghanistan, as well as Afghan refugees in Pakistan.

There are also a number of national assistance programs. For instance, following international donor conferences, Kazakhstan provided up to $1 million in 2006-2009, as well as 100 scholarships for Afghan students to study at the national universities and other training programs. According to the Governmental Action Plan on Assistance to Afghanistan for 2009-2011, Astana has also allocated $5 million for infrastructure development and water supply programs. In 2016-2017, the Australian Government is to provide $82.7 million to Afghanistan within the framework of the Official Development Assistance (ODA). Overall, since 2001 Australia has provided more than $1.1 billion in bilateral funding to the country managed by ODA. Lately, India committed to provide Afghanistan $1 billion of economic aid after the Afghan President, Ashraf Ghani, met with the Indian Prime Minister, Narendra Modi, during his state visit to New Delhi in September 2016. As one of the largest bilateral donors in Afghanistan, India has poured more than $2 billion into the country since 2001.

However, it should be concluded that despite significant international support, the international community has developed a wide range of reservations regarding the progress Afghanistan is making towards building democratic institutions, good governance reforms, introduction of the rule of law and human rights. Still, the EU acknowledged small scale of progress in terms of hu-

Afganistan'da insani yardım faaliyetlerini sürdürmektedir. OCHA'nın açıklamalarına göre, 30 Haziran 2016 itibariyle 2016 yılında Afganistan'da 2.1 milyon kişiye insani yardım dağıtılmıştır. Bu yıl özellikle Kanada, Avrupa Komisyonu, Almanya, Norveç, İsveç, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler, 9.7 milyon dolar yardım sağlayarak OCHA'ya destek vermişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) 2016 yılında insani ihtiyaçların karşılanması için Afganistan'a yaklaşık 70.5 milyon dolar yardımda bulunmuştur. Buna ek olarak, 2016'da USAID Yurtdışı Afetler Yardım Ofisi Pakistan'daki Afgan mültecilerin yanı sıra Afganistan'ın içinde yerlerinden edilmiş insanlar dahil olmak üzere yardıma ihtiyacı olan nüfus için yaklaşık 40 milyon dolar yardımda bulunmuştur.

Ayrıca ülke içinde çok sayıda milli yardım programı da uygulanmaktadır. Örneğin, uluslararası yardım konferansının ardından Kazakistan, 2006-2009 dönemi için 1 milyon dolara kadar yardımda bulunmuş ve Kazakistan'daki milli üniversitelerde eğitim almak ve diğer eğitim programlarından faydalanmak üzere 100 Afgan öğrenciye burs vermiştir. 2009-2011 döneminde Hükümetin Afganistan'a Yardımda Bulunmaya Yönelik Faaliyet Planı'na göre Kazakistan, altyapının geliştirilmesi ve su temini programları için ayrıca 5 milyon dolar vermiştir. 2016-2017 döneminde ise Avustralya Hükümeti Resmi Kalkınma Yardımı (ODA) çerçevesinde Afganistan'a 82.7 milyon dolar yardımda bulunacaktır. Avustralya 2001'den bu yana ODA çerçevesinde ülkeye toplam 1.1 milyar doların üzerinde yardımda bulunmuştur. Yakın zamanda, Afganistan Cumhurbaşkanı Eşref Gani'nin Eylül 2016'da Yeni Delhi'ye düzenlediği resmi ziyaret sırasında Hindistan Başbakanı Narendra Modi ile görüşmesinin ardından Hindistan, Afganistan'a 1 milyar dolar ekonomik yardım yapma taahhüdünde bulunmuştur. Afganistan'a en fazla iki taraflı yardımda bulunan ülkelerden biri olan Hindistan, 2001'den bu yana ülkeye 2 milyar doların üzerinde yardım sağlamıştır.

Bununla birlikte, sonuç olarak belirtilmelidir ki önemli miktarda uluslararası desteğe rağmen, uluslararası toplumun Afganistan'ın demokratik kurumlar oluşturma, yönetimde reformlar yapma ve hukuk kurallarını ve insan haklarıyla ilgili kuralları uygulama konularında gösterdiği ilerleme ile ilgili ciddi tereddütleri bulunmaktadır. Nitekim Avrupa Birliği, ülkede kadın haklarının, yolsuzluğa karşı önlemlerin ve gelir

man development, such as improved women rights, anti-corruption measures and revenue collection.

Today, Afghanistan is deeply dependent upon foreign funding with over 90% of its national budget coming from the foreign aid. Still, Afghanistan is ranked 175 out of 186 in the global Human Development Index. In 2015, Transparency International ranked Afghanistan 166 out of 167 on its Corruption Perceptions Index. The World Bank's Ease of Doing Business Report ranked Afghanistan 177 out of 189 economies in 2016.

Therefore, the country remains largely fragile facing numerous political, security and economic challenges. Currently, the World Bank estimates that Afghanistan has to stay connected to foreign assistance lifeline up until 2030 and perhaps even beyond. From his part, Kabul well understands that it would most likely need reliable partners and donors to fund further endeavors and to fully commit to deliver the required financial aid realizing its aims of development in political, economic and social spheres in the near future. ■

toplama mekanizmasının iyileştirilmesi gibi insani gelişmeye yönelik alanlarda sınırlı bir ilerleme kaydedildiğini açıklamıştır.

Günümüzde Afganistan, genel bütçesinin %90'ından fazlası dış yardıma dayanan büyük ölçüde dışa bağımlı bir ülke konumundadır. Afganistan küresel İnsani Gelişme Endeksi'nde 186 ülke içinde 175. sırada yer almaktadır. 2015'de Uluslararası Şeffaflık Örgütü, Yolsuzluk Algısı Endeksi'nde Afganistan'ı 167 ülke arasında 166. sıraya koymuştur. Dünya Bankası'nın 2016 yılında yayımladığı İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde ise Afganistan 189 ülke arasında 177. sırada yer almaktadır.

Dolayısıyla, çok sayıda siyasi ve ekonomik problemin yanısıra güvenlik sorunlarıyla da karşı karşıya olan ülke, büyük ölçüde kırılgan bir görünümdedir. Şu anda Dünya Bankası'nın tahminlerine göre, Afganistan 2030 yılına kadar hatta daha uzun süre dış yardıma bağımlı kalmak zorundadır. Kabil, konuyu kendi açısından değerlendirdiğinde, yakın gelecekte siyasi, ekonomik ve sosyal alanlardaki hedeflerine ulaşmak ve ihtiyaç duyduğu finansal yardımı alabilmek için bundan sonraki gayretlerini destekleyecek güvenilir ortaklara ve yardımda bulunacak ülkelere ihtiyacı olduğunu çok iyi bilmektedir. ■

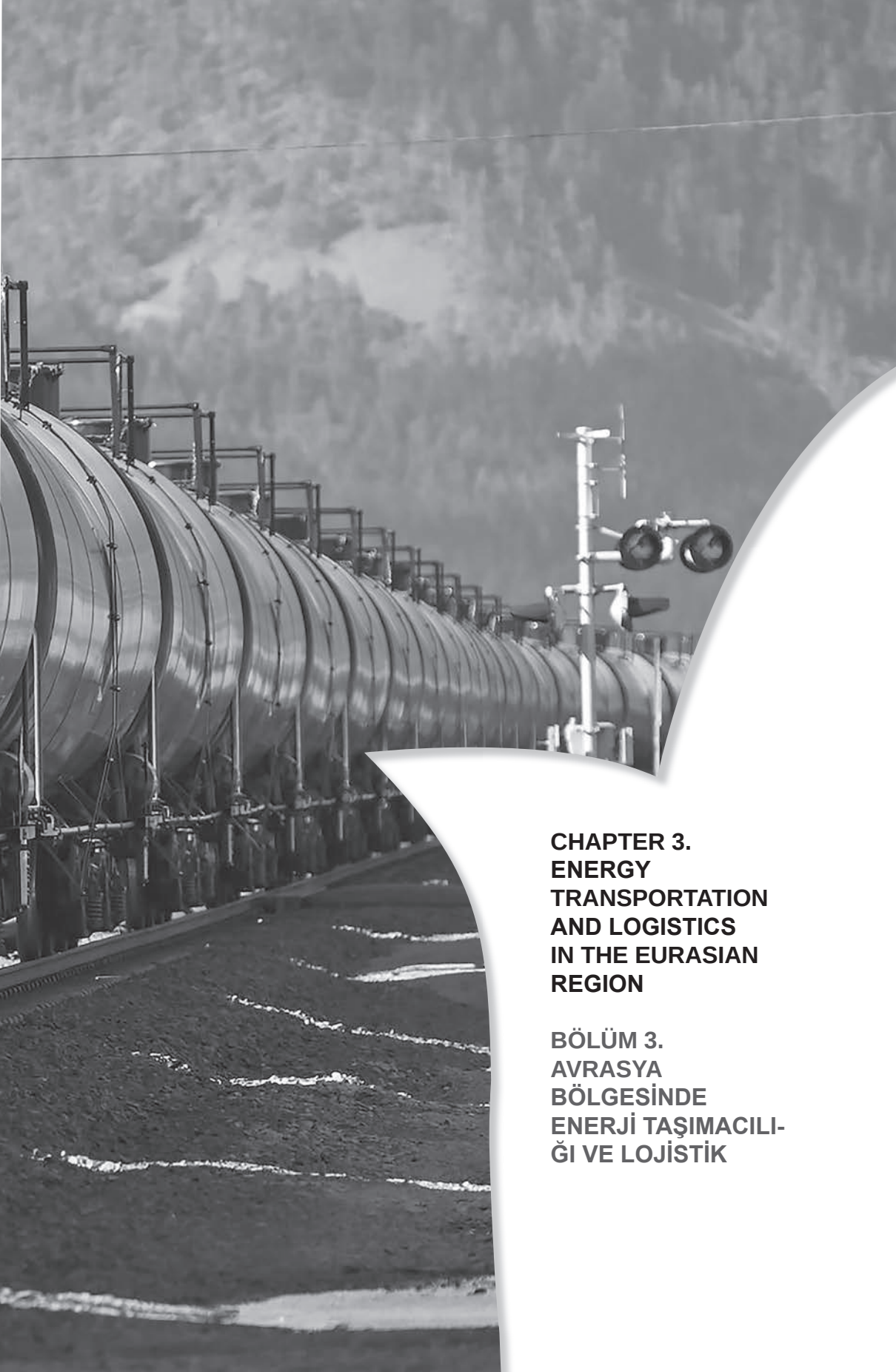

CHAPTER 3. ENERGY TRANSPORTATION AND LOGISTICS IN THE EURASIAN REGION

BÖLÜM 3. AVRASYA BÖLGESİNDE ENERJİ TAŞIMACILIĞI VE LOJİSTİK

DEVELOPMENTS IN ENERGY AND CARGO TRANSPORTATION

ENERJİ ALANINDA VE KARGO TAŞIMACILIĞINDA GELİŞMELER

NATURAL GAS PIPELINE INFRASTRUCTURE IN CENTRAL ASIA
ORTA ASYA'DA DOĞAL GAZ BORU HATTI ALTYAPISI

*Farkhod Aminjonov**

Central Asian region possesses huge amount of gas reserves: Turkmenistan – 17.5 trillion m^3, Uzbekistan – 1.6 trillion m^3, Kazakhstan – 1.9 trillion m^3. However, in the land–locked Central Asian context, it is not the amount of resources beneath the ground that determines gas market interactions, but the pipeline politics. Moreover, in an environment of increasing interest for the region's resources, new and old gas pipelines appear to be competing, rather than complementary in nature. As a result, current energy diversification strategies of the Central Asian exporters basically imply shifting energy markets from old into new customers.

Russia used to be almost a monopolist customer of the regional gas, which was transported via the five lines of the Russia–controlled Central Asia Center (CAC) gas pipeline network. CAC was constructed in the 1960s–1980s and the initial capacity of these lines was 90 billion m^3. However, lack of investment in the maintenance reduced the capacity of the network down to 45 billion m^3. And Central Asia – Russia gas export/import relationship is a good example of the competing nature between old and newly constructed gas pipeline infrastructures. Having envisioned the expansion of the gas trade up to 80 billion m^3, Russia proposed the construction of the Pre–Caspian gas pipeline, with the capacity of 30 billion m^3. Because Russia needed Central Asian gas to fulfill its obligations to the European customers, as a result of gas crises between Russia and Ukraine, a transit country for the Russian gas to Europe, the volume of gas trade had been gradually dropping starting from 2007. The largest exporter –Turkmenistan– announced a complete cut off of gas supplies to Russia in January 2016. Previously, the export volume

Orta Asya bölgesinde, büyük miktarda doğal gaz rezervleri söz konusudur. Örneğin, Türkmenistan 17.5 trilyon m^3, Özbekistan 1.6 trilyon m3 ve Kazakistan 1.9 trilyon m^3 doğal gaz rezervine sahiptir. Ancak denize kıyısı olmayan Orta Asya'da doğal gaz piyasasındaki etkileşimleri belirleyen faktör, yeraltındaki kaynak miktarı değil, uygulanan boru hattı politikasıdır. Bunun ötesinde, bölgenin kaynaklarına yönelen ilginin arttığı bir ortamda yeni ve eski doğal gaz boru hatlarının, doğası itibariyle, tamamlayıcı değil rekabetçi oldukları görülmektedir. Bunun sonucunda, Orta Asya ihracatçılarının uyguladıkları mevcut enerji kaynaklarını çeşitlendirme stratejileri, temelde enerji piyasalarını eski müşterilerden yeni müşterilere doğru yönlendirmektedir.

Daha önceden Rusya, kendi kontrolündeki Orta Asya–Merkez (CAC) doğal gaz boru hattı ağının beş hattı üzerinden sevk edilen doğal gazın bölgedeki neredeyse en büyük müşterisi idi. 1960-1980 yılları arasında inşa edilen CAC'ın başlangıç kapasitesi 90 milyar m^3'tür. Ancak bakım için gerekli yatırım eksikliği nedeniyle ağın kapasitesi 45 milyar m^3'e düşmüştür. Orta Asya–Rusya doğal gaz ihracatı/ithalatı ilişkisi, eski ve yeni inşa edilen doğal gaz boru hattı altyapılarının rekabetçi özelliğini götermesi açısından iyi bir örnektir. Doğal gaz ticaretini 80 milyar m^3'e çıkarmayı öngördükten sonra, Rusya 30 milyar m^3 kapasiteye sahip olan Hazar Kıyısı doğal gaz boru hattının inşasını önermiştir. Rusya ile Rus doğal gazını Avrupa'ya gönderilmesinde transit ülke olan Ukrayna arasında yaşanan doğal gaz krizleri sonucunda Rusya, Avrupa müşterilerine yükümlülüklerini yerine getirmek için Orta Asya doğal gazına ihtiyaç duyduğundan, doğal gaz ticaret hacmi 2007 yılından itibaren giderek düşmeye başlamıştır. En bü-

* PhD, Central Asian Institute for Strategic Studies, Kazakhstan. a_farkhod@yahoo.com

dropped from 42 billion m^3 in 2007 down to 10 billion m^3 in 2009. Gas export from the second largest supplier –Uzbekistan– also declined from around 15 billion m^3 in 2009 down to 1 billion m^3 2015. Almost the entire gas, which meant to be imported by Russia, is now heading towards China.

The stability of gas supplies within the other two relatively large gas pipelines has also been compromised. Bukhara-Ural gas pipeline, which is capable of transporting up to 8 billion m^3 of gas (from Uzbekistan through Kazakhstan to Russia), is now operating in reverse direction. Gas delivery within the Bukhara-Tashkent-Bishkek-Almaty pipeline with the initially designed capacity of over 20 billion m^3 of gas, which has significantly been decreased due to lack of maintenance, is also far from stable as Uzbekistan often experiences the scarcity of gas to supply it to its Central Asian neighbors. In fact, newly opened Chinese gas market is consuming all available gas in the region.

Turkmenistan has planned to increase its gas supply to Iran from 6–8 billion m^3 via Korpedzhe-Kurt-Kai pipeline built in 1997 to 20 billion m^3 per year by fully operating new Dauletabad-Sarakhs-Khangiran pipeline constructed in 2010. While Turkmenistan is capable of transporting 20 billion m^3 to Iran the volume of transported gas never reached its full capacity. The Iranian direction was the first successful attempt to diversify Turkmenistan's complete dependence on Russia. Turkmenistan exported gas to Iran when the Russian demand was decreasing. And, now by limiting the volume of gas export to Iran, Turkmen authorities are able to increase gas export capacity to China. In 2014 Turkmenistan exported only 6.5 billion m^3 to Iran and the current gas sector development initiatives inside Iran indicated that it might no longer need Turkmen gas. While there is a potential to sign swap–based gas supply deals for Turkmenistan and Iran, to meet its export obligations to China, Turkmen authorities can hardly engage in such trading interactions.

Talks between Chinese and Turkmen leaders on the possibility to move Turkmen gas to China started in 2006 and already in 2009 resulted in the construction of the first line

yük ihracatçı olan Turkmenistan, Ocak 2016 yılında Rusya'ya doğal gaz sevkiyatını tamamen durdurduğunu açıklamıştır. Daha önce, 2007 yılında 42 milyar m^3 olan ihracat hacmi, 2009 yılında 10 milyar m^3'e düşmüştür. İkinci büyük tedarikçi olan Uzbekistan'dan yapılan doğal gaz ihracatı da 2009 yılında 15 milyar m^3'ten 2015 yılında yaklaşık 15 milyon m^3'e gerilemiştir. Rusya tarafından ithal edilmesi beklenen doğal gazın neredeyse tamamı, şimdi Çin'e yönlendirilmiştir.

Nispeten büyük diğer iki doğal gaz boru hattı yoluyla arz edilen doğal gazın istikrarında da problemler söz konusudur. 8 milyar m^3'e kadar doğal gaz taşıma kapasitesine sahip olan Buhara – Ural doğal gaz boru hattı (Özbekistan'dan Kazakistan'ı geçerek Rusya'ya), şimdi ters yönde faaliyet göstermektedir. Başlangıçta 20 milyar m^3'ten fazla doğal gaz taşıma kapasitesine sahip olan ve bakımsızlıktan dolayı kapasitesi önemli ölçüde düşmüş olan Buhara–Taşkent–Bişkek–Almatı boru hattı yoluyla yapılan doğal gaz dağıtımı da istikrarlı olmaktan uzaktır. Çünkü Özbekistan, sık sık Orta Asya komşularına doğal gaz arzı konusunda doğal gaz yetersizliği problemi ile karşı karşıya kalmaktadır. Aslında, yeni açılan Çin doğal gaz pazarı, bölgedeki tüm mevcut gazı tüketmektedir.

Türkmenistan, 1997 yılında inşa edilen Korpeje–Kordkuy boru hattı yoluyla İran'a arz ettiği 6-8 milyar m^3'lük doğal gaz miktarını, 2010 yılında inşa edilen yeni Dovletabat–Serahs–Hangeran boru hattını tamamen işleterek yılda 20 milyar m^3'e çıkarmayı planlamıştır. Türkmenistan İran'a 20 milyar m^3 doğal gaz taşıma kapasitesine sahip olmasına rağmen, taşınan doğal gazın hacmi tam kapasiteye ulaşamamıştır. İran güzergahı, Türkmenistan'ın Rusya'ya olan tam bağımlılığını çeşitlendirmenin ilk başarılı girişimi olmuştur. Rusya'nın talebi azalırken Türkmenistan, İran'a doğal gaz ihraç etmiştir. Şimdi ise Türkmen yetkililer, İran'a ihraç ettikleri doğal gaz miktarını sınırlandırarak Çin'e yönelik doğal gaz ihracat kapasitesini artırmayı başarmışlardır. 2014 yılında Türkmenistan, İran'a sadece 6.5 milyar m^3 doğal gaz ihraç etmiştir. İran'daki mevcut doğal gaz sektörünü geliştirmek isteyenler, İran'ın artık Türkmen doğal gazına ihtiyaç duymayabileceğini be-

of the Central Asia-China gas pipeline. Turkmenistan was initially obliged to export annually 30 billion m^3 of gas to China according to the agreement signed in 2006. However, the new agreement that was signed two years later increased the volume to 40 billion m^3 per year by 2015. During the Shanghai Cooperation Organization's summit in Beijing in June 2012, the countries' presidents, Hu Jintao and Gurbanguly Berdymukhamedov, agreed to increase the amount of gas exports even further, to 65 billion m^3 per year. China will be receiving 10 billion m^3 per year from Uzbekistan according to the agreement signed in 2010. Kazakhstan will be supplying additional 5 billion m^3 of gas to the Central Asia-China gas pipeline via the newly built Beineu-Bozoy-Shymkent pipeline. Turkmenistan has already delivered 125 billion m^3 to China from 2009 to August 2015. Uzbekistan is soon planning to reach a 10 billion m3 gas export benchmark.

Newly emerged prospects for the implementation of two major alternative gas pipeline projects that have been on the agenda for more than two decades raise even more concerns in regards to the prospects for reviving interest in the old pipeline networks.

The EU Energy Commissioner, has visited Turkmenistan in May 2015 trying to give new impetus to the negotiations over the Trans–Caspian gas pipeline. The Trans–Caspian pipeline is only a 300 km long and can physically be constructed quite fast. Construction of the 30 billion m^3 East–West gas pipeline inside Turkmenistan to deliver gas from its major gas fields to the western borders would only imply that Turkmenistan's intention to reach European markets avoiding Russian territories is serious.

Construction of the Turkmen section of the Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India pipeline started in December 13, 2015. It is not yet clear whether parties will be able to secure $7.6–10 billion to complete the project and solve the overall insecurity issue along the route. Current, production level does not allow Turkmenistan to supply gas in the southern direction. Turkmen authorities are only counting yet to be developed the 3rd stage of the Galkynysh gas field (the second

lirtmişlerdir. Türkmenistan ve İran arasında takasa dayalı doğal gaz tedarik anlaşmalarının imzalanma potansiyeli söz konusu iken Türkmen yetkililer, Çin'e yönelik ihracat yükümlülüklerini yerine getirmek için bu tür ticari etkileşimler içinde bulunma konusunda isteksiz davranabilmektedirler.

Çinli ve Türkmen liderleri arasında Türkmen doğal gazını Çin'e taşıma olanağı üzerinde müzakereler 2006 yılında başlamış ve 2009 yılında Orta Asya–Çin doğal gaz boru hattının ilk kısmının inşaatı ile sonuçlanmıştır. 2006 yılında imzalanan anlaşmaya göre, Türkmenistan başlangıçta Çin'e yılda 30 milyar m^3 doğal gaz ihracat etmekle yükümlü olmuştur. Ancak iki yıl sonra imzalanan yeni anlaşmayla, ihracat hacmi 2015 yılına kadar yılda 40 milyar m^3'e yükselmiştir. Haziran 2012 yılında Pekin'de gerçekleştirilen Şanghay İşbirliği Örgütü'nün zirve toplantısında ülkelerin cumhurbaşkanları Hu Jintao ve Gurbanguli Berdimuhammedov, doğal gaz ihracatının miktarını yılda 65 milyar m^3'e çıkarma konusunda anlaşmışlardır. 2010 yılında imzalanan anlaşmaya göre, Çin Özbekistan'dan yılda 10 milyar m^3 doğal gaz alacaktır. Kazakistan, yeni inşa edilen Beyneu–Bozoy–Çimkent boru hattı yoluyla Orta Asya–Çin doğal gaz boru hattına ek olarak 5 milyar m^3 doğal gaz temin edecektir. Türkmenistan, 2009 yılından Ağustos 2015'e kadar Çin'e 125 milyar m^3 doğal gaz ihraç etmiştir. Özbekistan ise yakın zamanda 10 milyar m^3 doğal gaz ihraç etmeyi hedeflemektedir.

Yirmi yıldan fazla süredir gündemde olan iki önemli alternatif doğal gaz boru hattı projesinin hayata geçirilmesi için ortaya çıkan yeni gelişmeler dikate alındığında, mevcut doğal gaz boru hatlarına yönelik ilginin yeniden canlandırılmasıyla ilgili beklentiler üzerinde konuşmak daha da güç hale gelmektedir.

Trans-Hazar doğal gaz boru hattıyla ilgili müzakerelere yeni bir ivme kazandırmaya çalışan AB Enerji Komiseri, Mayıs 2015'de Türkmenistan'ı ziyaret etmiştir. Sadece 300 km. uzunluğundaki Trans-Hazar doğal gaz boru hattı, oldukça hızlı inşa edilebilecektir. Türkmenistan'ın doğal gazını ülkenin başlıca doğal gaz alanlarından batıya ulaştırmak için inşa ettiği 30 milyar m^3 kapasiteli Doğu–Batı

largest in the world) to meet the South Asian demand for gas.

For a landlocked region such as Central Asia, cross-border pipelines are the only cost-efficient way to export gas. The construction of such pipelines requires significant investments from both the producer and customer sides. Because new international gas pipelines need to operate for at least 15 to 20 years before investments can be recouped, natural gas is often traded within the framework of long-term supply contracts. These characteristics of the gas trade and the fact that the region is surrounded by major powers that often compete for energy resources establish a particular type of gas supply relations in which Central Asian producers will be keeping up with the demand in the new markets and using old pipeline infrastructure only to increase the bargaining power vis-à-vis new customers. ■

ji kaynakları için rekabet eden büyük güçlerle çevrili olması, doğal gaz arzında yaşanan ilişkilerin belli bir türünü oluşturmaktadır. Bu ilişkiler çerçevesinde, Orta Asya üreticileri sadece yeni tüketicilerle pazarlık gücünü arttırmak için yeni pazarlardaki talebi eski boru hattı altyapısını kullanarak karşılamaya devam edeceklerdir. ■

doğalgaz boru hattı, Türkmenistan'ın Rus topraklarından geçmeden Avrupa pazarına ulaşma niyetinin ciddi olduğunu ifade etmektedir.

Türkmenistan–Afganistan–Pakistan–Hindistan boru hattının Türkmenistan'a ait kısmının inşaatı 13 Aralık 2015 tarihinde başlamıştır. Tarafların, projeyi tamamlamak için gerekli olan 7.6-10 milyar doları temin edip edemeyecekleri ve güzergahta yaşanan genel güvenlik problemini çözüp çözemeyecekleri henüz belli değildir. Mevcut üretim seviyesi, Türkmenistan'ın güney güzergahında doğal gaz ihraç edebilmesi için yeterli değildir. Türkmen yetkililer, Güney Asya'nın doğal gaz talebini karşılamak için şimdilik sadece Galkınış doğal gaz sahasının (dünyanın en büyük ikinci doğal gaz sahası) 3. aşamasının geliştirilmesi üzerinde çalışmaktadırlar.

Orta Asya gibi denize kıyısı olmayan bir bölge için sınır ötesi boru hatları, doğal gaz ihracatı için düşük maliyetli tek yol gibi görünmektedir. Bu tür boru hatlarının inşaatı hem üretici hem de tüketici ülkelerin önemli yatırımlar yapmalarını gerektirmektedir. Yeni uluslararası doğal gaz boru hatlarının, yatırımlarını amore edilebilmelerinden önce en az 15-20 yıl boyunca çalışmaları gerekmektedir. Bu nedenle, doğal gaz ticareti çoğu zaman uzun vadeli tedarik sözleşmeleri yoluyla gerçekleşmektedir. Doğal gaz ticaretinin bu özellikleri ve bölgenin genellikle ener-

KAZAKHSTAN'S PROJECT ON EXTENDING THE AKTAU INTERNATIONAL SEA TRADE PORT TO THE NORTH
KAZAKİSTAN'IN AKTAU ULUSLARARASI DENİZ TİCARETİ LİMANINI KUZEYE DOĞRU GENİŞLETME PROJESİ

*Lidiya Parkhomchik**

Located on the eastern shore of the Caspian Sea, the Aktau International Sea Trade Port is the only maritime gate of the landlocked Kazakhstan enabling transportation of dry cargoes, grain, crude oil and petroleum products by sea. Situated at the crossroad of the international transport corridors such as the Europe-Caucasus-Asia Transport Corridor and the International North-South Transport Corridor, the Aktau seaport provides international shipping and ensures access to the European and the Middle Eastern countries.

The seaport of Aktau, currently managed by the national company Kazakhstan Temir Zholy (KTZ), is an important component in the development of the multimodal transport chain, which is to be formed by Kazakhstan in order to realize its transit potential at full capacity. Therefore, it is quite natural that the main aim of the State Program for the Development and Integration of Infrastructure of the Transport System of Kazakhstan up to 2020 is to support the improvement of cargo flows between the so-called eastern and western gates of Kazakhstan, namely, the Khorgos dry port and the Aktau seaport.

However, it should be noted that in 1963, the year when the Aktau seaport was founded, this port was mainly oriented to export uranium ore and crude oil coming from oil fields in the Mangistau region of Kazakhstan. For instance, during the Soviet period the major part of the seaport traffic was oil shipment, which amounted to over 7 million tons per year, while the transportation of dry cargo did not exceed 300 thousand tons annually. With the collapse of the Soviet Union, there was a significant decline in the volume of oil and dry cargo carried by the seaport. This situation started to change only in 1995. At this particular time, Kazakhstan increased the extraction of minerals and metals, and started to export these products more intensively.

Hazar Denizi'nin doğu kıyısında yer alan Aktau Uluslararası Deniz Ticareti Limanı, açık denizlere kıyısı olmayan Kazakistan'ın kuru yük, tahıl, ham petrol ve petrol ürünlerinin deniz yoluyla başka ülkelere nakliyesine imkan tanıyan tek geçit yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa–Kafkasya–Asya Ulaştırma Koridoru ve Uluslararası Kuzey–Güney Ulaştırma Koridoru gibi uluslararası ulaştırma koridorlarının kavşak noktasında yer alan Aktau deniz limanı, uluslararası sevkiyat kullanılmakta ve Avrupa ve Orta Doğu ülkelerine erişimi sağlamaktadır.

Devlet şirketi Kazakistan Temir Zholy (KTZ) tarafından yönetilen Aktau deniz limanı, Kazakistan'ın transit potansiyelini tam kapasitede kullanmak amacıyla oluşturduğu multimodal taşıma zincirinin önemli bir unsurudur. Bu nedenledir ki, "2020 Yılına Kadar Kazakistan'ın Ulaştırma Sistemi Altyapısının Geliştirilmesine Yönelik Devlet Programı"nın başlıca amacı da, Kazakistan'ın doğudaki ve batıdaki geçişleri olan Horgos kara limanı ve Aktau deniz limanı arasındaki yük taşımacılığını geliştirmek olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte, Aktau deniz limanının kurulduğu 1963 yılında bu limanın büyük ölçüde, Kazakistan'ın uranyum cevherinin ve Mangistau'daki petrol yataklarından elde edilen ham petrolün ihraç edilmesi için kullanıldığı belirtilmelidir. Örneğin, Sovyetler Birliği döneminde liman trafiğinin en önemli kısmını yıllık 300 bin tonu aşmayan kuru yük taşımacılığı ile yıllık 7 milyon tonun üzerinde olan petrol taşımacılığı oluşturmuştur. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla, deniz yoluyla taşınan petrol ve kuru yük miktarı belirgin ölçüde azalmıştır. Bu durum ancak 1995 yılında değişmeye başlamıştır. Bu yıldan itibaren Kazakistan, doğal kaynak ve madenlerini çıkarma faaliyetlerini arttırmış ve bu ürünleri çok daha yoğun şekilde ihraç etmeye başlamıştır.

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakstan. timofko@gmail.com

After the reconstruction of the Aktau seaport in 1997-1999 financed by the European Bank for Reconstruction and Development, the capacity of dry cargo transportation was increased up to 1.55 million tons per year. Due to the further development of the Aktau seaport infrastructure in subsequent years, the oil terminals were also modernized and their annual capacity was increased to 12 million tons per year. Therefore, in 2006 the total oil turnover of the seaport exceeded 10 million tons. At that moment, the capacity of the Aktau seaport allowed to provide annual transshipment of 4.5 million tons of dry cargo, including 1.4 million tons of ferry cargo and 600 thousand tons of grain.

However, since 2007 the Aktau seaport has witnessed a steady decline in oil transportation via cargo ships. There is a number of reasons behind the drop in the traffic of oil products. Since Kazakhstan could not manage to boost oil and gas production as scheduled, it has begun filling the first section of the Kazakhstan-China pipeline (Atasu-Alashankou) constructed in 2006 with crude oil that was supposed to be shipped by sea. After the construction of the second section of the pipeline (Kenkiyak-Kumkol) in 2009, it was decided to continue the oil supply of the pipeline at the expense of reducing shipment by tankers. In addition, with the signing of the Agreement on expanding the capacity of the Tengiz-Novorossiysk pipeline from 33 million tons to 67 million tons per year in December 2008, the crude oil was also redirected through this pipeline. Due to delays in the Kashagan project, there was no additional oil flow to replace the losses in oil transshipment even partially. As a result of the aforementioned situations, in 2008 the crude oil and petroleum products transshipment in the Aktau seaport decreased down to 8.9 million tons. Over the past three years, due to the sharp decline in oil prices, which caused a downfall in the oil production in Kazakhstan, the volumes of hydrocarbons exported through the seaport of Aktau declined even further amounting to 6.2 million tons in 2013, 5.9 million tons in 2014 and 3.5 million tons in 2015.

On the other hand, there was a tendency to constantly increase the volumes of dry cargo traffic. For instance, in the early 2000s the annual average of dry cargo transshipment did not exceed 1 million tons. However, in 2009 the total volume of transported dry cargo via the Aktau seaport reached 2.6 million

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) tarafından finanse edilen Aktau deniz limanının 1997-1999 yılları arasında yeniden yapılan-dırılmasının ardından, kuru yük taşıma kapasitesi yıllık 1.55 milyon tona kadar çıkmıştır. İzleyen yıllarda Aktau deniz limanının altyapısının daha fazla geliştirilmesiyle, petrol terminalleri de modernize edilmiş ve bu terminallerin yıllık kapasiteleri 12 milyon tona yükselmiştir. Dolayısıyla, 2006 yılında bu deniz limanı aracılığıyla taşınan toplam petrol miktarı yıllık 10 milyon tonu aşmıştır. O dönemde, Aktau deniz limanının kapasitesi, yıllık 4.5 milyon ton kuru yük (1.4 milyon ton feribotla taşınan yük ve 600 bin ton tahıl dahil) taşınmasına izin verecek kapasiteye sahiptir.

Bununla birlikte 2007 yılından itibaren Aktau deniz limanı, yük gemileri aracılığıyla petrol taşımacılığında düzenli bir azalış yaşamıştır. Petrol ürünleri trafiğinde yaşanan bu azalışın pek çok nedeni bulunmaktadır. Kazakistan petrol ve doğal gaz üretimini önceden belirlediği miktarda arttıramadığından, 2006 yılında inşa edilen Kazakistan-Çin boru hattının ilk bölümünü (Atasu–Alaşanko), deniz yoluyla taşınması gereken ham petrol ile doldurmaya başlamıştır. 2009 yılında boru hattının ikinci bölümünün (Kenkiyak–Kumkol) inşasının ardından, petrolün tankerler yoluyla taşınmasında bir azalışın yaşanması pahasına, petrolün bu boru hattı ile taşınmasına devam etme kararı verilmiştir. Buna ek olarak, Aralık 2008'de Tengiz–Novorossiysk boru hattının kapasitesinin yıllık 33 milyon tondan 67 milyon tona çıkarılmasıyla ilgili Anlaşmanın imzalanmasıyla ham petrol bu boru hattına da yönlendirilmiştir. Kaşagan projesindeki gecikmeler nedeniyle, petrol nakliyatında yaşanan kayıpları kısmen bile olsa telafi edecek ek petrol akışı gerçekleştirilememiştir. Yukarıda bahsedilen nedenlere bağlı olarak, 2008 yılında Aktau deniz limanında yapılan ham petrol ve petrol ürünleri nakliyatı 8.9 milyon ton olmuştur. Son üç yıl boyunca Kazakistan'da petrol üretiminin azalmasına neden olan petrol fiyatlarındaki sert düşüşe bağlı olarak Aktau deniz limanından ihraç edilen hidrokarbon miktarı, 2013 yılında 6.2 milyon ton iken sonraki iki yıl daha da azalarak 2014 yılında 5.9 milyon tona ve 2015 yılında 3.5 milyon tona düşmüştür.

Diğer yandan, kuru yük trafiği sürekli artış eğiliminde olmuştur. Örneğin, 2000'li yılların başında yıllık ortalama kuru yük nakliyatı

tons for the first time. The annual average of dry cargo transshipment for 2011-2013 was 3.5 million tons. Despite the fact that under the influence of recession the volumes of dry cargo decreased from 4.3 million tons in 2014 to 2.3 million tons in 2015, there is still a strong need for the development of dry cargo facilities.

Therefore, there was a growing demand for reorientation of the Aktau seaport facilities to transportation of dry cargo and freight containers. In order to increase freight flow and to help the seaport to compete with the traditional Europe – China transport corridors (the Trans-Siberian corridor and the South sea route) by reducing transportation time and cost of cargo deliveries, Kazakhstan initiated a project on extending the Aktau International Sea Trade Port to the North. The Aktau Seaport North Terminal was planned to be established within the framework of the project. The cost of the project which was launched in 2006 is 32.2 billion tenge. According to the project, the seaport area should be increased by 22,000 hectares from 45,000 hectares to 67,000 hectares. It was planned that the implementation of the project would allow to increase annual transit capacity of the Aktau seaport from 18 million tons up to 23 million tons. The extension of the Aktau seaport involved three stages:

- Stage I (2006-2012): During the first stage of the project, which was worth 15 billion tenge, the waterside infrastructure, namely, the dam and the breakwater, was constructed. The construction of the dam with a length of 1,350 meters was completed in 2009. The breakwater with a length of 505 meters, which was built to protect the seaport water area against wind, was put into operation in 2012;

- Stage II (2013-2014): The main focus of this stage was the management of the dredging operations, which would provide sufficient depth of the harbor of the new seaport. The total costs were estimated at 3.6 billion tenge. The construction activities were carried out by the Caspian Technical Fleet LTD;

- Stage III (2014-2015): The final stage involved the construction of two dry cargo terminals, a grain handling complex and related infrastructure with a total capacity of 2.5-3.0 million tons per year. In accordance with the project, six new grain silos, each of which had the capacity of 10 tons, a container area with a capacity of 1 million tons of cargo handling

1 milyon tonu aşmamıştır. Bununla birlikte, 2009 yılında Aktau deniz limanından taşınan kuru yük miktarı ilk kez 2.6 milyon tona ulaşmıştır. 2011-2013 döneminde yıllık ortalama kuru yük nakliyatı 3.5 milyon ton olmuştur. Her ne kadar yaşanan resesyonun etkisiyle 2014 yılında 4.3 milyon ton olan kuru yük miktarı 2015 yılında 2.3 milyon tona düşse de hala kuru yük tesislerinin geliştirilmesine yönelik ciddi ihtiyaç söz konusudur.

Dolayısıyla, yük konteynırlarının taşınması konusunda Aktau deniz limanının tesislerinin yeniden oryantasyonuyla ilgili talepler artmıştı. Ulaştırma süresinin ve yük teslim maliyetlerinin azaltılması yoluyla yük taşımacılığını arttırmak ve deniz limanının geleneksel Avrupa–Çin ulaştırma koridorlarıyla (Trans–Sibirya koridoru ve Güney deniz güzergahı) rekabet edebilmesine yardımcı olmak için Kazakistan, Aktau Uluslararası Deniz Ticareti Limanının genişletilmesiyle ilgili bir proje başlatmıştır. Bu proje çerçevesinde Aktau Deniz Limanı Kuzey Terminali'nin kurulması planlanmıştır. 2006 yılında uygulanmaya başlayan projenin maliyeti 32.2 milyar tengedir. Projeye göre, deniz limanının alanının 22,000 hektar arttırılarak 45,000 hektardan 67,000 hektara çıkarılması gerekmektedir. Projenin uygulanmasıyla, Aktau deniz limanının yıllık transit kapasitesinin, 18 milyon tondan 23 milyon tona çıkarılması planlanmaktadır. Aktau deniz limanının genişletilmesi üç aşamadan oluşmaktadır:

- Aşama I (2006-2012): 15 milyar tengeye mâl olan birinci aşamada kıyı altyapısı diğer bir ifadeyle baraj ve dalgakıran inşa edilmiştir. 1,350 metre uzunluğundaki barajın inşaatı 2009 yılında tamamlanmıştır. Deniz Limanının su alanını rüzgara karşı korumak amacıyla inşa edilen 505 metre uzunluğundaki dalgakıranın inşasına ise 2012 yılında başlanmıştır;

- Aşama II (2013-2014): Bu aşama özellikle yeni deniz limanına yeterli derinlik sağlayacak olan su altı kazı çalışmalarının yönetimine odaklanmıştır. Toplam maliyet 3.6 milyar tenge olarak tahmin edilmektedir. İnşaat faaliyetleri, Caspian Technical Fleet LTD tarafından yürütülmüştür;

- Aşama III (2014-2015): Son aşama ise yıllık toplam 2.5-3.0 milyon ton kapasiteye sahip iki kuru yük terminalinin, bir tahıl yükleme kompleksinin ve bu kompleksle ilgili altyapının inşasını içermektedir. Projeyle uyumlu şekilde, her biri 10'ar ton kapasiteli altı yeni tahıl ambarı, yıllık 1 milyon ton

per year and three berths, each of which were 150 meters long, were constructed. The design capacity of the loading is 500 tons/hour. All aforementioned construction works were carried out by the Aktau Sea North Terminal LLP, which was created jointly by the Singaporean company, Inter Port Development PTE (60%), KTZ Express (30%) and Aktau International Sea Trade Port (10%).

It should be mentioned that the development of the Aktau seaport quadrupled its grain transportation capacity and modernized the equipment for faster and more efficient operations. The Aktau Seaport North Terminal came into operation in December 2015. For instance, the first grain transshipment from the north terminal has already been loaded on the Kazakh cargo ship, Turkestan, with a tonnage of 4,700 tons and has been sent to Iran.

Therefore, it should be highlighted that the implementation of the project on extending the Aktau International Sea Trade Port to the North is definitely to accelerate the process of forming the Trans-Caspian International Transport Route and to enhance the significance of the seaport in both inter-regional and transcontinental transshipments. ■

yük taşıma kapasiteli bir konteyner alanı ve her biri 150'şer metre uzunluğunda üç iskele inşa edilmiştir. Planlanan yükleme kapasitesi 500 ton/saattir. Yukarıda bahsedilen tüm inşaat faaliyetleri, Singapur şirketi Inter Port Development PTE (60%), KTZ Express (30%) ve Aktau Uluslararası Deniz Ticareti Limanı (10%) tarafından ortaklaşa kurulan Aktau Deniz Kuzey Terminali LLP tarafından yürütülmüştür.

Aktau deniz limanının geliştirilmesinin, tahıl taşıma kapasitesini dört kat arttırdığı ve faaliyetlerin daha hızlı ve etkin gerçekleştirilmesi için teçhizatın modernize edilmesini sağladığı ifade edilmelidir. Aktau Deniz Limanı Kuzey Terminali Aralık 2015'de faaliyete geçmiştir. Örneğin, kuzey terminalinden yapılan 4,700 tonluk ilk tahıl nakliyatı, Türkistan adlı Kazak yük gemisine yapılmış ve İran'a gönderilmiştir.

Dolayısıyla, Aktau Uluslararası Deniz Ticareti Limanının Kuzeye doğru genişletilmesiyle ilgili projenin uygulanması Trans-Hazar Uluslararası Ulaştırma güzergahının oluşturulma sürecini hızlandıracak ve hem bölge içi hem de kıtalararası yük aktarımında deniz limanının önemini arttıracaktır. ■

DEVELOPMENTS IN RAILWAY INFRASTRUCTURE

DEMİRYOLU ALTYAPISINDA GELİŞMELER

RECENT DEVELOPMENTS IN THE RAILWAY NETWORK OF KAZAKHSTAN
KAZAKİSTAN DEMİRYOLU AĞINDAKİ SON GELİŞMELER

*Zhengizkhan Zhanaltay**

Kazakhstan, a country in the heart of Eurasia, has a potential to become a key country to connect transcontinental routes between Europe and Asia. Despite the financial crisis in China the total amount of its trade with the European Union (EU) increased by 11.5% from €466.8 billion in 2014 to €520.6 billion in 2015. It is expected that China's global transit shipping would increase to 17 million 20-foot equivalent units (TEU) in 2020 and significant share of this rail shipment would be directed through Eurasia, particularly, through Kazakhstan.

Current railway network in Kazakhstan covers 14,800 km. According to the "Kazakhstan Temir Zholy" (KTZ), the Kazakh state-owned company, which is responsible for railway transportation, the freight turnover in Kazakhstan amounted to 189.9 billion ton-km in 2015. The KTZ managed to increase the number of transit container trains via Kazakhstan's territory from 1014 in 2014 to 1290 in 2015. Moreover, the total container traffic on the China-Europe-China route increased by 54% or by 24.9 thousand TEU compared to 2014 and reached 46.1 thousands TEU in 2015. The significant growth of container traffic in the last 5 years made it possible for the KTZ to increase the share of transit to 28% of total revenues in 2015.

Therefore, it should be noted that in order to increase the transit potential of trans-Kazakhstan transport corridors, the Kazakh government launched construction of new railways in 2012, namely, Zhezkazgan-Beineu and Arkalyk-Shubarkol, which should have reduced the cargo delivery time down to 30% from East to West and from North to South. The railway projects included the construction of 1,200 km long railroads, 46 railway bridges and overpasses and 4,200 km of power lines, as well as the upgrading of railway

Avrasya'nın kalbinde yer alan Kazakistan, Avrupa ve Asya arasında kıtalararası güzergahları birbirine bağlama konusunda anahtar ülke olma potansiyeli taşımaktadır. Çin'de yaşanan finansal krize rağmen Çin'in Avrupa Birliği (AB) ile ticareti 2014 yılında 466.8 milyar Avro iken 2015 yılında %11.5 artarak 520.6 milyar Avro'ya çıkmıştır. 2020 yılı itibariyle Çin'in küresel transit nakliyat taşımacılığının 17 milyon 20-feet'lik konteynere çıkması beklenmektedir. Bu demiryolu nakliyatının önemli bir kısmı Avrasya özellikle de Kazakistan üzerinden sağlanacaktır.

Kazakistan'ın tamamında demiryolu ağı 14,800 km. uzunluğundadır. Demiryolu taşımacılığından sorumlu olan Kazakistan devlet şirketi "Kazakhstan Temir Zholy" (KTZ), 2015 yılında yük treni taşımacılığının 189.9 milyar ton-km. olduğunu açıklamıştır. KTZ, Kazakistan topraklarından geçen transit konteyner treni sayısını 2014 yılında 1014 iken 2015 yılında 1290'a çıkarmayı başarmıştır. Ayrıca, Çin–Avrupa–Çin güzergahında toplam konteyner trafiği 2015 yılında 2014 yılına kıyasla %54 veya 24.9 bin TEU artarak 46.1 bin TEU olmuştur. Son 5 yılda konteyner trafiğinin önemli ölçüde artmasıyla KTZ, 2015 yılında toplam gelirleri içinde transit gelirlerinin payını %28'e çıkarmayı başarabilmiştir.

Dolayısıyla, Kazakistan üzerinden gerçekleştirilen ulaştırma koridorlarının transit potansiyelinin arttırılması için Kazakistan hükümetinin, Jezkazgan–Beineu ve Arkalık–Şubarkol adında iki yeni demiryolu inşaatına başladığı belirtilmelidir. Bu iki demiryolunun, hem Doğu–Batı hem de Kuzey–Güney arasında yük taşımacılığına ayrılan zamanı %30 azaltması gerekmektedir. Demiryolu projeleri, 1,200 km. uzunluğundaki demiryollarının, 46 demiryolu köprüsünün ve üstgeçidin ve 4,200 km. uzunluğundaki elektrik hatlarının inşasını ve ayrıca Arkalık,

* MA, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. ccanaltay@hotmail.com

station facilities such as Arkalyk, Shubarkol, Zhezkazgan, Saksaulskaya, Shalkar and Beyneu. The combined project costs reached 500 billion tenge. Both railway lines were put into operation in 2014.

988 km long Zhezkazgan-Beineu railway connects Western and Central parts of Kazakhstan and operates as part of number of key local and international railway linkages between Europe and China. The railway was constructed with a budget of 368 billion tenge. This railway is expected to carry 26.2 million tons of export and 4 million tons of transit cargo annually. Moreover, the railway will have a positive effect on the economic activity along its route by providing new jobs and new opportunities for businesses in Central Kazakhstan.

214 km long Arkalyk-Shubarkol railway, which was constructed with a budget of 133 billion tenge, connects Central and Northern parts of Kazakhstan. It was built with the purpose of providing a shorter route to reach the Russian market, which is one of the main destinations of coal export of Kazakhstan. Therefore, the country could significantly benefit from the new railway due to reduction of transit time and cost of coal delivery, which is produced at the Shubarkol coalmine and then exported to Russia.

Moreover, Kazakhstan is focusing on the renewal and the construction of new interregional railways aiming to boost interregional trade inside the country. Actually, under the «Nurly Zhol» State Program Kazakhstan is planning to implement two railway projects during the period of 2015-2018. For instance, the construction of the second track railway Almaty-Shu with a length of 124.5 km and a construction budget of 39.7 billion tenge was started in April 2015. The railway connects the southern regions of the country, namely, the Zhambyl and the Almaty regions. After the project is commissioned, the carrying capacity of goods is to increase from 30 million tons to 120 million tons and the trains routing time is to be cut down almost in half.

Moreover, in 2015 Kazakhstan started works on construction of the Borzhakty-Yersai railway with a length of 14 km and a total cost of 9.5 billion tenge. Aiming to connect

Şubarkol, Jezkazgan, Saksaulskaya, Şalkar ve Beineu gibi demiryolu tesislerinin iyileştirilmesine yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Toplulaştırılmış proje maliyeti 500 milyar tengeye ulaşmıştır. Her iki demiryolunun da 2014 yılında inşaatına başlanmıştır.

988 km. uzunluğundaki Jezkazgan-Beineu demiryolu, Kazakistan'ın Batı ve Orta bölgelerini bağlamakta ve Avrupa ve Çin arasındaki yerel ve uluslararası demiryolu ağının önemli bir parçası olarak faaliyet göstermektedir. 368 milyar tengelik bütçe ile inşa edilen bu demiryolunun, yıllık 26.2 milyon ton ihracat ürünü ve 4 milyon ton transit yük taşıması beklenmektedir. Ayrıca, bu demiryolu, Orta Kazakistan'da yeni istihdam ve iş imkanları sağlayarak bulunduğu güzergah boyunca ekonomik faaliyetler üzerinde olumlu bir etki oluşturacaktır.

133 milyar tengelik bütçeyle inşa edilen 214 km. uzunluğundaki Arkalık – Şubarkol demiryolu ise Kazakistan'ın Orta ve Kuzey bölgelerini bağlamaktadır. Bu demiryolu, Kazakistan'ın kömür ihracatının başlıca varış noktalarından biri olan Rus pazarına daha kısa yoldan ulaşma imkanı sağlama amacıyla inşa edilmiştir. Dolayısıyla, ülke, transit süresinde ve kömür teslim (Şubarkol kömür madeninde üretilip Rusya'ya ihraç edilen kömür) maliyetindeki azalışa bağlı olarak bu yeni demiryolundan önemli ölçüde fayda sağlayacaktır.

Kazakistan ayrıca, ülke içinde bölgelerarası ticareti arttırma amacıyla yeni bölgelerarası demiryolu inşa edilmesi ve yenilenmesi üzerinde odaklanmaktadır. Aslında, "Nurlu Yol" Kazakistan Devlet Programı çerçevesinde Kazakistan, 2015-2018 döneminde iki demiryolu projesini daha uygulamaya koymayı planlamaktadır. Örneğin, 39.7 milyar tenge bütçeli 124.5 km. uzunluğundaki Almatı – Şu demiryolu hattının inşasına Nisan 2015'de başlanmıştır. Bu demiryolu, Jambıl ve Almatı gibi ülkenin Güney bölgelerini birbirine bağlamaktadır. Projenin uygulamaya konmasının ardından mal taşıma kapasitesinin 30 milyon tondan 120 milyon tona çıkarılması ve trenlerin güzergah süresinin yaklaşık yarı yarıya azalması beklenmektedir.

Ayrıca, 2015 yılında Kazakistan 14 km. uzunluğunda ve 9.5 milyar tenge toplam maliyete sahip olan Borzhaktı – Yersai demiryo-

the ferry complex in the Kuryk sea port with the Yersai steel production plant located in the West of the country, namely, in the Mangystau region, the railway is to provide an ability to transport over 5 million tons of goods per year.

However, despite all the recent developments, the existing transit volumes are rather low in comparison with the transit potential of Kazakhstan. Actually, Kazakhstan inherited the railway infrastructure of the Soviet Union, which uses a 1,520 mm gauge, currently known as the Russian gauge. However, the broad gauge is not compatible with the 1,435 mm gauge used by China and Europe according to the international standard. Therefore, in order to link up with the Chinese railway system two options can be considered: (a) cargos can be transferred to other trains; (b) cargos can be transported using specific wagons designed with modular chassis systems, which can be replaced with a new set of gauge. Nevertheless, both options will increase the cost of transportation. As a matter of fact, the cost of shipping a container via an overland route via Kazakhstan is over $8,000 per TEU, while maritime transportation costs only $1,161 per TEU.

Therefore, despite the fact that Kazakhstan is developing its railway network by cutting the cargo transit time, the overland route via the country is to attract businesses only if the transportation cost is lowered. For that reason, Kazakhstan should focus on managing new tariff policies, which include signing transit tariff agreements with the regional countries involved in the development of international transit corridors such as the Silk Road Economic Belt. ■

lunun inşasına başlamıştır. Kurık limanındaki feribot kompleksi ile ülkenin batısında yani Mangıstau bölgesinde yer alan Yersai çelik fabrikasını birbirine bağlamayı hedefleyen bu demiryolu, yıllık 5 milyon ton malın üzerinde mal taşıyabilme imkanı sağlayacaktır.

Bununla birlikte, tüm bu gelişmelere rağmen şu anki transit hacminin, Kazakistan'ın transit potansiyeli ile karşılaştırıldığında oldukça düşük olduğu söylenebilir. Aslında Kazakistan Sovyetler Birliği'nden kalan ve Rus ray açıklığı olarak kabul edilen 1,520 mm. ray açıklığına sahip demiryolu altyapısını kullanmaktadır. Ancak, bu ray açıklığı uluslararası standartlara göre Çin ve Avrupa tarafından kullanılan 1,435 mm. ray açıklığı ile uyumlu değildir. Bu nedenle, Çin demiryolu sistemi ile uyumun sağlanması için iki seçenek öne çıkmaktadır: (a) yükler başka trenlere transfer edilebilir; (b) yükler, yeni bir ray açıklığı ile değiştirilebilecek modüler şasi sistemiyle tasarlanan özel vagonlar kullanılarak taşınabilir. Ancak her iki seçenek de ulaştırma maliyetini arttıracaktır.

Aslında, bir konteynerın denizyoluyla taşınmasının maliyeti sadece TEU başına 1161 dolar iken Kazakistan üzerinden karayolu ile taşınmasının maliyeti TEU başına 8,000 dolardır. Dolayısıyla, her ne kadar Kazakistan yük transit süresini kısaltma yoluyla demiryolu ağını geliştirmekte ise de ülkeden geçen karayolu güzergahı ancak ulaştırma maliyetlerinin düşürülmesi halinde iş dünyası için çekici hale gelebilir. Bu nedenle, Kazakistan, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı gibi uluslararası transit koridorlarının geliştirilmesinde rol alan bölge ülkelerle transit vergi anlaşmaları imzalanmasını içeren yeni vergi politikaları belirleme üzerinde odaklanmalıdır. ■

THE ANGREN-PAP RAILWAY AS AN IMPORTANT LINK OF THE CHINA CENTRAL ASIA-EUROPE INTERNATIONAL TRANSIT CORRIDOR

ÇİN-ORTA ASYA-AVRUPA ULUSLARARASI TRANSİT KORİDORUNUN ÖNEMLİ BİR BAĞLANTI NOKTASI OLARAK ANGREN-PAP DEMİRYOLU

*Erkin Baydarov**

Due to its geographical location the Republic of Uzbekistan is far away from seaports and international transit routes leading to them. Therefore, since getting its independence in 1991, the country has begun construction of new railways in order to create integral railway system.

Over the years of independence, Uzbekistan implemented a number of large-scale projects on modernization and development of its railway infrastructure. To date, Uzbekistan managed to build over 1,200 km of new railways and to renovate nearly 3,800 km of railways. As a result, the total length of railways in the country exceeds 6,500 km. In 2015, over 67.7 million tons of cargo and more than 20 million passengers were transported to their destinations by the railway of Uzbekistan.

Over the last 10-15 years, the construction of the Navoi-Nukus-Uchkuduk-Sultanuvaystag railway with a length of 342 km and of the combined bridge over the Amu-Darya River and the Tashguzar-Boysun-Kumkurgan railway with a length of 223 km were completed. The first one allowed to expand opportunities for the development of rich natural resources of the northern region of the country, while the second one, crossing the Hissar mountain ridge at an altitude of 1.8 km above the sea level, contributed to the development not of Uzbekistan alone, but also of the entire Central Asian region, significantly increasing the transit role and the export potential of the countries.

However, the project of construction of a new electrified Angren-Pap railway with

Özbekistan coğrafi yapısı itibariyle limanlardan ve bu limanlara ulaşan uluslararası transit güzergahlarından uzak bir konumda yer almaktadır. Bu nedenle ülke, bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından bu yana bütünleşik bir demiryolu sistemi oluşturabilmek için yeni demiryolları inşasına başlamıştır.

Özbekistan demiryolu altyapısının geliştirilmesi ve modernizasyonu için çok sayıda geniş ölçekli proje uygulamaya koymuştur. Nitekim bu güne kadar Özbekistan, 1,200 km.'nin üzerinde uzunluğa sahip yeni bir demiryolu inşa etmeyi ve yaklaşık 3,800 km.'lik demiryolunu yenilemeyi başarabilmiştir. Sonuç olarak, ülkedeki demiryolunun toplam uzunluğu 6,500 km.'yi aşmaktadır. 2015 yılında, Özbekistan demiryolları aracılığıyla 67.7 milyon tonun üzerinde yük ve 20 milyonun üzerinde yolcu taşımacılığı gerçekleştirilmiştir.

Son 10-15 yıl içinde, 342 km. uzunluğundaki Navoi–Nukus–Uçkuduk–Sultanuvaistag demiryolu ile Amu-Derya Nehri üzerindeki köprüyle birleştirilmiş olan 223 km. uzunluğundaki Taşgüzar–Boysun–Kumkurgan demiryolunun inşası tamamlanmıştır. Bu demiryollarından ilki, ülkenin kuzey bölgelerinde bulunan zengin doğal kaynakların geliştirilmesi için yeni imkanların oluşmasına zemin hazırlarken, deniz seviyesinden 1.8 km. yükseklikteki Hisar sıradağlarından geçen diğer demiryolu, konumu itibariyle ülkelerin transit rolünü ve ihracat kapasitesini önemli ölçüde arttırarak sadece Özbekistan'ın değil tüm Orta Asya bölgesinin kalkınmasına katkıda bulunmuştur.

* PhD, R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Kazakhstan. erkin_u.68@mail.ru

a length of 124 km, which is to connect the Andijan, Fergana and Namangan regions of the country, has the greatest strategic importance for the development of the railway transportation of the country. Without exaggeration, this project will allow to reduce transport expenses and to increase the carrying capacity of the railway infrastructure due to construction of railway communication between the Uzbek part of the Fergana Valley and other regions of Uzbekistan.

The head of the state, Islam Karimov, first announced the decision on construction of the Angren-Pap railway on April 26, 2013, during his visit to the Andijan region. Further, in order to create a China-Central Asia-Europe International Transit Railway Corridor a Decree of the President of Uzbekistan PP-1985 "On measures of organization of construction of the electrified Angren-Pap railway" was adopted on June 18, 2013.

The total project cost is $1.634 billion. Funding is mainly provided by the public budget, the state railway company the O'zbekiston Temir Yollari and by the Fund of Reconstruction and Development of Uzbekistan. Besides, international financial institutions such as the Eximbank of China, the World Bank and the International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) have also provided loans for the railway construction.

The project consists of the following components: (a) construction of the railway infrastructure, the total cost of which was estimated at $1.439 billion; (b) electrification of the railway ($154 million); (c) launching the power supply distribution network ($35 million), which would be totally financed by the IBRD; providing technical assistance to the O'zbekiston Temir Yollari: (d) for construction of the railway ($0.5 million); (e) for development of the railway logistics ($1 million); and (f) providing assistance with the project implementation ($4.5 million).

Construction of the railway was started in July 2013. In September 2013, the Chinese company China Railway Tunnel Group and the O'zbekiston Temir Yollari signed a contract worth $455 million. Under the contract the Chinese company has pledged to build the railway tunnel through the Kamchik

Bununla birlikte, ülkenin Andican, Fergana ve Namangan bölgelerini birbirine bağlayacak olan 124 km. uzunluğundaki yeni elektrikli Angren–Pap demiryolu inşaat projesinin, ülkenin demiryolu ulaştırma sisteminin gelişiminde stratejik önemi yüksek olacaktır. Fergana Vadisi'nin Özbekistan'a ait bölgesiyle Özbekistan'ın diğer bölgeleri arasındaki demiryolu bağlantısının inşasına bağlı olarak bu proje, ulaştırma harcamalarının azaltılmasını ve demiryolu altyapısının taşıma kapasitesinin arttırılmasını sağlayacaktır.

Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Karimov, Angren–Pap demiryolu inşası ile ilgili kararı ilk kez 26 Nisan 2013'de Andican'a yaptığı ziyaret esnasına dile getirmiştir. Ardından, 18 Haziran 2013'de Çin–Orta Asya–Avrupa Uluslararası Transit Demiryolu Koridoru'nun oluşturulması için "Elektrikli Angren–Pap demiryolunun inşasının organizasyonuna ilişkin önlemler" hakkında PP-1985 sayılı Cumhurbaşkanı Kararnamesi kabul edilmiştir.

Projenin toplam maliyeti 1.634 milyar dolar olarak belirlenmiştir. Projenin fi-nansmanı büyük ölçüde devlet bütçesinden, devlet demiryolu şirketi "O'zbekiston Temir Yolları"ndan ve Özbekistan İmar ve Kalkınma Fonu'ndan sağlanmaktadır. Ayrıca, Çin İhracat-İthalat Bankası, Dünya Bankası ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) gibi uluslararası finansal kuruluşlar da demiryolunun inşası için kredi sağlamışlardır. Projenin unsurları şu şekilde sıralanabilir: (a) demiryolu altyapısının inşası (1.439 milyar dolar); (b) demiryolunun elektriklendirmesi (154 milyon dolar); (c) "O'zbekiston Temir Yollari" şirketine teknik yardım sağlama yoluyla tamamen IBRD tarafından finanse edilecek olan elektrik dağıtım şebekesinin kurulması (35 milyon dolar); (d) demiryolunun inşası (0.5 milyon dolar); (e) demiryolu lojistiğinin geliştirilmesi (1 milyon dolar); ve (f) projenin uygulanmasına destek sağlanması (4.5 milyon dolar).

Demiryolunun inşasına Haziran 2013'de başlanmıştır. Eylül 2013'de, Çinli şirket "Çin Demiryolu Tüneli Grubu" ve "O'zbekiston Temir Yollari" arasında 455 milyon dolar değerinde bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaş-

pass. The total length of the tunnel will be 19.2 km. The unique feature of the project is that the railway tunnel through the Kamchik pass will be built at a height of more than 2.2 km above the sea level. Thus, the tunnel will become the 13th longest tunnel in the world and the first one among the CIS countries. During the construction special attention is paid to the quality of work and to the compliance with international standards. The experts observing and controlling the process are the specialists of the German company DB International GmbH.

It should be noted that the Angren-Pap railway fits well into the Chinese Silk Road Economic Belt initiative, announced by the Chinese President, Xi Jinping, in Astana in 2013. It also contributes to the implementation of the Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC) Program, in the framework of which, transport and trade facilitation strategy, focused on six transport corridors, is being implemented. The Angren-Pap railway line is located along the 2nd corridor linking China to the Caucasus. It was planned to be commissioned in the first half of 2016. However, at the end of February 2016, the Uzbek side announced that the O'zbekiston Temir Yollari had already completed the construction of the Angren-Pap railway. The launch of the first train on the new railway is scheduled for April 15, 2016.

Thus, the construction of the Angren-Pap railway will not only assure secure connection of the central parts of Uzbekistan and the Fergana Valley, but will also serve as an important link in the transnational China -Central Asia-Europe transport corridor. It will radically change the possibilities of Uzbekistan to increase the export potential of the country and to access the international market creating a solid foundation for the development of the fields of construction and industry, transport and communications. ■

maya göre Çinli şirket, Kamçik geçişi boyunca demiryolu tüneli inşa edecektir. Tünelin toplam uzunluğu 19.2 km. olacaktır. Projenin özgünlüğü; Kamçik geçişi boyunca inşa edilecek olan demiryolu tünelinin deniz seviyesinden 2.2 km.'nin üzerinde bir yükseklikte inşa edilecek olmasıdır. Dolayısıyla, bu tünel BDT ülkelerindeki en uzun ilk ve dünyada ise 13. tünel olma özelliği taşıyacaktır. Demiryolunun inşa süreci boyunca çalışmanın kalitesine ve uluslararası standartlara uyumuna özel önem gösterilmiştir. Sürecin gözlemlenmesi ve kontrolünün sorumluluğu Alman şirketi DB International GmbH'ye verilmiştir.

Angren–Pap demiryolunun, Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping tarafından 2013 yılında Astana'da duyurulan Çin İpek Yolu Ekonomik Kuşağı projesiyle uyumlu olduğu belirtilmelidir. Bu demiryolu ayrıca ulaştırma imkanlarının ve ticareti kolaylaştırma stratejisinin altı ulaştırma koridoruna odaklandığı bir çerçeve içinde uygulanan Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği (CAREC) Programı'na katkıda bulunmaktadır. Çin ve Kafkasya'yı birbirine bağlayan 2. koridorda yer alan Angren–Pap demiryolunun, 2016 yılının ilk yarısında hizmete girmesi planlanmıştır. Ancak, Şubat 2016 sonunda Özbekistan, "O'zbekiston Temir Yolları"nın Angren–Pap demiryolunun inşasının önceden tamamladığını duyurmuştur. Yeni demiryolunda ilk tren seferi uygulamasının 15 Nisan 2016 tarihinde yapılması öngörülmektedir.

Dolayısıyla, Angren–Pap demiryolunun inşası sadece Özbekistan'ın orta bölgeleri ile Fergana Vadisi'ni güvenli bir şekilde birbirine bağlamakla kalmayacak ayrıca uluslararası Çin–Orta Asya–Avrupa ulaştırma koridorunda önemli bir bağlantı noktası olacaktır. Ayrıca bu demiryolu, inşaat, endüstri, ulaştırma ve iletişim alanlarının geliştirilmesi konusunda ciddi adımların atılmasını sağlayarak Özbekistan'ın ihracat potansiyelini arttırma ve uluslararası piyasalara ulaşma imkânlarını önemli ölçüde geliştirecektir. ■

CHAPTER 4. SOCIO-POLITICAL DIMENSIONS OF THE EURASIAN COUNTRIES

BÖLÜM 4. AVRASYA ÜLKELERİNİN SOSYO-POLİTİK ÖZELLİKLERİ

POLITICAL SYSTEMS AND ELECTIONS

SİYASİ SİSTEMLER VE SEÇİMLER

EVALUATION OF THE PARLIAMENTARY ELECTIONS IN KAZAKHSTAN ON MARCH 20, 2016
KAZAKİSTAN'DA 20 MART 2016 MİLLETVEKİLLİĞİ SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Aidarbek Amirbek**

The elections to the sixth Parliament of Kazakhstan, namely, to the Lower Chamber of the Parliament (Majilis), was held on March 20, 2016. The parliamentary elections were held earlier than it was previously scheduled due to the initiative of the parliamentarians of the fifth Parliament, who appealed to the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, to dissolve the Majilis and to enter a new election process. The main purpose of the aforementioned initiative was to implement Nazarbayev's program of reforms and to form a new effective Majilis, which would be able to receive a vote of confidence in order to modernize the country.

According to the Constitution of the Republic of Kazakhstan, the Parliament consists of two Chambers: the Senate and the Majilis. The Senate consists of 47 deputies. The Senate shall be composed of deputies elected in twos from each of 14 regions, Almaty city, which is a city of the national importance, and Astana city, which is the capital of the country. 15 deputies are assigned by the President in order to represent national, cultural and other interests of the society (Article 50). The deputies of the Senate should be elected on the basis of an indirect electoral right under the secret ballot. Half of the elected deputies of the Senate should be reelected every three years. In this light, the regular Senate elections should be held no later than two months before the end of the deputies' term in office. The duty term of a deputy of the Senate is 6 years. Kazakhstani citizens who have reached thirty years of age and have no legal barrier to be elected can become a deputy of the Senate (Article 51).

According to the Law on Election of Kazakhstan, the Majilis can be formed from the representative of a political party, which has overcome 7% threshold (Article. 97-1). Ac-

20 Mart 2016 tarihinde Kazakistan Parlamentosu'nun alt kanadı Meclis'e 6. dönem milletvekilliği seçimleri yapıldı. Seçimler 5. dönem milletvekillerinin Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'den Meclis'in fesih edilmesi ve yeni seçim kararının alınması inisiyatifinden dolayı erken yapıldı. İnisiyatifin temel gerekçesi olarak ise Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in reformlarını pratikte hayata geçirmek ve ülkeyi modernleştirmek için milletin güvenini almış yeni bir Meclis'in etkili görev yapabileceği gösterildi.

Anayasa'ya göre, Kazakistan Cumhuriyeti parlamentosu Senato ve Meclis'den oluşan iki kanatlı bir yapıya sahiptir. Senato 6 yıllık bir dönem için seçilen 47 Senatörden oluşmaktadır. Senato'ya 14 eyaletten, ulusal öneme sahip şehir (Almatı) ve başkentten (Astana) ikişer kişi seçilmektedir. 15 Senato üyesi ise toplumun milli-kültürel ve diğer önemli çıkarlarının temsil edilmesi amacıyla Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır (mad. 50). Senato üyeleri dolaylı olarak gizli oyla seçilmektedirler. Senato üyelerinin yarısı her üç yılda bir yenilenir. Bu durumda seçimler Senato üyelerinin görev süresinin dolmasına en az iki ay kala yapılır. Senato üyelerinin görev süresi altı yıldır. Seçilmesinde yasal olarak hiçbir sakıncası bulunmayan ve 30 yaşını doldurmuş Kazakistan vatandaşları Senato adayı olabilirler (mad. 51).

Kazakistan Seçim Kanunlarına göre Meclis'e bir kişinin parti adından milletvekili olarak seçilebilmesi için, yapılan seçimlerde aday olduğu partinin seçmenlerinin en az %7 oyunu alması gerekir (mad. 97-1). Anayasa'ya göre Meclis kanadının üye sayısı 107'dir (mad. 50). Onların 98'i genel, eşit,

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. a.amirbek80@gmail.com

cording to the Constitution, the number of members of the Majilis is 107 (Article 50). 98% of these members are elected on the basis of universal, equal and direct right under the secret ballot while the other 9 members are elected by the Assembly of People of Kazakhstan. Kazakhstani citizens who have reached twenty-five years of age and have no legal barrier to be elected can become a deputy of the Majilis (Article 51). According to the Article 54, the Majlis has the rule making power. During the fifth elections to the Majilis held on January 15, 2012, only 3 out of 7 political parties were able to pass 7% threshold: the Nur Otan Party (80.99%), the Ak Zhol Democratic Party of Kazakhstan (7.47%) and the Communist People's Party of Kazakhstan (7.19%). As a result of the election, the Nur Otan Party, the Ak Zhol Democratic Party of Kazakhstan and the Communist People's Party of Kazakhstan constituted 83%, 8% and 7% of seats in the Majilis.

According to the Law on Local Public Administration and Self-Governance in Kazakhstan, Maslikhats, which are responsible for making local decisions, could be organized at the regional, city and district levels, so as in the city of republican significance (Almaty), and in the capital city (Astana) (Article 1). However, there are no Maslikhats in villages. Despite absence of the legal entity rights (Article 5) Maslikhats are liable in front of the citizens in their region for their activities (Article 8). The Central Election Committee determines the number of members of the Maslikhats. The number of members in regional Maslikhats, Maslikhats of Astana and Almaty can be up to 50, in the city Maslikhats - up to 30 and in the district Maslikhats – up to 25 (Article 5). All Kazakhstani citizens who have reached twenty years of age can become a member of the Maslikhat. The duty term of the Maslikhat's members is 5 years and they are elected by the citizens on the basis of universal, equal and direct right under the secret ballot (Article 5).

Current international tensions between the Western countries and Russia, especially, the economic sanctions implemented towards Russia by the West, have negatively affected the development of Kazakhstan. In his Address to the Nation, titled "Kazakh-

doğrudan ve gizli seçimle, kalan 9 milletvekili ise "Kazakistan Halklar Asamblesi" tarafından seçilirler. Seçilmesinde yasal olarak hiçbir sakıncası bulunmayan ve 25 yaşını doldurmuş Kazakistan vatandaşları milletvekili adayı olabilirler (mad. 51). Anayasanın 54. maddesinde belirtildiği gibi Meclis kanun yapma yetkisine sahiptir. 15 Ocak 2012 tarihinde 7 siyasi partinin katılımıyla gerçekleştirilen 5. dönem milletvekilliği seçimlerinde %7 barajını üç parti geçebilmişti: "Nur Otan" Partisi (%80,99), "Ak Jol Kazakistan Demokratik" Partisi (%7,47) ve "Kazakistan Komünist Halk" Partisi (%7,19). Bunun sonucunda Meclis'teki sandalye sayılarının 83'ünü "Nur Otan" Partisi, 8'ini "Ak Jol Kazakistan Demokratik" Partisi ve 7'sini "Kazakistan Komünist Halk" Partisi almışlardı.

"Kazakistan Yerel Devlet Yönetimi ve Kendi Kendini Yönetim Hakkında" isimli kanuna göre bulunduğu bölge halkının iradesini temsil eden Yerel Meclisler eyalet, ulusal öneme sahip şehir (Almatı), başkent (Astana), şehirler ve ilçe meclisleri olarak sıralanmaktadır (mad. 1). Ancak köy idarelerinde Yerel Meclisler bu-lunmamaktadır. Tüzel kişiliğe sahip olmayan Yerel Meclis'ler (mad. 5), yapmış olduğu faaliyetlerine kendi coğrafi sınırları içerisinde halka hesap vermektedirler (mad. 8). Yerel Meclis'in üye sayılarını Merkez Seçim Komisyonu belirler ve eyalet ile Astana, Almatı sınırlarında 50 milletvekiline kadar; diğer şehirlerin meclisinde 30'a kadar; ilçe meclislerinde ise 25'e kadar milletvekili bulunabilmektedir (mad. 5). Yaşı yirmiyi geçen her Kazakistan vatandaşı Yerel Meclis üyesine aday olabilir. Yerel Meclis milletvekillerinin görev süresi 5 yıl olup, halk tarafından genel, eşit, doğrudan ve gizli oy verme ile seçilmektedirler (mad. 5).

Yakın çevrede meydana gelen istikrarsızlığı yaratan olayların çoğalması ve uluslararası alanda Batı ile Rusya arasında yaşanmakta olan anlaşmazlıklar, özellikle Batı'nın Rusya'ya karşı uyguladığı ekonomik yaptırımlar Kazakistan'ın gelişimini olumsuz etkilemektedir. 30 Kasım 2015 tarihinde Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev "Yeni Küresel Realitede Ka-

stan in New Global Reality: Growth, Reform and Development," held on November 30, 2015, Nursultan Nazarbayev indicated the Roadmap, which sets the measures that are to aid in solving all the problems, which negatively affect the development of the country. He indicated the Roadmap with three main concepts and five main directions. These five main directions are developed to achieve structural transformation with holistic view in order to fight against the crisis, which negatively affects the development of the country: 1) Stabilization of the financial sector; 2) Optimization of the fiscal policy; 3) Privatization and promotion of the economic competition; 4) New investment policy framework; 5) New social policies.

It is obvious that new legal arrangements should be made in order to strengthen the implementation of the main strategies for the continuous development of the country and of the five main directions mentioned above. Therefore, Nursultan Nazarbayev emphasized that the initiative of the Parliament was a patriotically responsible behavior and that renewing the Majlis would positively affect both the country and the citizens. We can observe that the Kazakhstani society has responsibly approached the elections and has given a vote of confidence to the Nur Otan Party, which is headed by Nursultan Nazarbayev once more. This can also be proven by the results of the elections.

234 candidates from a list of six-parties attained the elections, namely, 127 candidates from the Nur Otan Party, 35 from the Ak Zhol Democratic Party of Kazakhstan, 22 from the Communist People's Party of Kazakhstan, 19 from the Auyl National Patriotic Party, 8 from the Unity Party and 23 from the National Social Democratic Party were included in the election process. According to the Central Election Committee of Kazakhstan, the result of the vote count in electoral districts with total of 9840 ballot boxes is 77.12% or 7,566,150 voters out of 9,810,852 registered voters. The distribution of votes are as follows: 82.20% for the Nur Otan Party (6,183,757), 7.14% for the Communist People's Party of Kazakhstan (537,123), 7.18% for the Ak Zhol Democratic Party of Kazakhstan, 0.29% for the Unity Party (21,484), 1.18% for the National Social

zakistan: Büyüme, Reform ve Kalkınma" isimli Halka Sesleniş konuşmasını yaparak, ülkenin gelişimini olumsuz etkileyen bütün sorunların üstesinden gelmeyi öngören yol haritasını üç ana kavramla ve beş temel istikametle açıkladı. Ülke gelişimine olumsuz yansıyan krizle mücadelede bütüncül çalışmaları ve yapısal dönüşümleri sağlamak için geliştirilen beş temel istikamet ise: 1) Finans sektörünün istikrara kavuşturulması; 2) Bütçe politikalarının uygun şekle sokulması; 3) Özelleştirme ve ekonomik rekabetin teşvik edilmesi; 4) Yeni yatırım ve 5) Yeni sosyal politikalarının uygulanması olarak belirlendi.

Yukarıda adı geçen, devletin duraksamadan gelişimine yönelen temel stratejilerin ve beş istikametin uygulanmasını sağlamlaştırmak için yeni yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği açıktır. Bundan dolayıdır ki, Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev Milletvekillerin inisiyatifini Kazakistan'ın kaderine vatansever sorumlulukla yaklaşılan bir davranış olduğunu ve Yasama organı Meclis'in yenilenmesinin ülke ile halkın çıkarına işlediğini vurgulamıştır. Kazakistan halkı seçimlere büyük sorumlulukla yaklaşarak, Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in yönetimindeki "Nur Otan" Partisi'ne bir kez daha güvenoyu verdiğini gözlemleyebiliriz. Nitekim bunu sandıktan çıkan sonuçlardan okumak mümkün olmaktadır.

Seçimlere "Nur Otan" Partisinden 127, "Ak Jol Kazakistan Demokratik" Partisinden 35, "Kazakistan Komünist Halk" Partisinden 22, "Auıl Ulusal Yurtsever" Partisinden 19, "Birlik" Partisinden 8 ve "Genel Ulusal Sosyal Demokrat" Partisinden 23 olmak üzere altı siyasi partiden toplam 234 aday katılmıştır. Kazakistan Merkez Seçim Komisyonu'ndan yapılan açıklamada, 9840 sandığın konulduğu seçim bölgesinden alınan sonuçlara göre 9810852 kayıtlı seçmenin %77,12'si, yani 7566150 oyunu kullanmıştır. Seçim sonuçlarına göre seçmenlerin kullandıkları oyların dağılımı şöyle olmuştur: %82,20 "Nur Otan" Partisi (6183757), %7,14 Kazakistan Komünist Halk Partisi (537123), %7,18 Ak Jol Ka-zakistan Demokratik Partisi, %0,29 Birlik Partisi (21484),

Democratic Party (88,813) and 2.01% for the Auyl National Patriotic Party (151,285). According to these results, the Nur Otan Party constitutes 84 seats in the Majilis, while the Communist People's Party of Kazakhstan and the Ak Zhol Democratic Party of Kazakhstan constitute 7 seats each. The most active attendance to the election was observed in four regions: Almaty region (94.06%), Atyrau region (85.37%), South Kazakhstan region (85.06%) and Kostanai region (84.85%). On the contrary, the least active attendance was observed in Almaty city (34.1%).

On March 21, 2016, in order to determine the rest of the members of the sixth Majilis the elections were held by the Assembly of People of Kazakhstan. According to the results of the Central Election Committee, 83.41% or 372 out of 446 registered voters gave their votes electing nine parliamentarians among different ethnic groups such as Kazakh, Russian, Mordvin, Korean, Armenian, Chechen, Uyghur, Ukrainian and Dungan.

A total of 995 observers from international and local organizations observed the parliamentary elections in Kazakhstan. For instance, 8 observers from the Parliamentary Assembly of the Turkic-Speaking countries (TURKPA) attended the process. The observers from international and local organizations announced that the elections were held in a free, fair, transparent and democratic environment. In conclusion, in order to protect themselves from negative effects of conflicts in the region and to fight against the socio-economic problems caused by the global crisis, Kazakhstani citizens have shown their support to the Nur Otan Party, which has been carrying out the policy of being "An Eternal State".

Note: Elections of Maslikhats were held along with the elections to the sixth Parliament. According to the territorial election commission, the Nur Otan Party has won the majority of the seats in Maslikhats. ■

%1,18 Genel Ulusal Sosyal Demokrat Partisi (88813), %2,01 Auıl Ulusal Yurtsever Partisi (151285). Buna göre Meclis içindeki sandalyelerin 84'ünü "Nur Otan" Partisi, 7'sini Kazakistan Komünist Halk Partisi, 7'sini Ak Jol Kazakistan Demokratik Partisi kazanmış oldular. Seçim bölgeleri içerisinde vatandaşların en aktif katılımı dört eyalette gözlenmiştir: Almatı eyaleti (%94,06), Atırau eyaleti (%85,37), Güney Kazakistan eyaleti (%85,06) ve Kostanay eyaleti (%84,85). Buna karşın seçimlere en pasif katılım Almatı şehrinde (%34,1) yaşanmıştır.

21 Mart 2016 tarihinde "Kazakistan Halklar Asamblesi" Meclis'e 6. dönem milletvekillerini belirlemek için seçimlere gitmiştir. Merkez Seçim Komisyonu'nun sonuçlarına göre 446 kayıtlı seçmenin %83.41, yani 372'si oyunu kullanmış olup 9 Milletvekili sırasıyla Kazak, Rus Mordvin, Kore, Ermeni, Çeçen, Uygur, Ukrayna ve Dungan etnik gruplarından seçilmiştir.

Kazakistan'da parlamento seçimlerini uluslararası örgütlerden ve yerel müşahitlerden oluşan toplam 955 gözlemci izlemiştir. Örneğin Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nden (TÜRKPA) sekiz gözlemci katılmıştır. Seçimi gözlemleyen uluslararası kurumlar ile müşahitler parlamento seçimlerinin özgür ve adil, şeffaf ve demokrasi düzeyinde gerçekleştiğini bildirmişlerdir. Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, Kazakistan halkı ülkenin yakın çevresinde meydana gelen gerginliklerin olumsuz etkilerinden korunmak ve küresel krizin yarattığı sosyoekonomik sorunların üstesinden gelmek için "Ebedi Devlet" olma siyasetini güden "Nur Otan" Partisini desteklemişlerdir.

Not: Meclis'e 6. dönem milletvekilliği seçimleri ile birlikte Yerel Meclis (Maslikhat) seçimleri de yapılmıştır. Yerel Seçim Komisyonların verdiği bilgilere göre Yerel Meclis'teki sandalyelerin büyük çoğunluğunu "Nur Otan" Partisi adayları kazanmışlardır. ■

EVALUATION OF THE PARLIAMENTARY ELECTIONS TO THE STATE DUMA IN RUSSIA
RUSYA DEVLET DUMASINA MİLLETVEKİLLİĞİ SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Aidarbek Amirbek**

The 7th legislative elections for the State Duma, which is the Lower House of the Russian Parliament, were held on September 18, 2016. According to the results of the Russian Central Election Commission, 47.82% (namely 52,631,849) of 110,061,200 registered voters participated in the elections and the United Russia Party won with 54.20% of total votes (28,527,828). According to the Constitution, the Russian Parliament (Federal Assembly) consists of two chambers – the State Duma and the Federation Council (art. 95). The legislative power of the State Duma can be distinguished mostly in terms of functions and powers. Whereas, the Federation Council looks like a Senate that mostly acts as an advisory and representative body. According to the Constitution, the State Duma consists of 450 members. The Federation Council includes two representatives from each of Russia's federal subjects: one from the legislative and one from the executive body of the state authority (art. 95). Accordingly, in the Russian Federation, which has 85 federal subjects, the Federation Council includes 170 members. The President of Russia has the right to appoint 17 members of the Federation Council (art. 95). The Federation Council is the organ that works on a permanent basis (art. 99). According to the Federal Law on the Procedure for the Formation of the Federation Council of the Federal Assembly of the Russian Federation dated December 3, 2012, terms of the members of the Council are not nationally fixed, but instead are determined according to the regional bodies the senators represent. (art. 1). Russian citizens who are over the age of 30 years and who are legally eligible can be a candidate for senator of the Federation Council (art. 2).

The members of the State Duma are elected for five years (art. 96). Any Russian citizen

18 Eylül 2016 tarihinde Rusya Parlamentosu'nun alt kanadı Devlet Duma'sına 7. dönem milletvekilliği seçimleri yapıldı. Rusya Merkezi Seçim Komisyonu'nun sonuçlarına göre 110,061,200 kayıtlı seçmenin %47.82'i yani 52,631,849 seçmen oyunu kullanmıştır ve Birleşik Rusya Partisi seçmenlerin yüzde %54,20 oyu (28,527,828) ile seçimde birinci parti olmuştur. Anayasa'ya göre, Rusya parlamentosu (Federal Meclis) Devlet Duma'sı ve Federasyon Konseyi'nden oluşan iki kanatlı bir yapıya sahiptir (mad. 95). İşlev ve yetkiler açısından Devlet Duma'sı yasama özelliği ağır basan meclistir. Buna karşın Federasyon Konseyi ise danışma ve temsil özelliği ağır basan bir senato görünümündedir. Anayasa'da Devlet Dumasının üye sayısı 450 olarak belirtilmiştir. Federasyon Konseyi ise Rusya Federasyonun her federe unsurunun yasama ve yürütme organlarından birer temsilci olmak kaydıyla ikişer temsilciden oluşur denilmiştir (mad. 95). Buna göre 85 federal bölgesi bulunan Rusya'nın Federasyon Konseyi'nde toplam 170 üye bulunmaktadır. Rusya Cumhurbaşkanı Federasyon Konseyi'nin 17 üyesini atama hakkına sahiptir (mad. 95). Federasyon Konseyi daimi çalışan organdır (mad. 99). 3 Aralık 2012 tarihli Federasyon Konseyi'ni Oluşturma Düzeni İle İlgili Kanunda Konsey üyelerinin görev süresi onları seçen veya tayin eden kurumun görev süresi ile sınırlı tutulmaktadır (mad. 1). Seçilmesinde yasal olarak hiçbir sakıncası bulunmayan ve 30 yaşını doldurmuş Rus vatandaşları Federasyon Konseyi'ne senatör adayı olabilirler (mad. 2).

Devlet Duması üyelerinin görev süresi 5 yıldır (mad. 96). 21 yaşını doldurmuş ve seçimlere katılma hakkına sahip her bir

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. a.amirbek80@gmail.com

who is over the age of 21 and has the right to participate in elections can be elected as a deputy of the State Duma (art. 97). A mixed system is implemented in the parliamentary elections according to the Federal Law on Elections of Deputies of the State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation dated February 22, 2014. Accordingly, 225 deputies of the State Duma are elected in single-seat electoral district (one district – one member) and other 225 deputies are elected by a proportional representation system (art. 4). According to this law, in order to be elected to the State Duma through the party lists the candidate's party needs to receive at least 5% of votes (art. 88).

During the 6th parliamentary elections held on December 4, 2011, only 4 out of 7 political parties were able to overcome the 7% threshold. Out of all 65,656,526 electoral votes, the United Russia Party received 49.32%, the Communist Party of the Russian Federation received 19.19%, the Just Russia Party received 13.24% and the Liberal Democratic Party of Russia received 11.67% of total votes. As a result, the United Russia Party took 238 seats, the Communist Party of the Russian Federation took 92 seats, the Just Russia Party took 64 seats and the Liberal Democratic Party of Russia took 56 seats in the State Duma.

The parliamentary elections to the State Duma coincided with the period of strained international relations between Russia and the West, especially the U.S., over Syria and increased socio-economic problems in the country. Because of the different aims and interests of the parties in the context of the Syrian issue, the US-Russia relations are expected to continue to be strained. On the other hand, the heads of the U.S. and the Western countries have expressed their concern over the Eurasian Economic Union (EAEU) established under the leadership of Russia. They perceive the EAEU as an organization, by which Russia can strengthen its position and authority in the world through its immediate environment (post-Soviet countries). This is why the Western countries have supported Ukraine's EU-oriented policies instead of the EAEU-oriented ones.

Economic sanctions imposed by the Western countries to Russia combined with the

Rusya vatandaşı Devlet Duması milletvekili seçilebilir (mad. 97). 22 Şubat 2014 tarihli Rusya Federasyonu Devlet Duma'sı Seçim Kanuna göre milletvekilliği seçimlerinde karma sistem uygulanmaktadır. Buna göre 225 milletvekili tek kişilik dar bölge (her seçim bölgesinden tek bir milletvekili) yöntemiyle, diğer 225 milletvekili ise nispi temsil yöntemine göre seçilirler (mad. 4). Aynı kanuna göre Devlet Dumasına bir kişinin parti adından milletvekili olarak seçilebilmesi için, yapılan seçimlerde aday olduğu partinin seçmenlerinin en az %5 oyunu alması gerekir (mad. 88).

4 Aralık 2011 tarihinde 7 siyasi partinin katılımıyla gerçekleştirilen 6. dönem milletvekilliği seçimlerinde %7 barajını sadece dört parti geçebilmişti ve seçimlere katılan 65,656,526 seçmenin %49.32 oyunu Birleşik Rusya Partisi, %19.19'unu Rusya Federasyonu Komünist Partisi, %13.24'ünü Adil Rusya Partisi ve %11.67'sini Rusya Liberal Demokrat Partisi almışlardı. Bunun sonucunda Devlet Dumasında sandalye sayılarının 238'ini Birleşik Rusya Partisi, 92'sini Rusya Federasyonu Komünist Partisi, 64'ünü Adil Rusya Partisi ve 56'sını Rusya Liberal Demokrat Partisi almışlardı.

Devlet Duma'sına milletvekilleri seçimleri, Suriye sorunu yüzünden uluslararası alanda Rusya ile Batı, özellikle ABD ilişkilerinin gerginleştiği ve ülkede sosyoekonomik sorunların arttığı döneme denk gelmiştir. Tarafların farklı hedefleri ve çıkarları yüzünden Suriye sorunu bağlamında Rusya–ABD ilişkilerinin gerginleşmeye devam edeceği tahmin edilmektedir. Diğer taraftan, ABD ve Batı ülkelerinin yöneticileri Rusya'nın önderliğinde kurulan Avrasya Ekonomik Birliği'nden (AEB) tedirginliklerini dile getirmişlerdir. Onlar AEB'yi Rusya'nın yakın çevre (post-Sovyet ülkeleri) üzerinden dünyadaki konumunu ve otoritesini güçlendirebilecek örgüt olarak algılamaktadırlar. Bundan dolayıdır ki, Batılı ülkeler Ukrayna'nın AEB yerine Avrupa Birliği yönlü politikalarını desteklemişlerdir.

Batılı ülkelerin Rusya'ya uyguladığı ekonomik yaptırımlar petrol fiyatlarının düşmesiyle de birleşince, ekonomisi ham petrol

drop in oil prices have shaken the budget of Russia, whose economy is dependent on oil and gas revenues. According to data published by the Federal State Statistics Service, at the end of 2015, 19.2 million people were living in poverty below the minimum wage, which is 13.4% of Russian population. According to some experts, the amount of the Russian citizens living in poverty are forecasted to rise by 3 million people if there is no increase in oil prices. These circumstances carry the risk of deteriorating Russia's internal stability and increasing the number of citizens who are dissatisfied with the government policies. Indeed, on February 26, 2016, Russia's President, Vladimir Putin, had a meeting with the Federal Security Service Board expressing his predictions about a political turmoil that might occur in the country with the influence of external forces before the elections. At the meeting, Vladimir Putin stated that foreign intelligence agencies widened their activities in Russia and he gave additional tasks to the Intelligence Department of the Federal Security Service to increase security in the country and prevent provocations from outside. In short, the Russian head officials paid special attention to the implementation of necessary security measures aimed at preventing an increase in activities of the groups influenced by external forces that want to take advantage of difficult social and economic situation in the country before the elections. In this regard, on April 5, 2016, in accordance with the Decree №157 the Federal National Guard Troops Service was established and statesmen, who have an authority in the military forces, were appointed as governors in some subjects of the Russian Federation. Therefore, the 7th elections to the State Duma were conducted in this complex environment.

As for the elections results, 4,580 parliamentary candidates participated in the elections. Four parties were able to overcome the 5% threshold: the United Russia Party gained 54.20% of votes (28,527,828), the Communist Party of the Russian Federation and the Liberal Democratic Party of Russia took 13.34% (7,019,752) and 13.14% (6,917,063) of votes, respectively and the Just Russia Party got 6.22% (3,275,053) of votes. Thus according to party lists, the United Russia Party won 140 seats in the State Duma, the Commu-

fiyatlarına bağımlı olan Rusya'nın bütçesi sarsılmıştır. Federal Devlet İstatistik Servisi'nin yayınladığı verilere göre 2015 yılının sonunda 19.2 milyon insan asgari ücretin altında fakirlik seviyesinde yaşamaktadır ve bu oran halkın %13.4'ne tekabül etmektedir. Bazı ekonomi uzmanları ise petrol fiyatlarının artmaması durumunda fakirlik seviyesinde yaşayan Rus vatandaşlara 3 milyon kişinin daha eklenebileceği tahmininde bulunmaktadırlar. Söz konusu bu durumlar Rusya'nın iç istikrarının bozulmasına ve ülke iktidarından memnun olmayanların sayısını artırma riski taşımaktadır. Nitekim Rusya Cumhurbaşkanı Viladimr Putin 26 Şubat 2016 tarihinde Federal Güvenlik Servisi yöneticileriyle toplantı yaparak Devlet Duması milletvekilliği seçimleri öncesi dış güçlerin etkisiyle ülkede siyasi çalkantıların yaşanabileceğine dair öngörülerini dile getirdi. Toplantıda V.Putin yabancı istihbarat kurumlarının Rusya'da faaliyetlerini arttırdıklarını ifade ederek, Federal Güvenlik Servisi'nin karşı istihbarat bölümüne ülke içinde güvenliği arttırıcı ve dıştan organize edilebilecek kışkırtmaları önleyici ek görevler vermiştir. Kısacası Rusya yöneticileri seçim öncesinde ülkedeki sosyoekonomik sorunları kullanmak isteyen dış güçleri destekleyen grupların aktifleşmesi durumunda, gerekli güvenlik tedbirlerin hazır tutulmasına dikkat etmişlerdir. Bu doğrultuda 5 Nisan 2016 tarihinde 157 No'lu kararnameyle Federal Ulusal Muhafız Askerleri Servisi kuruldu ve bazı federal bölgelere askeri alanda otoriteleri olan devlet adamları vali olarak atandı. Devlet Duması 7. dönem milletvekilliği seçimleri bu sıkıntılı ortamda gerçekleştirildi.

Bu koşullar altında girilen seçimlere 4580 milletvekili adayı katılmıştır. %5 barajını ise dört parti geçebilmiştir: Birleşik Rusya Partisi %54.20 (28,527,828), Rusya Federasyonu Komünist Partisi %13.34 (7,019,752), Rusya Liberal Demokrat Partisi %13.14 (6,917,063) ve Adil Rusya Partisi %6.22 (3,275,053). Böylece parti listelerine göre Devlet Duması içindeki sandalyelerin 140'ını Birleşik Rusya Partisi, 35'ini Rusya Federasyonu Komünist Partisi, 34'ünü Rus-

nist Party of the Russian Federation received 35 seats, while the Liberal Democratic Party of Russia and the Just Russia Party gained 34 and 16 seats, respectively.

According to the results of elections in the 225 single-member districts, the distribution of seats are as follows: the United Russia Party – 203 (79.6%), the Just Russia Party – 7 (2.7%), the Communist Party of the Russian Federation – 7 (2.7%), the Liberal Democratic Party of Russia – 5 (2%), the Rodina Party – 1 (0.4%), the Civic Platform Party – 1 (0.4%) and Independents – 1 (0.4%). Overall as a result of the elections, the United Russia won 343 seats (76.2%), the Communist Party of the Russian Federation, the Liberal Democratic Party of Russia and the Just Russia Party gained 42 (9.3%), 39 (8.7%) and 23 seats (5.1%) respectively, while other parties took 2 seats (0.4%) and the independent candidate gained 1 seat (0.2%) of the total 450 seats in the State Duma. The most active participation in the elections was observed in two regions: the Tuva Republic (90.13%) and the Kemerovo oblast (86.80%). Whereas the least active participation in the elections was in the Irkutsk oblast (32.92%). 874 representatives from 63 countries and 10 international organizations and more than 260 thousand local observers monitored the Russian State Duma elections. International institutions such as the SCO, CIS and local observers that monitored the election process reported that the parliamentary elections were held in a free and democratic environment.

To conclude, the ruling United Russia Party achieved to increase the number of its seats compared to the previous elections by 69% (+105). This means that the ruling party can easily enact the laws that they want with the help of their deputies in the State Duma and can prepare the legal ground for the activation of Russia's foreign policy designed to ensure its leading position in the multipolar world. ■

ya Liberal Demokrat Partisi ve 16'sını Adil Rusya Partisi kazanmıştır.

Tek kişilik dar bölge yöntemine uygun olarak oluşturulan 225 seçim bölgesinden alınan sonuçlara göre sandalye dağılımı şöyle olmuştur: Birleşik Rusya Partisi–203 (%79.6), Adil Rusya Partisi–7 (%2.7), Rusya Federasyonu Komünist Partisi–7 (%2.7), Rusya Liberal Demokrat Partisi-5 (%2), Vatan Partisi–1 (%0.4), Sivil Platform–1 (%0.4) ve Bağımsızlar–1 (%0.4). Genel olarak, seçimlerin sonucunda 450 sandalyeli Devlet Dumasının 343'ünü (%76.2) Birleşik Rusya Partisi, 42'sini (%9.3) Rusya Federasyonu Komünist Partisi, 39'unu (%8.7) Rusya Liberal Demokrat Partisi, 23'ünü (%5.1) Adil Rusya Partisi, 2'sini (%0.4) diğer parti üyeleri ve 1'ini (%0.2) bağımsız aday kazanmıştır. Seçim bölgeleri içerisinde vatandaşların en aktif katılımı iki bölgede gözlenmiştir: Tuva Cumhuriyeti (%90.13), Kemerovsk eyaleti (%86.80). Buna karşın seçimlere en pasif katılım İrkutsk eyaletinde (%32.92) yaşanmıştır. Rusya'da Devlet Duması seçimlerini 63 ülke ve 10 uluslararası örgütten 874 temsilci ve 260 binden fazla yerel müşahit izlemiştir. Seçimi gözlemleyen ŞİÖ, BDT gibi uluslararası kurumlar ile yerel müşahitler parlamento seçimlerinin özgür ve demokrasi düzeyinde gerçekleştiğini bildirmişlerdir.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, iktidar partisi olan Birleşik Rusya Partisi bir önceki seçimlere kıyasla sandalye sayılarını %69 (+105) oranında çoğaltabilmiştir. Bu demektir ki, iktidar partisi Duma'daki milletvekilleri sayesinde istedikleri yasaları kolaylıkla çıkartabilir ve çok kutuplu dünyada Rusya'nın başat bir konuma yükselmesini sağlamaya dayalı dış politikasının aktifleşmesi için yasal zemini hazırlayabilir. ■

4 DECEMBER 2016 PRESIDENTIAL ELECTION AND NEW FOREIGN POLICY OF UZBEKISTAN
ÖZBEKİSTAN'DA 4 ARALIK 2016 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Aidarbek Amirbek**

On 4 December 2016, the Uzbek citizens went to the polls to elect the second President of the country. Shavkat Mirziyoyev, who has been the Prime Minister since 2003 and who has been the acting President after Islam Karimov's death on 2 September 2016, won the election.

According to the Constitution, any citizen of the Republic of Uzbekistan who is above the age of 35, who can write and speak the state language well and who has been a permanent resident in Uzbekistan for at least 10 years before the presidential elections can have the right to be a candidate for the presidency in Uzbekistan. The same person can not be elected as the President of Uzbekistan for more than two consecutive terms. The President is elected by the citizens of the Republic of Uzbekistan on the basis of general, equal and direct election with secret ballot for five years (Art. 90). According to the Law "On elections of the President of the Republic of Uzbekistan", candidates for the presidency may be nominated by the political parties registered in the Ministry of Justice six months before the election campaign starts. (Art. 24). There are only four legally registered political parties in the country, each of which had their own candidates in the presidential elections. Shavkat Mirziyoyev of the Liberal Democratic Party of Uzbekistan, Sarvar Otamuradov of the Uzbekistan National Revival Democratic Party, Narimon Umarov of the Justice Social Democratic Party of Uzbekistan and Khatamjon Ketmonov of the People's Democratic Party of Uzbekistan were presented for the Central Election Committee as candidates.

The strongest of the presidential candidates was Shavkat Mirziyoyev. According to the Constitution, in case the President of Uzbekistan fails to carry out his/her duties,

Özbek halkı, ülkenin 2. Cumhurbaşkanını belirlemek üzere 4 Aralık 2016 tarihinde sandık başına gitti. 2003 yılından bu yana Başbakanlık görevini yürüten ve İslam Kerimov'un 2 Eylül 2016 tarihinde vefat etmesiyle Cumhurbaşkanlığına vekalet eden Şavkat Mirziyoyev seçimi kazandı.

Anayasa'ya göre, en az 35 yaşında olan, devletin resmi dilini iyi bilen, Özbekistan sınırları içinde seçimden önce en az 10 yıl süreyle sürekli ikamet etmiş olan her Özbekistan vatandaşı Cumhurbaşkanı seçilebilir. Aynı kişi arka arkaya iki defadan fazla Cumhurbaşkanı seçilemez. Cumhurbaşkanı, Özbekistan vatandaşları tarafından genel, eşit ve doğrudan seçim yoluyla ve gizli oyla 5 yıllık süre için seçilir (mad. 90). Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Seçimleri Hakkında Kanuna göre Cumhurbaşkanlığına aday olabilecek vatandaş, seçim kampanyasının başlamasından 6 ay önce Adalet Bakanlığında kayıtlı siyasi partiler tarafından önerilebilir (mad. 24). Ülkede yasal olarak kaydı bulunan sadece 4 siyasi parti vardır ve her biri Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kendi adaylarını göstermişlerdir. Özbekistan Liberal-Demokrat Partisi Şavkat Mirziyoyev'i, Ulusal Diriliş Demokratik Partisi Sarvar Otamuradov'u, Adalet Özbekistan Sosyal Demokratik Partisi Nariman Umarov'u ve Özbekistan Ulusal Demokratik Partisi Hotamjon Ketmonov'u Merkezi Seçim Komitesi'ne aday olarak sundular.

Cumhurbaşkanlığı adayları içinde en güçlü isim Şavkat Mirziyoyev idi. Anayasaya göre görevde olan Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın kendi yetkilerini kullanamaması durumunda, üç ay içinde Özbekistan Cumhurbaşkanı Seçimleri Hakkında Kanuna uygun olarak seçim yapılması kay-

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. a.amirbek80@gmail.com

the Chairman of the Senate of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan will be vested with acting duties and powers provided that the presidential elections will be held within three months in accordance with the Law "On election of the President of the Republic of Uzbekistan" (Art. 96). However, the Chairman of the Senate, Nigmatulla Yuldashev, who was in charge of the Deputy Presidency was not volunteered to undertake this task. This allowed the Parliamentary General Assembly to make a decision to temporarily appoint Shavkat Mirziyoyev as the acting President. During this period, Shavkat Mirziyoyev was able to implement some decisive solutions that directly gave attention to the values and needs of the citizens. For example, at the beginning of the cotton harvest, he banned the government's forced labor in cotton harvesting; allowed some of the famous artists, who were popular among the public, but who were previously removed from the scene, to return to the stage; fruit and vegetable exporters were giving 50% of their foreign exchange gains to the Government in the form of taxes but Mirziyoyev reduced this ratio to 25%; people were allowed to share their complaints directly with the Presidency through internet; the Presidential street in Tashkent, which had been closed for public use to preserve the security of Islam Karimov was opened to traffic; two major road projects were initiated in Tashkent, and all roads in the city were decided to repair completely. In addition, the Governor of Djizak Province, the Attorney General of this Province, some District Mayors and the President of Uzbek Energy Inc., Iskandar Basidov, were dismissed on the grounds that they did not respond to the needs of the public. All these decisions have made it possible to reinforce Shavkat Mirziyoyev's image of a strong political leader who cares about the priorities of the citizens and helped him to be ahead of his competitors.

According to the results of Uzbekistan Central Electoral Commission, 87.73% of the 20,461,805 registered voters, namely 17,951,667 voters, voted in the election. The candidate of the Liberal Democratic Party of Uzbekistan, Shavkat Mirziyoyev, was elected as the second President of the country winning 88.61% of total votes (15,906,724). According to the election results, the distri-

dıyla, Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri geçici olarak Özbekistan Cumhuriyeti Ali Meclisinin Senato Başkanı'na geçmesi gerekir (mad. 96). Fakat Cumhurbaşkanlığına vekalet etmekle görevli Senato Başkanı Nigmatulla Yoldaşev bu görevi üstlenmek istemedi. Bu durum, Parlamento Genel Kurulunda Başbakan Şavkat Mirziyoyev'in geçici olarak Cumhurbaşkanı atanması yönünde bir karar çıkmasına olanak sağladı. Şavkat Mirziyoyev bu süre zarfında ülke kamuoyunun değerleri ile ihtiyaçlarına doğrudan hitap eden bazı kararlı çözümleri hayata geçirebildi. Örneğin, pamuk hasadının başladığı dönemlerde hükümetin halka zorla pamuk toplatma işini yasakladı; halkın gözünde belli bir şöhrete sahip olan ancak daha önce sahneden uzaklaştırılan bazı ünlü sanatçıların sahneye geri dönmesine izin verdi; meyve ve sebze ihracatçıları ihracatta kur farkından elde ettikleri kazancın daha önce %50'sini vergi olarak devlete verirken bu oranı %25'e indirdi; halkın şikayetlerini internet üzerinden doğrudan Cumhurbaşkanlığına iletebilmeleri sağlandı; İslam Kerimov'un geçiş güvenliğini sağlamak için halkın kullanımına kapatılan Taşkent şehrindeki Cumhurbaşkanlığı caddesi trafiğe açıldı; Taşkent'te iki büyük yol projesi başlatıldı ve şehirdeki yolların tamamen tamir edilmesi karara bağlandı. Ayrıca halkın isteklerine cevap vermediği gerekçesiyle Djizak ilinin Valisi, ilin Başsavcısı ve bazı İlçe Belediye Başkanları ile Uzbek Enerji A.Ş. Başkanı İskandar Basidov görevlerinden azledildi. Bütün bu kararlar kamuoyunun gözünde Şavkat Mirziyoyev'in halkının önceliklerini önemseyen güçlü bir siyasi lider imajının pekiştirmesini ve böylece önemli farkla rakiplerinin önüne geçmesini sağladı.

Özbekistan Merkezi Seçim Komisyonu'nun sonuçlarına göre 20,461,805 kayıtlı seçmenin %87.73'ü yani 17,951,667 seçmen oy kullanmıştır. Özbekistan Liberal-Demokrat Partisi'nin adayı Şavkat Mirziyoyev seçmenlerin %88.61'inin oyu (15,906,724) ile ülkenin 2. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Seçim sonuçlarına göre diğer adayların aldığı oyların dağılımı şöyle olmuştur: Sarvar Otamuradov (Ulusal Diriliş Demokra-

bution of votes is as follows: Sarvar Otamuradov (National Revival Democratic Party) 2.35% (421,055); Narimon Umarov (Justice Social Democratic Party of Uzbekistan) 3.46% (619,972); Khatamjon Ketmonov (People's Democratic Party of Uzbekistan) 3.73% (669,187). The elections were monitored by a total of 37,600 observers consisting of the ones from the international organizations and local observers. International organizations such as the SCO, CIS, OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights and local observers, who monitored the election, declared that the presidential elections were held in a legitimate, free and democratic environment.

Shavkat Mirziyoyev's security and foreign policy choices can be obviously seen in his official speeches. On September 8, 2016, in his official speech at the Parliamentary General Assembly, he stated that the security and foreign policy perspectives of Islam Karimov would never be conceded, that no military-political alliances would be established, no military bases of foreign forces would be allowed in the country, and no Uzbek troops would be deployed outside the country. In this regard, it can be assumed that Shavkat Mirziyoyev will not be actively involved in the regional integration initiatives under Russia's leadership in the short term and will continue to develop close relations with neighboring countries on the basis of bilateral cooperation agreements. For example, on November 29, 2016, the Uzbek Defense Minister, Kabul Berdiyev, visited Russia and held bilateral talks with his counterpart Sergei Shoigu. At the end of these talks, two important agreements were signed: 1) Agreement on the Development of Military-Technical Cooperation; 2) Cooperation Plan Between Military Institutions for 2017. In addition, the Russian Defense Minister, Sergei Shoigu, confirmed that Russia would continue to implement the program of ensuring modernization in the Uzbekistani Armed Forces by 2020 providing the Forces with new Russian weapons and military-technical services. As it can be seen, Uzbekistan can continue to take support from Russia in ensuring security and regional stability in the short-term without being a member of the CSTO, but by implementing bilateral military cooperation agreements. In short, Shavkat

tik Partisi) %2.35 (421,055); Nariman Umarov (Adalet Özbekistan Sosyal Demokratik Partisi) %3.46 (619, 972); Hotamjon Ketmonov (Özbekistan Ulusal Demokratik Partisi) %3.73 (669,187). Seçimleri uluslararası örgütlerden ve yerel müşahitlerden oluşan toplam 37,600 gözlemci izlemiştir. Seçimi gözlemleyen ŞİÖ, BDT, AGİT "Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi" gibi uluslararası kurumlar ile yerel müşahitler Cumhurbaşkanı seçimlerinin yasalara uygun, özgür ve demokratik bir ortamda gerçekleştiğini bildirmişlerdir.

Şavkat Mirziyoyev'in güvenlik ve dış politikaya dair tercihleri, yaptığı resmi konuşmalarda açıkça ortaya çıkmaktadır. 8 Eylül 2016 tarihinde Parlamento Genel Kurulunda yaptığı resmi konuşmada İslam Kerimov'un belirlediği güvenlik ve dış politika çizgisinden asla taviz verilmeyeceğini, herhangi bir askeri-siyasi ittifaka üye olmayacaklarını, ülkede dış güçlerin askeri üslerine müsaade edilmeyeceğini, ülke sınırları dışında Özbek askerlerinin konuşlandırılmayacağını dile getirmişti. Bu doğrultuda kısa vadede Şavkat Mirziyoyev'in Rusya'nın önderliğindeki bölgesel entegrasyon girişimlerine aktif olarak yanaşmayacağı ve komşu ülkelerle ile yakın çevre ülkeleriyle ilişkilerini ikili işbirliği anlaşmaları temelleri üzerine geliştirmeye devam edeceği tahmin edilebilir. Örneğin, 29 Kasım 2016 tarihinde Özbekistan Savunma Bakanı Kabul Berdiyev'in Rusya'ya ziyareti gerçekleşti ve meslektaşı Sergei Şoygu ile ikili görüşmeler yapıldı. Görüşmeler sonunda iki önemli anlaşma imzalandı: 1) Askeri-Teknik İşbirliğini Geliştirme Anlaşması; 2) 2017 Yılına Yönelik Askeri Kurumlar Arasında İşbirliği Planı. Ayrıca Rusya Savunma Bakanı Sergei Şoygu Rusya'nın, 2020 yılına kadar Özbekistan Silahlı Kuvvetlerini yeni Rus silahları ve askeri-teknik cihazla destekleme yoluyla modernizasyonu sağlama programını sürdüreceğini teyit etti. Görüldüğü gibi, Özbekistan kısa vadede güvenliği ve bölgesel istikrarı sağlama hususunda KGAÖ'ye üye olmadan, fakat ikili askeri işbirliği anlaşmaları uygulayarak Rusya'nın desteğini almaya devam edebilir. Kısacası, Şavkat Mirziyoyev ilk Cumhurbaşkanlığı döneminde köklü

Mirziyoyev may give priority to solving social problems of the citizens and strengthening the economic relations, especially with the neighboring countries, without making radical political changes during his first years of presidency. Thus, in the short term, he may continue to follow Islam Karimov's approach in foreign policy which is to increase cooperation with the countries on the basis of bilateral negotiations without involving in the binding alliances network in security and foreign policy.

On the other hand, Shavkat Mirziyoyev has taken some steps to show that the country will open more to neighboring Central Asian countries and will act in a softer mode in its foreign policy. In this respect, he has increased the diplomatic initiatives regarding the settlement of border disputes with two neighboring countries, namely, Kyrgyzstan and Tajikistan; tried to facilitate crossing of neighboring countries' citizens through the Uzbekistan border; revived air communication with Tajikistan. However, it is estimated that it would be difficult to reach a concensus with Kyrgyzstan and Tajikistan about Uzbekistan's border issues in both medium and long term, and that the relations between Uzbekistan and Tajikistan can not be restored especially because of the construction of Tajikistan's Rogun HPP.

Therefore, Uzbekistan may not continue to follow Islam Karimov's approach in security and foreign policy in middle and long term. However, this policy change can take place in case of increasing threats to the country's national interests and rising of dangers for a regional stability and security. In such a case, Uzbekistan may become a member of the security organization under Russia's leadership. It should also be noted that if the first priority in foreign policy would be given to strengthening cooperation with the CIS countries, especially with Russia in the context of strategic partnership agreement, and then with the US, China, Asia-Pacific region (Japan, Korea Republic), Europe (Germany, France, UK), India, Pakistan and other South Asian and Middle Eastern countries, this choice in foreign policy could create new opportunities for Russia.

Under these conditions, in both medium and long term, Uzbekistan can make a choice

siyasi değişimlere başvurmadan, ilk önce halkın sosyal sorunlarını çözmeye ve komşu ülkelerle özellikle ekonomik ilişkileri güçlendirmeye öncelik verebilir. Böylece İslam Kerimov'un güvenlik ile dış politikadaki bağlayıcı ittifaklar ağına dâhil olmadan, ikili görüşmeler temelinde işbirliğini arttırma çizgisini kısa vadede sürdürebilir.

Diğer taraftan, Şavkat Mirziyoyev dış politika alanında komşu Orta Asya ülkelerine daha fazla açılacağını ve yumuşak bir üslup izleyeceğini gösteren bazı adımlar atmıştır. Bu doğrultuda komşu iki ülkeyle, yani Kırgızistan ve Tacikistan'la olan sınır anlaşmazlığı konularının çözümüne ilişkin diplomatik girişimleri arttırmıştır; komşu ülke vatandaşlarının Özbekistan sınırlarından geçişlerini kolaylaştırmaya çalışmıştır; Tacikistan ile hava iletişiminin yeniden canlanmasını sağlamıştır. Fakat orta ve uzun dönemde Özbekistan'ın sınır sorunları konusunda Kırgızistan ile Tacikistan ile ortak bir noktada birleşmelerinin zor olduğu, özellikle Tacikistan'ın Rogun HES'in inşaatının devamıyla iki ülke arasındaki ilişkilerin onarılamayacağı tahmin edilmektedir.

Dolayısıyla, Özbekistan güvenlik ve dış politika alanında İslam Kerimov'un çizgisini orta ve uzun vadede devam ettirmeyebilir. Ancak bu durum, doğrudan ülkenin ulusal çıkarlarına yönelik tehditlerin artmasına ve bölgesel istikrar ile güvenliğe yönelik tehlikelerin çoğalmasına bağlı olarak gelişebilir. Böyle bir durumda Özbekistan'ın Rusya önderliğindeki güvenlik örgütüne üyeliği de söz konusu olabilir. Ayrıca dış politikada ilk önceliğin BDT ülkelerine, özellikle stratejik ortaklık anlaşması çerçevesinde Rusya ile işbirliğinin kuvvetlendirilmesine verileceğine dikkat çekilmesi ve daha sonra sırasıyla ABD, Çin, Asya-Pasifik bölgesi (Japonya, Kore Cumhuriyeti), Avrupa (Almanya, Fransa, İngiltere), Hindistan ile Pakistan ve diğer Güney Asya ile Orta Doğu ülkeleriyle ilişkilerin geliştirileceğine vurgu yapılması, Rusya açısından yeni fırsatlar oluşturabilir.

Bu şartlarda orta ve uzun vadede Özbekistan dış politika alanında güçlü aktörler arasındaki öncelikli tercihini daha çok kuzey istikametinde yapabilir. Bu durum Rus-

among the strong actors in foreign policy, especially towards the north. This may increase Russia's influence in Central Asia. It is also underlined in Russia's Foreign Policy Concept of 30 November 2016 that Russia would pay more attention to the near-periphery (post-Soviet geography). For this reason, Russia could increase its diplomatic efforts to include Uzbekistan, which is Central Asia's driving force and center of gravity, into its integration initiatives over time. In this regard, Russia may take diplomatic steps, which include increasing aid to Uzbekistan and some concessions. In response, in accordance with Russia's strategy of opening up more to the East, in the first place, Uzbekistan may be asked for increasing its economic relations with the Eurasian Economic Union to a new level. In this sense, the first steps towards strengthening bilateral strategic cooperation in other areas by increasing economic relations with Uzbekistan can be taken. Indeed, the fact that after being elected as the President, among all regional powers Shavkat Mirziyoyev gave priority to Russia in his foreign visit can be considered as the building a set of objectives of strengthening Russia-Uzbekistan relations, especially in the field of economy.■

ya'nın Orta Asya'daki etkisini arttırabilir. Ayrıca Rusya'nın 30 Kasım 2016 tarihli Dış Politika Konsepti'nde yakın çevreye (post Sovyet coğrafyasına) daha fazla önem verileceğinin altı çizilmiştir. Bu nedenle, Rusya Orta Asya'nın itici gücü ve ağırlık merkezi olan Özbekistan'ı zamanla kendi önderliğindeki entegrasyon girişimlerine dahil etme yönündeki diplomatik gayretlerini arttırabilir. Bu doğrultuda Rusya Özbekistan'a yaptığı yardımları arttırmayı öngören ve bazı tavizler içeren diplomatik adımlar atabilir. Karşılığında, Rusya'nın Doğu'ya daha fazla açılma stratejisine uygun olarak, ilk etapta Özbekistan'dan Avrasya Ekonomik Birliği ile ekonomik ilişkilerini yeni bir boyuta taşıması istenebilir. Böylece Özbekistan ile ekonomik ilişkileri arttırma üzerinden ikili stratejik işbirliğini diğer alanlarda da güçlendirme yönündeki ilk adımların temelleri atılabilir. Nitekim, Şavkat Mirziyoyev'in Cumhurbaşkanı sıfatıyla güçlü aktörler bağlamında ilk dış ülke ziyaretinde Rusya'ya öncelik vermesi, Rusya-Özbekistan ilişkilerini (özellikle ekonomik alanda) daha güçlü boyutlara ulaştırma hedefinin yapı taşları olarak değerlendirilebilir. ■

SOCIO-CULTURAL DEVELOPMENTS

SOSYO-KÜLTÜREL GELİŞMELER

REGIONAL IDENTITY FORMATION IN CENTRAL ASIA FROM HISTORICAL PERSPECTIVE
TARİHSEL AÇIDAN ORTA ASYA'DA BÖLGESEL KİMLİĞİN OLUŞUMU

*Jalloliddin Myrzayev**

During the history of humanity, the identity issues have always played an important role in influencing the course of political and socio-economic processes. Models and approaches of the identity formation have been changed over time and each period of history has its own specific model of identity formation. People have always tended not to consider themselves from the perspective of a certain individual, but to create groups encouraging support to each other. One of such groups is a community of people who believe that they are united by their origin. The formation of this community, as a rule, is not a natural but a culturally-based process.

Nowadays, it is widely accepted that each person belongs to a particular nation and this fact is an integral element of self-identification. However, belonging to a group, which we now identify as "nation" is a relatively new phenomenon in the history of mankind. The concept of "nation" in regards to ethnic groups living in the territories of current Central Asian states was introduced as a colonial innovation that had its roots in Europe and was legitimized as a socio-cultural model only during the Soviet period. Since the end of the 19th century the Central Asian nations have preferred to use the Arabic term "millat" related to religious community instead of the Latin term "nasci" and its Russian equivalent "natsiya" (nation). It should be noted that it is quite typical for Central Asia to combine identity models based on family-clan identification along with the concept of "nation".

Historical researches demonstrate that since the ancient times Central Asia had been inhabited by both settled and nomadic ethnic communities that lived together in a close interlacing, interaction and mutual influence. Tribal self-identification remained a priority

İnsanlığın tarihsel gelişim sürecinde kimlik olgusu, siyasi ve sosyo-ekonomik süreçlerin seyrini etkilemede her zaman önemli bir rol oynamıştır. Zamanla kimlik oluşumunda kullanılan modeller ve yaklaşımlar değişmiş ve farklı dönemlerin etkisi altında kalmıştır. İnsanlar tarih boyunca kendilerini birey olarak değil, birbirlerini destekleyen gruplar yaratarak topluluk olarak değerlendirme eğiliminde olmuşlardır. Bu gruplardan biri, kökenlerin insanları birbirine bağladığına inanan bireylerden oluşan topluluktur. Bu topluluğun oluşumu, kural olarak, "doğal" değil "kültürel" temelli bir süreç içinde şekillenmiştir.

Günümüzde, herkesin bir ulusa ait olması doğaldır ve bu gerçek, kimliklendirme olgusunun ayrılmaz bir öğesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak günümüzde "ulus" olarak tanımladığımız bir gruba ait olma ihtiyacı, insanoğlunun tarihinde nispeten yeni bir olgudur. "Ulus" kavramı, Orta Asya'da kökleri Avrupa'ya uzanan sömürgeci bir yenilik olmakla kalmayıp Sovyet döneminde meşruiyet kazanan sosyo-kültürel bir model olmuştur. 19. yüzyılın sonundan bu yana Orta Asya milletleri, Latince "nasci" ve onun Rusça'daki karşılığı olan "natsiya" (ulus) terimi yerine, Arapça kökenli olan ve dini cemaati ifade eden "Millet" terimini kullanmayı tercih etmişlerdir. Orta Asya için "ulus" kavramı ile daha önceki dönemlere özgü aile-kabile kimliklendirmesine dayanan kimlik modellerini birleştirmenin oldukça yaygın olduğu ifade edilmelidir.

Tarihsel araştırmalar, Orta Asya bölgesinde en eski zamanlardan beri birbiriyle etkileşim halinde olup, iç içe yaşayan yerleşik ve göçebe etnik toplulukların bulunduğunu göstermektedir. Antik dönemde Orta Asya'ya özgü çeşitli kimlik tezahürleri arasında kendini kabile olarak kimliklendirme ön plana

* PhD, Termez Archaeological Museum, Uzbekistan. mirzoj@yahoo.com

model of identity among all other models that characterized Central Asia during the ancient period. Tribal identity was a fundamental principle of all ideological manifestations of the ancient era. Historically, aforementioned kind of identity differentiated the Central Asian society up to the moment of adoption of Islam.

With the spread and strengthening of Islam since the 7th century, Islamic identity characterized by a spiritual proximity of the community, none of members of which belong to any clan or tribe, has begun to play the crucial role for the population of Central Asia. However, it should be noted that formation of a common community with the Muslim social-cultural hierarchy did not exclude the parallel existence of structural components of ethnic-based communities. Thus, population of Central Asia, identifying themselves primarily as Muslims, remain committed to the ethnic model of identity.

Genghis Khan's invasion of Central Asia in the beginning of the 13th century caused restoration process of the importance of tribal identity for the population of the region. However, under the influence of the process of adoption of Islam by the nomadic tribes of Eurasia, priority of Islamic identity has been restored.

In states that were formed in Central Asia in the end of the 16th century religious and sub-ethnic sense of identity prevailed over ethnic identity. At the same time, new forms of identity that were typical only for the Central Asian region had appeared. The term "sart" was used to describe appeared community that was characterized by the lack or the loss of tribal features and by the existence of specific language.

In the beginning of the 20th century in the social and political environment of Muslim intellectuals of Central Asia, namely, among supporters of Jadidism, there was an intention to form a meta-ethnic nation of Turkestan, which would unite all ethnic communities in the region living in the supra-ethnic states. However, after integration of Central Asia into the Soviet Union the idea did not gain further development.

çıkmıştır. Kabile kimliği antik çağın tüm ideolojik tezahürlerin temel ilkesi olmuştur. Tarihsel açıdan yukarıda adı geçen kimlik türü, Orta Asya topluluklarını, İslamiyet'in kabulüne kadar farklılaştırmaya devam etmiştir.

7. yüzyılda İslami kimlik, İslam'ın yayılması ve güçlenmesi ile Orta Asya toplulukları için belirleyici bir rol oynamaya başlamıştır. İslamiyet'in ayırt edici özelliği ise topluluk üyelerinin herhangi bir klân veya kabileye ait olması değil, toplum içi bireylerin manevi yakınlığı olmuştur. Ancak İslamiyet'e dayalı sosyo-kültürel hiyerarşiyi temel alan tek bir topluluğun oluşumunun, etnik toplulukların varlığını dışlamadığı da belirtilmelidir. Böylece, kendilerini öncelikle Müslümanlar olarak tanımlayan Orta Asya halkı, etnik kimlik modeline bağlı kalmaya devam etmiştir.

13. yüzyılın başında Orta Asya'da Cengiz Han istilası, bölgedeki halkın kendini kimliklendirmesinde kabilenin öneminin tekrar gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. Ancak, Avrasya'daki göçebe kabilelerin İslamiyeti kabul etmesinin etkisiyle, İslami kimlik yeniden öncelik kazanmıştır.

16. yüzyılın sonlarında Orta Asya devletlerinde oluşan dini ve alt etnik kimlik, etnik kimliğe hakim olmuştur. Aynı zamanda kimliğin yalnız Orta Asya'ya özgü olan yeni türleri ortaya çıkmıştır. "Sart" terimi ile belirtilen bir topluluk buna örnek olarak gösterilebilir. Belli bir kabileye özgü etnik özelliklerinin bulunmaması ya da yok olması ve kendine özgü bir dilin bulunması bu topluluğun ayırt edici özellikleridir.

20. yüzyılın başlarında Orta Asya Müslüman entellektüellerinin sosyo-politik ortamında, diğer bir ifadeyle cedid hareketinin destekçileri arasında, bölgedeki etnik üstü devletlerde yaşamakta olan tüm etnik toplulukları bir araya getirerek meta-etnik bir "Türkistan" ulusu oluşturma yönünde bir niyet söz konusu idi. Ancak, Orta Asya'nın Sovyetler Birliği tarafından ele geçirilmesinden sonra bu fikir gerçekleşmemiştir.

İdari reform ile özerk cumhuriyetlerin kurulduğu 1924 yılında Orta Asya'nın ulus ve toprak açısından sınırlan-dırılması, etnik toplulukların günümüze ait sınırlarının oluşturulmasına yol açmıştır. Orta Asya'da sınıf seçimine dayalı Sovyet sosyal sisteminin olu-

Following the national-territorial delimitation process, which took place in 1924, the Soviet Union and autonomous republics were created. As a result, contemporary artificial borders of ethnic communities were established. The Soviet authorities had to impose social contradictions along the process of the Soviet social system formation in Central Asia. By developing education in local languages, the Soviet officials had built standards based on minority languages and had set the boundaries of Central Asian nations and ethnic groups.

After the collapse of the Soviet Union, the new independent Central Asian states were formed within the boundaries set by the Soviet authorities. In the post-Soviet period, the Central Asian countries focus their internal policy on both national identity formation and strengthening national institutions. The importance of the national identity formation at the current stage stems from the fact that during the Soviet period the past of ethnic communities was exposed to strong falsifications.

To summarize, ethnic communities of Central Asia are united by shared history and culture, and, undoubtedly, have common future that depends on creativity, integration and deepening of cooperation. Currently, the Central Asian countries, mostly focused on the national identity formation, are taking their first steps to build the united regional community. The regional identity can be an effective tool uniting people with different cultural belongings. This can have a positive impact on the interethnic relations in Central Asia and contribute to the resolution of regional problems.■

şumu sürecinde, Sovyet otoriteleri, dini ya da geleneksel hukuk kuralları üzerinde toplumsal çelişkilere yol açan yerel özelliklerin var olduğu gerçeği ile karşılaşmışlardır. Sovyet hükümeti resmi olarak SSCB halklarının eşitliğini savunmuştur. Yerel dillerde eğitim veren Sovyet yönetimi, azınlık dillerinin standartlarını belirlemiş, Orta Asya milletlerinin ve etnik grupların sınırlarını ortaya koymuştur. Ancak, yeni hükümet yavaş yavaş ulusal kadroları tasfiye etmiş ve yeni sosyo-politik gelişmeleri takip eden yeni bir Sovyet elit tabakanın oluşumunu teşvik etmiştir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Sovyet yetkililerince belirlenen sınırlar içinde bağımsız yeni Orta Asya devletleri kurulmuştur. Gelişmenin bugünkü aşamasında Orta Asya ülkeleri, ulusal kimliğin oluşturulması, ulusal kurumların kurulması ve güçlendirilmesi ile ilgilenmektedirler. Bu nedenle, Sovyet sonrası geçiş sürecinde ulusal kimlik oluşturulması, iç politikanın temel alanlarından biri haline gelmiştir. Aynı zamanda Sovyet döneminde geçmiş etnik topluluklar güçlü bir tahrif sürecine maruz kalmıştır.

Sonuç olarak, Orta Asya'nın etnik toplulukları ortak bir tarihi ve ortak bir kültürü paylaşmaktadır. Dolayısıyla, bu toplulukların yaratıcılığa, entegrasyona ve işbirliğinin derinleştirilmesine bağlı ortak bir geleceği vardır. Gelişmenin bugünkü aşamasında, çoğunlukla ulusal kimlik oluşumu konusuna yoğunlaşan Orta Asya ülkeleri, birleşik bir bölgesel topluluk oluşturma yönünde ilk adımları atmaktadırlar. Etnik köken temelli bir bakış açısı yerine farklı kültürlerin etkileşim içinde olduğu bir bölgesel bilincin oluşturulması, Orta Asya'da kimlikler arası ilişkiler üzerinde olumlu bir etki yapabilir ve bölgesel sorunların çözümüne katkıda bulunabilir. ■

CULTURAL DIMENSION OF CHINA'S NEW SILK ROAD INITIATIVE
ÇİN'İN YENİ İPEK YOLU GİRİŞİMİNİN KÜLTÜREL BOYUTU

*Azhar Serikkaliyeva**

The most obvious incarnation of revitalization of China's efforts to strengthen its presence in Eurasia became the Chinese New Silk Road Economic Belt (SREB) and the XXI century Marine Silk Road united into the so called One Belt, One Road Initiative, which has become one of the most iconic and innovative manifestations of modern trends of economic globalization and regionalization. The Silk Road Initiative suggested by China has become the final stage of the Deng Xiaoping's hide your strength and bide your time strategy implementation.

The SREB concept was first introduced on September 7, 2013, during the President Xi Jinping's official visit to Kazakhstan. In his speech Xi Jinping emphasized the fact that the countries of the region are united by strong bilateral relations and shared history. Assuring the Central Asian countries that China would always respect the chosen development path of the other states, Xi Jinping also stated that Beijing had no claim to dominate in the region.

Speaking of the cultural dimension of China's New Silk Road Initiative it should be mentioned that it is based on the principle of interaction between the nations. According to the Fifth cooperation priority of the Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, strengthening the public diplomacy or people-to-people bond includes the following areas: education (10,000 scholarships per year); culture and art; tourism; health care; youth policy; science and technology; political parties and parliaments cooperation. Thus, China has proposed a geocultural strategy for Eurasia, which should provide realization of its economic goals and priorities.

Actually, the formulation of the geocultural framework of the New Silk Road Initiative (NSRI) is just as important for China as the implementation of its economic strategy. China's cultural vision of the NSRI is based on the assumption that mutual trust and better understanding of each other's art and culture

Çin'in Yeni İpek Yolu Ekonomik Kuşağı (İYEK) ve daha sonra Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi adını alan 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu, Çin'in Avrasya'da varlığını güçlendirme çabalarının canlandırılmasına ilişkin en açık göstergedir. Bu girişim, ekonomik küreselleşme ve bölgeselleşmenin modern eğilimlerinin en kalıcı ve yenilikçi göstergelerinden biri haline gelmiştir. Çin'in önerdiği İpek Yolu Girişimi, Deng Xiaoping'in "gücünü gizle ve zamanını bekle" stratejisinin son aşaması olmuştur.

İYEK kavramı ilk olarak Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping'in 7 Eylül 2013 tarihinde Kazakistan'a yaptığı resmi ziyarette tanıtılmıştır. Xi Jinping, konuşmasında, bölge ülkelerinin güçlü ikili ilişkiler ve ortak bir tarih ile birbirine bağlı olduklarını vurgulamıştır. Çin'in, Orta Asya ülkelerinin seçtikleri gelişme stratejisine her zaman saygılı olacağı konusunda bu ülkelere teminat veren Xi Jinping, aynı zamanda Pekin'in bölgede hakimiyet kurma iddiasının olmadığını belirtmiştir.

Çin'in Yeni İpek Yolu Girişiminin kültürel boyutu dikkate alınırken, bu boyutun milletler arası etkileşim ilkesine dayalı olduğu belirtilmelidir. İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ile 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolunun Birlikte İnşa Edilmesine İlişkin Vizyon ve Faaliyetlerin Beşinci işbirliği önceliğine göre, ka-mu diplomasisinin ya da bireyler arası ilişkinin güçlendirilmesi aşağıdaki alanları içermektedir: eğitim (yılda 10.000 burs); kültür ve sanat; turizm; sağlık hizmeti; gençlik politikası; bilim ve teknoloji; siyasi partiler ve parlamento işbirliği. Böylece, Çin Avrasya için kendi ekonomik hedeflerinin ve önceliklerinin gerçekleşmesini sağlayacak bir jeo-kültürel strateji önermiştir.

Aslında, Yeni İpek Yolu Girişiminin (YİYG) jeo-kültürel çerçevesinin oluşturulması, Çin için ekonomik stratejisinin uygulanması kadar önemlidir. Çin'in YİYG kültürel vizyonu, karşılıklı güven ve birbirlerinin kültür ve sanatının daha iyi anlaşılmasının, uluslararası işbirliğini kesinlikle geliştireceği ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan güçlü önyargı-

* PhD, Eurasian Research Institute, Kazakhstan. serikkaliyeva@gmail.com

will definitely enhance international cooperation and make it possible to overcome any deeply entrenched prejudices and suspicions raised from cultural differences. The Chinese experts stated that further efforts to build mutual trust and to make clear the difference between China's vision and those of Russia and the U.S., stressing development and cooperation without deep economic integration are among the main goals of establishment of the Silk Road Economic Belt initiated by Beijing.

It is quite understandable that the need to overcome the long embedded divisions and prejudices regarding Chinese growing economic domination over the region, China's population growth rate and Beijing's geopolitical ambitions, some of which are justified while others are not, will be one of the main obstacles for the Silk Road Economic Belt implementation. Nowadays, the ancient Silk Road is being rebuilt in the form of a transcontinental network of bullet trains, oil and gas pipelines, highways, telecommunication lines and satellites, trade agreements and scientific cooperation. However, the SREB also needs a cultural dimension. The aforementioned barriers are mostly based on the sinophobia formed in many countries over the world, especially neighboring China, centuries ago. Therefore, Beijing's choice to use the concept of the revival of the Silk Road to destroy old and newly formed phobias and stereotypes towards China and people of the Chinese origin was not accidental. The Chinese authorities believe that the New Silk Road Initiative will be successfully implemented in the region due to historical analogies of mutual enrichment of cultures.

The cultural dimension of the NSRI played an important role in the creation of the positive perception of the Chinese project. One of the major outcomes of the Chinese strategy aimed at boosting cultural interaction within the framework of the SREB is the creation of a non-governmental Organization for Cultural Cooperation, "Eurasia-Silk Road". The agreement on launching of the Organization was reached during the Second Great Silk Road International Cultural Forum, which was held in Moscow on September 14-15, 2015 and organized by the Chinese Foundation of Culture and Arts of Nations, the China's Silk Road Fund, the Fund of Spiritual Development of People of Kazakhstan and the Intergovernmental Foundation for Humanitarian Cooperation for the Commonwealth of Independent

ların ve şüphelerin üstesinden gelinmesini mümkün kılacağı varsayımına dayanmaktadır. Çinli uzmanlar, karşılıklı güvenin inşa edilmesine ve Çin bakış açısı ile Rusya ve ABD bakış açıları arasındaki farkın ortaya konulmasına yönelik artan çabalarının, derin bir ekonomik entegrasyon gerçekleştirmeden kalkınma ve işbirliğine vurgu yaptığını ve bu çabaların, Pekin tarafından başlatılan İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nın kurulmasının başlıca hedefleri arasında yer aldığını belirtmişlerdir.

Çin'in bölgede artan ekonomik hakimiyeti, nüfus artış hızı ve bölge üzerindeki jeopolitik emelleri ile ilgili bazıları haklı, bazıları haksız uzun süre açığa çıkmamış olan ayrılıkların ve önyargıların bertaraf edilmesi ihtiyacı, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nın uygulanması için başlıca engellerden biridir. Bu, oldukça anlaşılır bir durumdur. Günümüzde, kıtalar arası hızlı tren ağı, petrol ve gaz boru hatları, karayolları, telekomünikasyon ağları ve uydular, ticaret anlaşmaları ve bilimsel alanda işbirlikleri yoluyla antik İpek Yolu yeniden inşa edilmektedir. Ancak, İYEK'in ayrıca kültürel bir boyuta ihtiyacı vardır. Söz konusu engeller çoğunlukla dünyanın birçok ülkesinde, özellikle Çin'e komşu olan ülkelerde yüzyıllar önce oluşan yabancı düşmanlığına dayanmaktadır. Bu nedenle, Çin'e ve Çin kökenli insanlara karşı oluşan eski ve yeni korkuları ve basmakalıp yargıları yok etmek için Pekin'in İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması kavramını kullanmayı tercih etmesi rastlantı değildir. Çinli yetkililer, kültürlerin karşılıklı zenginleşmesinin tarihsel açıdan benzer özellikler taşıması nedeniyle Yeni İpek Yolu Girişiminin bölgede başarıyla hayata geçirileceğine inanmaktadırlar.

YİYG'nin kültürel boyutu, Çin projesinin olumlu algılanmasında önemli bir rol oynamıştır. İYEK çerçevesinde kültürel etkileşimi artırmayı hedefleyen Çin stratejisinin önemli sonuçlarından biri, "Avrasya–İpek Yolu" Kültürel İşbirliği için bir Sivil Toplum Örgütünün oluşturulmasıdır. Örgütün kurulmasıyla ilgili anlaşma, 14-15 Eylül 2015 tarihinde Moskova'da düzenlenen İkinci Büyük İpek Yolu Uluslararası Kültür Forumu'nda sağlanmıştır. Bu Forum, Çin Azınlık Milletler Kültür ve Sanat Vakfı, Çin İpek Yolu Fonu, Kazakistan Halkının Ruhani Gelişim Fonu ve Bağımsız Devletler Topluluğu İnsani İşbirliği için Hükümetlerarası Vakıf tarafından organize edilmiştir. "Ortaklığın Geliştirilmesi: Kültürel İşbirliği için Ortak Projelerin Planlanması",

States. The main theme of the Forum was "Developing Partnership: Planning of Joint Projects for Cultural Cooperation". More than 300 eminent scientists, artists, politicians, businessmen and media representatives from countries along the SREB and also representatives of the Shanghai Cooperation Organization (SCO) and UNESCO attended the meeting.

It also should be mentioned that according to the Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, China will focus on both holding years of culture, arts and film festivals, TV weeks and book fairs in each other's countries and cooperating on production and translation of high-quality films, radio and TV programs. It is obvious that tourism relations between countries along the SREB should also be enhanced. Beijing is planning to hold tourism promotion weeks and publicity months, to jointly create competitive international tourist routes and products with Silk Road features and to make it more convenient to apply for tourist visas in countries along the route of the New Silk Road Initiative. For instance, Kazakhstan and China have already initiated joint cultural projects such as an international expedition «Thousands li along the Silk Road», which was held in Almaty in 2014, and a walking friendship and cooperation caravan titled "China and Kazakhstan: Tea culture of the Great Silk Road", which arrived in Kazakhstan in 2015, which was directed from Xian to ancient trade routes and carried valuable Deyang treating tea Fuca grown in the Chinese Shaanxi province. Moreover, in order to integrate Chinese culture into the outside world by building the NSRI, China also launched press tour titled "A New Silk Road, A New Dream", which started in Xi'an, capital of China's western Shannxi province and the starting point of the ancient Silk Road, in June 2014.

Therefore, the Chinese large-scale New Silk Road Initiative is one of the most ambitious projects in the world. At the time when the initiative was firstly launched, it caused a great deal of concern and even mistrust in Eurasia. However, it took only two and a half years to develop rather strong support of the SREB initiative along the countries of the route. By implementing the NSRI China hopes to spread its cultural values, which could become a "modern fashion" in many countries along the road and in long-term perspective could even lead to the formation of the "Chinese Eurasia" or the "sinocentrical world". ■

Forumun ana teması olarak belirlenmiştir. Toplantıya İYEK ülkelerinden 300'den fazla önemli bilim adamı, sanatçı, siyasetçi, işadamı ve medya temsilcisinin yanı sıra Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve UNESCO temsilcileri katılmışlardır.

İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ile 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolunun Ortaklaşa İnşa Edilmesini Teşvik Edilmesi ile İlgili Vizyon ve Faaliyetlere göre, Çin'in karşılıklı olarak bölge ülkelerde hem kültür yılları, sanat ve film festivalleri, televizyon haftaları ve kitap fuarları düzenlemeye, hem de kaliteli filmler, radyo ve TV programları yapma ve çevirme konusunda işbirliği yapmaya odaklanacağı da belirtilmelidir. İYEK ülkeleri arasında turizm ilişkilerinin de arttırılması gerektiği açıktır. Pekin, turizm tanıtım haftaları ile tanıtım ayları düzenlemeyi, birlkte rekabetçi uluslararası turizm güzergahları ve İpek Yolu özelliklerine sahip ürünler oluşturmayı ve Yeni İpek Yolu üzerinde yer alan ülkelerde turist vizesine başvuru şartlarını daha uygun hale getirmeyi planlamaktadır. Örneğin, Kazakistan ve Çin, 2014 yılında Almatı'da düzenlenen "Binlerce li Uzunluğundaki İpek Yolu" adlı uluslararası serginin yanı sıra "Çin ve Kazakistan: Büyük İpek Yolu Çay Kültürü" adlı dostluk ve işbirliği yürüyüş konvoyu gibi ortak kültürel projeleri başlatmışlardır. Çin'in Shaanxi eyaletinde yetiştirilen değerli "Fuka" Deyang tedavi çayını taşıyan bu konvoy, Xian'dan yola çıkarak antik ticaret rotalarını izlemiş ve 2015 yılında Kazakistan'a gelmiştir. Bunun yanısıra, YİYG aracılığıyla kendi kültürünü dış dünyaya entegre etmek için Çin, "Yeni İpek Yolu, Yeni Rüya" adlı basın turunu da başlatmıştır. Bu basın turu, Çin'in batı Shaanxi eyaletinin başkenti ve antik İpek Yolu'nun başlangıç noktası olan Xi'an'da 2014 yılı Haziran ayında başlamıştır.

Dolayısıyla, Çin'in büyük ölçekli Yeni İpek Yolu Girişimi, dünyanın en büyük projelerinden biridir. Bu girişim ilk başlatıldığında, Avrasya'da büyük bir endişeye, hatta güvensizliğe neden olmuştur. Ancak, güzergah üzerindeki ülkelerde İYEK girişimine oldukça güçlü bir desteğin geliştirilmesi sadece iki buçuk yıl almıştır. Çin, YİYG yoluyla güzergah üzerindeki pek çok ülkede bir "modern tarz" haline gelebilecek olan kültürel değerlerini yaymayı ümit etmektedir. Hatta Çin, kendi kültürel değerlerinin, uzun vadede "Çinli Avrasya'nın" ya da "Çin merkezli dünyanın" oluşumunu sağlayabileceği beklentisi içindedir. ■

NEVZAT SIMSEK

Associate Professor Nevzat Simsek graduated from the Department of Public Administration in the Faculty of Political Sciences in Ankara University in 1994. He completed his master thesis named 'A Study on the Cyclical Behaviour of Prices: The Case of Turkey (1963-1995)' in the Economics Program in the Institute of Social Sciences of Dokuz Eylul University in 1998. In 2005 he completed his PhD thesis named 'Intra-Industry Trade (The Analysis of Intra-Industry Trade in Turkey)' in the Economics Department in the Institute of Social Sciences of Dokuz Eylul University. In the same year he got the best PhD thesis prize on economics given by the Turkish Economic Association. Dr. Simsek got the academic degree of associate professor in the field of International Economics in 2012.

Associate Professor Nevzat Simsek started his academic life as a research assistant in the Department of Economics in the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Dokuz Eylul University in 1995. Between July 2003-November 2003 he stayed in the Institute of Statistics and Econometrics in Justus Liebig University in Giessen in Germany for doing research on his PhD-Thesis. Between July 2010-July 2012 he studied on his post doctoral thesis on energy economics in Oxford Institute for Energy Studies in the University of Oxford. During this period, Dr. Simsek focused on energy economics and especially studied on worls crude oil and natural gas markets. He has written several boks and articles on energy economics, renewable and non-renewable energy sources and environmental problems, foreign trade (new foreign trade theories, intra-industry trade), business cycle theories, macroeconomic aspects of international trade and finance, development plans and development policies, regulations and industrial policies.

Dr. Simsek worked as the Vice Rector, responsible for Development and Financial Affairs in the International Turkish-Kazakh Hoca Ahmet Yesevi University between 2013-2014. Dr. Simsek knows English and Arabic. ■

Doç.Dr. Nevzat Şimşek lisans eğitimini Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nde 1994 yılında tamamlamıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Genel İktisat Programı'nda 1998 yılında "Fiyatların Konjonktürel Davranışına İlişkin Bir Araştırma, 1963-1995 Türkiye Örneği" isimli yüksek lisans çalışmasını, 2005 yılında ise Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı'nda "Endüstri-içi Dış Ticaret (Türkiye'nin Endüstri-içi Dış Ticaretinin Analizi)" isimli doktora çalışmasını tamamlamıştır. 2005 yılında doktora tezi ile Türkiye Ekonomi Kurumu'nun ekonomi alanında verdiği en iyi doktora tezi ödülünü almaya hak kazanmıştır. Şimşek, 2012 tarihinde Uluslararası İktisat bilim dalında doçent unvanını almıştır.

Doç.Dr. Nevzat Şimşek 1995 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü İktisat Politikası Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak akademik yaşamına başlamıştır. Temmuz 2003-Kasım 2003 tarihleri arasında doktora tezi ile ilgili araştırmalar yapmak üzere Almanya'nın Giessen şehrinde Justus Liebig Üniversitesi Ekonometri ve İstatistik Enstitüsü'nde bulunmuştur. Temmuz 2010-Temmuz 2012 tarihleri arasında Oxford Üniversitesi Oxford Enerji Araştırmaları Enstitüsü'nde enerji ekonomisi alanında post doktora araştırması yapmıştır. Bu süre içinde çalışmalarını enerji ekonomisi alanına yoğunlaştıran Şimşek, Enstitü'de özellikle dünya ham petrol ve doğal gaz piyasaları üzerinde çalışmıştır. Enerji ekonomisi, yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynakları ve çevresel sorunlar, dış ticaret (yeni dış ticaret teorileri, endüstri-içi dış ticaret), konjonktür teorileri, uluslararası ticaret ve finansın makroekonomik yönleri, kalkınma planları ve politikası, regülasyon ve sanayi politikası alanlarında yurt içi ve yurt dışı kitap ve makale yayını bulunmaktadır.

2013-2014 öğretim yılında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde Gelişme ve Mali İşlerden Sorumlu Rektör Yardımcısı görevinde de bulunan Şimşek iyi derecede İngilizce, orta derecede Arapça ve Kazakça bilmektedir. ■

LIDIYA PARKHOMCHIK

Lydiya Parkhomchik (nee Timofeyenko) admitted to Abylai khan Kazakh University of International Relations and World Languages in 2001. She graduated from International Relations Department with specialization of analyst with knowledge of a foreign language in 2006 and after that started to work as a lecturer at the Chair of International Relations of KazUIR & WL. She started her postgraduate studies in 2006 preparing candidate dissertation, namely, (The Struggle for Spheres of Influence in the Contemporary World: Trends Analysis by the Example of the Caspian Region).

Lydiya Parkhomchik was taken at the staff of the Kazakhstan Institute for Strategic Studies under the President of RK as research fellow in 2007. In September 2011, was promoted to senior research fellow at the Department of Foreign Policy and International Security Studies. From August to October, 2014 worked as research fellow at the Institute of Philosophy, Political Science and Religious Studies CS MES RK. Since November 2014 has joined the staff of the Eurasian Research Institute as researcher in the field of Politics, International Relations and Security Studies.

During academic career she has published more than 30 scientific papers in Kazakhstani journals (Analytic, Ideas, Kazakhstan-Spectrum, Central Asia's Affairs) and foreign journals (Problems of Post-Soviet Space, Big Game: Politics, Business and Security in Central Asia, Peace and Policy, Caspian Herald, Russia and New States of Eurasia), and prepared 12 monographs in co-authoring in the field of international relations, internal affairs and regional cooperation. ■

Lydiya Parhomchik 2001 yılında Abılayhan Kazak Üniversitesi Uluslarası İlişkiler ve Dünya Dilleri'nde başladığı lisans eğitimini 2006 yılında tamamlamıştır. Ardından KazUIR & WL'de Uluslararası İlişkiler Başkanlığı'nda öğretim elemanı olarak çalışmıştır. 2006 yılında 'Çağdaş Dünya'da Etki Alanlarının Çatışması: Hazar Bölgesi Örneği Özelinde Trend Analizi' başlıklı yüksek lisans teziyle yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

Lydiya Parkhomchik Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Kazakistan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nde araştırmacı olarak çalışmıştır ve 2011'de Dış Politika ve Uluslararası Güvenlik Çalışmaları Bölümü'nde kıdemli araştırmacı olmuştur. Ağustos-Ekim 2014 döneminde CS MES RK Felsefe, Siyaset Bilimi ve Dini Araştırmalar Enstitüsü'nde araştırmacı olarak çalışmıştır. Kasım 2014'den bu yana Avrasya Araştırma Enstitüsü'nde Siyaset, Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Çalışmaları alanında araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

Akademik hayatı boyunca Kazakistan'ın çeşitli bilimsel dergilerinde (Analytic, Ideas, Kazakhstan-Spectrum, Central Asia's Affairs) ve yabancı dergilerde (Problems of Post-Soviet Space, Big Game: Politics, Business and Security in Central Asia, Peace and Policy, Caspian Herald, Russia and New States of Eurasia) 30'dan fazla bilimsel çalışması yayımlanan Lydiya Parkhomchik, uluslararası ilişkiler, yurt içi politikalar ve bölgesel işbirlikleri alanında ortak yazar olarak 12 monografi çalışması gerçekleştirmiştir. ■

HAYAL AYCA SIMSEK

Hayal Ayca Simsek graduated from Public Finance Department of the Faculty of Economics and Administrative Sciences in Dokuz Eylul University in 1995 and she started working as a research assistant in Public Finance Department in 1996. Starting her master education in 1995, she completed this process in 1997 by presenting her master thesis namely 'Alternative Fiscal Policies in Determining the Limits of Government'. Hayal Ayca Simsek started doctorate process in 1998 and completed this process in 2003 by presenting her doctoral thesis, namely 'Constitutional Economics as an Alternative for Achieving Economic Stability: The Case of Turkey'. She became an assistant professor in 2005 and associate professor in 2011. She has still been working in Public Finance Department of the Faculty of Economics and Administrative Sciences in Dokuz Eylul University.

Hayal Ayca Simsek studied on her post-doctoral thesis, namely 'Financial Liberalisation and Public Regulatory Policies in Developing Countries' in Buckingham University and London School of Economics in the UK between 2010-2012. She has been giving lectures on public economics, public finance, fiscal policy and public debt. She studies especially on macroeconomics, financial economy, public economics and fiscal policies. Hayal Ayca Simsek has been researching on issues especially on economic policies in Central Asian countries, energy policies of Central Asian countries and possibilities for achievement of macroeconomic stability in this region in Eurasian Research Institute in Almaty in Kazakhstan as visiting researcher since September 2014. ■

Hayal Ayça Şimşek 1995 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nden mezun olmuştur. 1996 yılında aynı bölümde araştırma görevlisi olarak göreve başlamıştır. Hayal Ayça Şimşek 1995 yılında başladığı yüksek lisans eğitimini, 1997 yılında sunduğu 'Kamu Kesiminin Sınırlarının Belirlenmesinde Alternatif Mali Politikalar' konulu yüksek lisans teziyle tamamlamıştır. 1998 yılında doktora eğitimine başlayan Hayal Ayça Şimşek, 2003 yılında 'Ekonomik İstikrarın Sağlanmasında Anayasal İktisat Alternatifi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği' konulu tez çalışmasını tamamlayarak doktor ünvanı almıştır. 2005 yılında yardımcı doçent ve 2011 yılında doçent ünvanlarını alan Hayal Ayça Şimşek halen Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nde görevine devam etmektedir.

2010-2012 döneminde İngiltere'de Buckingham Üniversitesi'nde ve London School of Economics'de 'Financial Liberalisation and Public Regulatory Policies in Developing Countries' konulu post-doktora çalışmasını yürütmüştür. Kamu ekonomisi, kamu maliyesi, maliye politikası, devlet borçlanması alanlarında lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri veren Doç. Dr. Şimşek, özellikle makro ekonomi, finansal ekonomi, kamu ekonomisi ve mali politikalar alanlarında çalışmalar yapmaktadır. Bunu yanı sıra Eylül 2014'den bu yana Kazakistan'da Avrasya Araştırma Enstitüsü'nde misafir araştırmacı olarak Orta Asya ülkelerinin ekonomi politikaları, Orta Asya'da enerji politikaları ve bu bölgedeki makro ekonomik istikrarın sağlanabilirliği üzerinde çalışmalarını yürütmektedir. ■